በኢትዮጵያ

www.ethiopianorthodox.org

በኢትዮጵያ

የካህኑ የመልከ ጼዴቅ ልጅ

ኢትኤል የግዕዝ ፊደልና ጽሕፈት በሱ ተጀመረ

በምድያም ካህን በዮቶር ተሻሻለ

www.ethiopianorthodox.org

© የደራሲው መብት በሕግ የተጠበቀ ነው::

www.ethiopianorthodox.org

መግቢያ

ይህ ታላቅ ሥራ፣ የአቶ ፍስሐ ይሁን የረዥም ጊዜ ድካም ውጤት ነው። ደራሲው ጊዜውን ሰውቀቱንና የፈጠራ ችሎታውን በዚህ ሥራ ላይ በስፋት ለውሏል። ፍስሐ ተፈጥሮ የብዙ ዓይነት ጥምር ችሎታዎችን የሰገሰችው ሰው በመሆኑ ደራሲ፣ ሰዓሊ፣ ቂም ፀሐፊ፣ የቅርጻ ቅርጽ ጥበብና የሐረግ ሥራ ባለሙያ ነው።

የሥዕል የሐረግ ችሎታው የብርና ወርቅ ሥራ ሙያውን አዳብሮለታል። አቶ ፍስሐ ይሁን ተወልዶ ያደገው በደቡብ ጎንደር እንዳቤት ውስጥ ሲሆን አካባቢው የቁም ጽሕፈት፣ የሥዕል፣ የሐረግና የቅርጻ ቅርጽ ባለሙያዎች የሚፈለቁበት ነው። ሙያውን የቀሰመውም በዚሁ ቦታ ከሚገኙ አድባራት ባህላዊ ት/ቤቶች ነው።

ይህ መጽሐፍ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን በዘመናት ካፈራቸው ሊቃውንት እስምር የፈለቁ ድርብርብ ጥበባትና መንፈሳዊ ቅርሶች ምን ያህል ድንቆች እንደሆኑ ያሳያል። በውስጡ የያዛቸው ሐረጎችም አንዳንዶቹ የተለመዱ ሲሆኑ አብዛኞቹ ግን የደራሲው አዲስ የፈጠራ ውጤቶች ናቸው።

አቶ ፍስሐ ይሁን የ50 ዓመት ጓደኛዬ በመሆኑ፣ ግንኙነታችን የወንድማማችነት ያህል ቅርብ ነው። ታታሪ ሠራተኛ በመሆኑ የጀመረውን ካለጨረሰ አያርፍም። በተለይ ይህን የሐረግ ሥራ፣ ረዥም ጊዜ ወስዶ በከፍተኛ ጥንቃቄ ያዘጋጀው በመሆኑ፣ ድንቅ የሆነ የጥበብ ሰው መሆኑን አረጋግጦለታል።

አምባሳደር እስምር ወንድምአገኘሁ

www.ethiopianorthodox.org

የሐረግ ስእል በኢትዮጵያ

የሐረግ ስእል በኢትዮጵያ መቼ እንደተጀመረ ባይታወቅም ዋናው ስእል ሳዩ እስካለ ድረስ የሐረግ ስእል አለ፡፡ ስእል ሳዩ ደግሞ በነበረበት ዘመን ፊደል ከመቅረጽና ከመሳል ከመጻፍ ጀምሮ ነው የስእል ስራውን የጀመረው ስእል ሳዩ የሕብረተሰቡን አኗኗር ባህልና ስርአት ይስላል፤ ተራራውን ሜዳውን ውሀውን ጫካውን ይስላል፤ እግዚአብሔር የፈጠረውን ሁሉ በአይኑ ያየውን ይስላል፤ የዛፉን ሐረግ አቆላልፎ ይስለዋል ገመዱን በሁለት የተገመደውን ጉንጉኑን በሶስት የተጎነጎነውን አይቶ አቆላልፎ ይስለዋል፡፡ በረጅም ዘመን የተሰሩ ቅርሶች በቁፋሮ የሚገኙት ሐውልቶች ጽሑፎች የኢትዮጵያ ነገሥታት መክሊቶች ወይም ገንዘቦች በስእልና በሐረግ ስእል ያጌጡ በአክሱም ሐውልት ላይ የተሳሉ ሐረጎች በላሊበላ ቤተመቅደሶች ውስጥ የተሳሉ ሐረጎች በጥንታዊ የእንጨትና በብረት የነሐስ የብር መስቀሎች ላይ የተሳሉ የሐረግ ስእሎች ስእል ላይ የተሳሉ እነዚህ ሁሉ የሐረጉን ስእል እረጅም እድሜ መኖሩን የሚያመለክት ነው፡፡

2ኛ ስእልና የሐረግ ስእል ከላይኛው ታሪክ ጋር ተያይዞ በውርስ የመጣ የሕብረተሰቡ የስራ ባህል ጥበብ እስካሁን ድረስ እየተሰራበት ይገኛል፡፡ ኢትዮጵያዊ የሆነው የእጅ ሠራተኛ /ተግባረእድ/ ነው፡፡ ሁሉ በሚሠራው እቃ ላይ ሁሉ ሐረግና ስእል ይስላል ጥልፍ ጠላፊዋ በሴቶች ቀሚስ ላይ እያቆላለፈች የሐረግ ስእል ትስልበታለች /በአሁኑ ጊዜ ወንዶችም እየሳሉ ነው/ የሴት ፀጉር ሰሪዋ ሹሩባውን በቀጭን ቁንዳላውን በወፍራም በሐረግ ስእል ትሰራዋለች፤ ሸማኔው ጥበብ ኩታ ቀሚሱን በሐረግ ስእል ይሰራዋል፤ አናጺው በሚሰራው የእንጨት እቃ ላይ የሐረግ ስእሉን ይስለዋል፤ በጠቅላላ የእጅ ሠራተኛው ሁሉ በሚሠራው እቃ ላይ ስእሉን ሐረጉን ይስልበታል፡፡

የሐረግ ስእል በኢትዮጵያ በሺዎች ዓመት የቆየ ነው የኢትዮጵያ ካህናት ቁም ጸሐፊዎች ሰዓሊዎች የግል ጥበባቸው ገንዘብ ሐብታቸው ነው ከውጭ ሀገር ያልመጣ ኢትዮጵያዊ ሀገር በቀል የሐረግ ስእል ጥበብ ነው፡፡ በአሁኑ ጊዜ የታሪክ ሽሚያ አለ ታሪካችን መመዝገብ አለበት ታሪክ ሲረሳ የሌላ ይሆናል በአሁኑ ጊዜ የኢትዮጵያ የጸጉር አሰራር ሹሩባና ቁንዳላ ዓለምን እያዳረሰ ነው መቃወሜ አይደለም መመዝገብ አለበት ነው የኢትዮጵያ ታሪክ ብዙ ነበር ሳይጻፍ ቀረ ቁም ጸሐፊዎችም ገድልና ተአምር ሲጽፉ የአገራቸውን ታሪክ እረሱት አንዳንድ ነገሥታትም እንደነ ዓፄ አምደ ጽዮን የኢትዮጵያን ታሪክ ሲያጽፉ ካህናቱ ተቃውመው የተጻፉ መጽሐፎች እንደተቃጠሉ ዘግዱር ዘአንዳ ቤት በታሪክ ነገስቱ ጽፎታል የአሁኖቹ ዘመናዊ ደራስያን ጸሐፊዎች የጥንት የኢትዮጵያን ታሪክ እየፈለጉ ይጻፉ አዲሱንም ይመዝግቡ፡፡ ታሪክ የሐገር ቅርስ ነው፡፡

www.ethiopianorthodox.org

በአሁኑ ጊዜ በሀገራችን ቁም ጽሕፈት የሐረግ ስእል ሳዮች ብዛታቸው ቀንሷል አነስተኞች ናቸው። ይህም ሊሆን የቻለው የሚጽፉበት ቆዳ ስለተወደደ የተጻፈውን መጽሐፍ የሚገዛውም ስለተወደደ በሕትመት የተጻፈውን ሰው በርካሽ ስለሚገዛ ሥራው ተዳከመ ሐረግ የሚማረው ተማሪም ጥቅም የለውም ብሎ አይማርም።

ስለዚህ የሀረግ ስእል ጨርሶ እንዳይጠፋ በማሰብ ከሃምሳ አምስት ዓመት በኋላ የረሳሁትን ጥበብ በማስታወስ የሀገሬ ልጆች ጥበቡን እንዲማሩት አደራ እያልኩ የሐረጉ ስእል እንዲገባቸው በምችለው ትንሽ እውቀቴ ለሐረጉ አሳሳል ምልክት አርጌላችኋለሁ።

ፍሥሐ ይሁን ቁም ጸሐፊ ሰዓሊ ወርቅ ብር አንጣሪና ደራሲ
ዘብሔረ አንዳ ቤት

www.ethiopianorthodox.org

ፊደልና ጽሕፈት በኢትኤል

ተጀመረ

የሰው ልጆች የሚገናኙበትን ሃሣባቸውን የሚገልጹበት ታሪካቸውን የሚያቆዩበት ፊደል የሳለ የቀረጸ ጽሕፈት የጻፈ የመጀመሪያው ሰው የካም 10ኛው ትውልድ መልከ ጸዴቅ ሲሆን የመልከጸዴቅ ልጅ ኢትኤል ስመ መንግሥቱ ኢትዮጵያ የግዮንንም ምድር በስሙ ኢትዮጵያ ያሰኘ ነው።

ኢትኤል በአምላኩ ስም ፊደል ቀረጸ ለያንዳንዱ ቃል ትርጓሜ ሰጥቶ ፊደሉን በአ-ጀመረ አ- ማለት አብ ፣አዳም፣ አብረሃም በሚል ተመሠረተ የፊደሉ ተራ አቀማመጥ አበገደ እያለ እስከ ፐ ፊደል ድረስ በሐያ ስድስት ግእዝ ፊደሎች 6ድምጽ ጨምሮ በሰባት ድምጽ በአጥንትና በጠፍጣፋ እንጨት በሸክላ እየጻፈ ለልጆቹ አስተማረ ሕግና ሥርዓትም አስተማራቸው ሕግም በኢትኤል ተጀመረ ፈጣሪህን አውቀህ ለፈጣሪህ ተገዛ የሚል ነበር።

ከካህኑ ከኢትኤል በፊት ፊደል ጽሕፈት አይታወቅም ነበር የትውልድ ታሪክ በቃል ሲነገር የእግዚአብሔር ትዕዛዝ በካህናት ሲነገር በልብ ሲጻፍ ቆየ እንጅ ሌላ ዘዴ አልነበረም።

የማህበረሰቡ ኑሮ ሕግና ሥርዓት ሕዝቡ በቃል የተነገረውን ህግና ሥርዓት አለቆቹ ወይም ካህናቱ ያዘዙትን ማክበር ብቻ ነበር። ዘመኑም ሕገ ልቡና ይባል ነበር።

የኢትኤል የልጅ ልጅ 9ኛው ትውልድ የሆነው የምድያም ካህን ዮቶር በነኢትኤል ዘመን በአጥንት በጠፍጣፋ እንጨት ይጻፍ የነበረውን አስቀርቶ የጽሕፈትን ሥራ አሻሽሎ በፍየል በበግ ፣ በፈረስ፣ በግመል ቆዳ ብራና እያወጣ እየጻፈ ብዙ መጻሕፍቶችን የአባቶች ታሪክ የያዘ ጻፈ በብዙ ሕዝቦች ታወቀ ጥበቡንም የሰሙ ከብዙ ሀገሮች እየመጡ ይማሩ ነበር ከነዚህም አንዱ ሙሴ ነበር።

ካህኑ ዮቶር ከጽሕፈት ሥራው በኋላ ስመ መንግሥቱ እራጉኤል ተብሎ የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት ተብሎ በምድያም ምድር ይኖር ነበር ለሙሴ ልጁን ሲፖራን ያገባት ንጉሥ ሳይሆን ነው።

www.ethiopianorthodox.org

የኢትኤል ፊደሎች ከኢትኤል በኋላ

26 ግእዝ ፊደሎች በሰባት ድምጽ የነበሩት ለማሻሻል ብዙ ሙከራ ተደርጓል ሳባዊያን የኢትኤልን 26ቱን ግእዝ ፊደል በሰባት ድምጽ የነበረውን በአሥር ድምጽ አርገው ሲሰሩበት ቆዩ:: አቢሲኒ የተባለው የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት ጋዝያ 26ቱን የኢትኤል ፊደል ሳባዊያን በአሥር ድምጽ አርገው አሻሽለው ሲሰሩበት የቆዩትን እርሱ ደግሞ በአምስት ድምጽ አሻሽሎ ሲሰራበት ቆየ

ከኩሺ መንግስት በኋላ

የኩሽ መንግሥት ፈርሶ የቀዳማዊ ምኒልክ መንግሥት ሲመሠረት በንጉሱ ጋዝያ ጊዜ የተሻሻለው በአምስት ድምጽ የኢትኤል ፊደል በምኒልክና አዲስ ስም በተሰጣቸው አጋዝያን/ እሥራኤሎች/ የኢትኤል ፊደሎች ሰዎች እንዳይማሩ እንዳይጽፍ ተከልክሎ ቆየ::

በኢትኤል ፊደል ፈንታ ምኒልክና አዲሶቹ አጋዝያን በሂማርያትና በአሌፋን በአማሌቃዊያንና በእብራዊያን ፊደሎች ሕዝቡ እንዲማርና እንዲጽፉ ሲሰራበት ቆየ

የምኒልክ የልጅ ልጅ ዘግዱር ሰመ መንግሥቱ አሚንሆ የሂማርያን የእብራውያን ፊደሎች ለግእዙ ቋንቋ አሟልቶ አልጽፍ ስለአለ የኢትኤልን 26ቱን ግእዝ ፊደል መልሶ ድምጹን እንደ ድሮው በሰባት ድምጽ አርጎ እንዲጽፍ አረገ::

የፊደሉም አጀማመር እነኢትኤል በአ አበገደ ብለው የጀመሩትን ትቶ ሀ ብሎ ጀመረ ይኸውም ሀ ማለት ዓለም ሳይፈጠር የነበረ ሉያ ዓለምን አሳልፎ የሚኖር ማለት ስለሆነ በሀ ጀመረው ሀለሐመ እያለ ቀጠለ የያንዳንዱ ግእዝ ፊደሎች ሰባት ድምጽ በመሆን የተሰጠው ምሳሌ የሰባቱ ሊቃነ መላእክትና የሳምንቱ የሰባት ቀን ምሳሌዎች ናቸው የመገባያው ገንዘብ መክሊት ግን ያው እንደጥንቱ ሳይለወጥ በሂማርያትና በእብራዊያን ፊደል እንዲጻፍ ሆነ ሲል አኩስማይ ሲራክ በታሪክ ነገሥቱ ጽፎታል:::

www.ethiopianorthodox.org

አሁን የሚታየው የነገሥታቱ አንዳንድ የመገባያ ገንዘቦች መክሊቶች በግእዝ ፊደሎች ብቻ ነው የተጻፍት 26ቱ ግእዝ ፊደሎች አንዳንድ ድምጽ ይዘው ይጻፍባቸው ነበር።

ከላይ እንደተጻፈው የኢትኤል ፊደሎች ብዙ ጊዜ አድክመው ድምጻቸው ቢሻሻልም የመልካቸው ቅርጽ አቋቋም ግማሹ እግሩ ወደላይ ግማሹ እግሩ ቁልቁል ወደግራ ወደቀኝ ተኝተው እንደገና ከቀኝ ወደግራ ሲነበቡና ሲጻፉ ኑረው ከግራ ወደ ቀኝ እንዲነበቡና እንዲጻፍ ተደረገ መልካቸውንና ቅርፃቸውን ወደ ግራ ዙሮ የነበረውን ወደቀኝ ለማዞር ብዙ ችግር ነበር ቅጥሎቻቸውን በተገቢው ቦታ ለማስቀመጥ በራሳቸው በጐናቸው በእግራቸው በግራ በቀኝ ለማስቀመጥ ቦታ እየተለዋወጠ በተስማሚው ቦታ ለማስቀመጥ ብዙ ጊዜ ወስደው በብዙ ሙከራ ነው አሁን አምረውና ደምቀው መልከኛ ሆነው የምናያቸው።

እያንዳንዱ ግእዝ ፊደል ከአናባቢው ፊደል ጋር መልኩ ቅርጹ ሳይለወጥ መልካቸውን እንደያዙ ከአካላቸው ላይ በሚቀጠሉት ምልክቶች የፊደሎቹን ስም በመለዋወጥ ብቻ ለመማርና ለመጻፍ ቀና ናቸው ለተለያየ ቋንቋ ላላቸውም ሰዎች ለመማር ለመጻፍ ይችላሉ ፊደሎቹ ብዙ ድምጽ አላቸው።

የቀድሞ አባቶች በብዙ ቋንቋ በግእዙ ፊደል በሱባ በሳባ እና በግዕዝ ይጽፉበት ነበር። ከዚህ በላይ እንደተጻፈው የፊደሎቹ ታሪክ ድምጽ አናባቢያቸውን ለማሻሻል መልክ ቅርጻቸውን ለማስተካከል ቅጥላቸውን በአካላቸው ለማስቀመጥ ፊደሎችን ለማሻሻል አባቶቻችን ብዙ ደክመው ለአሁኑ ትውልድ የፊደል ባለቤት አርገውታል ሊመሰገኑ ይገባል ነገር ግን አባቶቻችን በስንት ድካምና ጥረት ፊደሎቻችን አሻሽለው ከዚህ የደረሱትን አንዳንድ ሰዎች ትርፍ ድምጽ ያላቸው ፊደሎች ይቀነሱ እያሉ ነው ተመሳሳይ ድምጽ ያላቸው ፊደሎች ይቀነሱ ብለው በዝርዝር ጽፈው አቅረበዋል ከፊደል ገበታ እንዲወጡ የተፈረደባቸው ፊደሎች እነዚህ ናቸው ሠ-ኀ-ሐ-ፀ- እነዚህ ወተው ሀ- እንደ ኸ እንዲነበብ አ- እንደ ዐ እንዲነበብ ተብሎ በድምጽ ብልጫ እንዲቀነሱ ተወስነዋል አሁንም ይቀነሱ ውሳኔው ይጽደቅ እያሉ
ትርፍ ፊደሎች ቢኖሩንስ ምን ችግር አለው።

የቤተክህነት ቁም ፀሐፊዎች በብራና መጽሐፍ ሲጽፉ አንድ አይነት ድምጽ ያላቸውን ፊደሎች እንደ ድምጽ ቃላቸው አገባብ በግሳቸው ቦታ ሲፃፍባቸው ኑረዋል አሁንም እየተፃፈባቸው ነው።

www.ethiopianorthodox.org

ሀሌታው ሀ ሐመሩ ሐ ብዙኀኑ ኀ እሳቱ ሰ ሥራዊቱ ሠ ጸሎቱ ጸ ፀሐዩ ፀ አልፋው አ ዓይኑ ዓ እየተባለ እንደ ቃሉ ግስ ሲፃፍበት ኖረዋል።

በአማርኛ ቋንቋ እንደ ድምጽ ቃሉ የግእዙን ድምጽ መሠረት በማድረግ እየተፃፈባቸው ነው ፊደሎቹን በቃለ አዛምዶ ድምጽ ለመፃፍ ለአማርኛ ቋንቋ አስቸጋሪ አይደሉም ሥራም አላስፈታም ለምን በዚኛው ሀ አልጻፍክም በዚያኛው ሐ ስለጻፍከው አለቀበልም ብሎ የሚል ሰው የለም እስካሁን ድረስ ሲጻፉ አስቸገረን ብሎ ያለ በፍርድ ቤትም ሆነ ለመንግሥት መሥሪያ ቤት ያማረረ የለም የተፃፉት ሁሉ መጻህፍት አልነበብም አላሉም ይሄኛው ሀ ፊደል ይፃፍ ያኛው ፊደል ሐ አይፃፍ ብሎም የሚል የለም።

ይልቁንስ ልናሻሽለው የሚገባን አማርኛ ቋንቋችን ነው አንዳንድ ሰዎች በቴሌቪዥን ቃለ መጠይቅ ሲደረግላቸው በአማርኛ ሲነጋገሩ ቆየተው በእንግሊዝኛ ቀላቅለው ይናገራሉ ለዚህም ምክንያት የሚሰጡት የእንግሊዘኛውን ቃል የሚተካ የአማረኛ ቋንቋ ስለሌለ ነው ይላሉ ስለዚህ መምህራን ከአለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ ከፃፉት መዝገበ ቃላት የግእዝና የአማርኛ ቋንቋ ስላለ ከነዚህ ቋንቋዎች ቃላቱን እያወጡ አዲስ ቃላትም በመፍጠር ቋንቋችን እናባዘው የውጭ አገር ቋንቋዎች 2ኛ ተጨማሪ ቋንቋ ይሆነን በአማርኛ ቋንቋችን ላይ ዘምቶ ተወረናል በአዲስ አበባ ከተማ ከጠላ ቤት ጀምሮ የትምህርት ቤት፣ የሆስፒታል ፣የንግድ ቤት፣ የጋራጅ ቤት የልዩ ልዩ መሥርያ ቤት ሁሉ በውጭ አገር ቋንቋና በውጭ አገር ሰው ስም፣ በእንግሊዘኛ ፊደል ነው የትምህርት ቤቱ ስም የሚጠራው ወደፊት ቋንቋችን ከአደጋ ላይ ነው ያለው።

የጀግኖች አባቶቻችንና እናቶቻችን ለኢትዮጵያ አገራችን ሲሉ ከጠላት ጋር ደምተዋል ሙተዋል የሞትና የደም ካሳቸውን በስማቸው እየጻፍን በአንዳንድ ትምህርት ቤት ስም ብንሰይመው የሞት ካሳቸው ይሆን ነበር የውጭ አገር ቋንቋና ታሪክ እያኰራንም በፈረንጅ ቋንቋና ባህል ቅኝ ተገዥ እንዳንሆን እናስብበት።

ይቀነሱ የምንለውን ተረፈ ፊደላችን ግን ቢኖረን አይጐዳንም የሚጠብቅ የሚላላ የአማርኛ ቃላት ስላለ ምልክት ይደረግበት።

ማፍረስ ቀላል ነው መሥራት ግን ከባድ ነው ፊደሎች ይቀነሱ የሚሉ ሰዎች ሌላ የደከመበትን ከማፍረስ አዲስ ፊደል ይፍጠርና ባለ ታሪክ ይሁን።

www.ethiopianorthodox.org

ከክርስቶስ ልደት በፊት 1500 ዓመት

የብራና ቁም ጸሐፊዎች ወደ አንዳቤትና ወደ መርሃቤቴ ተላኩ። በዓፄ ሰንደቅ አላማ ዘመነ መንግሥት ቀዳማዊ ዘግዱር ቀለመዩጽ የሳባ ንጉሥ ለመጀመሪያ ጊዜ የጽሕፈትን ቀለም ወደ ጥቁር ቀለም የለወጠው ያዘጋጀ እሱ ነበር።

ጸሐፊዎችንም አስተምሮና አሰልጥኖ ለመጀመሪያ ጊዜ በሁለት አገሮች ደለደላቸው እነዚህም ጸሐፊዎች የጃማ ነገዶች አማሮች ግማሹን ታሪክ ጸሐፊ አርጐ ቤተ አንዳ ወይም የዛሬው አንዳቤት ላከቸው ግማሹን የመደባይ ነገዶች ቤተ መራ የዛሬው መርሃ ቤቴ ላካቸው።

ይህም የሆነበት ዘመን በዓፄ ሰንደቅ አላማ ዘመነ መንግስት በ4000 ዓ.ዓ ከክርስቶስ ልደት በፊት 1500 ዓመት ነው የኩሽ ወይም የናምሩድ መንግሥት እስከ ቀዳማዊ ምኒልክ ድረስ ያለው ነው።

ዘግዱር ቀለመዩጽ የላካቸው እነዚህ ጸሐፊዎች በሔዱበት አገር በአንዳቤት እንደ ካህኑ ዮቶር የጽሕፈትን ሥራ በፍየል በበግ ቆዳ ብራና እያወጡ ቀይ ቀለም ጥቁር ቀለም እያዘጋጁ ለጽሕፈት ሥራ የሚሆናቸውን መሣሪያዎች አሰባስበው የጽሕፈትን ሥራ ጀመሩ። የሚጽፏቸው መጻሕፍቶች የሀይማኖትና የነገሥታት ታሪክ ሌሎችም መጽሐፎች በየጊዜው የተጻፉትን ድርሰቶች እየጻፉ በኢትዮጵያ አገሮች በየደብሩ በየገዳማቱ እየሸጡ አዳርሰውታል። ነገሥታቱም ጥሪ እያረጉ በቤተ መንግሥታቸው ውስጥ የሠሩትን ታሪካቸውን ሕገ መንግሥት ስርዓታቸውን ያጽፏቸው ነበር።

በኩሺ መንግሥት ዘመን ዘግዱር ቀለመዩጽ ቁም ጸሐፊዎችን ወደ አንዳቤት ወደ መርሃቤቴ ለመጀመሪያ ጊዜ ይላክ እንጂ ከዚያ በኋላ በቀዳማዊ ምኒልክ ዘመንም ቁም ጸሐፊዎች በ12 ሀገር ነበሩ። ቀዳማዊ ምኒልክ አብረውት የመጡትን የእሥራኤል ልጆች በየአገሩ በንጉሥነት ሲሾም ወታደሩንም ከእነሱ ጋር አጋዝያን ብሎ በፊት ከነበሩት ወታደሮች ጋር ቀላቅሎ በ12 አገሮች ደለደላቸው። የሰፈሩበትንም አገር በስማቸው እንዲጠራ አረገ የአሪት ቤተ መቅደስም ተሠራላቸው የቁም ጸሐፊዎችም በነዚህ አገሮች ተደልድለው ይጽፉ ነበር።

www.ethiopianorthodox.org

ጸሐፊዎች የተደለደሉበት የሀገር ስም

ቤተ ግራማል ፣ቤተግዓ ቤተዋልሳ ቤተ ሃማራ/ አማራ ሳይንት/ ፣ቤተ አንዳ / አንዳ ቤት/፣ ቤተ አሹር / ራስ ዳሽን/ ፣ቤተ ጉድረት ቤተ ላእዳት/ ፣ደጋ እስጢፋ ቤተ ሃጌ /ሐረርጌ/፣ ቤተ ወንጅ / አሩሲ/ ቤተ ቂዳር/ ዘይላ/፣ ቤተ መራ /መርሃቤቴ / የነዚህ አገሮች ጸሐፊዎች ነገሥታቱ ጥሪ እያረጉ ያጽፏቸው ነበር።

በኋላ ዘመን ዓፄ አምደጽዮን በቀዳማዊ ምኒልክ ዘመን የኩሽ አባቶች መጻሕፍት አቃጥሎትና ከልክሎት የነበረውን መጻሐፈ ሱባዔ በዮዲትም ጊዜ የተቃጠሉትን መጻሕፍት ለመተካት ከላይ ከተጠቀሱት አገሮች ጸሐፊዎቹ ከሚኖረበት 500 ጸሐፊዎች በመሪራስ ዘጉባዔ ጥሪ ተደርጐላቸው ንጉሠ ነገሥቱ ባዘጋጀላቸው ሥፍራ በደብረ ዳጐ / ተጉለት/ ሁነው በበግ በፍየልና በፈረስ ቆዳ እየተመካከሩና እየተረዳዱ አንዱ ያንዱን መጽሐፍ እየተዋሰ ለሶስት ዓመት ያህል በንጉሠ ነገሥቱ ትእዛዝ መጽሕፎቹን ጽፈው ጨረሱ።

ከታወቁት መጽሐፎች ውስጥ

1ኛ. ስነ ፍጥረት ስለ ሰው ልጅ ስለ እንስሳ ስለ መላእክት ልዩነት
2ኛ. መጸሐፈ ሱባዔ ስለአምላክ ካህናቶችና ነገሥታት
3ኛ. መጸሐፈ ሲራክ የአኩስምን ነገሥታት ታሪክ ክፉና ደጉን ለይቶ የሚያስረዳ
4ኛ. ሲራክ የጻፈው መጽሐፍ ኢያስጲድ ስለ ድንጋይ ጥበብ በሰፊው የሚያመለክት
5ኛ. ዓውደ ነገሥት ስለሰው ፀባይ ስለዓለምና ስለኮከብ የሚያሳውቅ
6ኛ. መጽሐፈ ጥበብ ስለ ቤት አሠራር በድንጋይና በእንጨት ያሉት ዘዴ የሚያመለክት
7ኛ. ቀኖና ዘሱባዔ ስለ ሥጋ ስለ ነፍስ ስለመንፈስ አንድነትና ልዩነት ስለአምላክ ሰው መሆን ሰው በአምላኩ እንደከበረ የሚያስረዳ
8ኛ. መጽሐፈ መናፍስት በሰው ልጅ የሚሰለጥኑትን ጠባዮች የሚያመለክት
9ኛ. ክብረ ነገሥት ሌሎችም ነበሩ።

መጽሬሐ ሱባዔ አሥራ ሁለት ብቻ ነው የተጻፈው በምኒልክ ጊዜ ተውግዞ ተቃጥሎ ሰው እንዳያነበው ተደርጐ ስለነበር ሌሎች መጽሕፍት ግን ለያንዳንዱ መጽሐፍ ቅጅ ከላይ በዝርዝር ስማቸው የተጻፉት መጽሐፎች እስከ ዘጠኛ ተራ ቁጥር 41-41- ተጽፈው በግእዝና በአረብ ቋንቋ ተጽፈው በያውራጃው ለሚገኙት ገዳማት ለሲቃውንቱ በዓፄ ዓምደጽዮን ፈቃደና በመሪራስ ዘጉባኤ ተላከላቸው የገዳማቱ ሊቃውንት ግን ለጊዜው

www.ethiopianorthodox.org

ዓፄ አምደጽዮንን በመፍራት ተረክቡ ጳጳሱን የመጸሐፎቹን መጻፍ ተቃውመው ስለነበር የጳጳሱን ቃል በማክበር አቃጥለዋቸዋል።

ይህን የመሰለ የሊቃውንት ጥሪ ዓፄ አምደጽዮን አዘጋጅተው አጽፌው ካስጨረሱ በኋላ ልዩ ልዩ የክብር ስምና የወርቅ ካባ እየሸለሙ ጸሐፊዎቹን ወደመጡበት ወደየሀገራቸው ከመጽሕፍቶቻቸው ጋር ሸኟቸው።

በዓፄ ሰርፀ ድንግልም ዘመን በግራኝ አህመድ ተቃጥለው የነበሩትን መጻሕፈት ለመተካት ከላይ በተጠቀሱት አገሮች ያሉትን ጸሐፊዎች እንዲመጡና እንዲጽፉ በመሪራስ ሰበስቤ አዘጋጅነት ትእዛዝ ሰጡ በአንጻ ቤት የተቀበረውንና በአንዳንድ ዋሻ ውስጥ የተደበቀውን የኢትዮጵያ ነገሥታት ታሪክ ከአዳም እስከ ዓፄሰርፀ ድንግል ዘመነ መንግሥት ተጻፈ እንደዚሁም የያሬድ የድጓ ምልክት መዝሙረ ክርስቶስ መጽሐፈ ጠቢባን ፍትሐ ነገሥት በአባታቸው ቋንቋ በግእዝ ተጻፈ ብሎ ዘግዱር ዘአንጻ ቤት በታሪክ ነገሥቱ ጽፎታል።

ቁም ጽሕፈት በአንጻቤት

የአንጻ ቤት ቁም ጸሐፊዎች ከላይ ከተጠቀሱት አገሮች ጸሐፊዎች ቀደምት የመጀመሪያ ናቸው ከክርስቶስ ልደት በፊት 1500 ዓመት ነው የአንጻ ቤት አገር በቁም ጽሕፈት በስእል በሀረግ ሥራ የታወቀ ሀገር ስለሆነ ነገሥታቱ መኳንንቱ በቤተ መንግሥታቸው ጸሐፊዎች ጥሪ እያረጉ ታሪካቸውን ሕገ መንግሥታቸውን ያጽፉአቸው ነበር የቤተክርስቲያን መጽሐፍትና የቤተክርስቲያን ስእል ያስሏቸዋል።

አንጻቤት የስእልና ሃረግ የቁም ጽሕፈት አገር በመሆኑ በኢትዮጵያ ሀገሮች ያሉ የቤተክርስቲያን ካህናት ወይም ተማሪዎች የቁም ጽሕፈት ለመማር ወደ አንጻቤት እየመጡ ጸሐፊዎቹ ፣ ሰዓሊዎች ባሉበት መንደሮች ጐጆ ሠርተው እየለመኑ እየበሉ ለአስተማሪያቸው እየተላላኩ እያገዙ የሚሠራውን እያዩ ጽሕፈት ሀረግ ስእል ይማራሉ ተማሪዎቹ የሚጽፉበት ስለሚቸግራቸው አስተማሪያቸው ከከብት ቆዳ ብራና ሲያወጣ ቅፋፉን የተቆራረጠውን ይሰጣቸዋል በሱ ይጽፋሉ እንደ ኢትኤል ዘመን በከብት አጥንት ይጽፋሉ የተጻፈበትን አጥንት ደጋግሞ በማጠብ ቁም ጽሕፈት ሐረግ ይማራሉ ሥዕል ሰዓሊው ተማሪውም በከሰል እየነደፈ በግድግዳ ላይ በድንጋይ ላይ በጠፍጣፋ እንጨት ላይ እየሳለ ስእል ይማራል የስእሉን ትምህርት ከጨረሰ የምስክረ ወረቀት ይሰጠዋል።

www.ethiopianorthodox.org

የቁም ጽሕፈት ተማሪውም የጽሕፈትን ሥራ አጠናቆ ሲጨርስ አስተማሪው የሚፈትነው ፊደሎችን ከሀ እስከ ሆ ከሀ እስከ ፐ ከፐ እስከ ፖ መላውን ፊደሎችን ከነቁጥራቸው አጠናቆ ጽፎ ለአስተማሪው ያሳያል አስተማሪውም ጥሩ ከጻፈ የምስክር ወረቀት ይሰጠዋል።

የምሥክር ወረቀት ለኢትዮጵያ ቤተክህነት ተማሪዎች መሥጠት ባህልና ሥርዓት ነው የምሥክር ወረቀት የሚሰጥባቸው አገሮች በቤተልሄም ጸመድን በዙር አንባ መዋሲት ዝማሬ በጐንደር አቋቋም ላይቤት ታችቤትና ብሉይ ሐዲስ በደብረታቦር ተክሌ አቋቋም በደብረ አባይ ቅዳሴ በዋሸራ በጽላሎ ቅኔ በአንዳቤት ቁም ጽሕፈት ስእል የጨረሰ የቤተ ክርስቲያን ተማሪ የምስክር ወረቀት ይሰጠዋል ተመርቋል ይባላል መሪ ጌታ ተብሎ ብዙ ተማሪ ያስተምራል።

የቁም ጽሕፈት ትምህርት በአንዳቤት

የቁም ጽሕፈት ሐረግ ስዕል ለመማር የቤተክህነት ተማሪ ከየክፍለሀገሩ ማለት፣ ከሸዋ፣ ከወሎ፣ ከትግሬ፣ ከጐጃም፣ ከቤጌምድር ያለው ሁሉ ተማሪ ወደ አንዳቤት ከሚባለው አገር ነው የሚመጣው። የቁም ጽሕፈትና ሀረግ ስዕል የሚማሩት ተማሪዎች በየቀበሌው ባሉት ፀሐፊዎች እየሄዱ እንዲያስተምሯቸው ጠይቀው ይማራሉ ልማር ላለ ተማሪ እምቢ ማለት አይቻልም። ባህል ነው።

የአንዳቤት ቁም ፀሐፊ ከብራና ማውጣት እስከ ድጉሥ ቁም ፀሐፊው የሚጽፍበት ብራና ሲያዘጋጅ የፍየል ቆዳውን ውሃ ባለበት እንስራ ውስጥ ይነክራል። ከአምስት ከስድስት ቀን በኋላ ቆዳው በሚገባ ከራሰ በኋላ ያወጣዋል በአራት መዓዘን በተቀሰተ እንጨት በገመድ ይወጥረል። በቆዳው ላይ ያለውን ሥጋ እንደ ከዘራ በሚመስል ካራ ስጋውን እየላጠ ያነሳዋል ከካራው የተረፈውን በሻካራ ድንጋይ እየራመመ / እየፋቀ/ ያሰለቅቀዋል። ሥጋው ጨርሶ ከለቀቀ በኋላ ቆዳውን በፀሐይ አድርቆ በተሳለ መጥረቢያ ፀጉሩን ይፍቃዋል። እንደገና በሻካራው ድንጋይ ይራምመዋል። የቆዳውን ውፍረትና ስስነት ይገመግማል ወፍራም ከሆነ የተወጠረበትን ገመድ በመሳብ አጥብቆ ይወጥረዋል ይደርቃል ከዚህ በኋላ የመጽሐፉን ቁመትና ስፋት የያዙ ከተጠረዘ መጽሐፍ አንዱን ቅጠል ለመለኪያ በማውጣት በተወጠረው ብራና ላይ በማስቀመጥ ለክቶ በማስመር በመቀስ ወይም በምላጭ በመቆራረጥ ከዚህ በኋላ ሥራው ያለቀለትን ብራና በማጠፍ በወስፌ መብሳት ነው። የተበሳውን ቀዳዳ ከአንዳኛው ገጽ ወደሁለተኛው ገጽ ቀዳዳ እንደ ማስመሪያ በሚመስል ቀጥ ባለ ጠፍጣፋ እንጨት በማስቀመጥ በወስፌ ከአንዱ ቀዳዳ ወደሌላው ቀዳዳ ያለውን ሁሉ አስምሮ ይጨርሳል። ከዚህ በኋላ የሚጽፈው መጽሐፈ ወንጌል ከሆነ በአትሩንስ አስቀምጠው እሱ በሸንበቆ ብዕር

www.ethiopianorthodox.org

ከቀንድ ቀለም ላይ እየነከረ መጻፍ ነው የእግዚአብሔር የመላዕክት ስም ወይም የጻድቃን ስም ከሆነ በቀይ ቀለም ስማቸውን ይጽፋል የሚጽፈው በመጽሐፍ ታምረማርያም ከሆነ ወይም ድርሳን ሌላም በየምዕራፍም ሐረጉን ስዕሉን ይስልበታል አንድ መጽሐፍ ለመጻፍ እስከ አንድ ዓመት ይወስድበታል እንደመጽሐፉ አይነት የጀመረው መጽሐፍ ተጽፎ ሲያልቅ በበሬ ጅማት ከፊትና ከኋላ የዋንዛ እንጨት ጠፍጣፋ አርጐ ጠርቦ በስቶ እየሳበ ይጠርዘዋል፡፡ የረዘመና ያጠረን ብራና በሁለት እንጨት መጽሐፉን በማሰር በስለት ካራ የረዘመ የረዘመውን እየፋቀ ያሳጥረዋል ያስተካከለዋል፡፡ ከዚህ በኋላ የድጕሳውን ሥራ ይቀጥላል፡፡

የመጽሐፍ ድጕሥ

የመጽሐፍን ገበታ በስንዴ ሙቅ በመቀባት በአረቢያ ቁርበት መለበጥ/ መሸፈን/ እና መጽሐፉን በገመድ ማሰር የመጽሐፉ ገበታ እንዳይወላገድ ማድረቅ እንደገና የደረቀውን ቆዳ በእርሳስ ማስመር የመደጕሻዎቹ የብረት ቅርጾች የሚሳሉበትን ቦታ ማመቻቸት ማለት ነው፡፡

ከዚህ ቀጥሎ የመጽሐፍን ገበታ በቆዳ የተለበጠውን በውሃ በማራስ የመደጎሻ ብረቶችን በእሳት በማሞቅ በብረቱ ቆዳውን በመጫን ጌጡን ማውጣት ነው፡፡

የቁም ፀሐፊው ተማሪ

ከቁም ፀሐፊው አስተማሪ ቤት አጠገብ ጐጆ ይሰራና እየለመነ እየበላ አስተማሪውን በሥራ እየረዳና እየተላላከ የቁም ጽሕፈቱን ለመማረ ይጣጣራል፡፡ ሀረጉን፣ ስዕሉን፣ ጽሕፈቱን፣ ብራና አወጣጡን ጥራዙን ፣ ድጕሱን ይመለከታል፡፡ ጽሕፈት የሚማርበት ወረቀት ስለ ሌለው በእግሩ ጭን ላይ እስከ ቅልጥሙ ድረስ በሳር የፊደሎቹን መልክ እያየ ይጽፋል፡፡

www.ethiopianorthodox.org

በከሰል እንጨት

- በጠፍጣፋ ድንጋይ ላይ ይጽፋል
- በጠፍጣፋ እንጨት ላይ ይጽፋል
- በግድግዳ ላይ ይጽፋል
- በብራና ቅፋፊ ላይ / ቁርጥራጭ/ ላይ ይጽፋል
- በበሬ ጐን አጥንትና በመጋፊያ አጥንት ላይ ይጽፋል:: አጥንቱን በውሃ እያጠበም ደጋግሞ ይጽፍበታል::
- በሸንበቆ ቅጠል ላይም ይጽፋል
- የሸንበቆ ብዕር ይቀርጻል ጉልህ አድርጐ ለመጻፍና እረቂቅ አድርጐ ለመጻፍ አቀራረጹን ሁሉ ይማራል::
- ከብራና ማውጣት ጀምሮ እስከ መጠረዝና መጸጐስ ድረስ ይማራል::

ጽሕፈቱን እያሻሻለ ሲሄድ በአንገት የሚታሰሩ ክታቦችን ይጽፋል:: ለምሳሌ ያህል ልሳነሰብ ሌላም ሌላም ልፋፈጽድቅ የተባለውን በሰው ቁመት ልክ ይጽፋል መነኩሴ የሆነና ያልሆነ ሰው ሁሉ ይገዛዋል:: ሰው ሲሞት በቁመቱ ተወጥሮ ተገንዞ አብሮ ነው የሚቀበረው ከዚህ ቀጥሎ አነስተኛ መጽሐፍ ይጽፋል ቅዳሴ ማርያም፣ ውዳሴ ማርያምና፣ አንቀጸ ብረሃን ትምህርተ ኅቡአት ይጽፋል::

እንደዚሁ እያለ ቀስ በቀስ ሀረጉን ስዕሉን ይስላል መጠረዝ መደጐሱን ቀለም ማውጣቱን ብራና መፋቁን ከተማረ በኋላ አንድ አነስተኛ መጽሐፍ ይጽፋል:: ድርሳነ ሚካኤል ወይም ገድለ ጊዮርጊስ ይጽፍና ስዕሉን ሀረጉን ጥራዙን ድጉሱን ሰርቶ ጨርሶ ላስተማሪው ያሳየዋል:: በተጨማሪ ፈተናውን ለማለፍ ፊደሉን ከሀ እስከ ፐ በመጻፍ ለአስተማሪው ቁም ፀሐፊው ያሳየዋል:: ችሎታውን እንዲያረጋግጥለትና የምስክር ወረቀት እንዲሰጠው::

አስተማሪው ቁም ፀሐፊውም ጽሕፈቱን ሐረጉን ጥራዙን ድጉሱን አይቶ ፊደሉን ከሀ እስከ ፐ አይቶ ተስተካክለው ያለተፃፉትን ፊደሎች ደጋግሞ እንዲጽፍ ይነገረዋል:: ተማሪውም ደጋግሞ ከሀ እስከ ፐ በመጻፍ አሳምሮ ያሳየዋል:: አሁንም አስተማሪው ፊደሎቹ በትክክል ተጽፈዋል ብሎ ካመነበት ለችሎታው ማረጋገጫ የምስክረ ወረቀት ይሰጠዋል:: የቁም ጽሕፈት ፈተናው ከሀ እስከ ፐ ጽፎ ማቅረብ ነው::

www.ethiopianorthodox.org

የጥቁር ቀለም ማውጣት ሥራ

የብረት ምጣድና የድስት ጥላሸት ጠርጐ በመሰብሰብ የቀረጥ፣ የወይራ፣ የክትክታ እንጨት ከሰል ፈጭቶ መጨመር ገብስ ወይም ስንዴ አሳርሮ ቆልቶ ከሸክላ እቃ ወይም በቅል ውሃ አድርጐ የተቆላውን ስንዴ እስከ ሁለት ቀን ዘፍዝፎ በስንዴው ውሃ ጠላሸቱን መበጥበጥና ማሸት ጠላሹቱ የሚቦካበት እቃ ሸክላ ድስት ወይም የእንጨት ገበታ የተሻለ ስለሚሆን በሱ ማቡካት በእንጨት ዱላ ርሶ ወፈር ባለ ማሸት / ማቡካት/ እና ሙሉቀን ፀሐይ ላይ በማስቀመጥ ቀለሙ ሲደርቅ የስንዴውን ውሃ በመጨመር ማቡካቱን አለመሰልቸት የግራር ሙጫ እየጨመሩ እስከ አንድ አመት ድረስ የተዋጣለት ቀለም ይሆናል የደረቀውን ቀለም በጥንቃቄ ማስቀመጥና ትንሽ ትንሽ በመስበር በቀለም ቀንድ እየበጠበጡ መፃፍ ነው፡፡ ዝንቦች እየጠጡ ካስቸገሩ የጫቅማ ቅጠል አሽቶ በመጨመር ቀለም ቀንዱ ካለው ቀለም ላይ መጨመር ዝንቦች አይልሱም፡፡

የቀይ ቀለም ማውጣት ሥራ

ከቀይ አፈር ከተለዩ እፅዋት ቀያይ አበባዎችን ሰብስቦ መጨመር በውሃ ለውሶ ማቡካትና በፀሐይ ማስመታት ፡፡ ሲደርቅ ውሃ እየጨመሩ ማሸት የግራር ነጭ ሙጫ መጨመር እስከ ስድስት ወር ድረስ ጥሩ ቀለም ይሆናል፡፡

ከ50 ዓመት በፊት

አንዳቤት ብዙ ቁም ፀሐፊዎች የነበሩበት አገር ነበር፡፡ ብዙ የሃይማኖት መጽሕፍት የሚጽፉት ከዚያው አገር ነበር ብሉይና ሐዲስ ገድልና ድርሳን ስንክሳር፣ ታምረማርያም፣ ዳዊት ሌላም የተለያዩ መንፈሳዊ መጻሕፍት ፀሐፊዎች እየፃፉ በየክፍለ ሀገሩ ባሉት ቤተክርስቲያናት በደብርና በየገዳማቱ እየተዘዋወሩ ነው የሚሸጡት ዝነኛ ነው የአንዳቤት ቁም ጽሕፈት ገዥውም የአንዳቤት ቁም ጽሕፈት ነው ወይ ብሎ ከጠየቀ በኋላ ነው ሲለው ይገዛዋል ገገርው በአንዳቤት ቁም ፀሐፊዎች የተፃፈ መሆኑን የሚያውቀው በስዕሉ በሐረጉ በብዕሩ ሲያረጋግጥ ነው የሚገዛው የአንዳቤት ቁም ጽሕፈትም ከሌሎች ክፍለ ሀገር ፀሐፊዎች የተለየ ነው አሁንም በየቤተክርስቲያናቱ አሉ ግን እነዚህን መጻሕፍቶች የሚጽፍ ፀሐፊዎች ስማቸውንና አድራሻቸውን ዓመተ ምህረቱን በመጽሐፉ መጨረሻ ላይ አይጽፉበትም የቤተክህነት ቁም ፀሐፊዎችና ሰዓሊዎች አብዛኛዎቹን ስማቸውን የመጻፍ ልምድ የላቸውም፡፡

www.ethiopianorthodox.org

አሁን ግን በአንዳቤት ያሉት ቁም ፀሐፊዎች ቁጥራቸው በጣም ትንሽ ነው ቁጥራቸው ሊያንስ የቻለው የገበያ ጉዳይ ነው። የፍየል ቆዳ ተወዳደባቸው ገዥውም ዋጋ በዛበት የሚገዛው ሰው ጠፋ የመጻሕፍት ማተሚያዎች ከአውሮፖ ወደ ሀገራችን መጥተው መንፈሳዊውን መጻሕፍትና ሥጋዊ መጻሕፍትን በብዛት እያተሙ በቀላል ዋጋ ስለሚሸጡ ቁም ፀሐፊዎች የባሰ አዳከማቸው መፃሐፍ መጻፍን ተውት ተተኪ ወጣትም ጠፋ። የጉልበት ሥራ በፋብሪካ ሥራ መተካቱ የሥልጠኔ እርምጃ ነው ግን የእጅ ሥራው በቅርስነቱ ጨርሶ ባይጠፋ መልካም ነው።

ከዛሬ ሃምሳ ዓመት በፊት የማስተውሳቸው የአንዳቤት ቁም ፀሐፊዎች ከብዙ በትንሹ ስም ዝርዝራቸው።

www.ethiopianorthodox.org

መርጌታ ደስታ ሐይሉ

1. አባተ ደስታ
2. ቄስ እውነቱ
3. መርጌታ አበበ
4. ሊቀጠበብት አስሜ እንግዳ
5. እንግዳ በላይ
6. ሊቀጠበብት እንዳለው ቢተው
7. መርጌታ ኮከብ
8. ሊቀጠበብት ገበየሁ እንግዳ
9. ሊቀጠበብት ካሴ ወርቁ
10. ሊቀጠበብት ዓለሙ
11. ሊቀጠበብት መዋኽኝ
12. መርጌታ እስረስ ደመወዝ
13. መርጌታ ይታየው
14. መርጌታ የማነብርሃን
15. መርጌታ ላቀው
16. መሪጌታ ታምራት ነጋሽ
17. ታደሰ ካሳ
18. ቄስ ፈንቴ
19. መርጌታ ጕላ
20. ቄስ ካሴ
21. ሊቀጠበብት ናሁሰናይ
22. ሊቀጠበብት ወርቁ
23. መርጌታ ኮከብ ተሰማ

ቄስ ኪ/ማርያም ይሁን

1. መርጌታ ይሁኔ
2. መርጌታ ሐይሉ መርሻ
3. መርጌታ ታረቀኝ ልሳነወርቅ
4. መርጌታ ይሁኔ
5. ቄስ አዘዘ
6. ሊቀጠበብት ባይነሳኝ ሳህሉ
7. ሊቀጠበብት ለይኩን
8. ቄስ ስብሐት
9. መርጌታ ተውህቦ
10. ቄስ ጌጡ
11. አባ ቢሻው
12. መርጌታ እውነቴ
13. መርጌታ ገ/እየሱስ
14. ቄስ ይማም
15. ደብተራ ይባቤ
16. መርጌታ ዮሐንስ
17. ሊቀጠበብት ተፈራ
18. ደብተራ ታደሰ አምኘ
19. ቄስ ልሳነወርቅ ኪዳነማርያም
20. ቄስ አሰፋ ኪ/ማርያም
21. መርጌታ ይርጋ
22. ደብተራ መኮንን ለገሰ
23. መርጌታ አየነው

www.ethiopianorthodox.org

24. አለቃ ጌቱ
25. መርጌታ ደመወዝ
26. መርጌታ አልታየ
27. አለቃ ፈጠነ
28. መርጌታ ሐይሉ መርሻ
29. ደብተራ ዋጋዬ
30. ቄስ ጌጡ
31. መርጌታ ማይዶት
32. አዘጋጁ ፍስሃ ይሁን
33. በአንዳቤት ብዙ ሰዓሊዎች ነበሩ። በልጅነት እድሜዬ የማስተውሳቸው።
34. አለቃ ጌታሁን
35. አለቃ በየነ
36. አለቃ አለሙ
37. አለቃ በለጠ
38. ሊቀጠበብት መዋሽኝ
39. አለቃ ዘሩ
40. ደብተራ አብተው
41. ቀኝ ጌታ ጀምበሬ
42. አለቃ ዘሚካኤል
43. ቄስ ልብሴ ዘሩ

24. ቄስ ቢተው
25. ደብተራ ጣሰው
26. ሊቀጠበብት በላይ
27. ቄስ ካሳ

www.ethiopianorthodox.org

እነዚህ ሁሉ ሰዓሊዎችና ጸሐፊዎች በወሎ ፣በትግሬ ፣በበጌምድር በጐጃም እየተዘዋወሩ ገዳማትና ደብሮቹን የሳሉ መጻሕፍትን የጻፉ ነበሩ።

እኔ ተወልጄ ባደግሁበት አገር የአንዳ ቤትን ቁም ጸሐፊዎች እና ሰአሊዎች የሚሰሩትን ቁም ጽሕፈት ስእል ሐረግ የእውቀትና የጥበብ ችሎታቸውን ጻፍኩ እንጂ በመላ ኢትዮጵያ በቤተ ክህነት ያሉ ሊቃውንት ሁሉ ቁም ጽሕፈት በብራና ስእል ሐረግ በመሳል በመጻፍ ጥበበኞች ናቸው። ተማሪዎቻቸውም የስእል ተማሪ የቁም ጽሕፈት ተማሪ የሚማሩት የትምሕርቱ መመሪያ እንደ አንዳ ቤት አንድ ነው አንድ አይነት የኢትዮጵያ ባህል ነው።

የስዕል ትምህርት

ተማሪው ከስዕል አስተማሪው ጋር አብሮ በመኖር አስተማሪውን እየተላላከ እየረዳ ሰዓሊው የቤተክርስቲያን ስዕል ለመሳል በሚጀምር ጊዜ አብሮ በመሆን የሚሰራውን አሳሳል ይመለከታል። የሚሰራባቸው ዕቃዎችን ያያል የቤተ መቅደሱን የግድግዳ ወለል በስንዴ ዱቄት ሙቅ እየቀባ የቤተመቅደሱ አራቱን ገጽ በአቡጀዲ ወይም በሀበሻ ጨርቅ ይለብጠዋል። ከደረቀ በኋላ በከሰል እንጨት ይነድፈዋል/ ይስለዋል/ ስዕሉ ልክ ካልሆነ በጨርቅ ያጠፋና አስተካክሎ ይሰለዋል። ቀጥሎ በከብት ጭራ ቡርሺ በተለያየ ቀለም የከሰሉን ስዕል ይቀባል። የሚሳሉት ስእሎች የተመደቡ ቦታ አላቸው ቤተመቅደሱ አራት ማዕዘን ስለሆነ ሕዝቡም በየማዕዘኑ በተመደበለት ቦታ ስለሚጸልይና ስለሚያስቀድስ ነው።

ስለዚህ ስዕል ሳዩ በቤተመቅደሱ ምዕራብ ካህናት ስለሚቆሙ ጊዮርጊስ በፈረስ ደራጉንን እንዳገደለና ቤሩታዊትን እንዳዳነ ድንግል ማርያም ምስለ ፍቅሩ ወልዳ ይስላል። ስዕል ስቅለት ካህናተ ሰማይን ኪሩቤልንና ስላሴዎችን ሌላም የተለያዩ ስዕሎችን ይስላል።

በደቡብ ሴቶች ስለሚቆሙ የማርያምና የዮሴፍን ስደት ወደምድረ ግብፅ ሌላም ብዙ ተአምር የሰራችውን ሁሉ ይስላል።

በምስራቅ በኩል መነኮሳትና ባህተዊያን ስለሚቆሙ የአቡነ ተክለሃይማኖትን የገብረመንፈስ ቅዱስን ሌሎችንም ጻድቃን ይስላል።

www.ethiopianorthodox.org

በስተሰሜን በኩል ጨዋ ወንዶች ስለሚቆሙ ቅዱስ መርቆሬዎስን በፈረስ ላይ ቅዱስ ፊቅጦርን በፈረስ ላይ ቅዱስ ገላውዲዎስን በፈረስ ላይ ሌላም ብዙ ፈረሰኞች ስማእታት ይስላል፡፡ በቤተክርስቲያኑ ውስጥ ጣራው ላይ የመላእክትን

ሰዓሊው ብዙ መጻሕፍት በማንበብ ብሉይና ሐዲስ ታምርና ገድልን እያነበበ የነቢያትን የሐዋርያትን የሰማዕታትን የጻድቃን ታሪካቸውን ስለሚያውቅ በስዕል እየሳለ ተግባራቸውን ይገልፃል፡፡

የጻድቃን ተቃዋሚ የሆኑት ፈሪሳዉያንም ሆኑ ሌሎች ሰዓሊው አንድ አይን አድርጐ ነው የሚስላቸው ያልተማረው ገበሬ ሁሉ ታሪኩ እንዲያውቅ፡፡ አንዳንድ አይን ያላቸው ስዕሎች ሁሉ የጻድቃኖቹ ተቃዋሚዎች መሆናቸውን ያውቃሉ አይሁዶች ናቸው ከሀዲዎች ናቸው ይላሉ፡፡

ሰዓሊዎቹ በስእል ትምህርት ወይም ስብከት ለረጅም ዘመናት ሕዝቡን አስተምረውታል በተለይ ክፉ የሰራ ሰው ሲኮነን ነፍሱ በእሳት እንደሚቃጠል በስዕል እየሳሉ አስተምረዋል፡፡ ክፉት እንደሚጐዳ ጽድቅ እንደሚጠቅም የመፃሕፍትን ትምህርት በስዕል እየተረጐሙ አስተምረዋል፡፡

ቄስ በቃል ከሚያስተምሩት የሃይማኖት ትምህርት ሰዓሊው በስዕል የሚያስተምረው ለሕዝቡ ይገባዋል፡፡

ሰዓሊው ያልተማረው ምዕመን ሁሉ የስእሉን ታሪክ እንዲያውቀው አርጐ ነው የሚስለው ስእል የሕብረተሰቡን ማህበራዊና ባህላዊ አኗኗር ችግሩን ደስታውን የሚገልጽ ስለሆነ አስተማሪ ነው፡፡

ለምሳሌ ክርስቶስን አይሁዶች ሲሰቅሉት ሰአሊው የአይሁድን ስእል አንድ አይን አርጐ ነው የሚስላቻው፡፡ ጻድቃን የሆኑትን ሁለት ሁለት ዓይን አርጐ ነው በማየት ትርጉምና ታሪኩን ስለሚያውቁ ይህ ስእል አይሁዶች ሲያቃጥሉት ነው፡ ይህ ስእል አይሁዶች ሲገርፍት ነው እያለ ገበሬው በስእል ያውቃል በስእሉ የሀይማኖት ትምህርት ጭምር ያውቃል ማለት ነው፡፡

www.ethiopianorthodox.org

ስዕል ተማሪው

ተማሪው አስተማሪው ሰዓሊ የሚያደርገውን ሁሉ እያየ ስዕል ለማሳል ሥራውን ይቀጥላል። በጠፍጣፋ ድንጋይ ላይ በጠፍጣፋ እንጨት ላይ የቤት ግድግዳ ምርጉን አመድ በመለቅለቅ በእንጨት ከሰል እየነደፈ ስእል እየሳሉ ይለማመዳል። ብዙ ጊዜ ደጋጋሞ በመሳል የተሻለ ይስላል። ቀጥሎ አራት መዓዘን የሆነ ጨርቅ በአራት እንጨት በመወጠር የስንዴ ዱቄት ወይም የጤፍ ዱቄት ሙቅ ይቀባና ሲደርቅ በእንጨት ከሰል ነድፎ በከብት ጭራ ከእንጨት ላይ አስሮ በተለያየ ቀለም በከሰል የሳለውን ስእል ይቀባዋል።

የስዕል ተማሪው ስእል ለመሳል የሚለማመደው በጊዮርጊስና በማርያም ስዕል በተክለሃይማኖትና በአቦ ስዕል ነው። ከዚያ ሌሎቹንም ጻድቃንና ሰማዕታትን ነቢያትንና ሐዋርያትን ይስላል እንደየታሪካቸው።

የስዕል ተማሪው ጥሩ ጥሩ ስዕል እየሳለ በጨርቅ ላይ ለስዕል አስተማሪው ያሳየዋል። ጥሩ ስሒል ብሎ ካመነበት የራሱ እረዳት አድርጐ ከሱ ጋር ያስለዋል ካበላሸም ስዕል አስተማሪው ያስተካክለዋል። ከብዙ ጊዜ ቆይታ በኂላ ተማሪው ሰዓሊ እራሱን ችሎ ጉበዝ ሰዓሊ ይሆናል።

ስዕል ሰዓሊው ተማሪ የጻድቃኖቹን ሁሉ መጽሐፎቻቸውን ታሪካቸውን እያነበበ ማወቅ አለበት በቃልና በጽሑፍ ያወቀውን በአይን በሚታይ ስዕል ተግባራቸውን መግለጽ አለበት።

የጥንት የገዳም መነኮሳት ሥራና ጥበብ

ስዕል ሐረግ የእንጨት መስቀል የእንጨት ስዕል የቅርጻ ቅርጽ ሥራ ሁሉ አብዛኛዎቹ የገዳም መነኮሳት ናቸው የሚሰሩት የነበረ።

www.ethiopianorthodox.org

የእንጨት ቅርጽ ስዕል ሰዓሊው

የዋንዛ እንጨት ቆርጦ አድርቆ በመጥረቢያ ጠርቦ አለስልሶ ሊሰራ ያሰበውን ስዕልና ሀረግ በጠፍጣፋ አራት መዓዘን እንጨት ላይ የጊዮርጊስን ስእል ወይም የማርያምን ስዕል በእንጨት ከሰል ነድፎ ይስላል። ዙሪያውን ዳርዳሩን ሐረጉን እያቆላለፈ ይስለዋል።
የቅርጽ ማውጫው ከብረት የተሰራ ጫፉ ጠፍጣፋ ቀጭን እንደ ምላጭ ስለት ባለው መሳሪያ የከሰሉን ስዕል እየተከተለ የሚያስፈልገውን እንጨት እየቀፈፈ ያወጣዋል ያጉደጉደዋል። የጊዮርጊስ ስዕል ከሆነ ጠቅላላ ሰውነቱን እየቀረጸ የሰው አካል ያሰመስለዋል ፈረሱን የፈረስ መልክ ያስመስለዋል ዘንዶውን የዘንዶ መልክ ያስመስለዋል

በማስመሰል እንደ ሀውልት ቅርጽ ተድበልብሎ ይቀርጸዋል። በስዕሉ ዙሪያ ያለውንም ሀረግ በማስግባት በማውጣት በላይና በስር እያቆላለፈ ይቀርጸዋል ያሳምረዋል።

የጻድቃንን የሰማዕታትን የነቢያት፣ የሀዋርያትን በመጽሐፍ ያለ ታሪካቸውን ሥራቸውን በእንጨት ላይ እየሳለ እየቀረፀ የሰሩትን ታሪክ ያሳያል።

ለቤተክርስቲያን የሚሆን መጾር መስቀልና የእጅ መሰቀል በሐረግ አቆላልፎ ስሎ ይቀርፀዋል። በመቀደስ ውስጥ የሚቀመጠው መንበር ጽላት ይቀርጻል የቤተክርስቲያን ከበሮ ይሠራል።

እነዚህ የቅርጻ ቅርጽ ሥራ አባቶች ጥበባቸው ያለመሣሪያ በችግር ሲሰሩ ኑረው ለአሁኑ ትውልድ ጥበባቸውን በማወረሳቸው ይኸው አሁን በአዲስ አበባ ውሰጥ የሚሠሩ የቤት እቃዎች ወንበሮችና ሶፋ የብፌ እቃ፣ አልጋ፣ ኮመዲኖ የተለያዩ ጌጣጌጦች በሀገር ስዕል እየተሰሩ የባሕል እቃዎች ተብለው አናጢዎቹ በውድ ዋጋ ይሸጡአቸዋል።

የተለያዩ የሐረግ ስዕሎችን ያገኙት የጥንት አባቶች የተሳሉትን ፎቶ ኮፒ አድርጐ በማባዛት ነው። የአሁኑ አናጢ የሐረጉን ስዕል በእንጨት ላይ ለመስራት የሚያደርገው በወረቀት ላይ የተሳለውን የሐረግ ስእል በጠፍጣፋ እንጨት አስቀምጦ ከሥሩ ካርቦን አድርጐ ስዕሉን በእርሳስ ሲጫነው የሐረጉ ሥዕል በካርቦን ተቀባይነት ከእንጨቱ ላይ ይሳላል አናጢውም በተሳለ ምላጭ ይቀርጸዋል። የጥንቱ የቅርጽ ጥበበኛ ግን በእንጨት ከሰል ነድፎ ነበር የሚሰራው።

www.ethiopianorthodox.org

፩ኛ ይህ መጽሐፍ መታሰቢያነቱ

ለመጀመሪያ ጊዜ የግእዝን ፊደሎች በጠፍጣፋ እንጨትና ሸክላ ስሎና ቀርፆ ያዘጋጀ የካህኑ የመልከ ጼዴቅ ልጅ ኢትኤል ስመ መንግሥቱ ኢትዮጵያ የግዮንን(ዓባይ) ወንዝ የሚፈስበትን ምድር ሁሉ እስከ ሜዲትራንያ ባሕር ድረስ በስሙ ኢትዮጵያ ተብሎ እንዲጠራ ያረገ ነው ዘፍጥረት 2-13 ።

፪ መታሰቢያነቱ

የኢትኤል የልጅ ልጅ ዘጠነኛ ትውልድ የምድያም ካህን ዮቶር ነው ካህኑ ኢትኤል በጠፍጣፋ እንጨትና ሸክላ ይጽፍ የነበረውን ዮቶር ግን አሻሽሎ በፍየል በበግ ቆዳ ብራና አያወጣ እየጻፈ የጽሕፈትን ሥራ ያሻሻለ ነው

፫ኛ መታሰቢያነቱ

እንደ ካህኑ ዮቶር በበግ በፍየል በፈረስ ቆዳ በብራና ይጽፉ ለነበሩ ለዓንዳቤት ቀም ጸሐፊዎች ስእል ሰዓሊዎች ሐረግ ሰዓሊዎች ጽሕፈት ከጀመሩበት ዘመን ከክርስቶስ ልደት በፊት 1500 ዓመት ጀምረው ይጽፉ የነበሩ ጥበባቸውን ለልጅ ልጆቻቸው አስተምረውና አውርሰው ስማቸው ሳይመዘገብ ከዚህ ዓለም ለተለዩት ሁሉ አሁንም በሕይወት ላሉት ጭምር

፬ኛ መታሰቢያነቱ

እኔን የዚህ መጽሐፍ አዘጋጅ ቀም ጽሕፈት ሐረግ ለማስተማሩኝ ለቄስ ኪዳነ ማርያም ይሁን

፭ኛ መታሰቢያነቱ

በአንዳቤት ለሚገኙ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ለተሣሉ ስእሎች እነሱን እያየሁ እየሣልኩ ስእል መሳል ስለተማርኩ

እንዲሁም ለአጐቴ ለሰዓሊ አብተው መርሻ ስለ ስእል አሳሳል ለምክር ስለረዱኝ መታሰቢያ ይሁን።

፮ኛ መታሰቢያነቱ

ለአባቴ ለአቶ እስተዚያ ይሁኔ ለእክስቴ ለወይዘሮ ትሁኔ ይሁኔ ጽሕፈትም ሆነ ስእል እንድማር ያበረታቱኝ ነበረ የፍየል ቆዳም የምጽፍበት ይገዙልኝ ነበር ምንጊዜም አረሳቸውም

ፍሥሐ ይሁን እስተዚያ

www.ethiopianorthodox.org

የጥንቱ የአንዳቤት ቅም ጽሕፈት

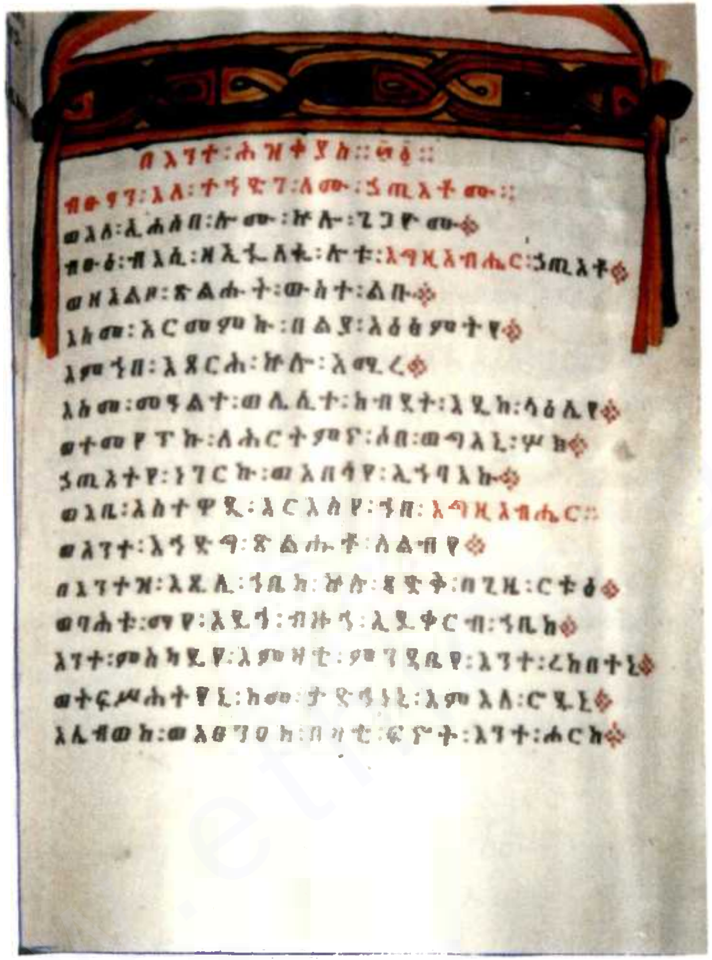

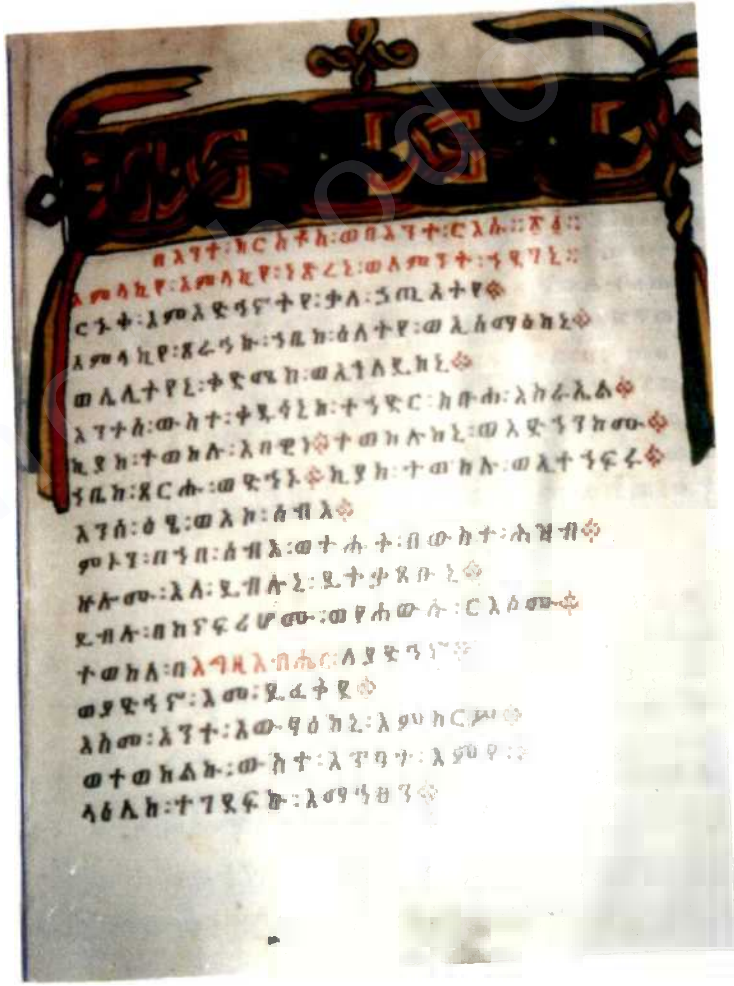

የቄስ ኪዳነ ማር
ያም የልጃቸው የ
ቄስ ልሣነ ወርቅ
ቁም ጽሕፈት
፩ ገጽ

ት፡እመ፡፲ወ፪ቱ፡ለለወርኁ፨ትገብ
ሪዮሁ፡ወእስተብቍዖቱ፡ወረድኢተ
ጸሎቱ፡የሀሉ፡ምስሌነ፨
ለዓ፨ዓለ፨አሚን፨ ፨
ሰላም፡ለከ፡በቃቢ፡ቅዱሳን፡እምት

ሀውኮ፨ወአፀረ፡ኑፋቄሆሙ፡ዘምዕቃ
ሕኮ፨እመ፡መጽአ፡ወልድ፡በእሬ፡ን
ቢያት፡ተሰቢኮ፨አመ፡ያስተፉኑ
ሐራ፡መልአኮ፨እስከ፡ምጽንዓት
ኅምስ፡ሚካኤል፡ተለውኮ፨ ፨

በከመ፡አብ፡ወወልድ፡ወመንፈስ፡
ቅዱስ፡፩ዱ፡እምላክ፡ሠለስ፡ዘኢዩ
ትሌለዩ፡ዕሩዩ፡ዘኢይሴሰይ፡ታለ
ት፡ዘኢትበዐድ፨ርድእኒ፡ከመ፡እን
ግር፡ድርሳነ፡ዘቅዱስ፡ወክቡር፡ሚ
ካኤል፡ሊቀ፡መላእክት፡ወመልአከ
ኀይል፡ዘርእስ፡ላዕለ፡ኵሎሙ፡ሠ
ራዊተ፡መላእክት፡ሰማያውያን፡
ዘውእቶሙ፡እእላፈ፡አእላፋት፡ዘ
ይትነበብ፡በበዓሉ፡ለሊቀ፡መላእ
ክት፡ሚካኤል፡እመ፡፲ወ፪ቱ፡ለ
ወርኃ፡ኅርር፨ጸሎቱ፡ወበረከቱ፡የ
ሀሉ፡ምስለ፡ፍቁሩ፨
ለዓ፡፡ዓለ፡፡አሚን፡፡

እክት፡እስመ፡ኵሉ፡ቢጽ፡ቦቱ፡ሊቀ፡
ወሎቱሰ፡ዘእንበለ፡እግዚአብሔር፡
ብሕቲቱ፡ዘአልቦቱ፡ላዕሌሁ፡ወእ
፩ኒ፡እምእመክንዮታት፡እላ፡፩ዱ
መለኮት፡ፍጹም፡እንዘ፡ሠለስ፡
ውእቱ፨ወመላእክትሰ፡ፍጡራ
ን፡እሙንቱ፡ኵሎሙ፨ወተፈጥሮ
ቶሙኒ፡እምኑፋስ፡ወእሳት፡ዝኬ፡
ውእቱ፡፪ቱ፡ጠባይዕ፨ወለመሬታ
ውያንሰ፡፬ዕቱ፡ጠባያዒሆሙ፡ዘውእ
ቶሙ፡ነፋስ፡ወእሳት፡ማይ፡ወመሬ
ት፨ወመላእክትሰ፡መንፈሳውያን፡
እሙንቱ፡እለ፡እንበለ፡ሥጋ፨ወእ
ልቦ፡ላዕሌሆሙ፡ሞት፡ወድካም፡ወ

www.ethiopianorthodox.org

ወቆማ፡ እግረነ፡ ውስተ፡ አዕፃድኪ፡ ኢየሩሳሌም፡
ኢየሩሳሌምሰ፡ ሕንጽት፡ ከመ፡ ሀገር ።

ሕዝበ፡ እግዚአብሔር፡ ስምዓ፡ እስራኤል ።
ከመ፡ ይግነዩ፡ ለስምከ፡ እግዚኦ ።
እስመ፡ ህየ፡ አንበሩ፡ መናብርቲሆሙ፡ ለኰንኖ፡
መናብርተ፡ ቤተ፡ ዳዊት ።
ወተዚያነዉ፡ ዳኅናሃ፡ ለኢየሩሳሌም ።
ወፍሥሓሆሙኒ፡ ለእለ፡ ያፈቅሩ፡ ስመከ ።

እኔን ፍሡሐ ደሆን
ቁምጽሕፈት ያስተ
ማሩኝ የቄስ ኪዳነ
ማርያም ቁምጽሕ
ፈት ነው

ሁለቱ
ገጽ →

በእንተ፡ አኃውየ፡ ወቢጽየ ።
ይትናገሩ፡ ሰላመ፡ በእንቲአኪ ።

www.ethiopianorthodox.org

ስምዓኒ፡ እግዚኦ፡ ጸሎትየ ።
ወይብጻሕ፡ ቅድሜከ፡ ገዐርየ ።

አመ፡ ዕለተ፡ እጼውዓከ፡ ፍጡነ፡ ስምዓኒ ።
እስመ፡ ኃልቀ፡ ከመ፡ ጢስ፡ መዋዕልየ ።
ወነቅጸ፡ ከመ፡ ሣዕር፡ አዕፅምትየ ።
ተቀሠፍኩ፡ ወየብሰ፡ ከመ፡ ሣዕር፡ ልብየ ።
እስመ፡ ተረስዓኒ፡ በሊዓ፡ እክል ።
እምቃለ፡ ገዓርየ፡ ጠግዐ፡ ሥጋየ፡ ዲበ፡ አዕፅምትየ

ተጋህኩ፡ ወከንኩ፡ ከመ፡ ዖፍ፡ ባሕታዊ፡ ውስተ፡ ናሕ
ወኵሎ፡ አሚረ፡ ይጼዕሉኒ፡ ጸላእትየ ።

www.ethiopianorthodox.org

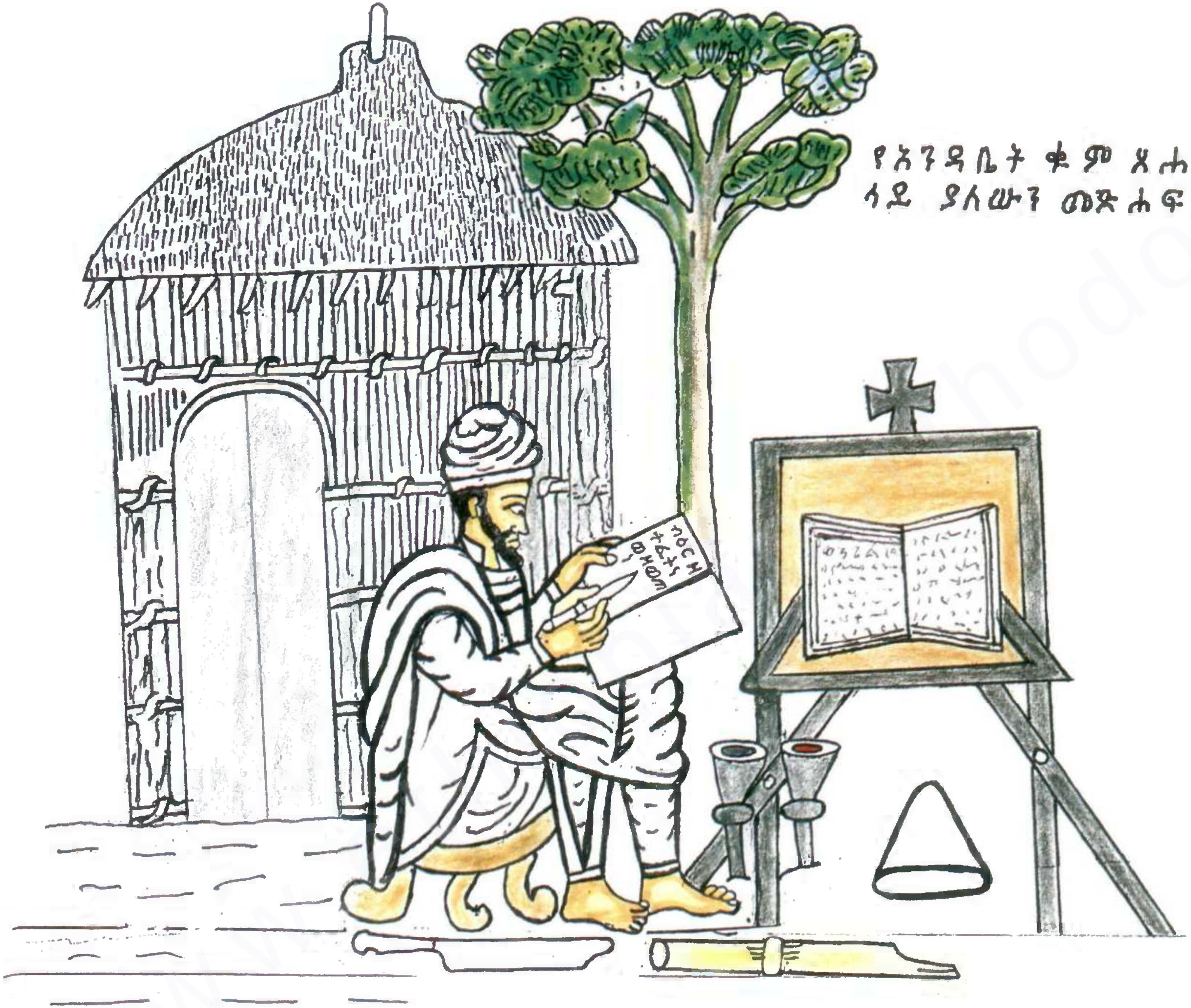

የአንዳቤት ቀም ጸሐፊ በአትሮኑሱ
ላይ ያለውን መጽሐፍ ሲገለብጥ

www.ethiopianorthodox.org

፩ኛ ከፍየል ቆዳ የሚሠራ ብራና

፪ኛ ፀጉሩን የሚላጭ መጥረቢያ

፫ኛ ሥጋውን የሚፍቅ ካራ

፬ኛ መራመሚያ ድንጋይ

፭ኛ የቆዳ መንከሪያ እንሥራ

፮ኛ የሸንበቆ ብዕር የጥቁር ቀለም

፯ኛ የጥቁር ቀለም ቀንድ

፰ኛ የቀይ ቀለም ብዕር

፱ኛ የቀይ ቀለም ቀንድ

፲ኛ የብዕር መቅረጫያ ምላጭ

፲፩ኛ መቀስ

፲፪ኛ በወስፌ የተበሳ ብራና

፲፫ኛ ወስፌ

፲፬ኛ ማስመሪያ

www.ethiopianorthodox.org

፲፭ኛ የገብስ ውሀ መያዣ ቅል
፲፮ኛ ጥቁር ቀለም የያዘ ሸክላ
፲፯ኛ ቀይ ቀለም የያዘ ሸክላ
፲፰ኛ የተደጎሠ መጽሐፍ
፲፱ኛ የመጽሐፉ ማህደር
፳ኛ ዘጠኝ የመጽሐፍ መደጎሺያዎች

ከአንድ እስከ ሐያ እንደተጻፉት በዕቃዎቹም ላይ ተጽፎ ባቸዋል በቁጥሩ የዕቃዎቹን ስም ማወቅ ይቻላል

www.ethiopianorthodox.org

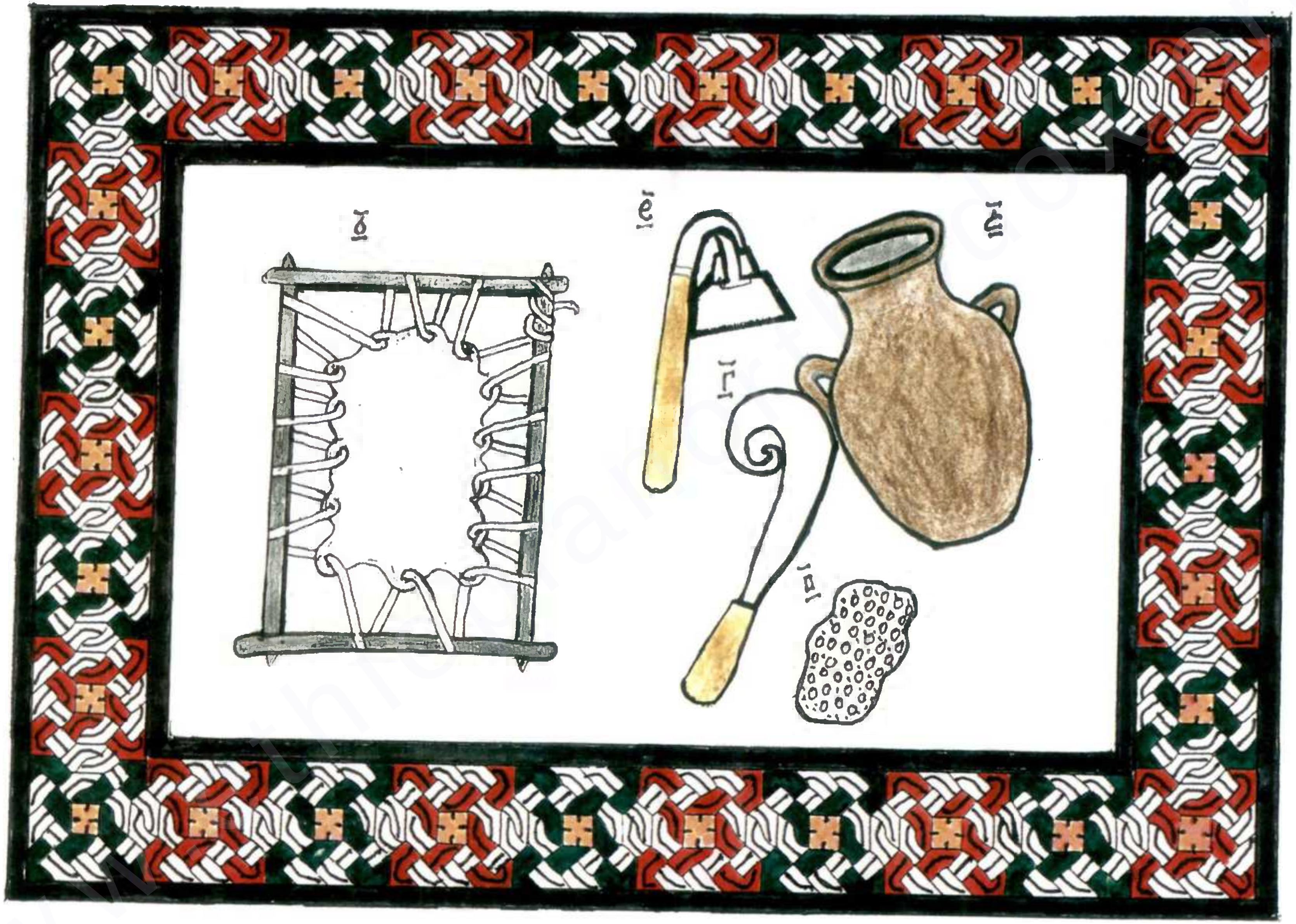

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

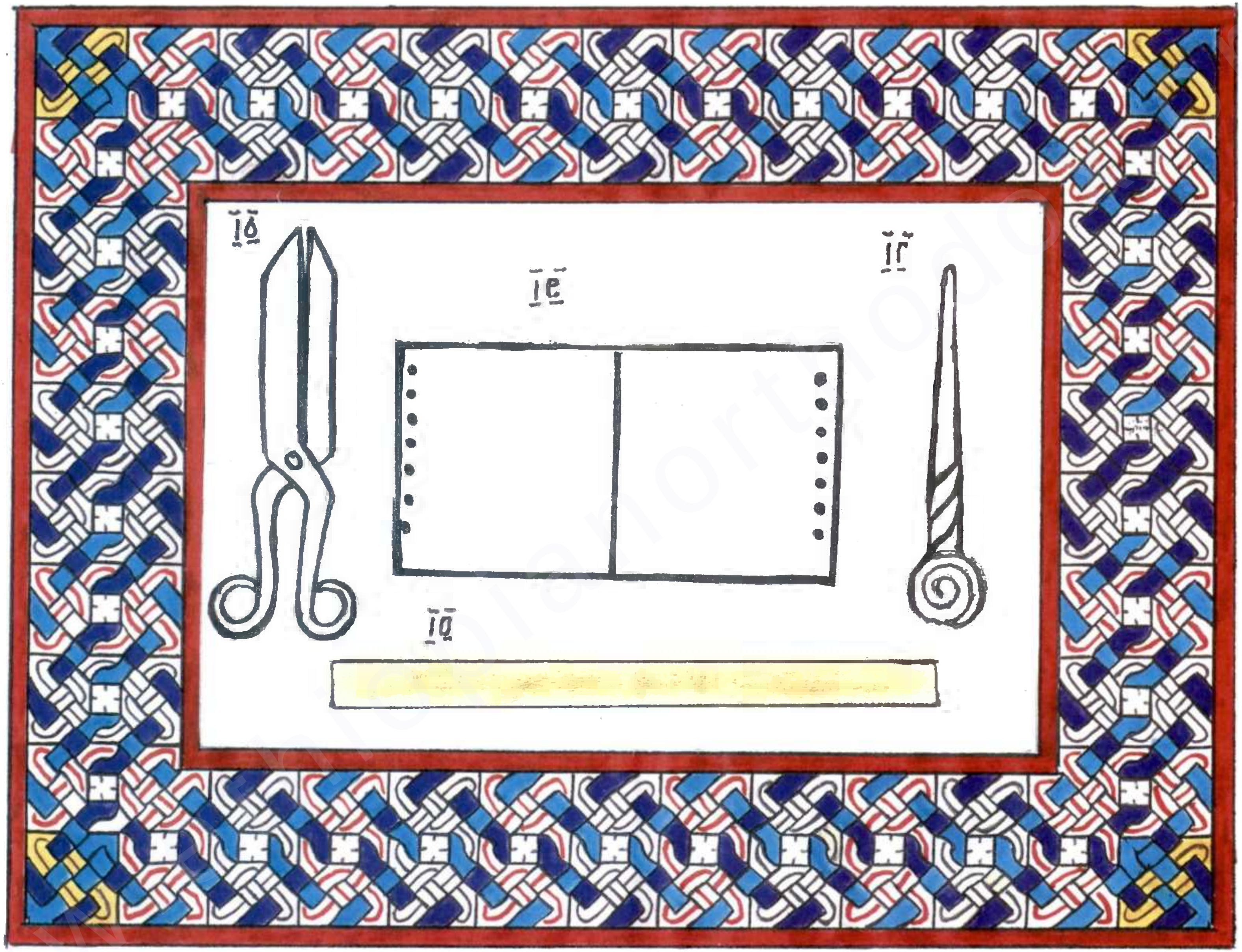

www.ethiopianorthodox.org

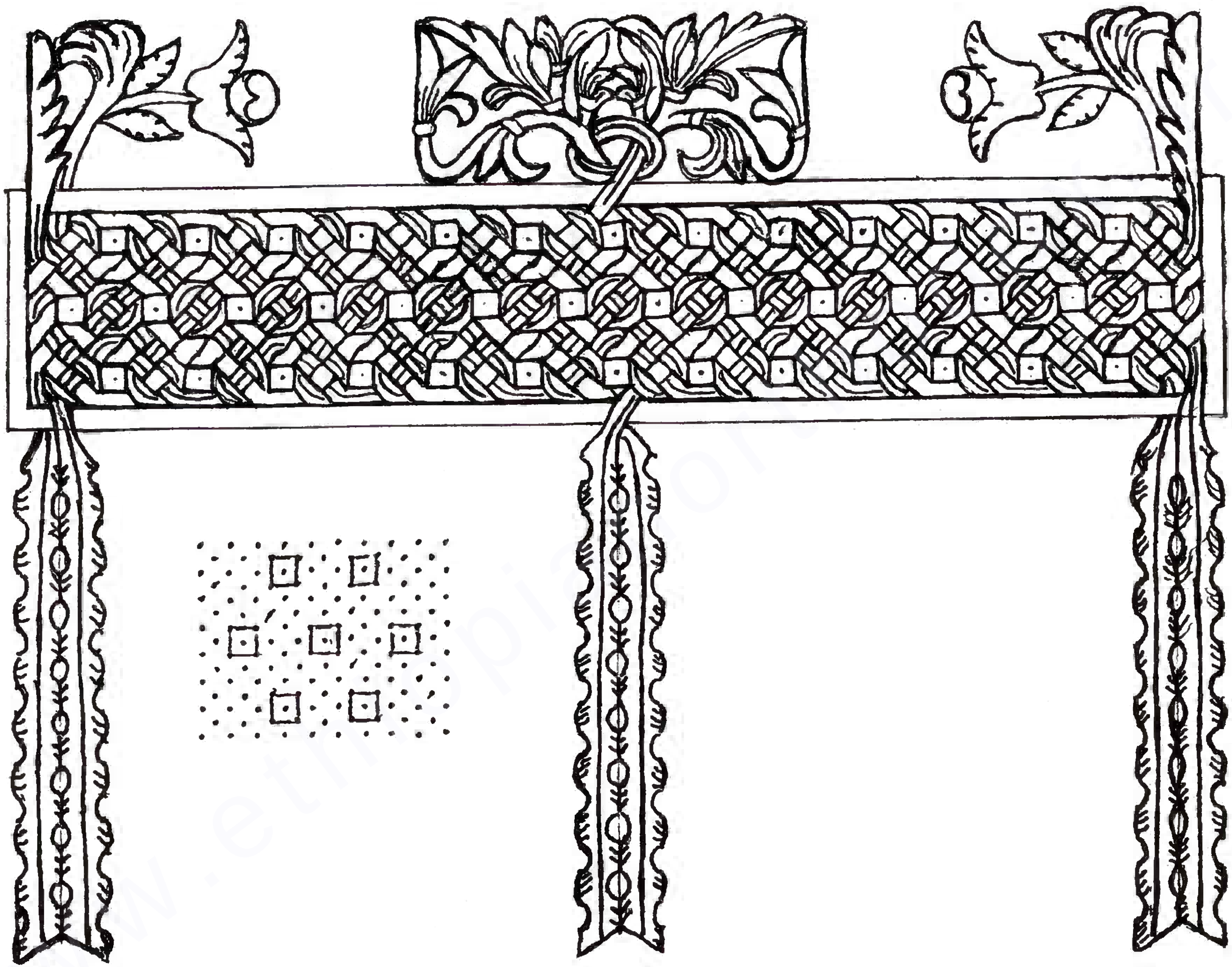

www.ethiopianorthodox.org

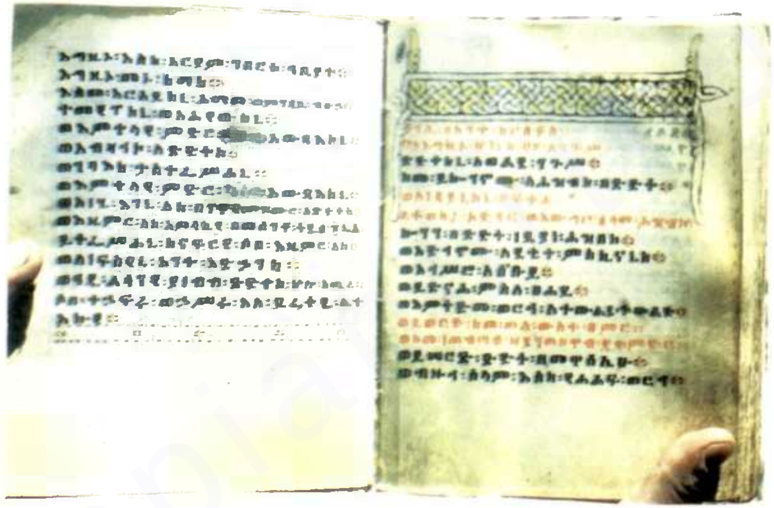

www.ethiopianorthodox.org

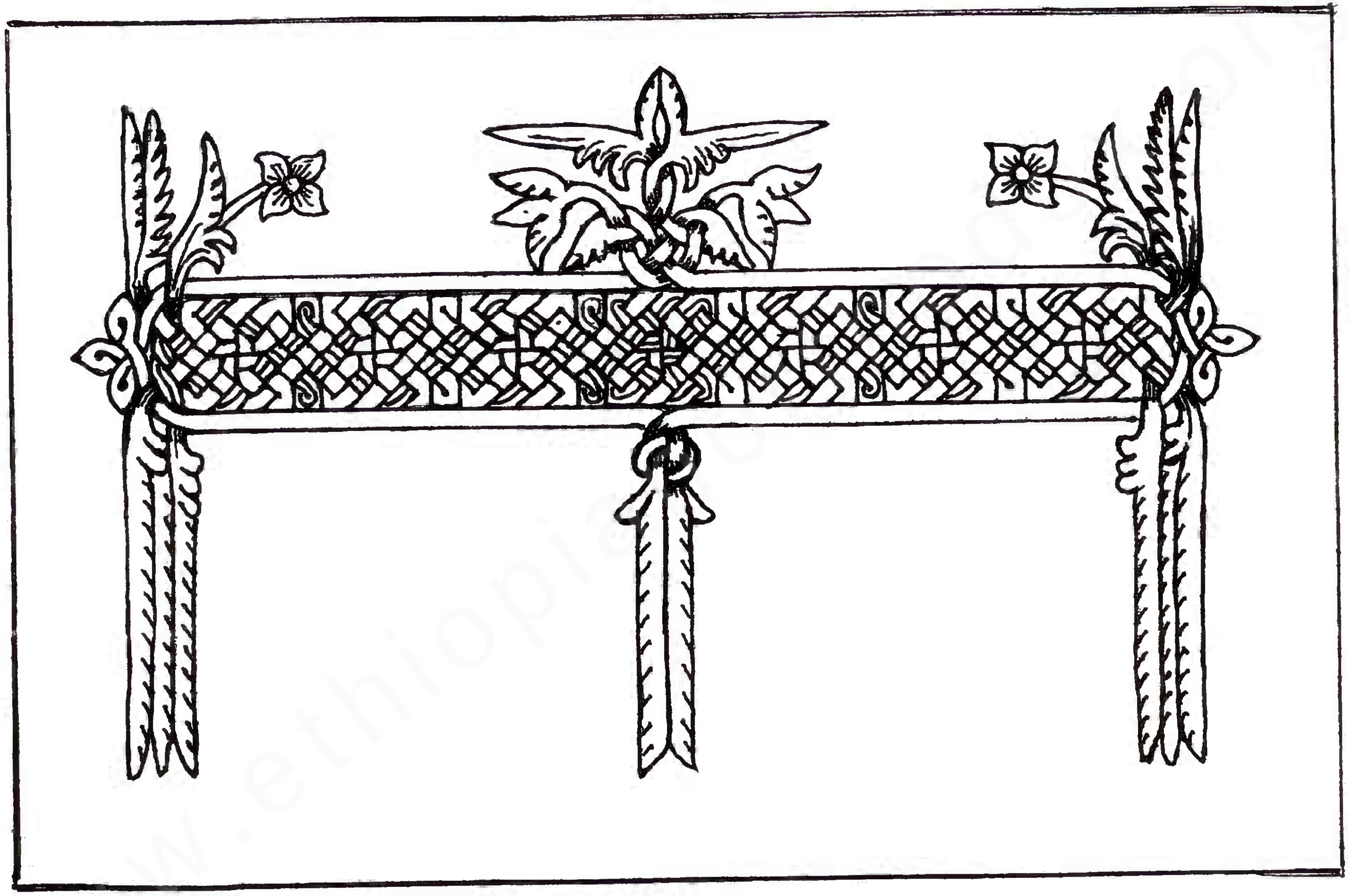

www.ethiopianorthodox.org

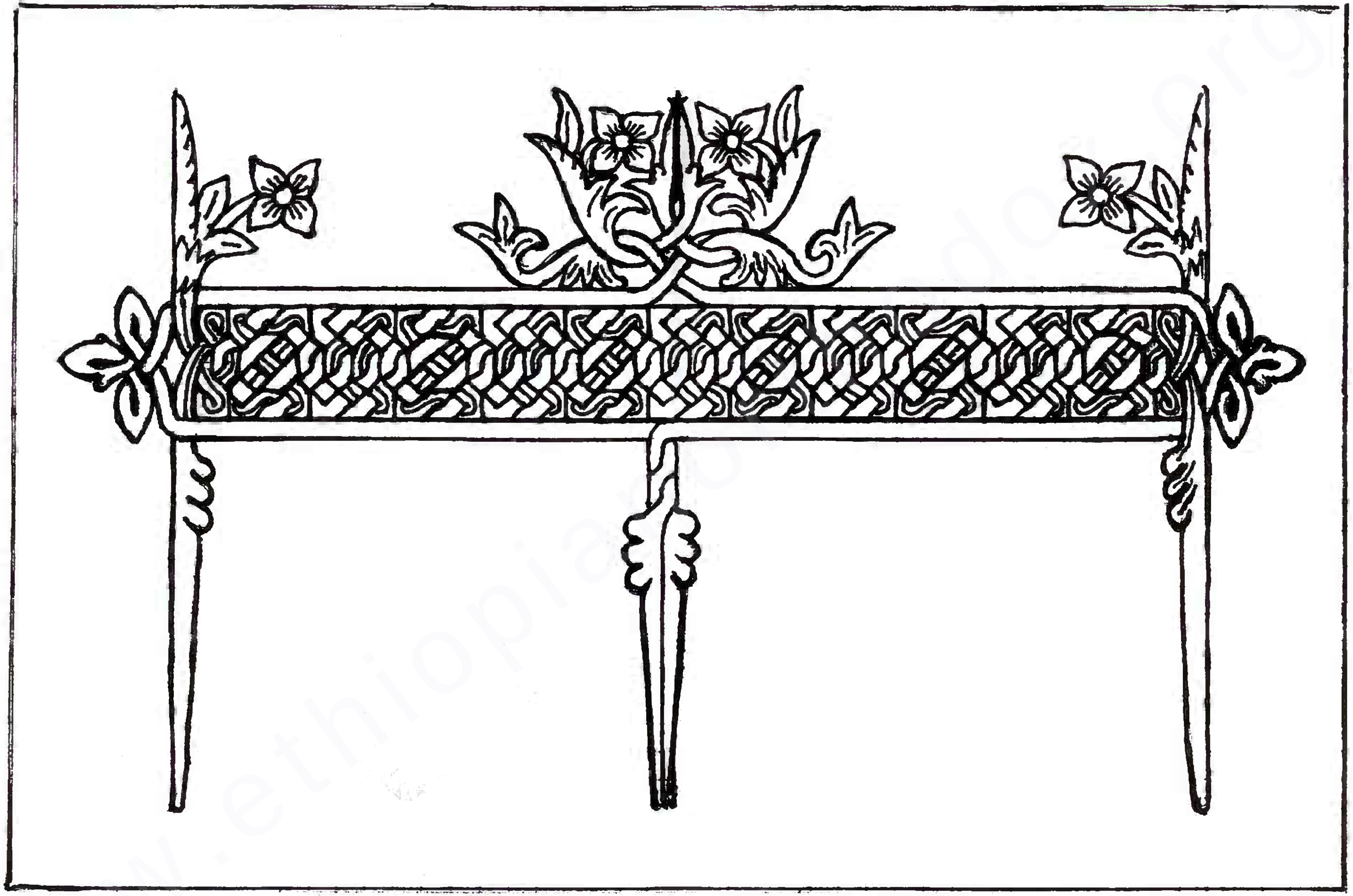

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

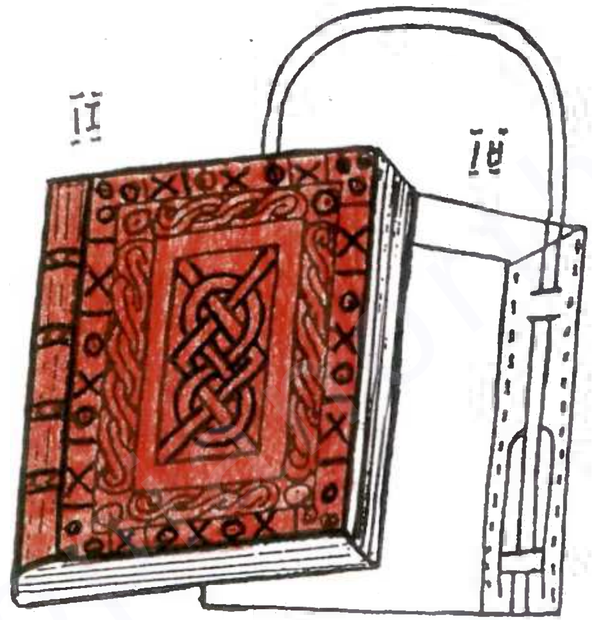

www.ethiopianorthodox.org

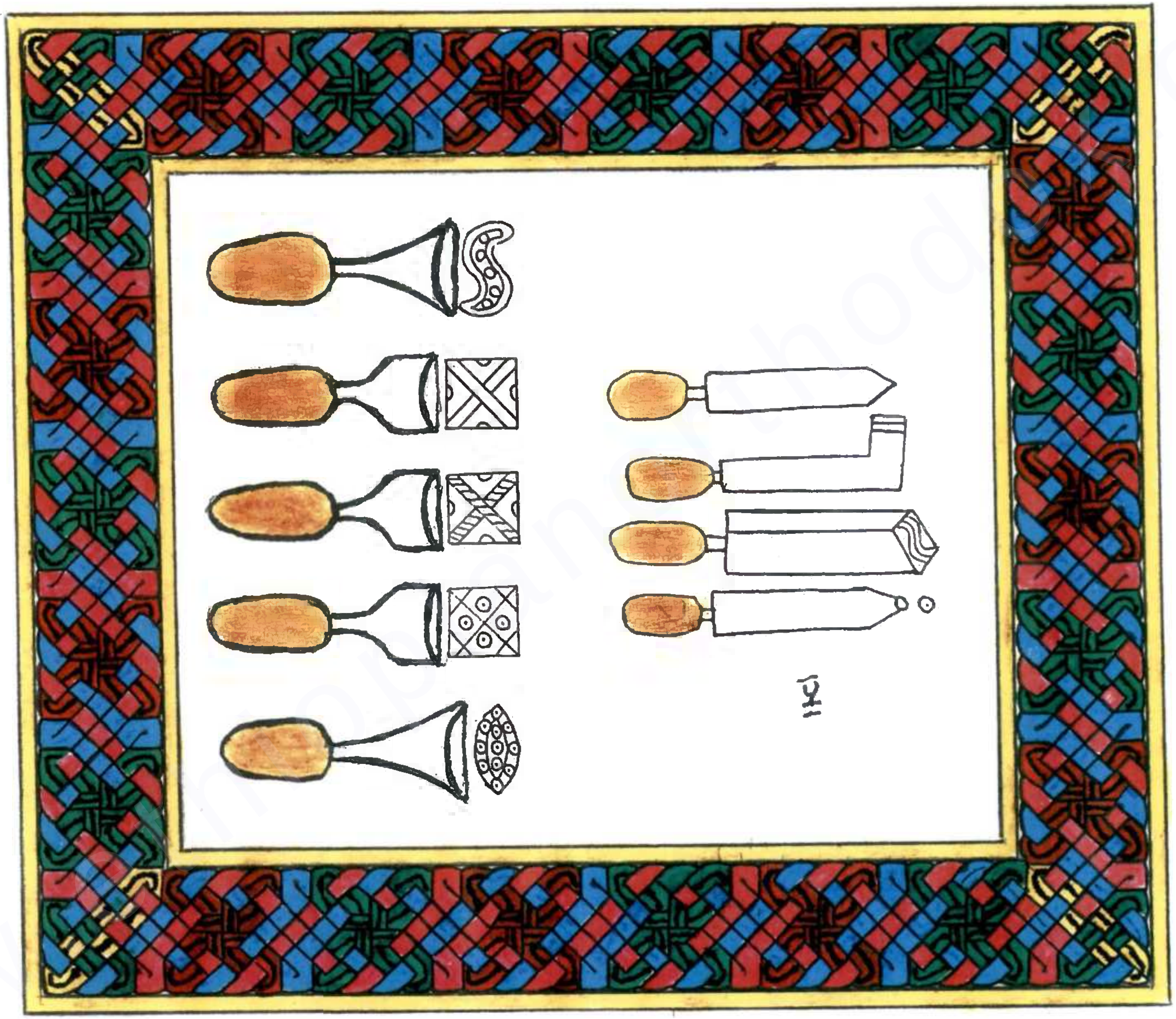

www.ethiopianorthodox.org

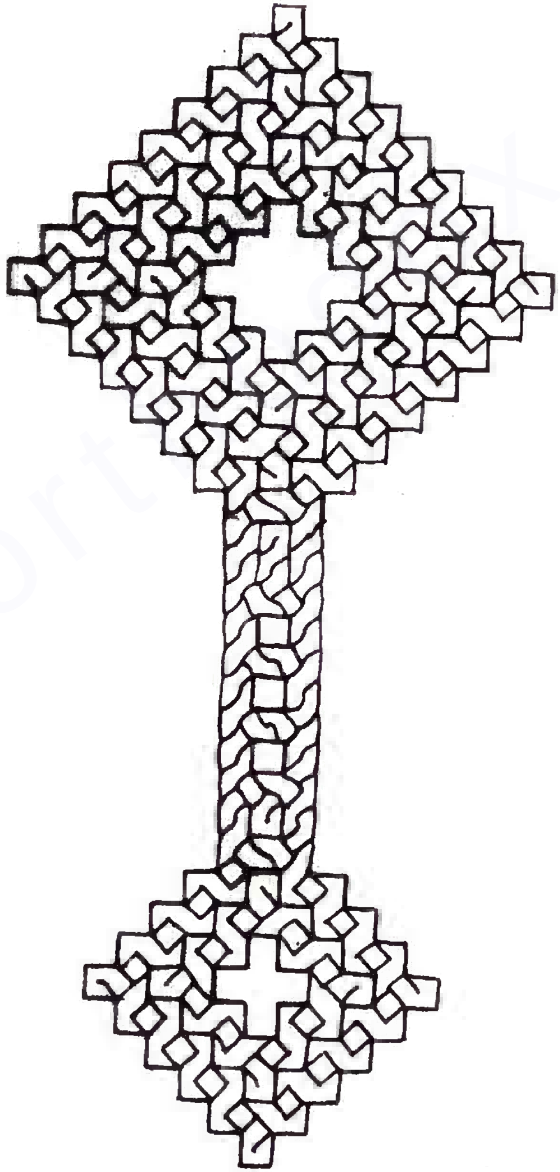

www.ethiopianorthodox.org

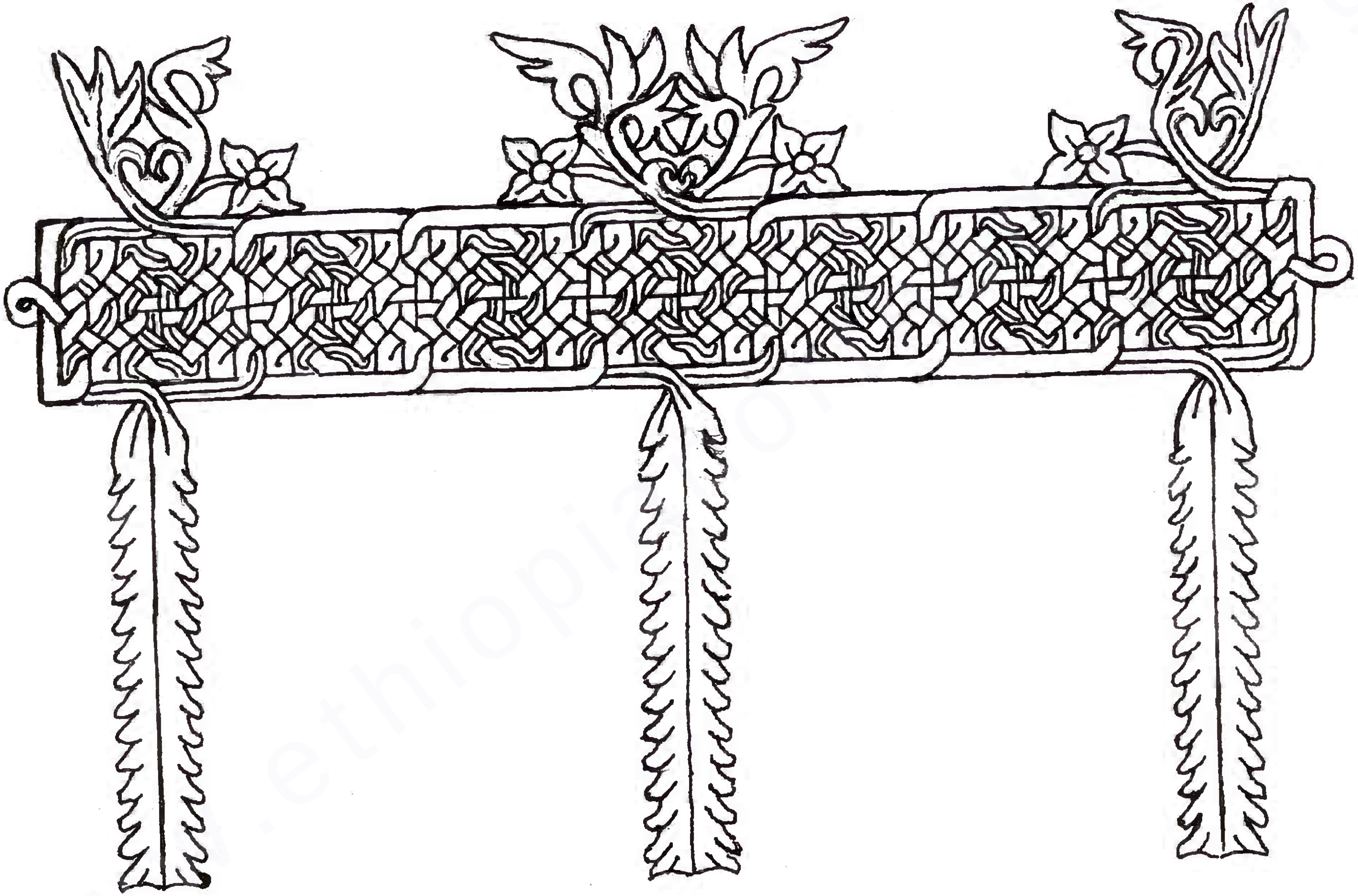

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

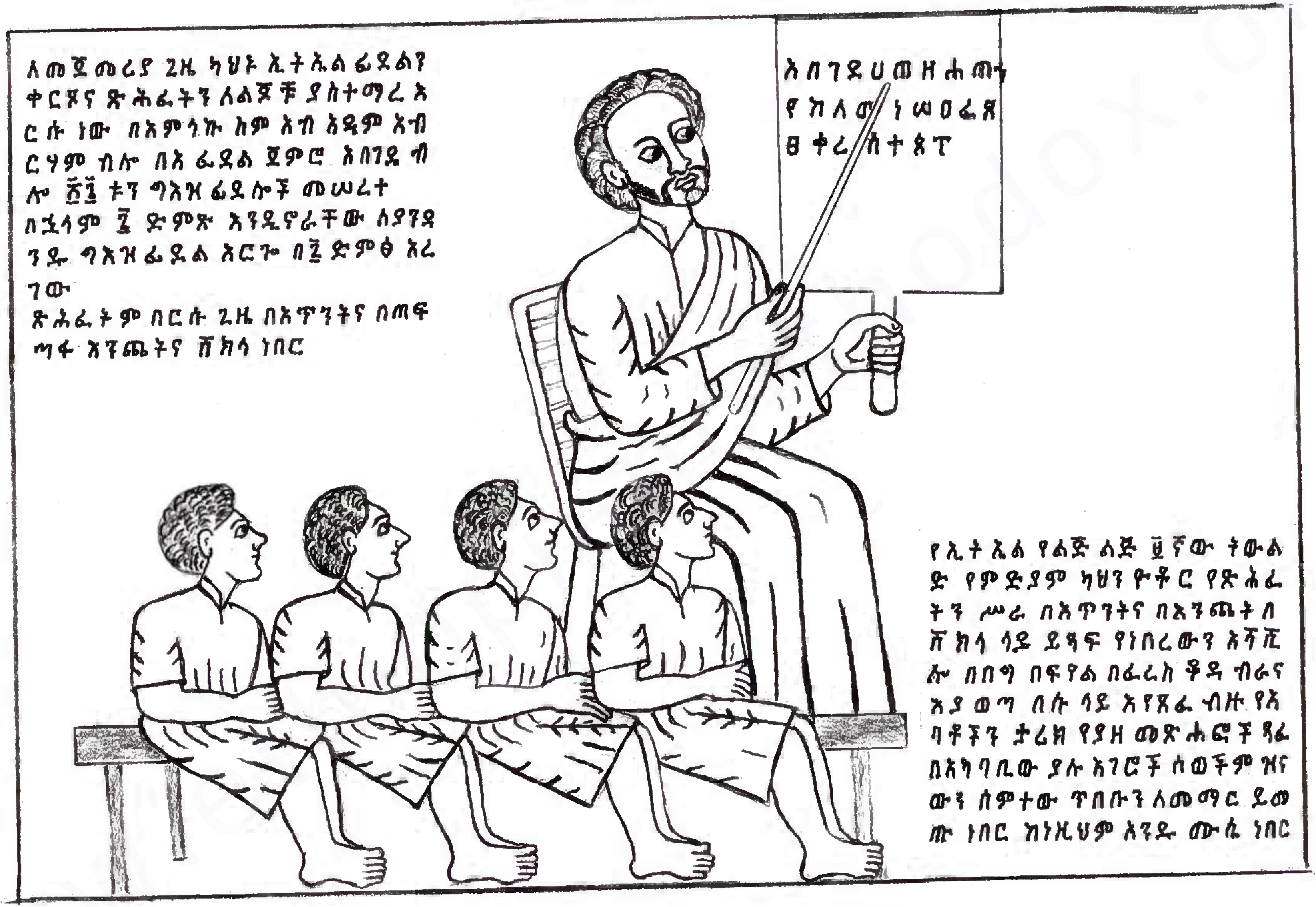

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

ንጉሠ ዘግዱር አሚንሆ
የጥንቱን የኢትኤልን ፊደል በአ የሚ
ጀምረውን ትቶ በሀ ፲መረው ሀማ
ለት ዓለም ሳይፈጠር የነበረ ሉያ ዓለ
ምን አሳልፎ የሚኖር ማለት ስለሆነ

ሀለሐመ እያለ ቀጠለ እያንዳንዱ ግ
እዝ ፊደሎቹ ስግት ድምጽ ስለአሳቸ
ው በስግቱ ሊቃነ መላእክትና በስግ
ቱ ቀኖቹ ይመሰላሉ

ሀ	ሁ	ሂ	ሃ	ሄ	ህ	ሆ
ለ	ሉ	ሊ	ላ	ሌ	ል	ሎ
ሐ	ሑ	ሒ	ሓ	ሔ	ሕ	ሖ
መ	ሙ	ሚ	ማ	ሜ	ም	ሞ
ሠ	ሡ	ሢ	ሣ	ሤ	ሥ	ሦ
ረ	ሩ	ሪ	ራ	ሬ	ር	ሮ
ሰ	ሱ	ሲ	ሳ	ሴ	ስ	ሶ
ቀ	ቁ	ቂ	ቃ	ቄ	ቅ	ቆ
በ	ቡ	ቢ	ባ	ቤ	ብ	ቦ
ተ	ቱ	ቲ	ታ	ቴ	ት	ቶ
ኀ	ኁ	ኂ	ኃ	ኄ	ኅ	ኆ
ነ	ኑ	ኒ	ና	ኔ	ን	ኖ
አ	ኡ	ኢ	ኣ	ኤ	እ	ኦ

ከ	ኩ	ኪ	ካ	ኬ	ክ	ኮ
ወ	ዉ	ዊ	ዋ	ዌ	ው	ዎ
ዐ	ዑ	ዒ	ዓ	ዔ	ዕ	ዖ
ዘ	ዙ	ዚ	ዛ	ዜ	ዝ	ዞ
የ	ዩ	ዪ	ያ	ዬ	ይ	ዮ
ደ	ዱ	ዲ	ዳ	ዴ	ድ	ዶ
ገ	ጉ	ጊ	ጋ	ጌ	ግ	ጎ
ጠ	ጡ	ጢ	ጣ	ጤ	ጥ	ጦ
ጰ	ጱ	ጲ	ጳ	ጴ	ጵ	ጶ
ጸ	ጹ	ጺ	ጻ	ጼ	ጽ	ጾ
ፀ	ፁ	ፂ	ፃ	ፄ	ፅ	ፆ
ፈ	ፉ	ፊ	ፋ	ፌ	ፍ	ፎ
ፐ	ፑ	ፒ	ፓ	ፔ	ፕ	ፖ

www.ethiopianorthodox.org

ሀ	ሁ	ሂ	ሃ	ሄ	ህ	ሆ
ለ	ሉ	ሊ	ላ	ሌ	ል	ሎ
ሐ	ሑ	ሒ	ሓ	ሔ	ሕ	ሖ
መ	ሙ	ሚ	ማ	ሜ	ም	ሞ
ሠ	ሡ	ሢ	ሣ	ሤ	ሥ	ሦ
ረ	ሩ	ሪ	ራ	ሬ	ር	ሮ
ሰ	ሱ	ሲ	ሳ	ሴ	ስ	ሶ
ሸ	ሹ	ሺ	ሻ	ሼ	ሽ	ሾ
ቀ	ቁ	ቂ	ቃ	ቄ	ቅ	ቆ
በ	ቡ	ቢ	ባ	ቤ	ብ	ቦ

ሬ ዷ ሎ ቾ ኇ
ሖ ረ ጐ ቾ ኟ
የ ጃ ፍ ኵ የ
ኅ ል ኵ እ ኔ
ፍ ሥ ሐ ዴ
ሁ ን ነ ቾ

www.ethiopianorthodox.org

ይህ የኔ ቋምጽሕፈት ነው
በሸንበቆ ብዕር የጻፍኩት

ሸ	ሹ	ሺ	ሻ	ሼ	ሽ	ሾ
ተ	ቱ	ቲ	ታ	ቴ	ት	ቶ
ቸ	ቹ	ቺ	ቻ	ቼ	ች	ቾ
ኀ	ኁ	ኂ	ኃ	ኄ	ኅ	ኆ
ነ	ኑ	ኒ	ና	ኔ	ን	ኖ
ኘ	ኙ	ኚ	ኛ	ኜ	ኝ	ኞ
አ	ኡ	ኢ	ኣ	ኤ	እ	ኦ
ከ	ኩ	ኪ	ካ	ኬ	ክ	ኮ
ኸ	ኹ	ኺ	ኻ	ኼ	ኽ	ኾ
ወ	ዉ	ዊ	ዋ	ዌ	ው	ዎ
ዐ	ዑ	ዒ	ዓ	ዔ	ዕ	ዖ

www.ethiopianorthodox.org

ዘ	ዙ	ዚ	ዛ	ዜ	ዝ	ዞ
ዠ	ዡ	ዢ	ዣ	ዤ	ዥ	ዦ
የ	ዩ	ዪ	ያ	ዬ	ይ	ዮ
ደ	ዱ	ዲ	ዳ	ዴ	ድ	ዶ
ጀ	ጁ	ጂ	ጃ	ጄ	ጅ	ጆ
ገ	ጉ	ጊ	ጋ	ጌ	ግ	ጎ
ጠ	ጡ	ጢ	ጣ	ጤ	ጥ	ጦ
ጨ	ጩ	ጪ	ጫ	ጬ	ጭ	ጮ
ጰ	ጱ	ጲ	ጳ	ጴ	ጵ	ጶ
ጸ	ጹ	ጺ	ጻ	ጼ	ጽ	ጾ
ፀ	ፁ	ፂ	ፃ	ፄ	ፅ	ፆ
ፈ	ፉ	ፊ	ፋ	ፌ	ፍ	ፎ
ፐ	ፑ	ፒ	ፓ	ፔ	ፕ	ፖ

www.ethiopianorthodox.org

ኰ ኲ ኵ ኳ ኴ
ቈ ቊ ቍ ቋ ቌ
ጐ ጒ ጕ ጓ ጔ
ኈ ኊ ኍ ኋ ኌ

ሟ ሏ ሯ ሷ ኗ ቧ ቷ
ቿ ዷ ኟ ዟ ዧ ጇ ጷ
ጧ ጯ ጿ ፏ ፇ

፩ ፪ ፫ ፬ ፭ ፮ ፯
፰ ፱ ፲ ፳ ፴ ፵ ፶
፷ ፸ ፹ ፺ ፻ ፼

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

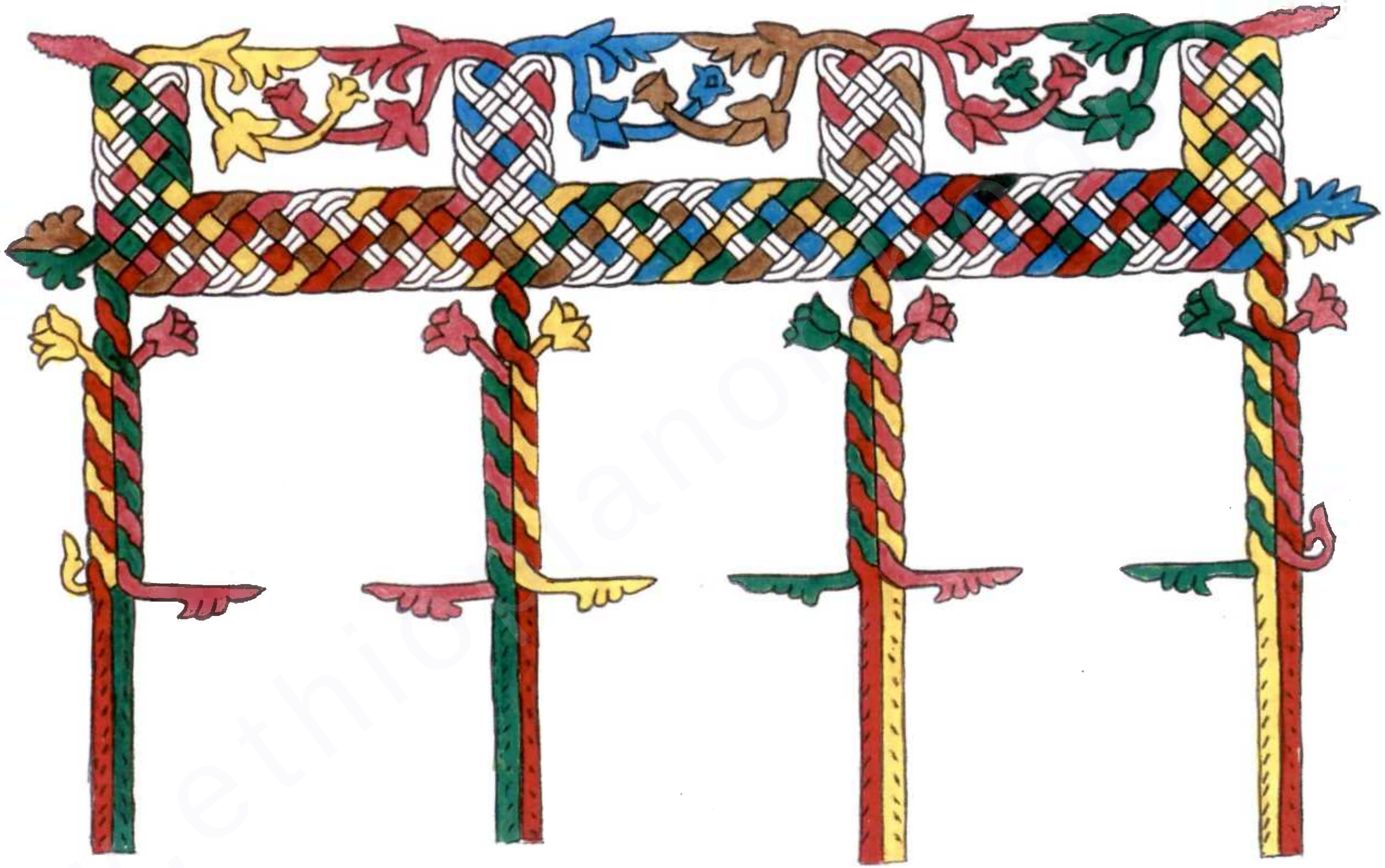

www.ethiopianorthodox.org

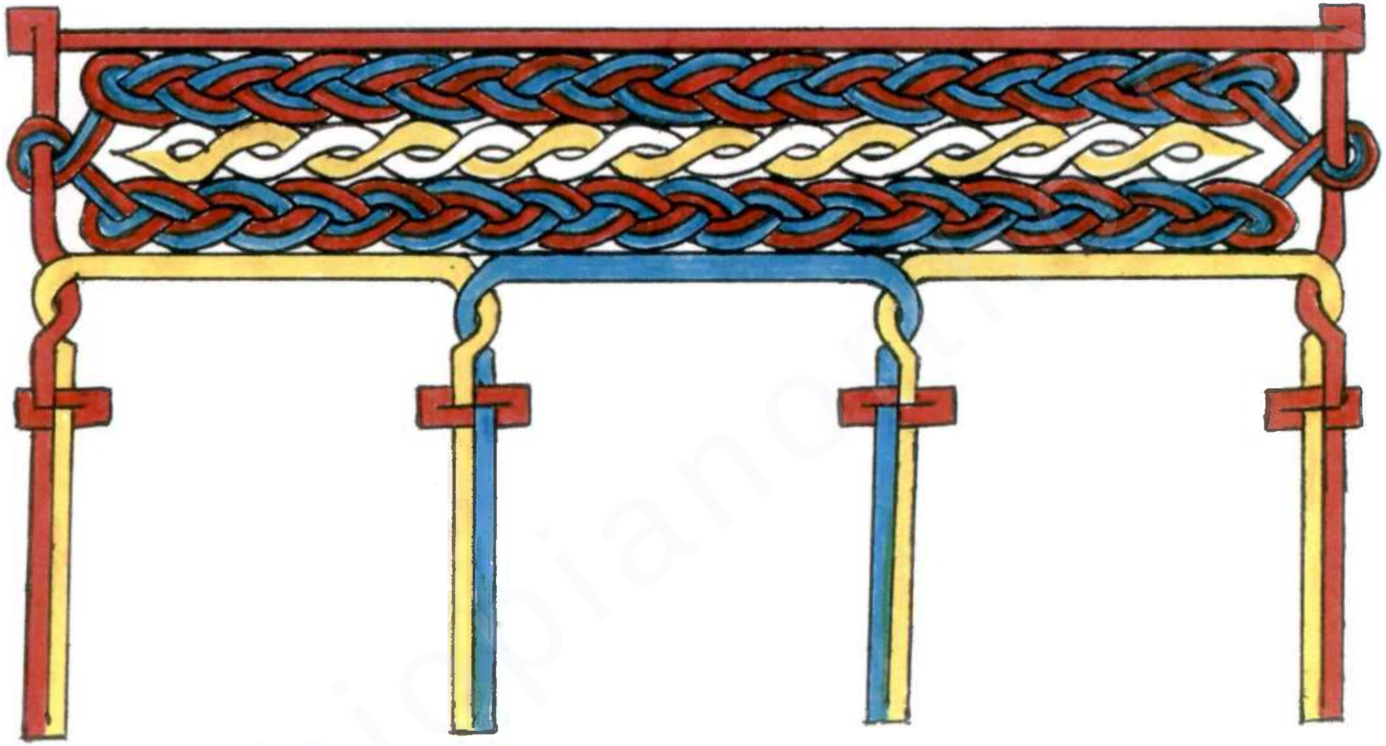

www.ethiopianorthodox.org

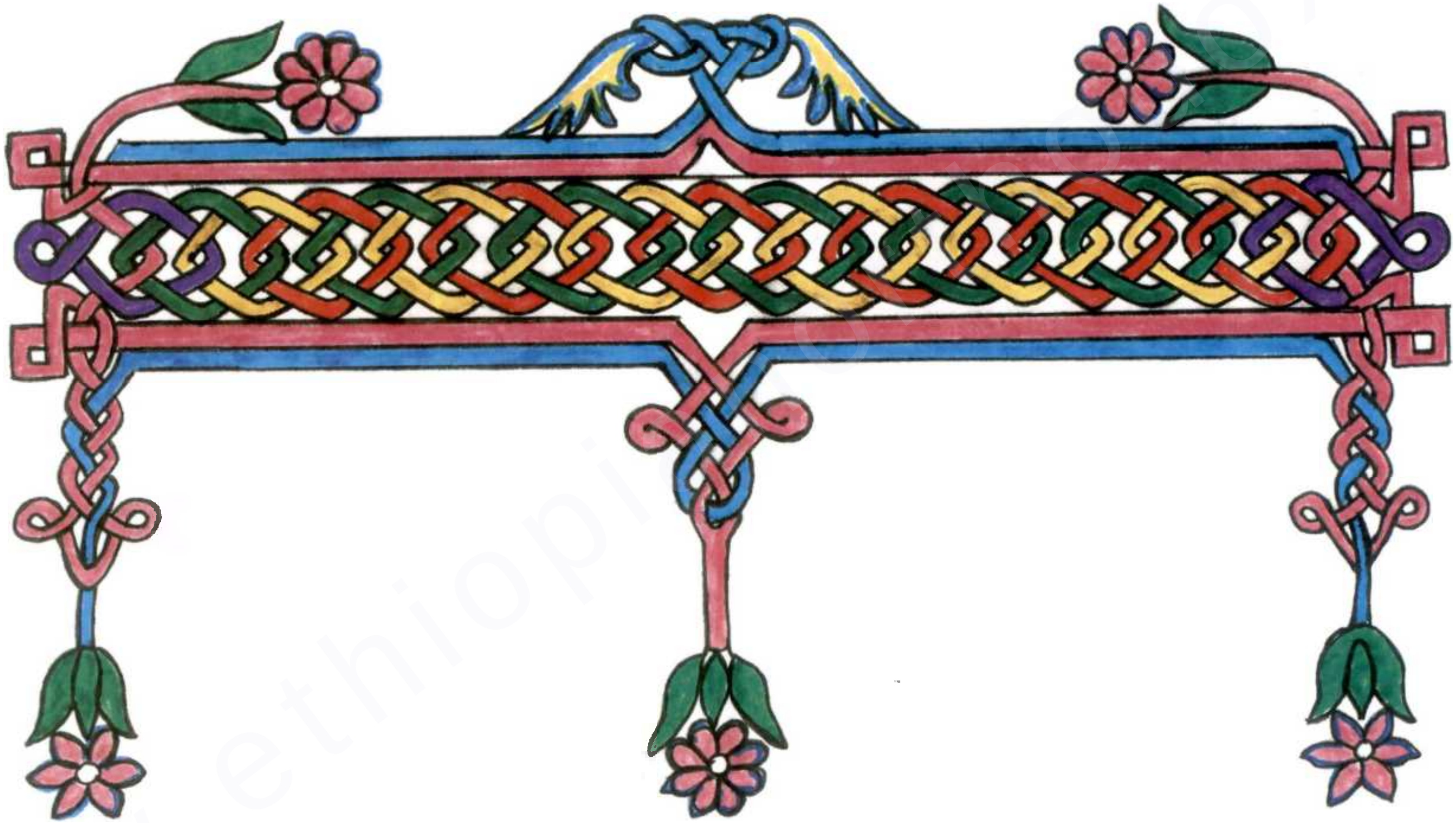

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

የሐረጐችን
የፊደሎችን
ሐረግ በሦስት
ዓይነት የሳ
ልኩት እኔ ፍ
ሥሐ ይሁን
ነኝ

www.ethiopianorthodox.org

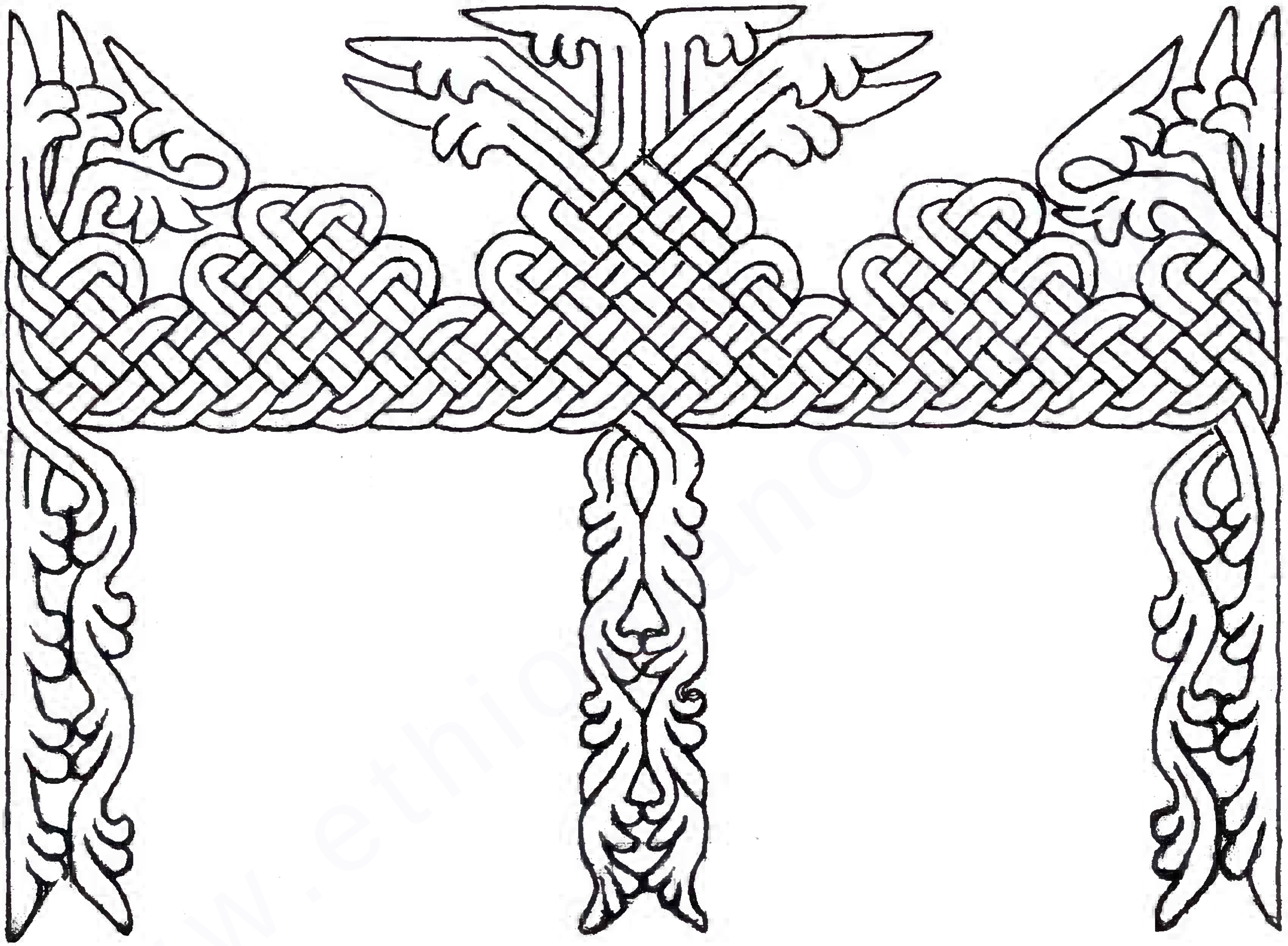

ሁለቱ ሐረጎ
ች አንድ ናቸው
ግን የተለያየ ቀ
ለም የተቀባው
የሐረግ መንገ
ድ ይታያል

www.ethiopianorthodox.org

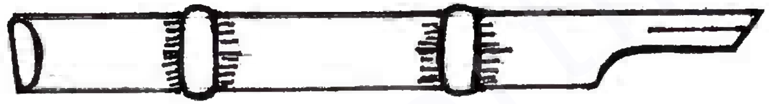

ቋም ጸሐፊው ብዕሩን አቀረጸ በኋላ
ጥሩ መሆኑን ሲያረጋግጥ
ብዕር ዘፈተነ ወዘወጠነ ይለዋል

www.ethiopianorthodox.org

ሀ ሁ ሂ ሃ ሄ ህ ሆ

ለ ሉ ሊ ላ ሌ ል ሎ

ሐ ሑ ሒ ሓ ሔ ሕ ሖ

መ ሙ ሚ ማ ሜ ም ሞ

ሠ ሡ ሢ ሣ ሤ ሥ ሦ

www.ethiopianorthodox.org

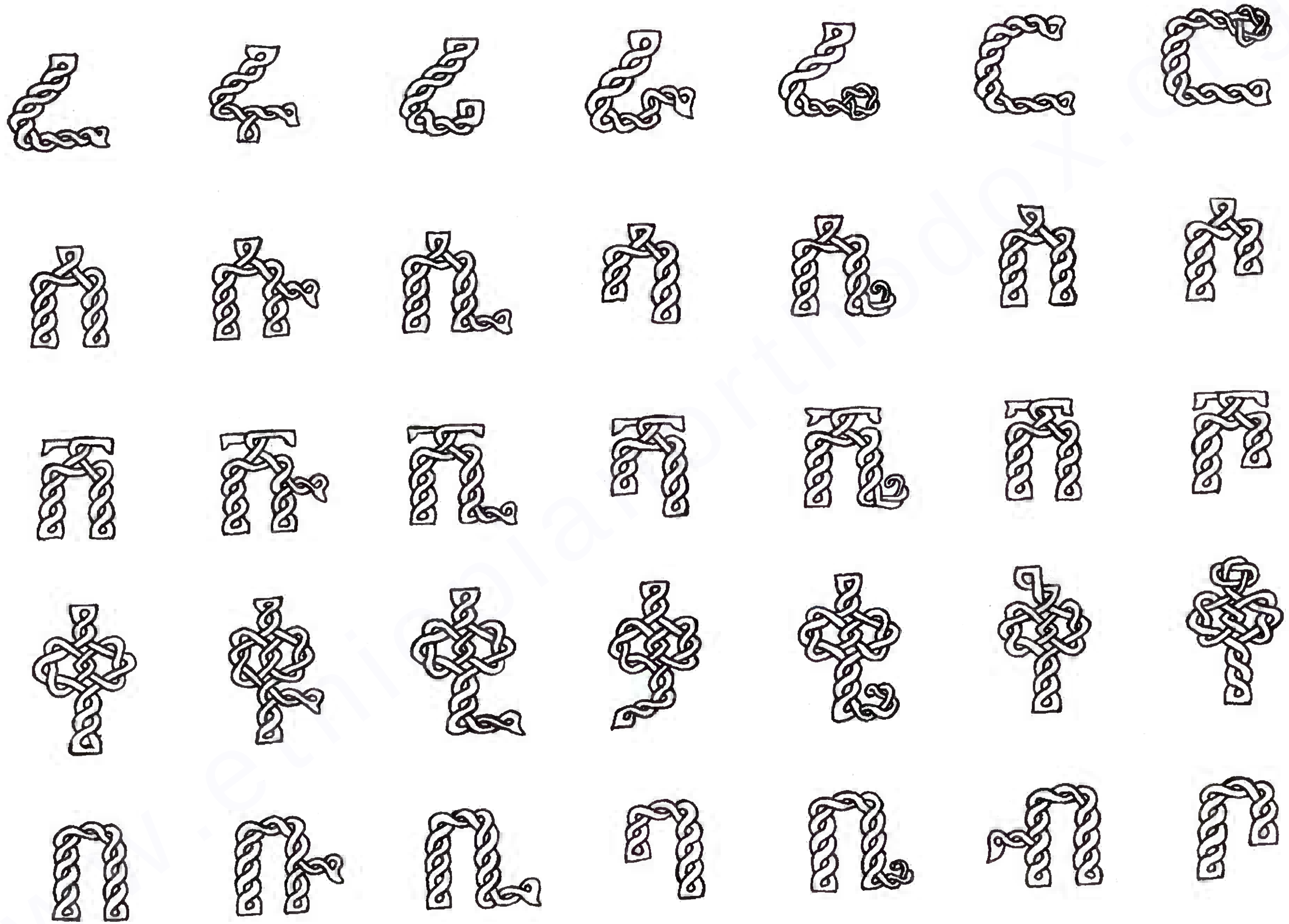

www.ethiopianorthodox.org

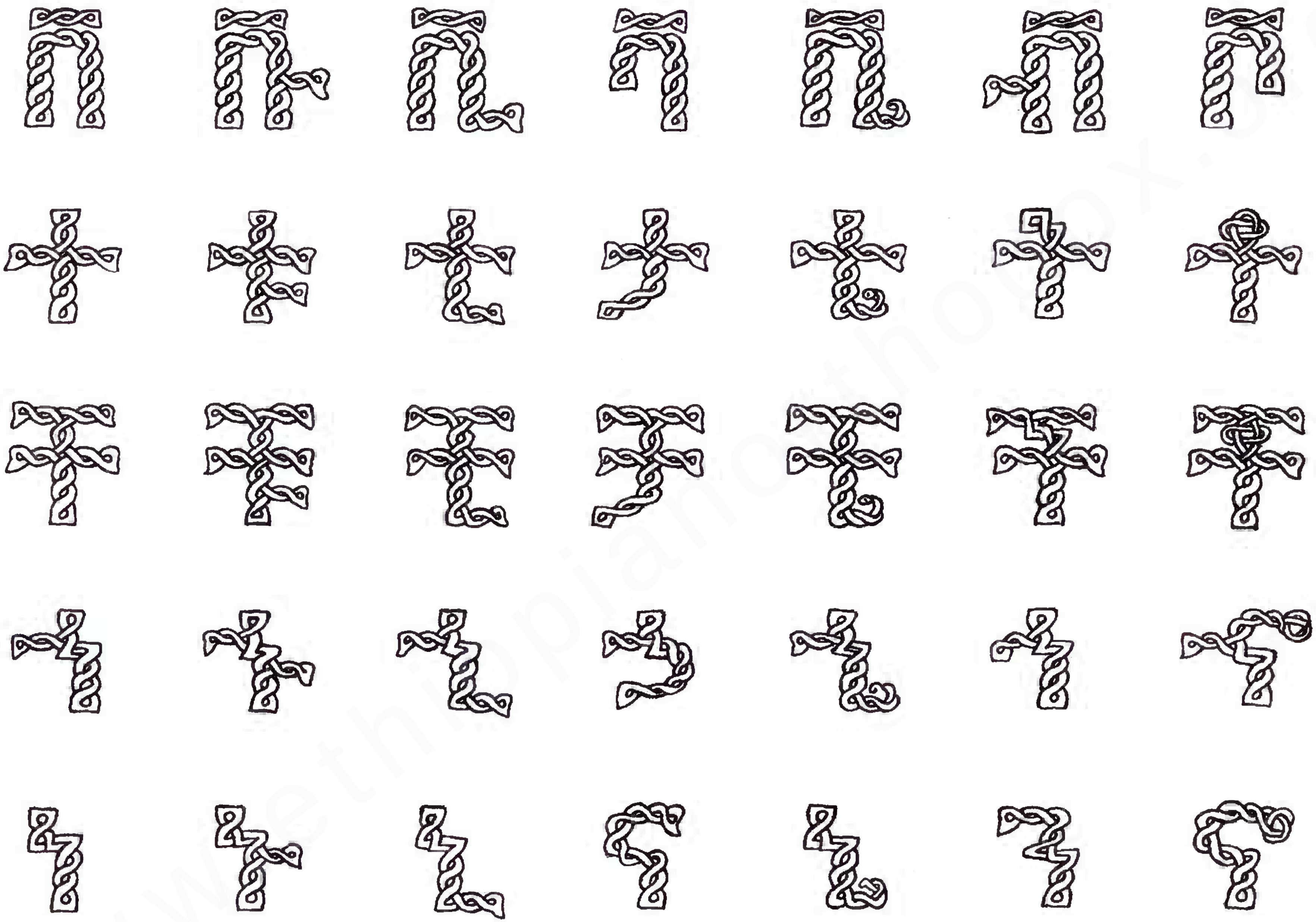

www.ethiopianorthodox.org

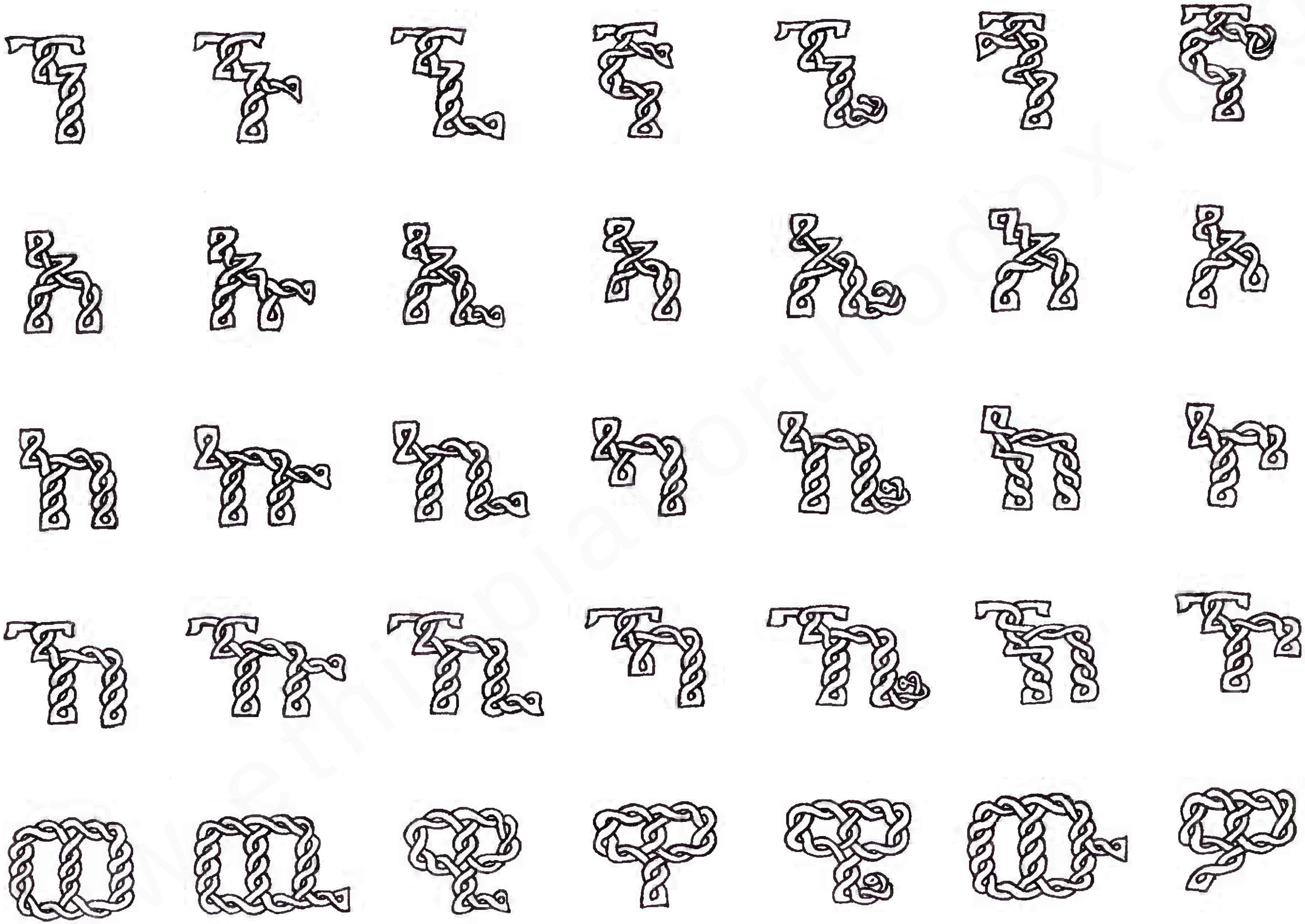

www.ethiopianorthodox.org

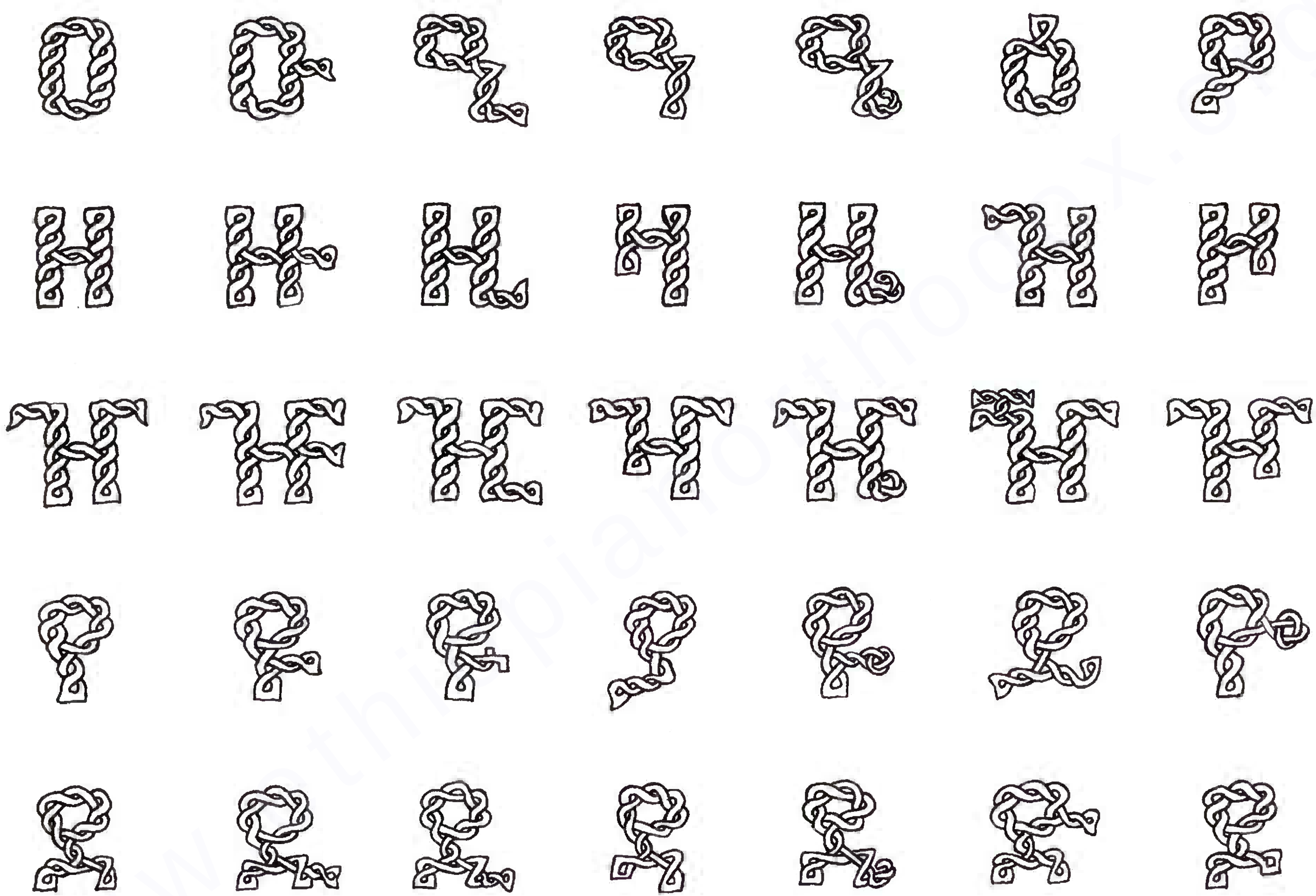

www.ethiopianorthodox.org

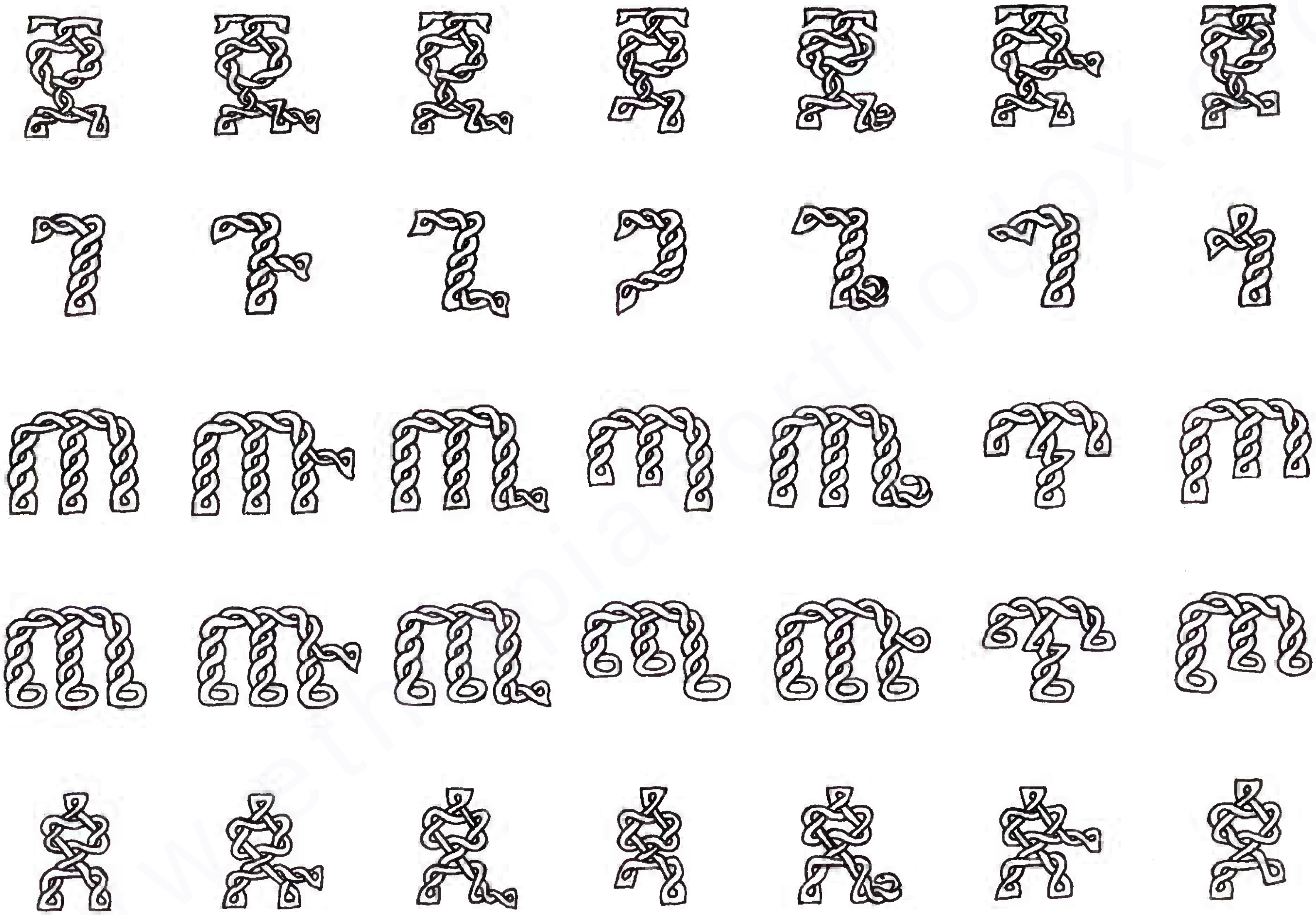

www.ethiopianorthodox.org

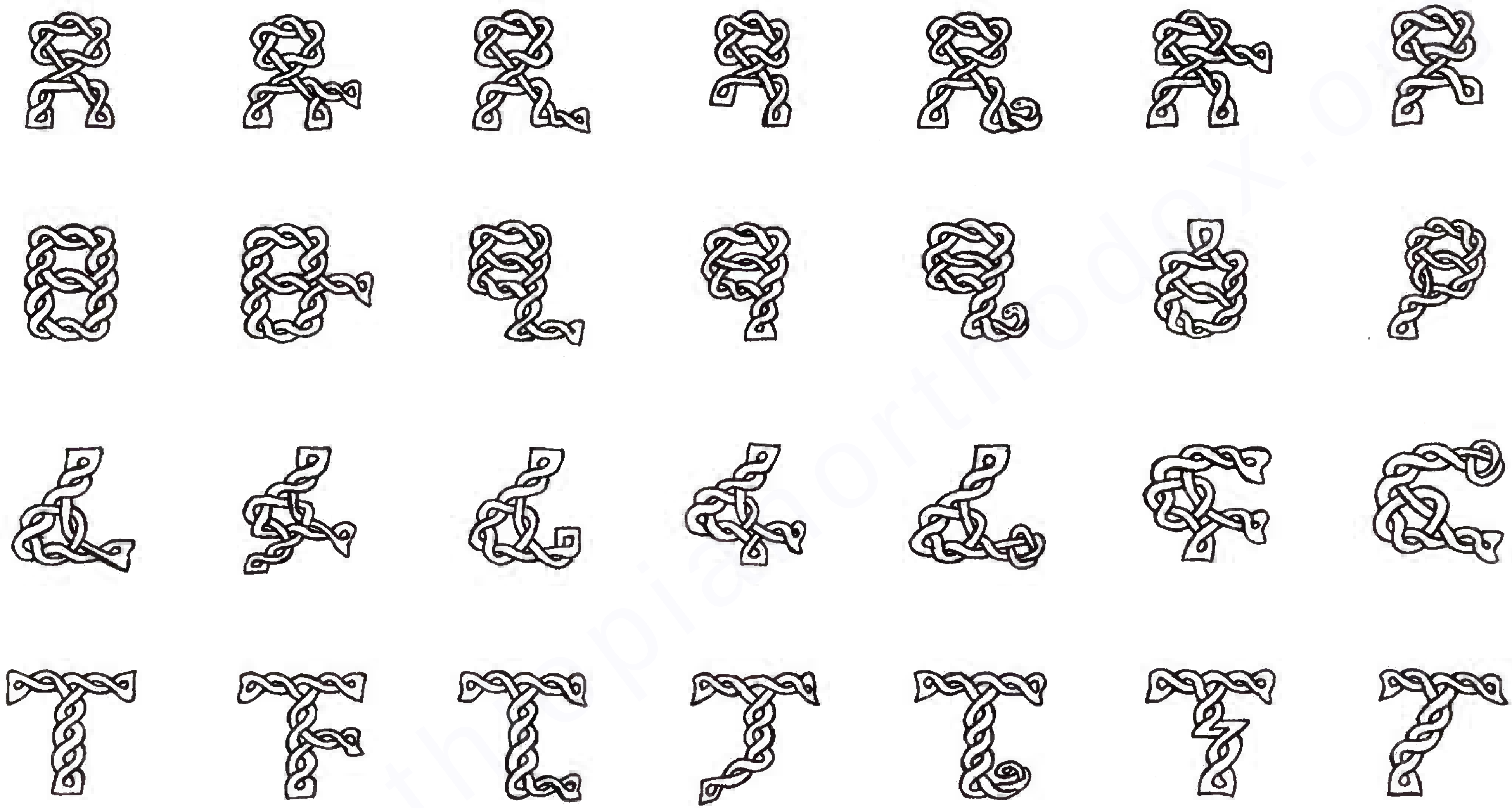

እነዚህ የግእዝና የአማርኛ ፊደሎች በሶስት ዓይነት ኀረግ ነው የተሣሉት

www.ethiopianorthodox.org

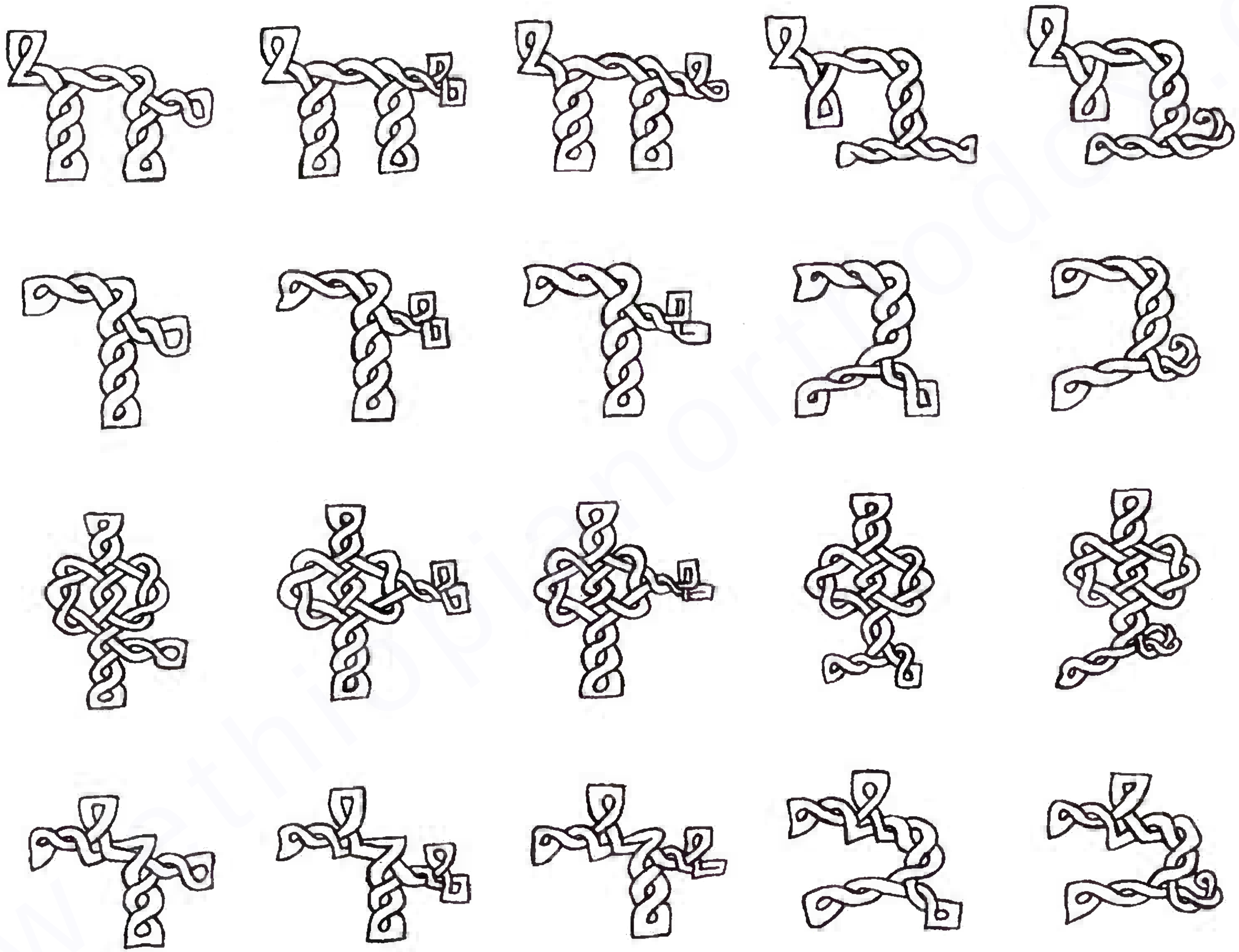

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

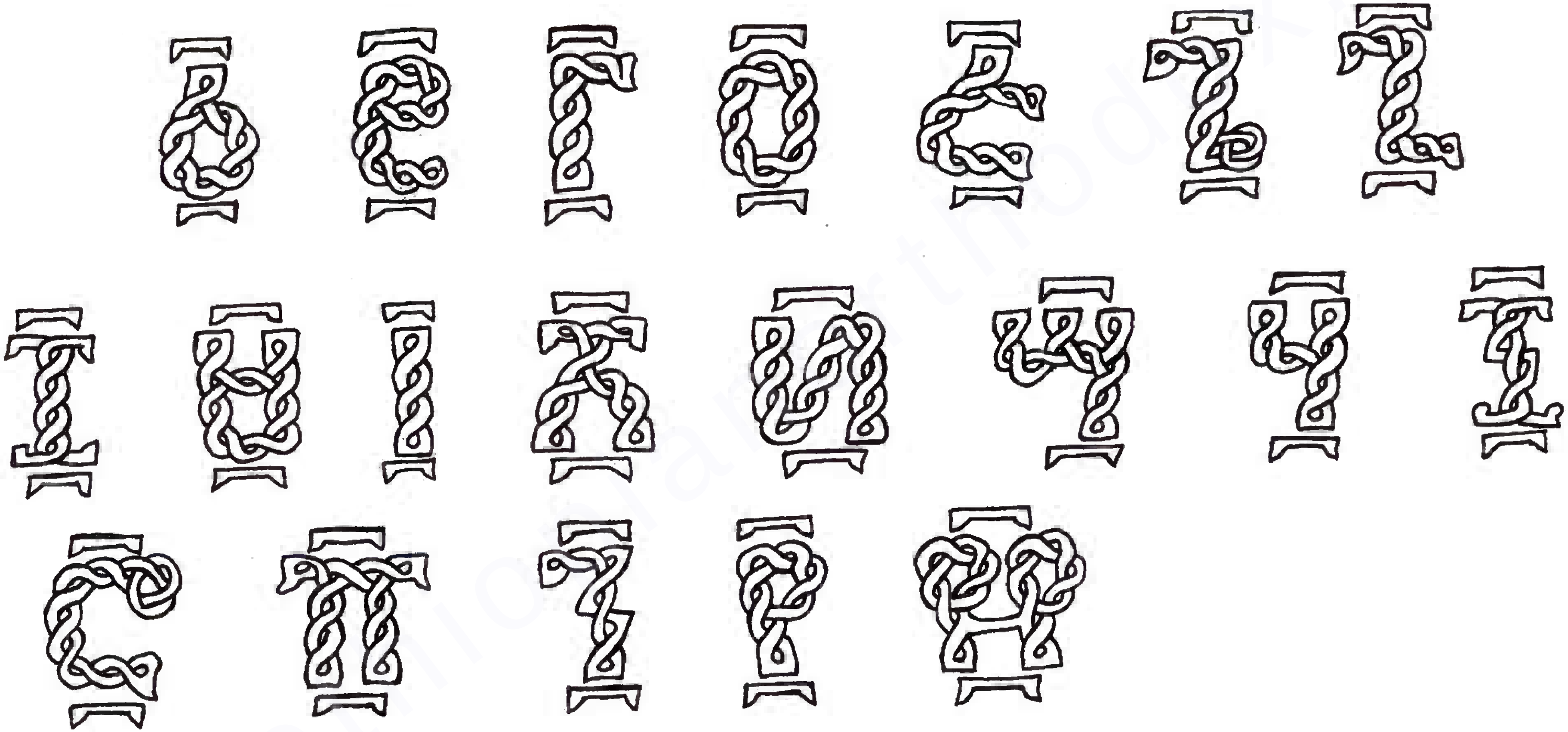

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

ተማሪው ቀም ጽሕ
ፈት ሲማር የሚጽ
ፍበት

፩ኛ ጕናጥንት
፪ኛ መጋፊያ አጥንት
፫ኛ እንጨት
፬ኛ ቀፋፍ ከብራና

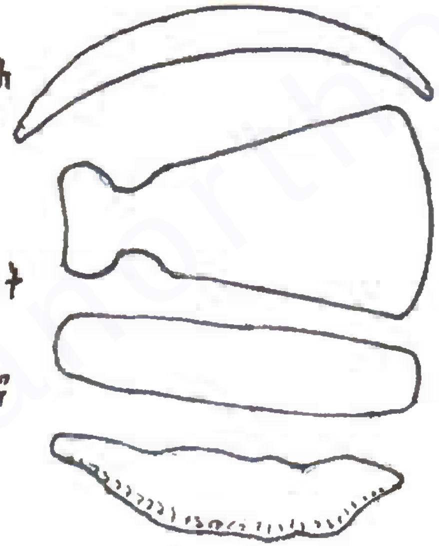

www.ethiopianorthodox.org

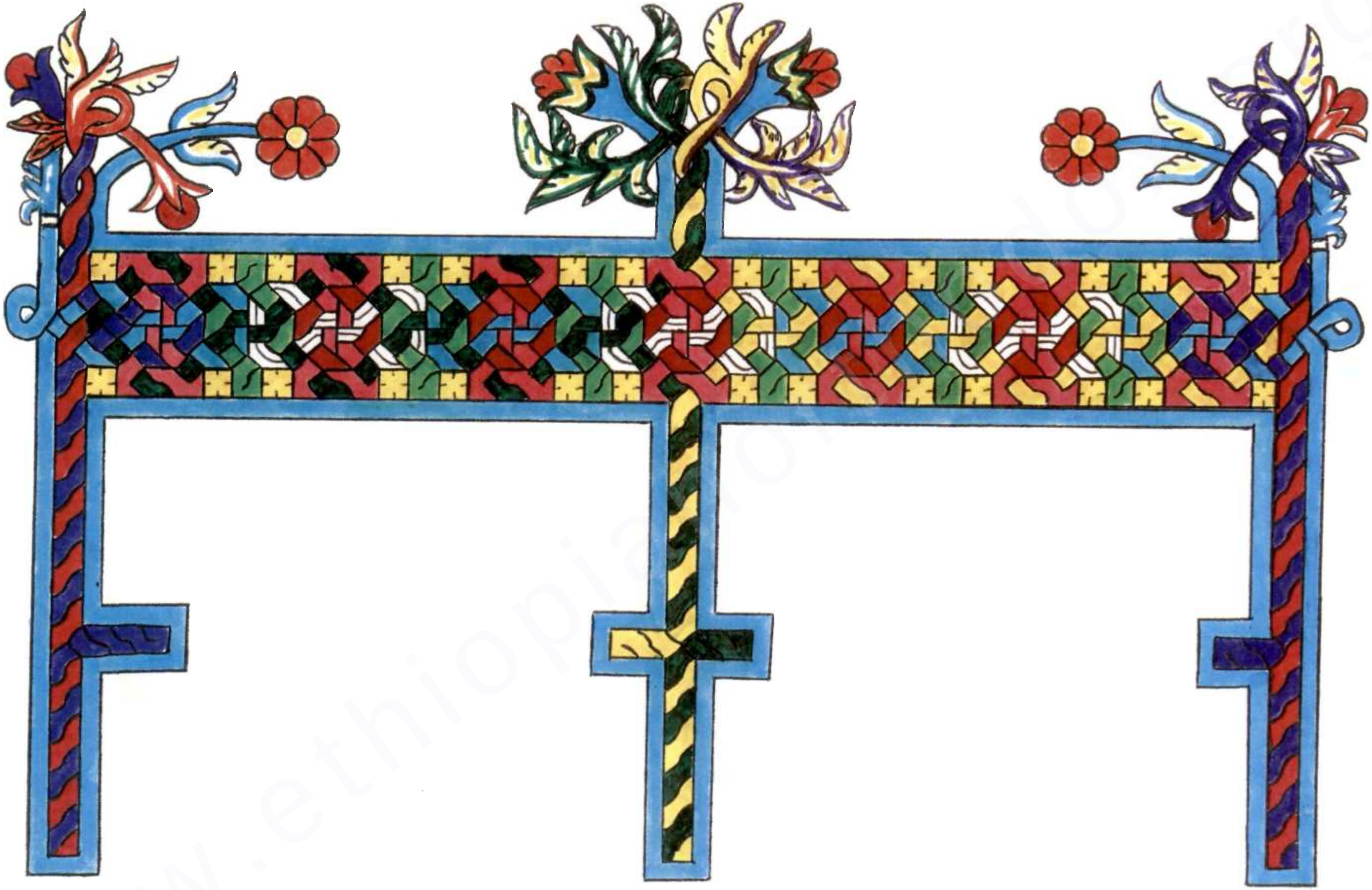

www.ethiopianorthodox.org

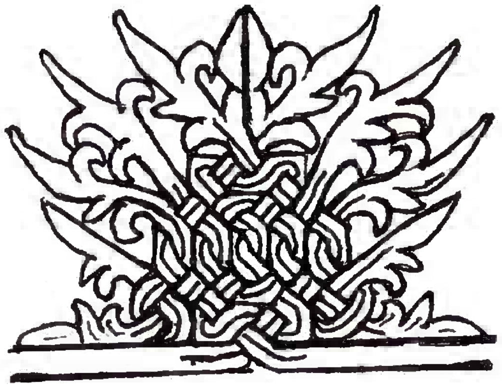

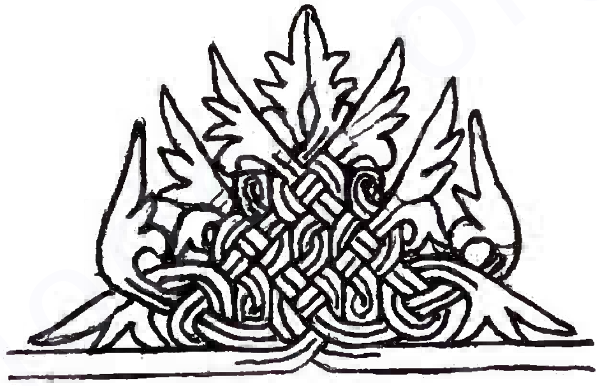
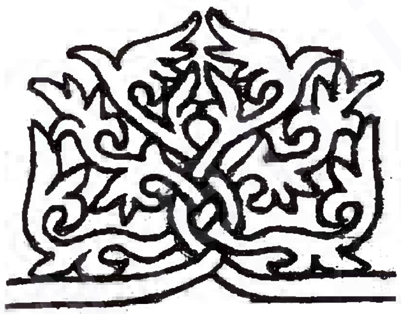
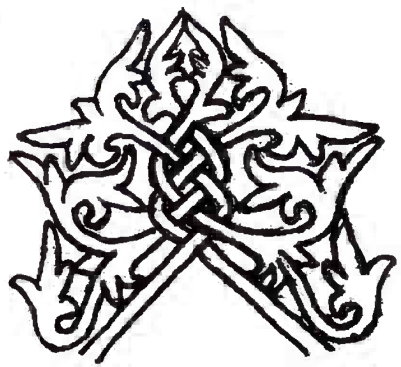
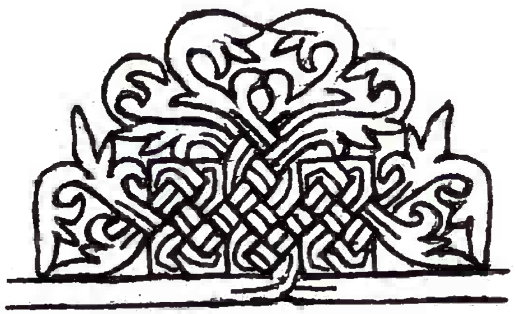

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

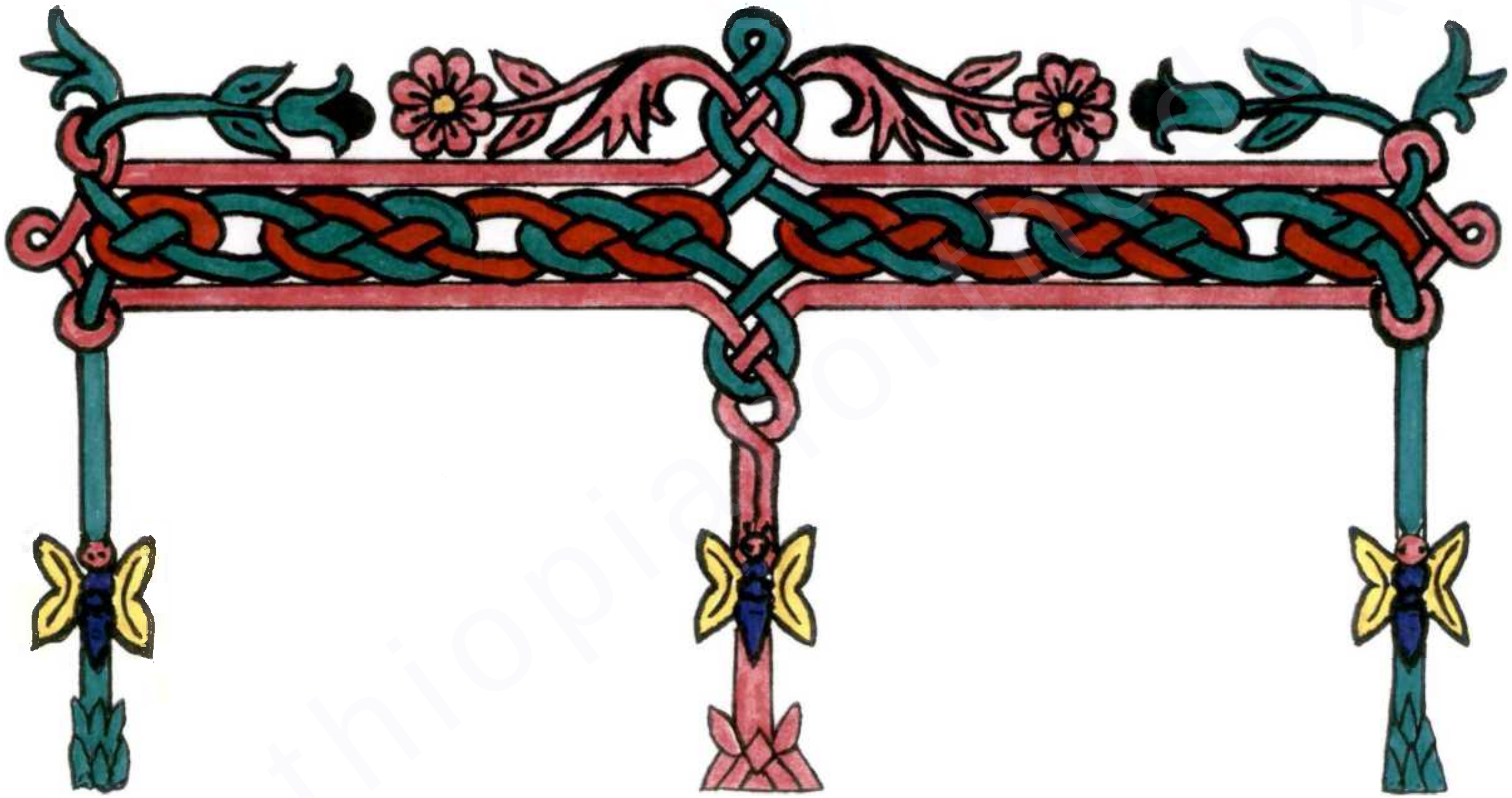

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

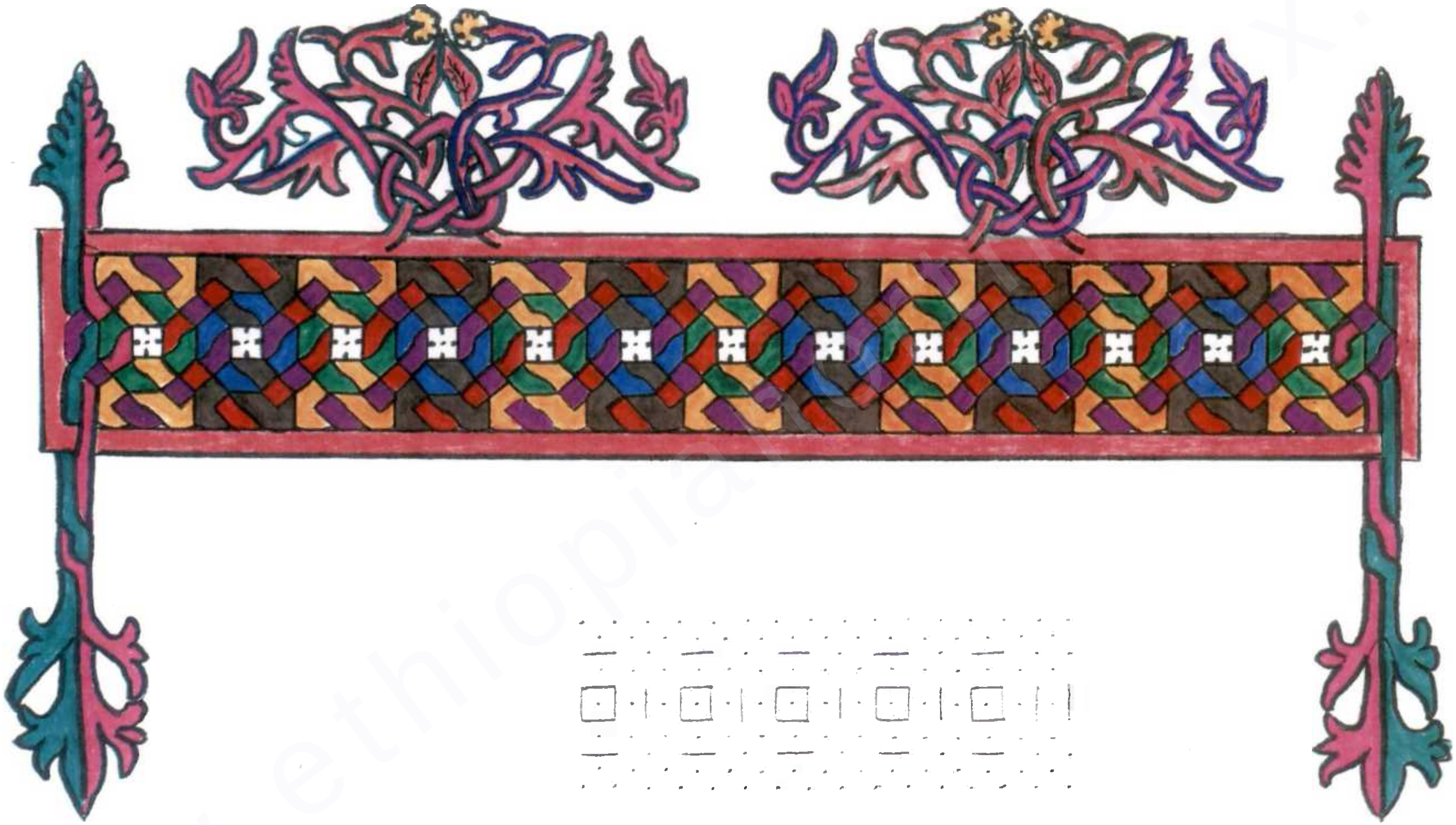

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

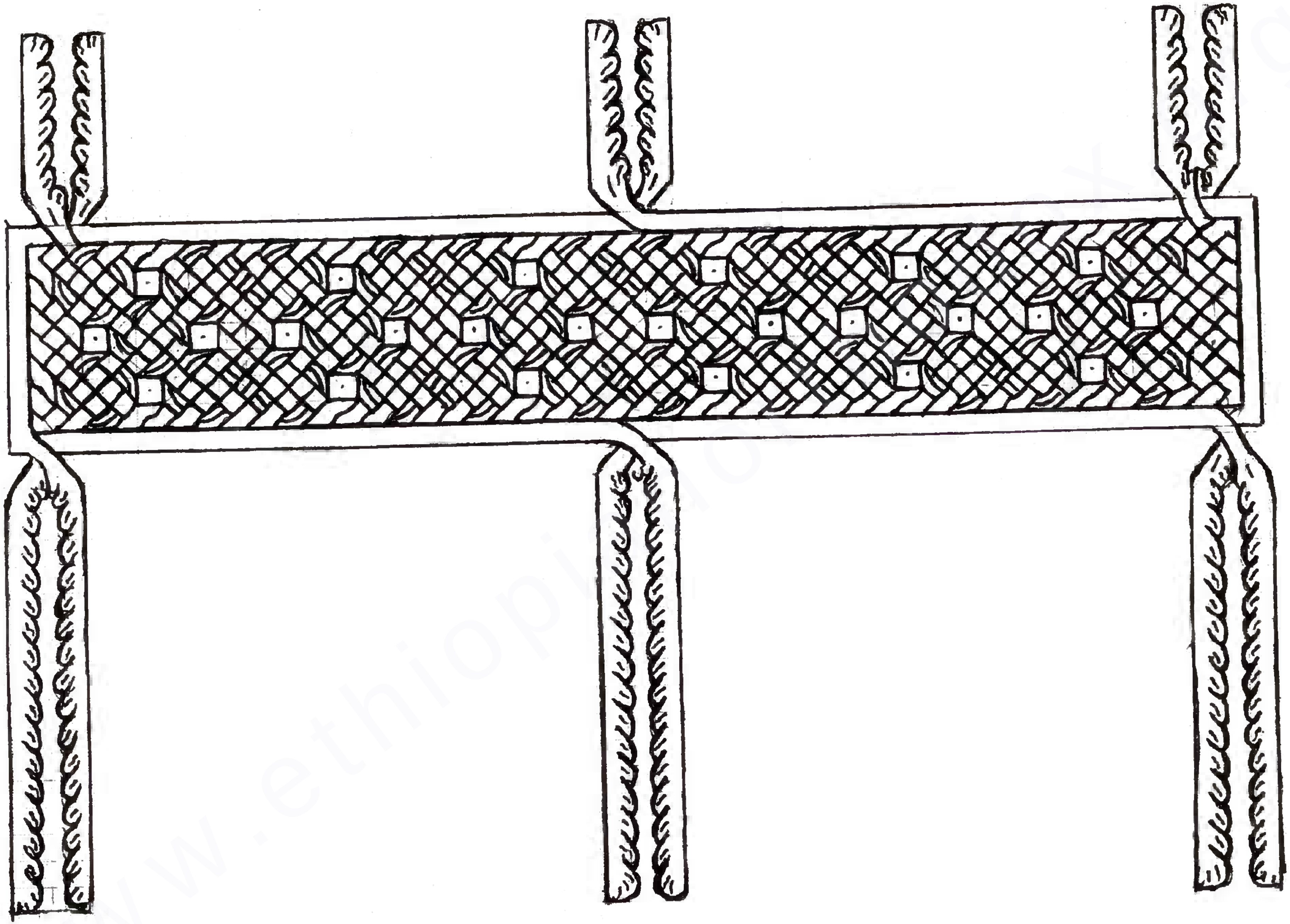

www.ethiopianorthodox.org

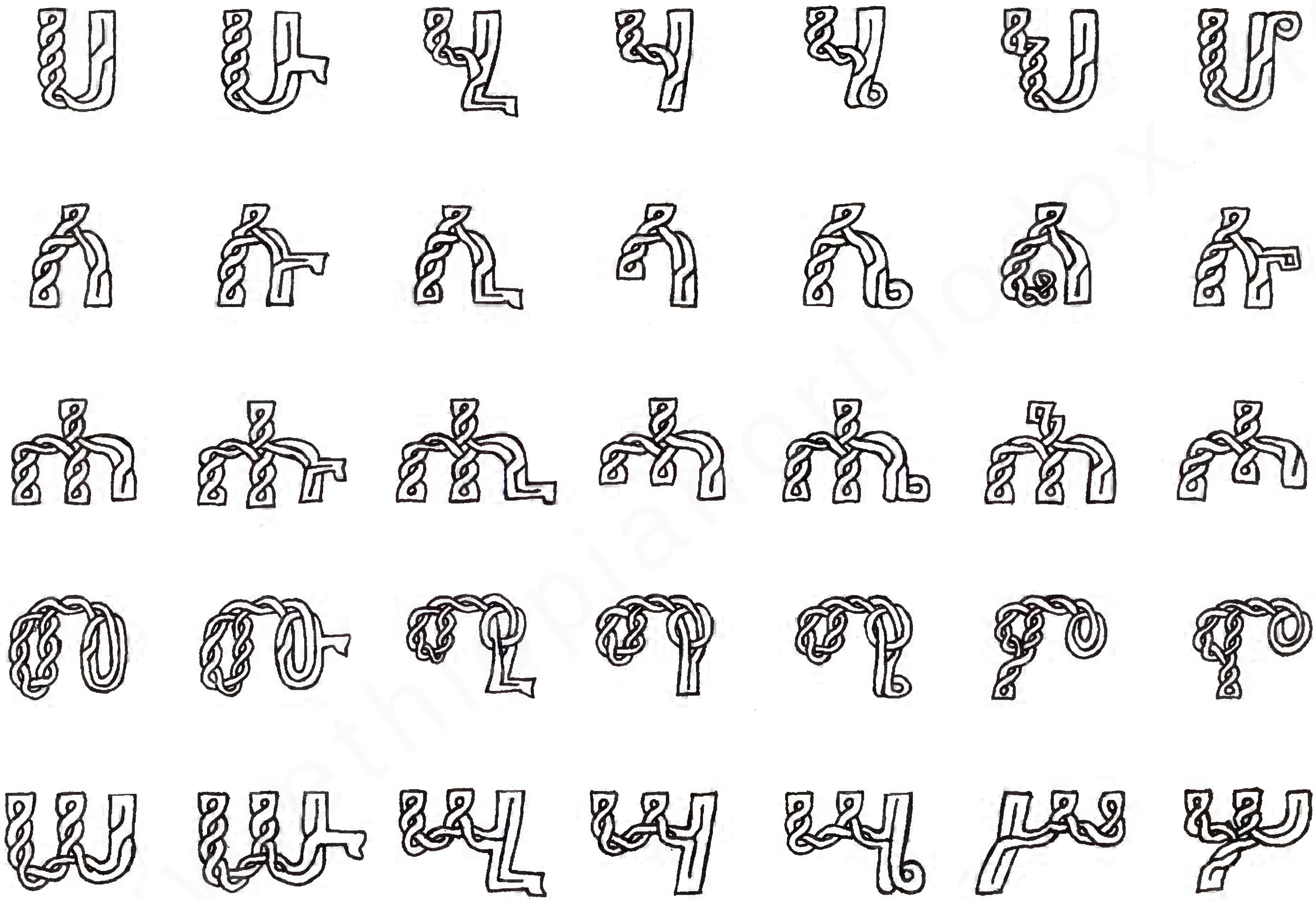

www.ethiopianorthodox.org

ረ ሩ ሪ ራ ሬ ር ሮ

ሰ ሱ ሲ ሳ ሴ ስ ሶ

ሸ ሹ ሺ ሻ ሼ ሽ ሾ

ቀ ቁ ቂ ቃ ቄ ቅ ቆ

በ ቡ ቢ ባ ቤ ብ ቦ

www.ethiopianorthodox.org

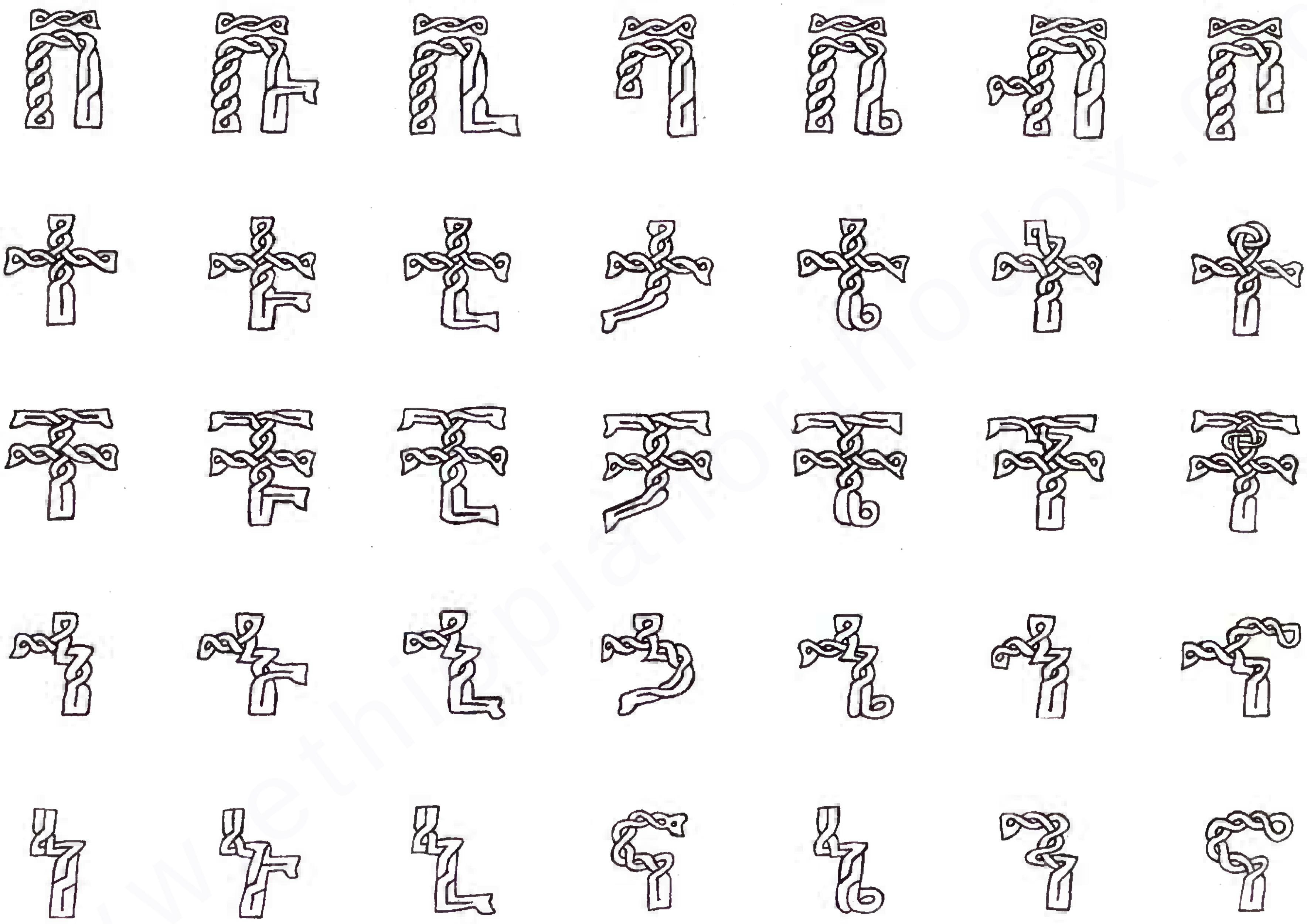

www.ethiopianorthodox.org

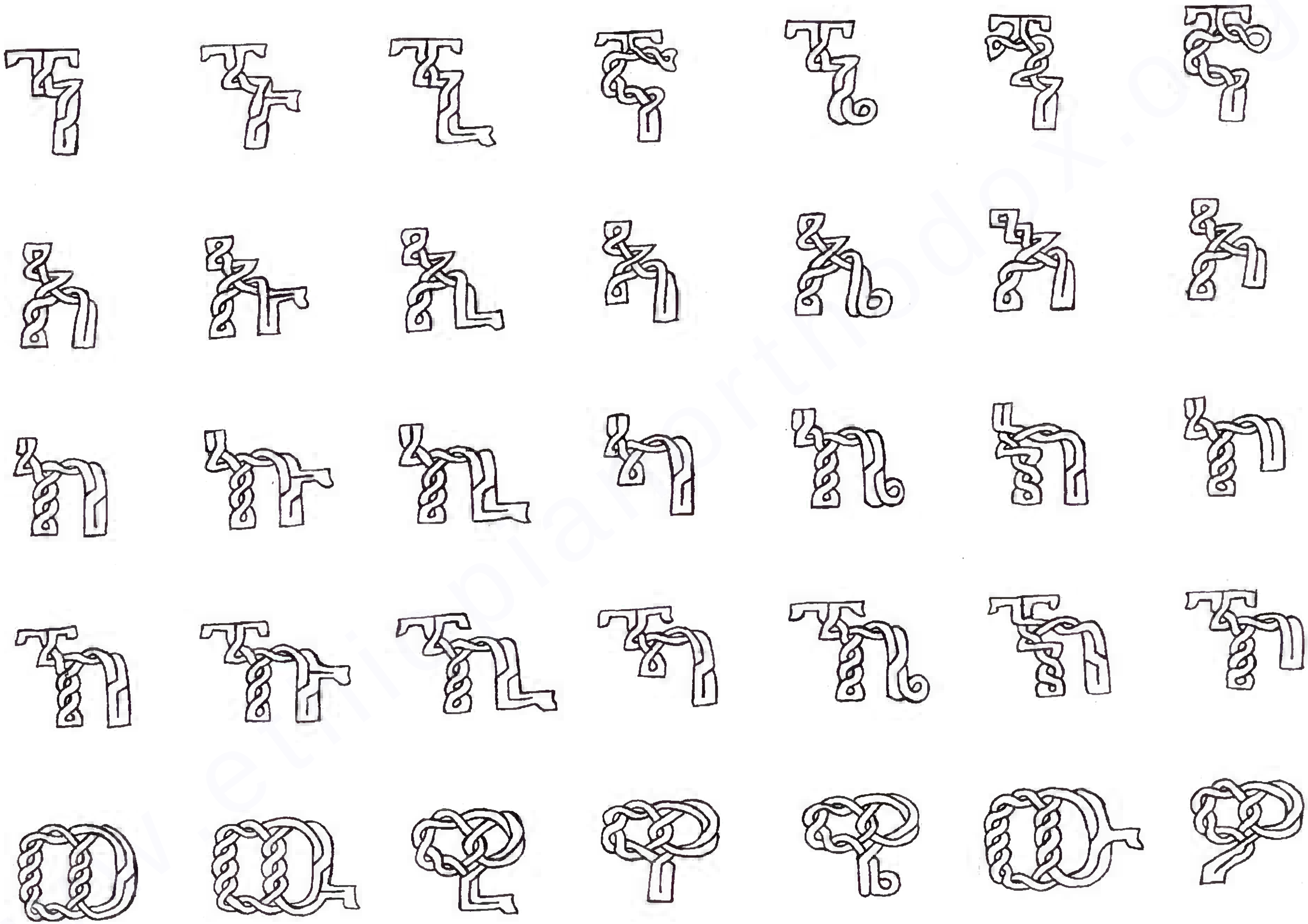

www.ethiopianorthodox.org

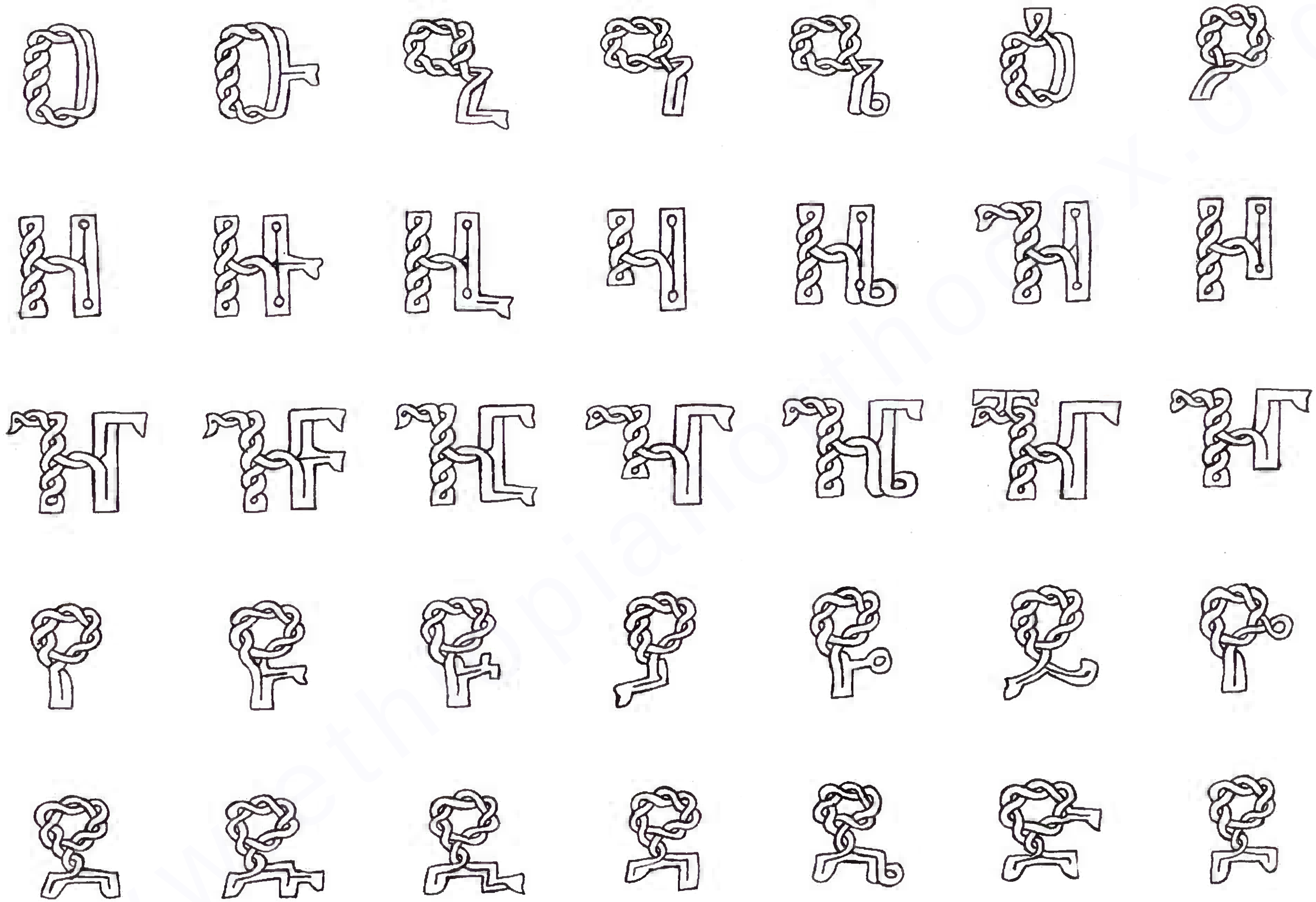

www.ethiopianorthodox.org

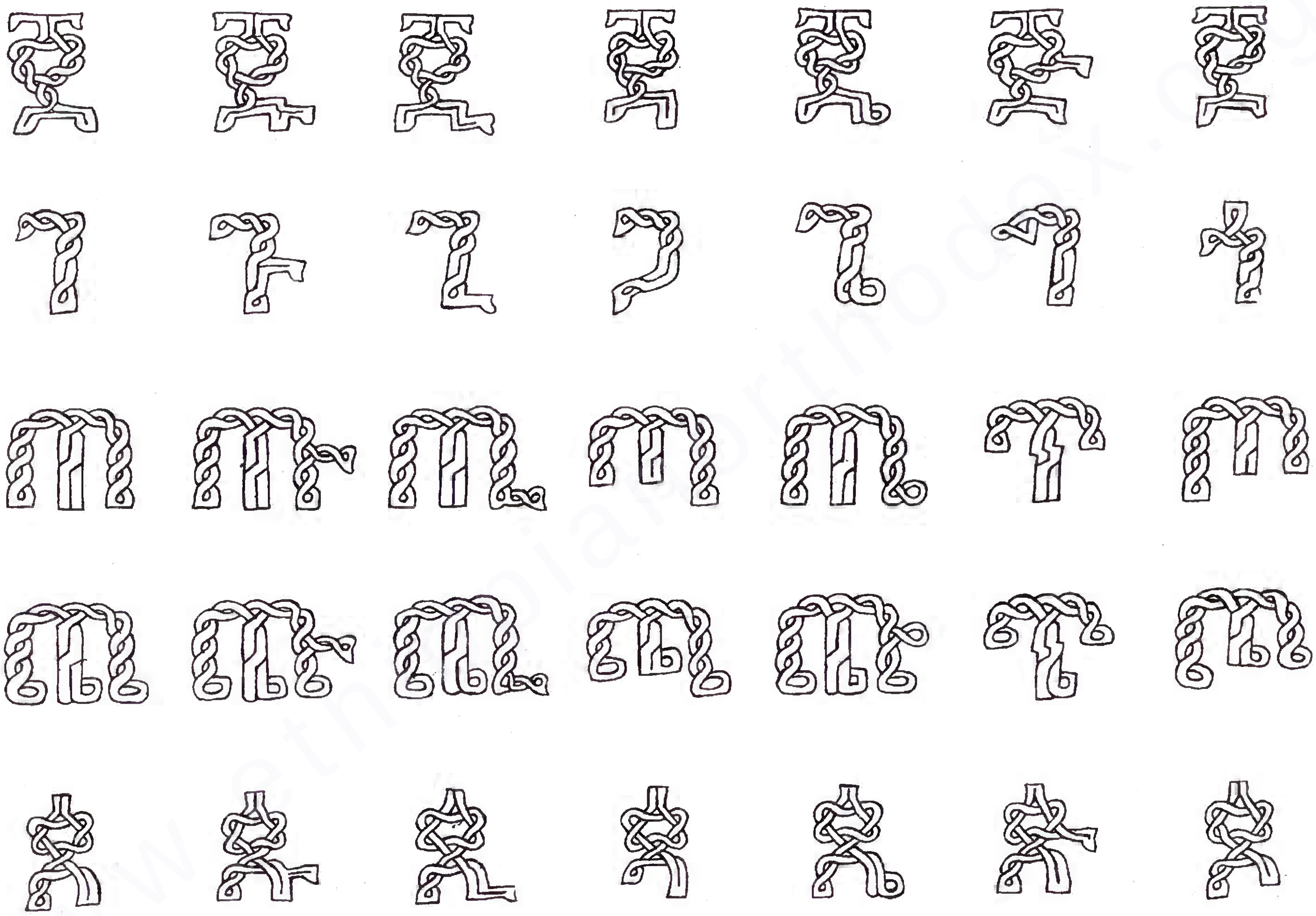

www.ethiopianorthodox.org

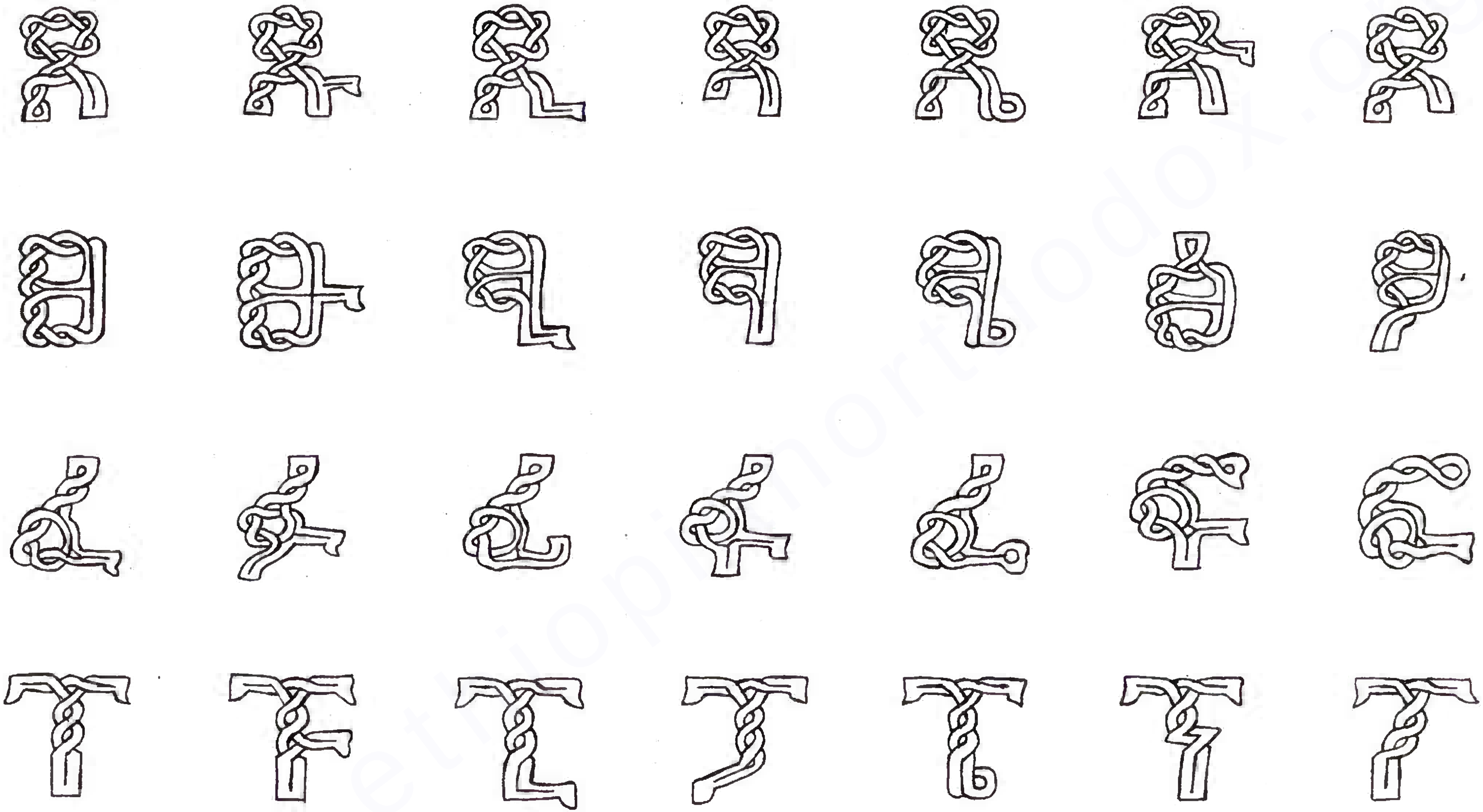

www.ethiopianorthodox.org

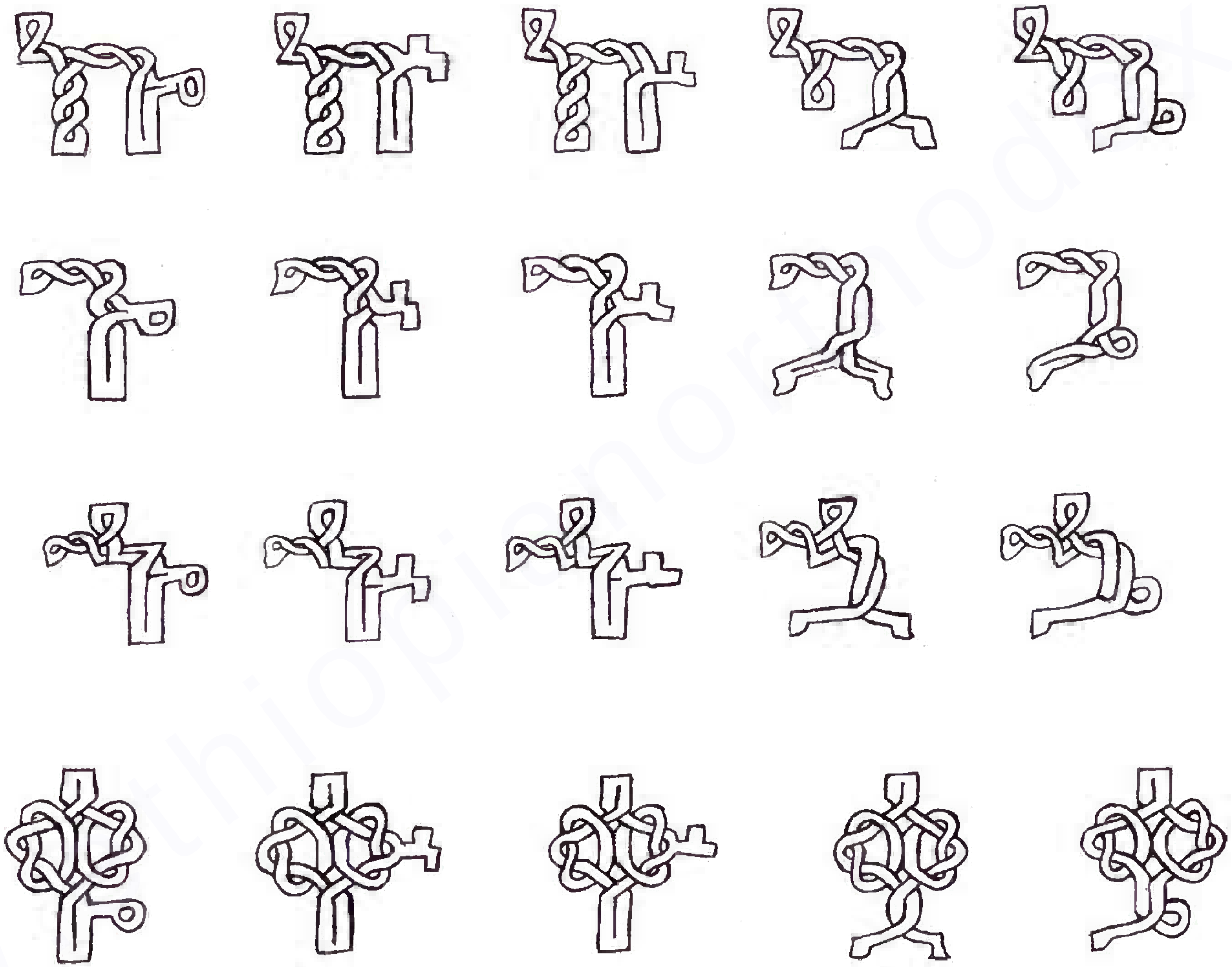

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

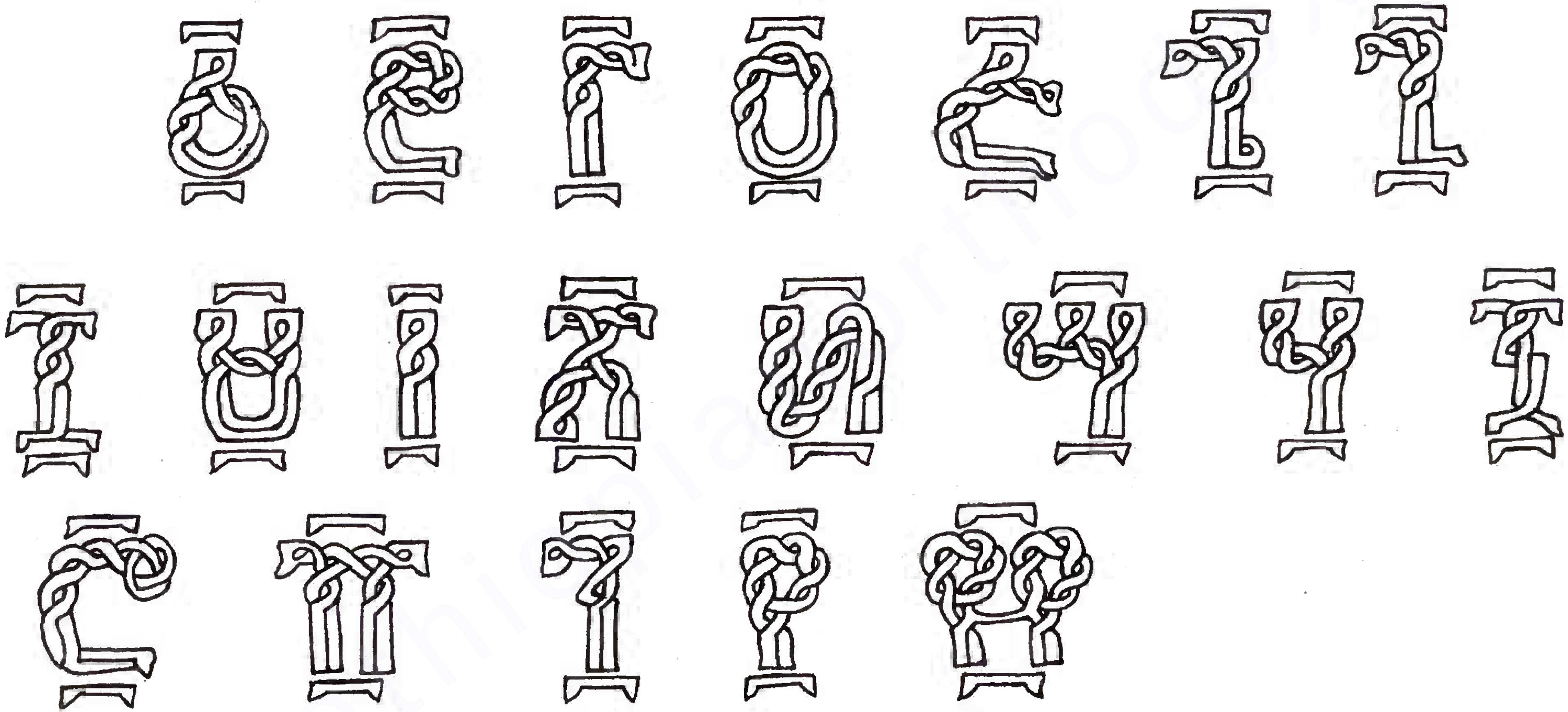

www.ethiopianorthodox.org

የመጽሐፉ አዘጋጅና ደራሲ በደቡብ ጎንደር እንዳቤት ቀበሌ ሰሸታ ከሚባለው መንደር ከአቶ አስተዚያ ደሁኔና ከወይዘሮ ኅቀኙ መርሻ በ ፲፱፻፳፯ ዓ.ም፡ በመጋቢት ወር ተወለድኩ በልጅነተ እድሜየ ትምሕርት ቤት ገብቼ ለዲቁና የሚያበቃኝን ትምሕርት ተምሬ ክህነተ ዲቁና ተቀብየ በሰበታ ጊዮርጊስ ደብር አራት ዓመት ቀድሼ አሰሁ ቅኔም ተምሬ የግእዝ ሰዋሰው እችላለሁ

የደራሲው

የሥራ ችሎታ

፩ኛ ቁምጽሕፈት በብራና

፪ኛ በአጽል ሐረግ

፫ኛ የግሕል ስእል

፬ኛ ድርሰት በመጽሐፍ

፭ኛ እንጥረኝነት ወርቅ ብር በመሥራት ፲ ዓመት

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

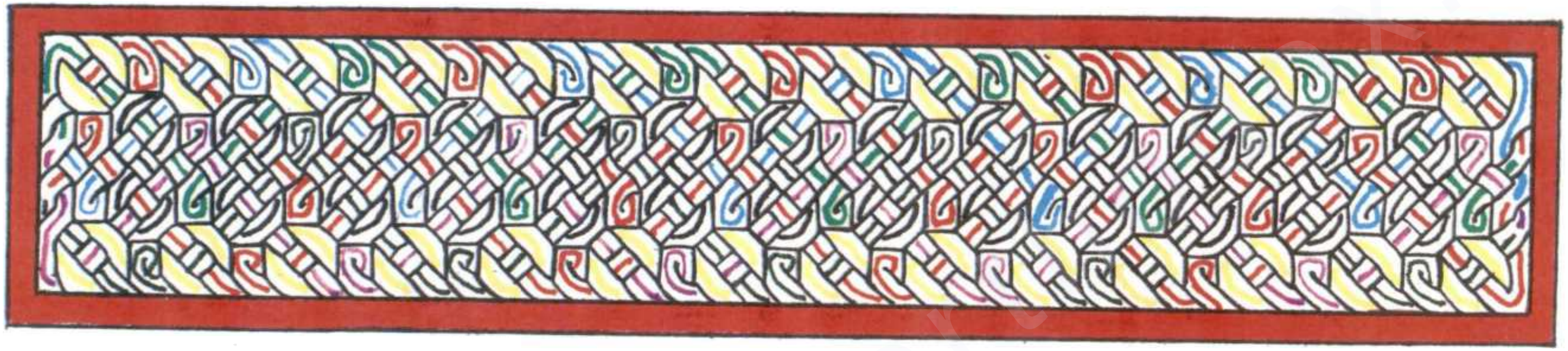

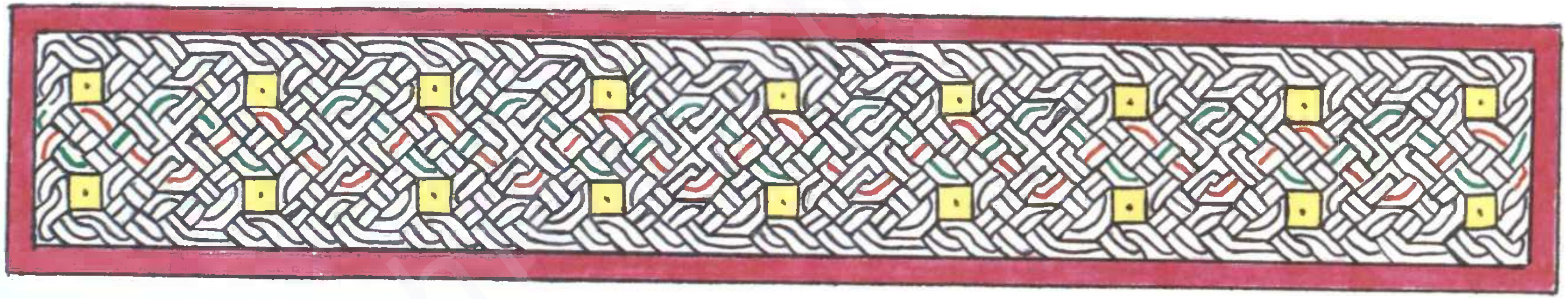

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

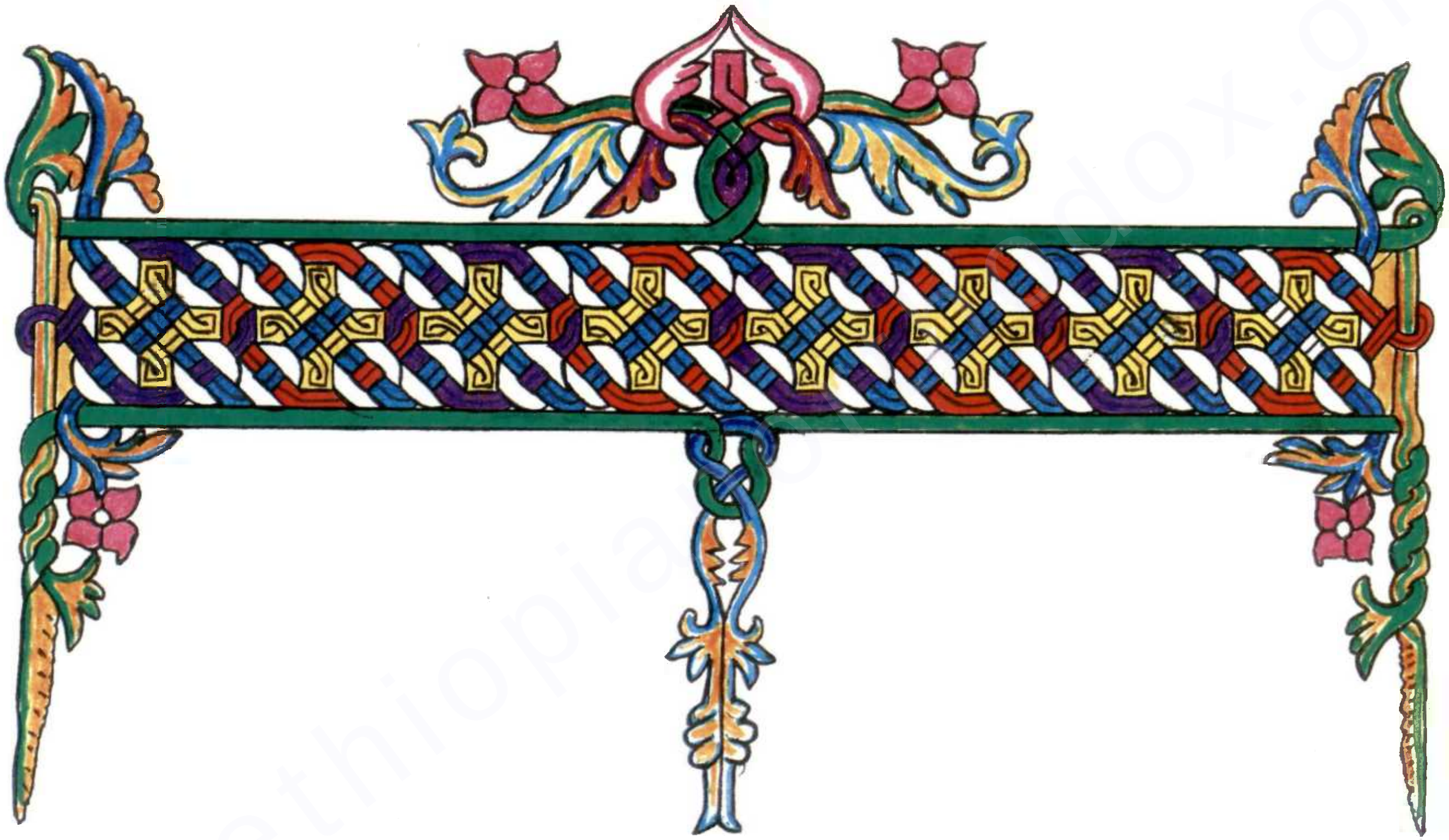

www.ethiopianorthodox.org

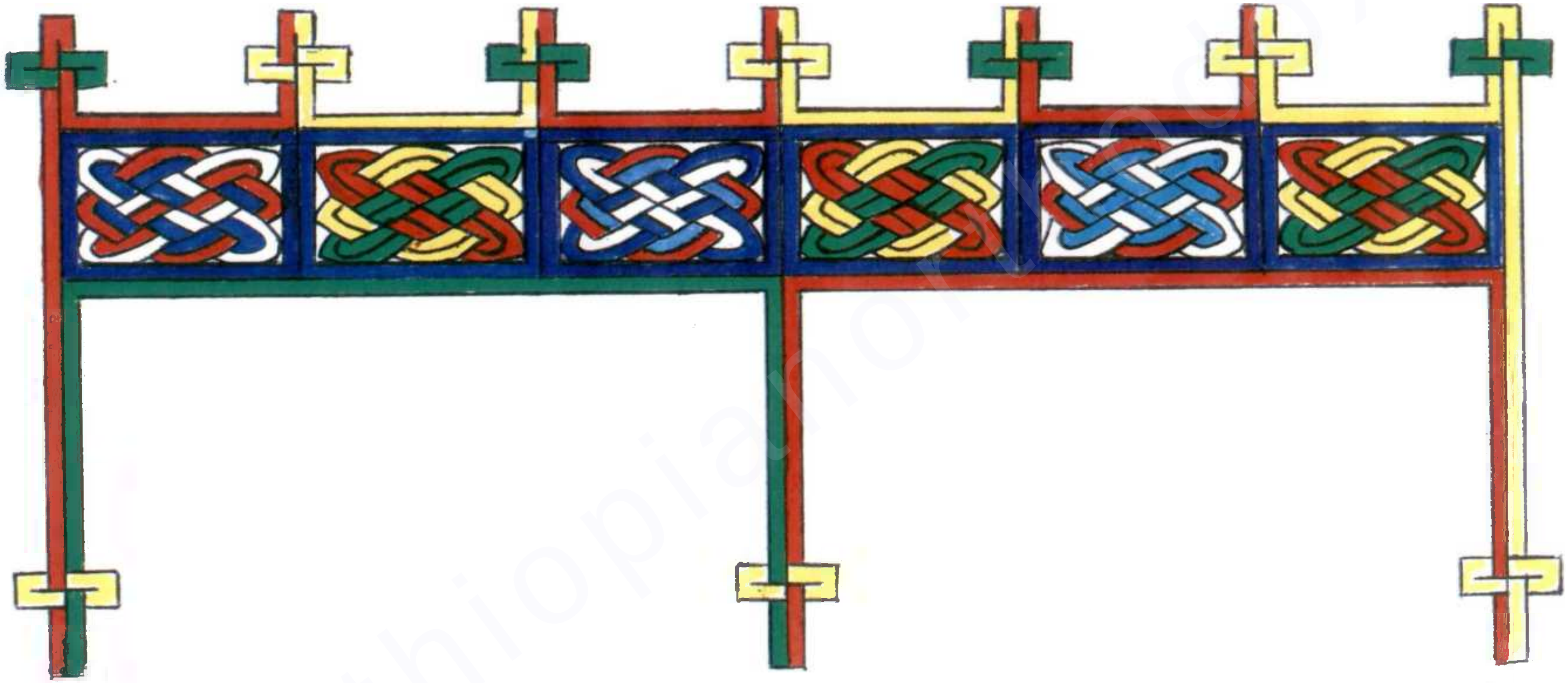

www.ethiopianorthodox.org

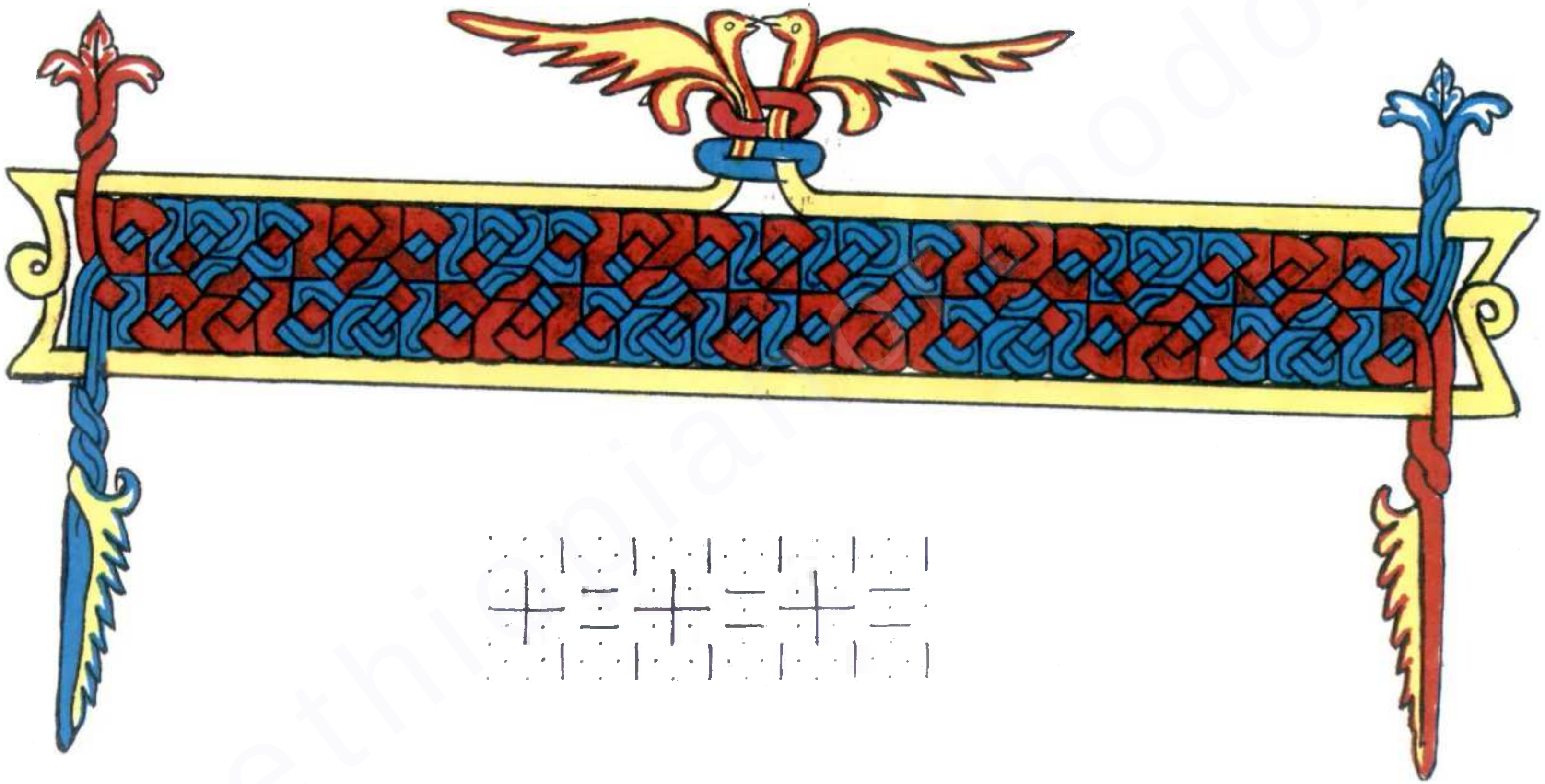

www.ethiopianorthodox.org

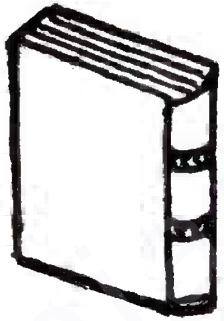

መጽሐፉ ሲያልቅ በዋንዛ
እንጨት በጠፍጣፋ በብራና
በቀኝ ሁኖ በበሬ ጅማት ገመ
ድ ተጠርዞ የመጽሐፉ ሥራ
አለቀለት

www.ethiopianorthodox.org

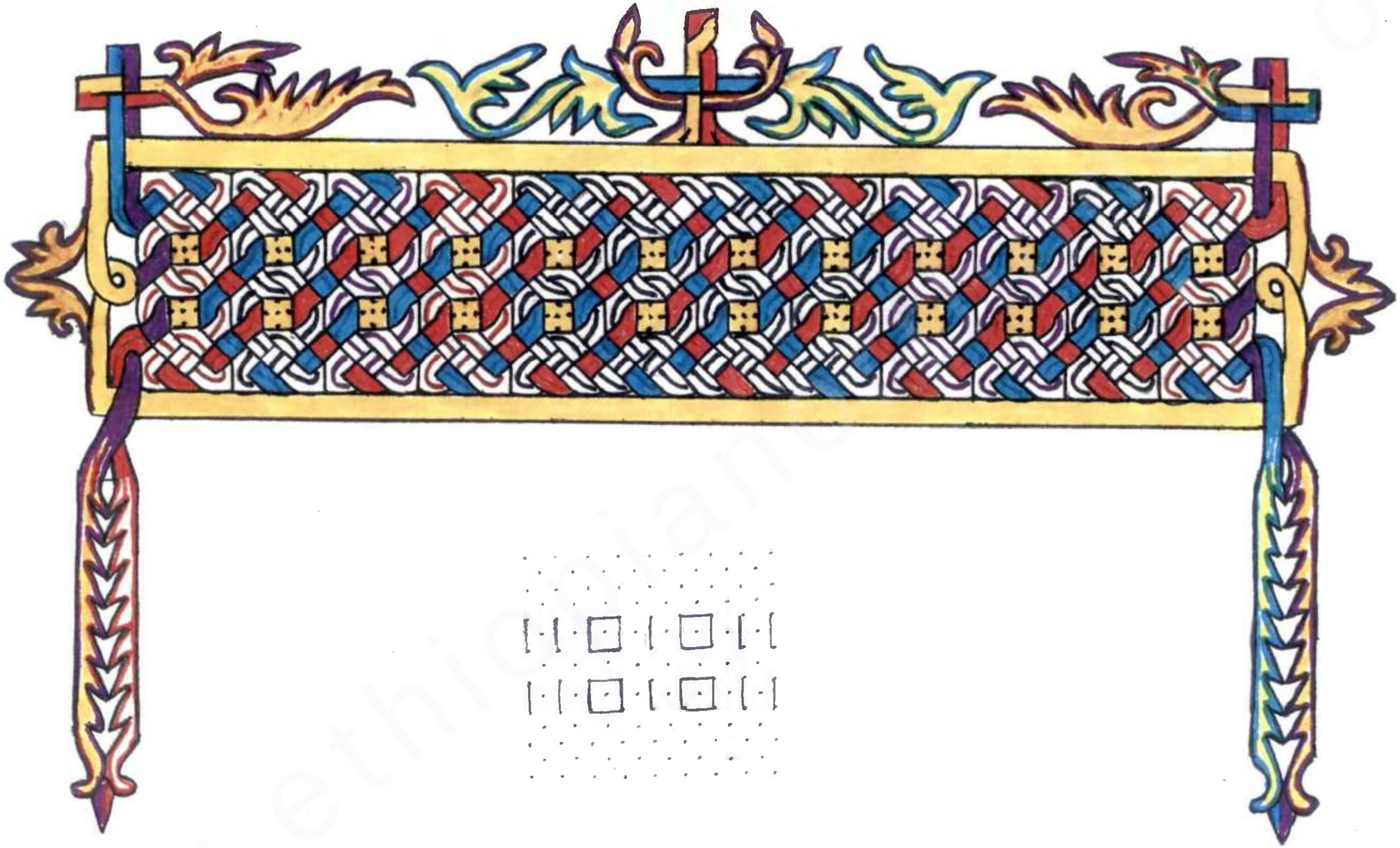

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

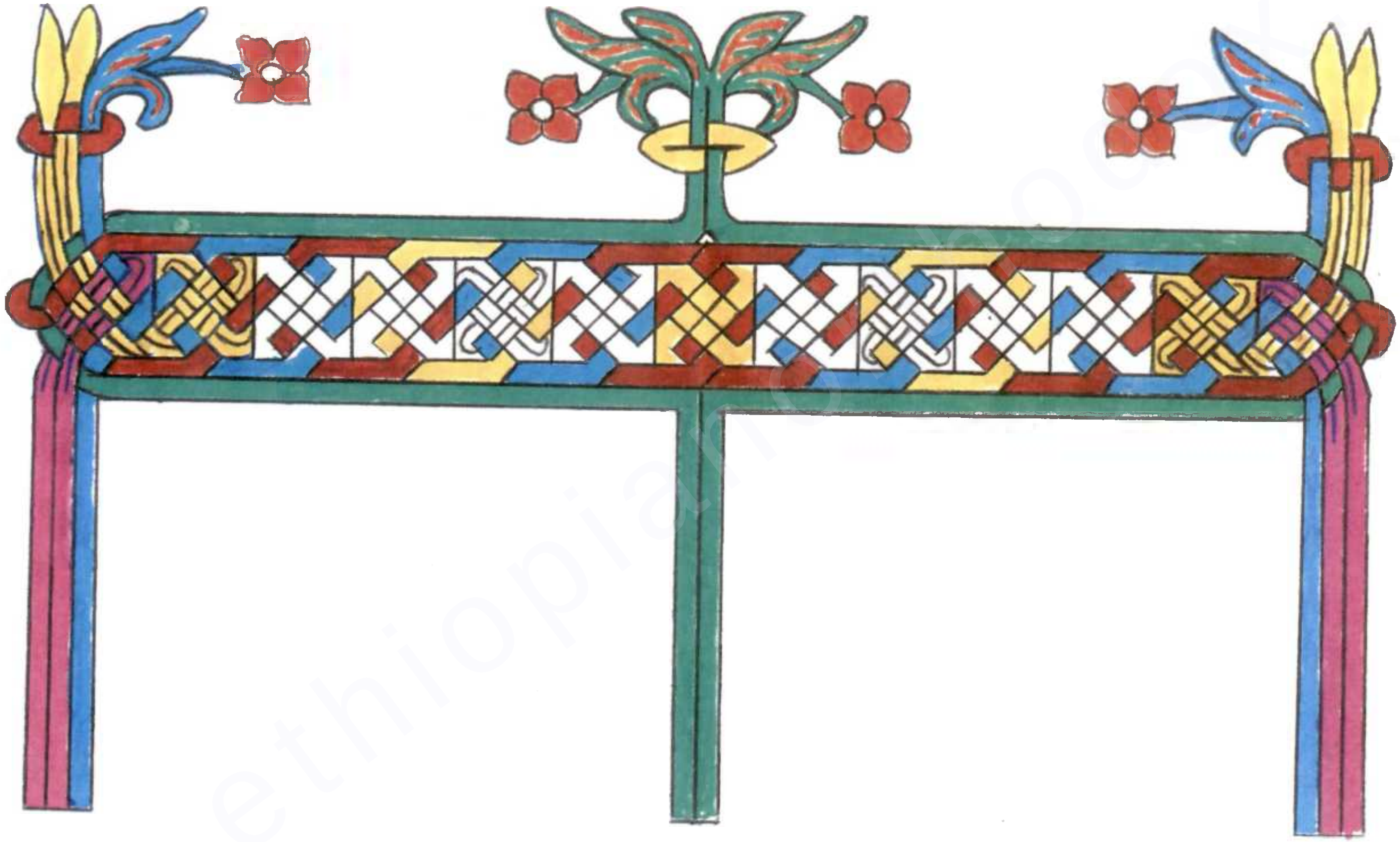

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

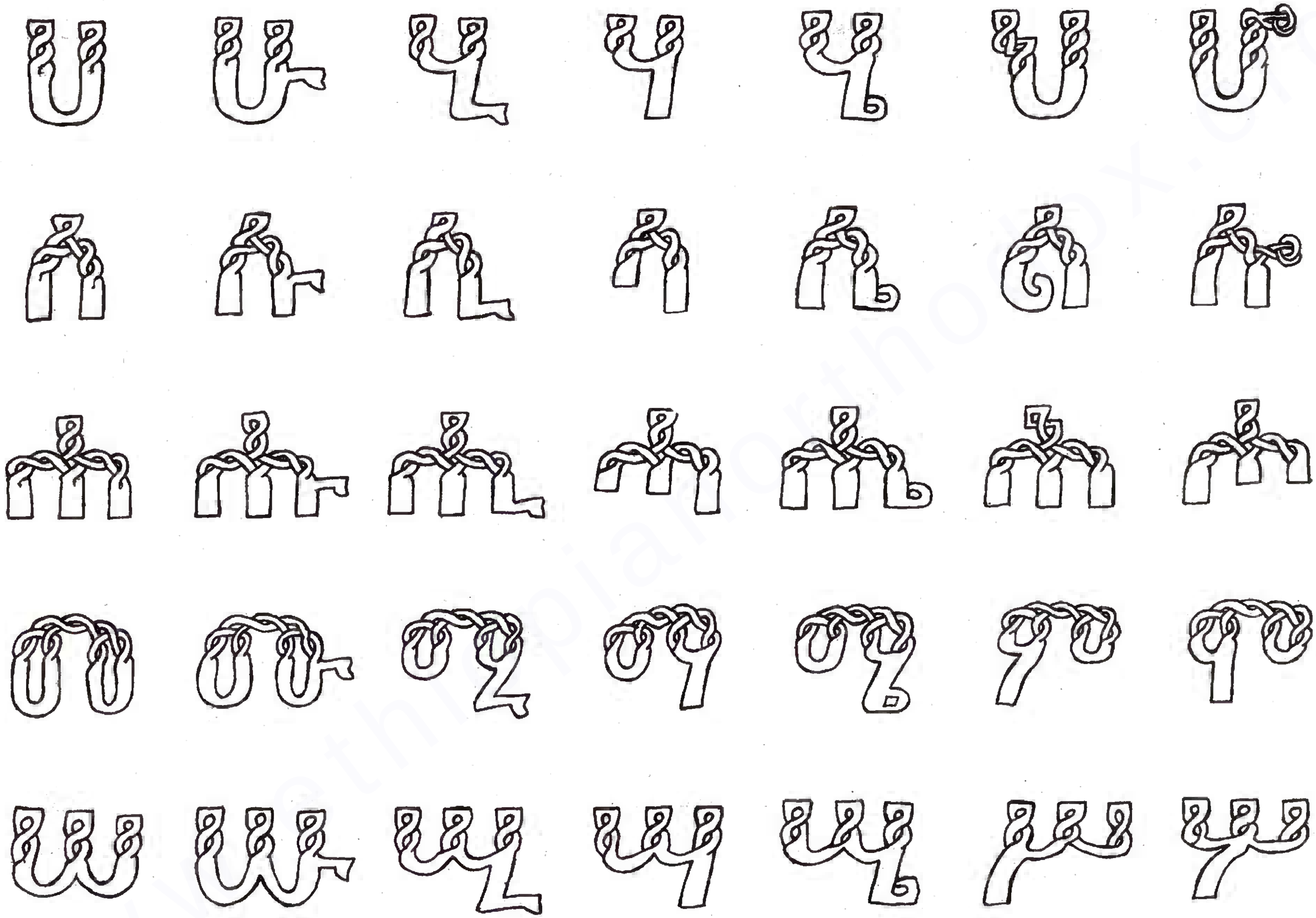

www.ethiopianorthodox.org

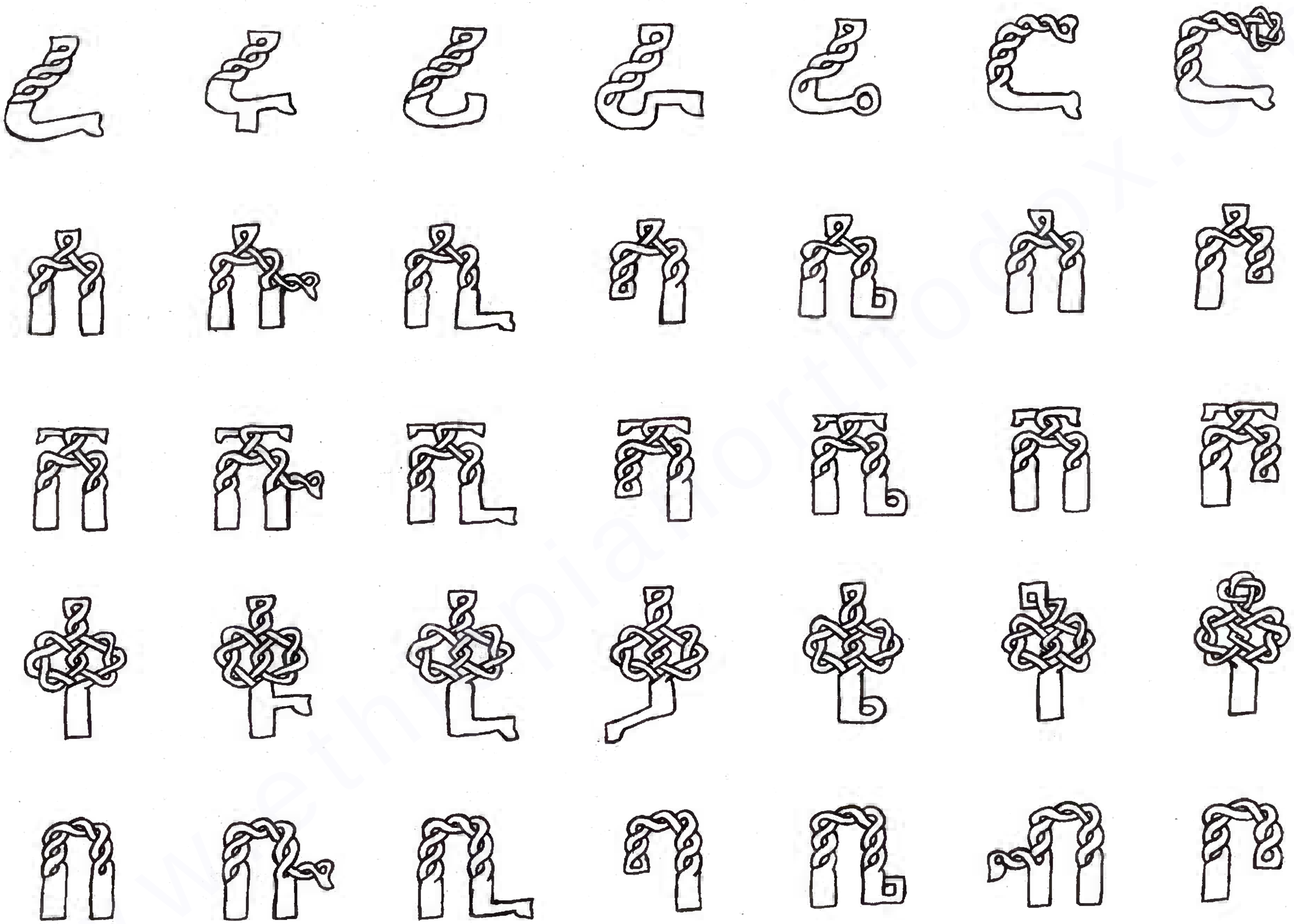

www.ethiopianorthodox.org

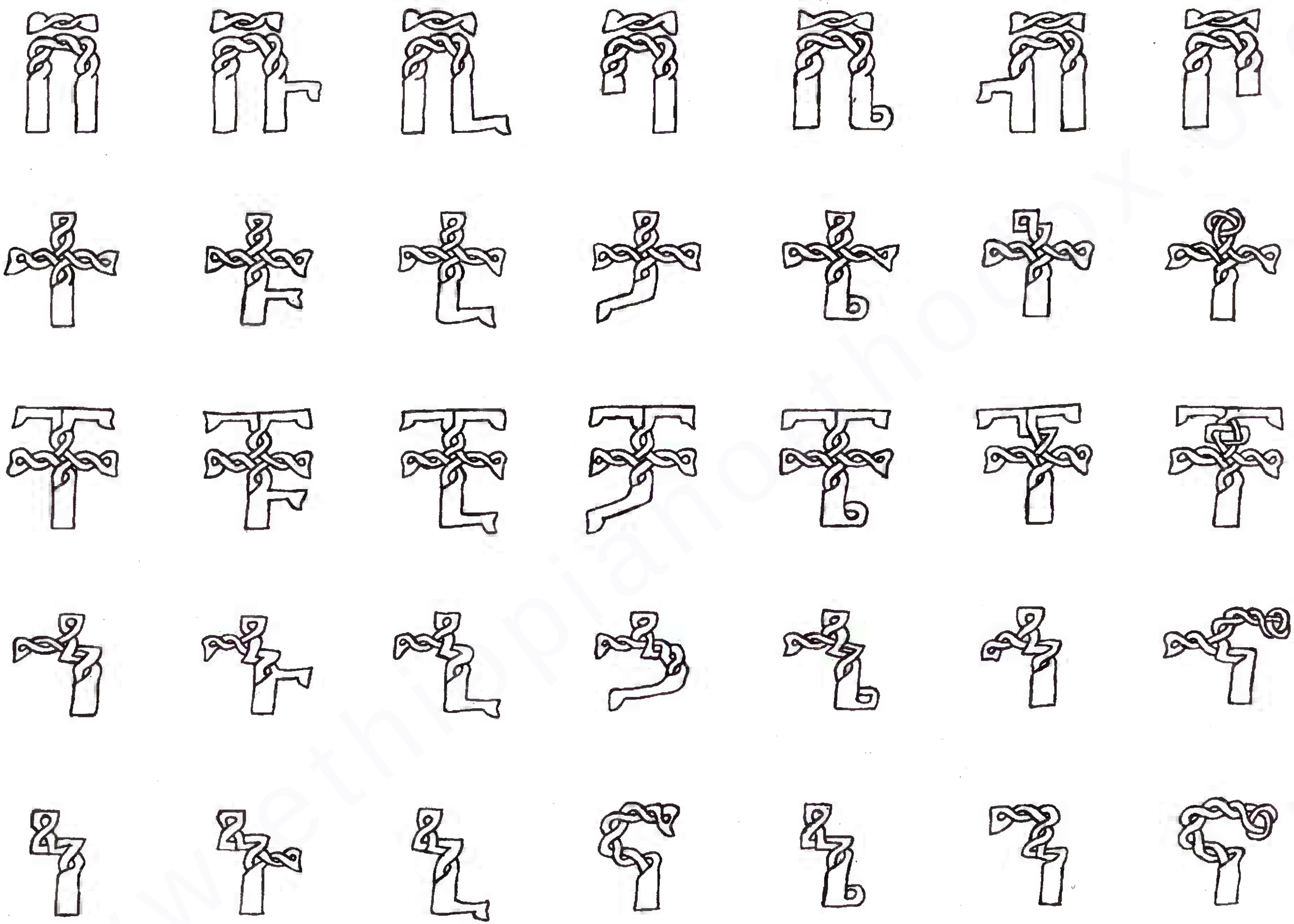

www.ethiopianorthodox.org

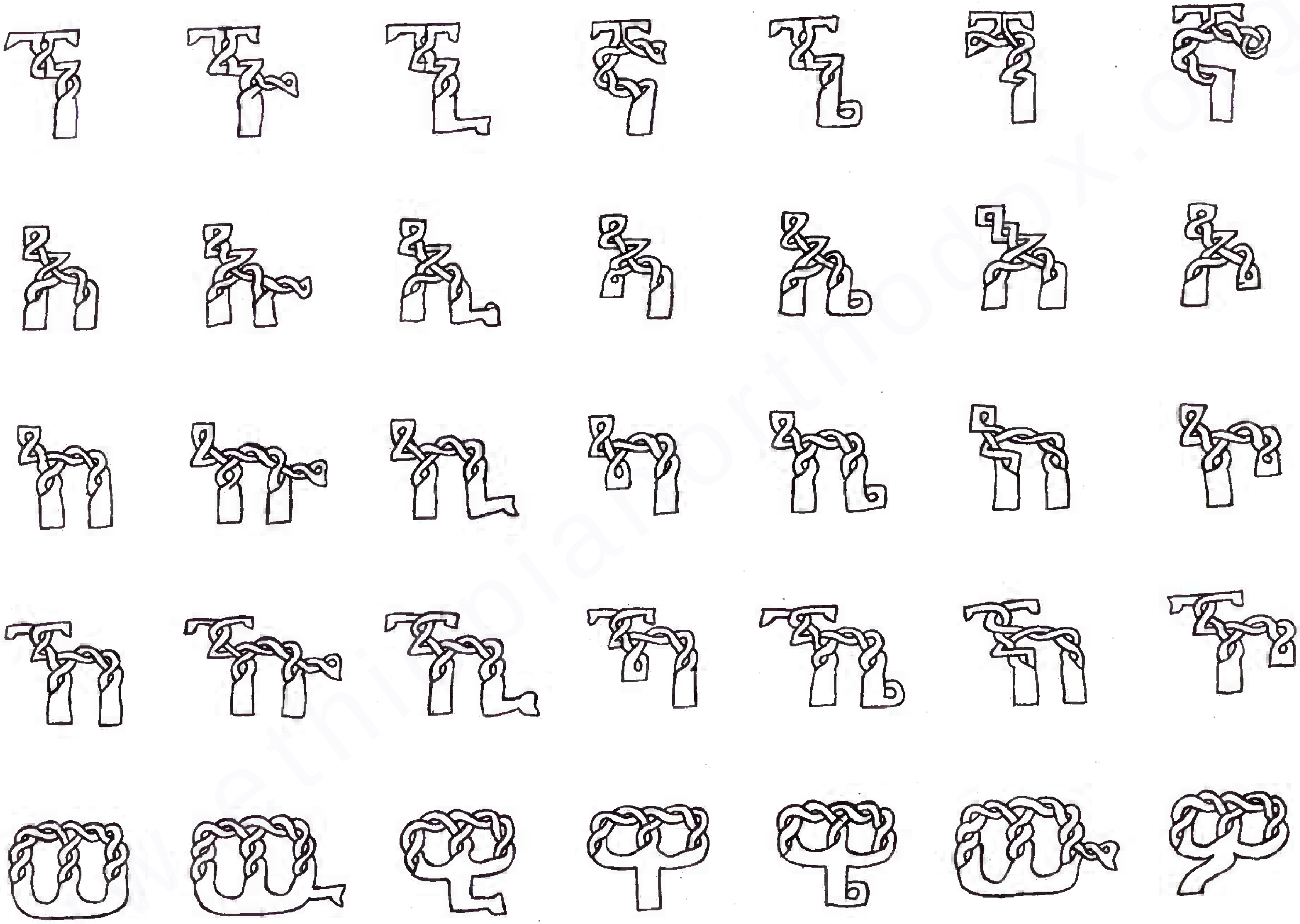

www.ethiopianorthodox.org

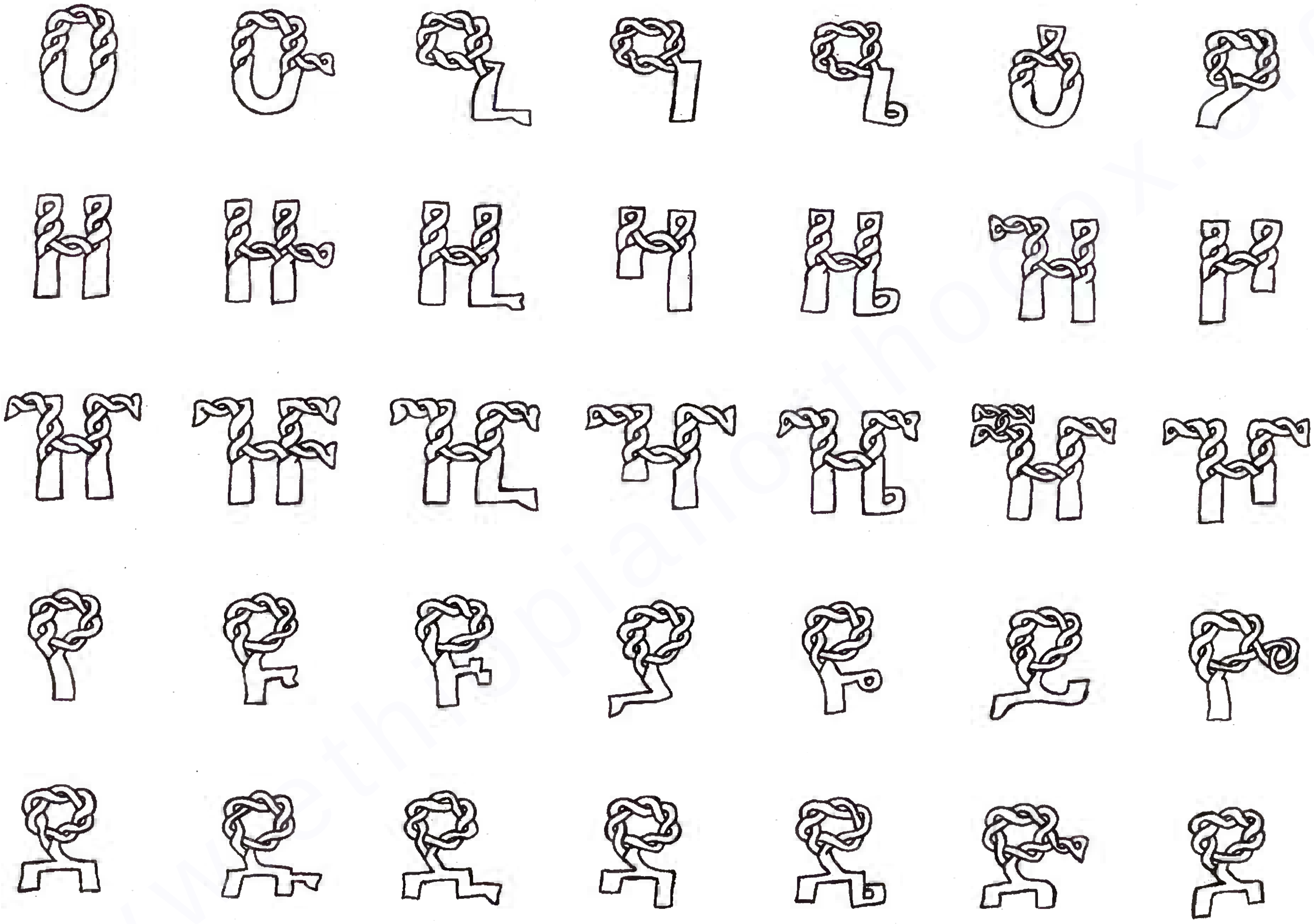

www.ethiopianorthodox.org

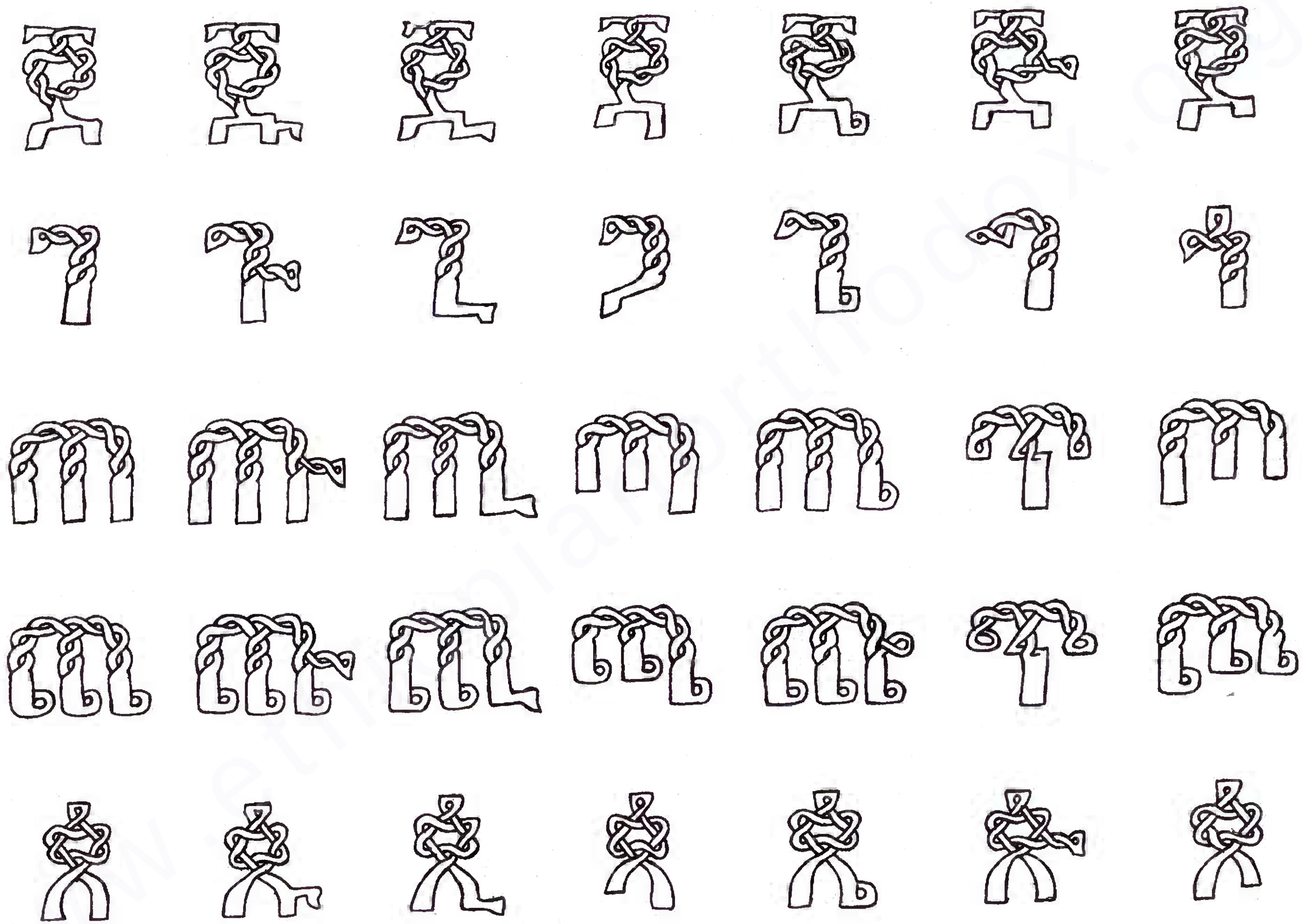

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

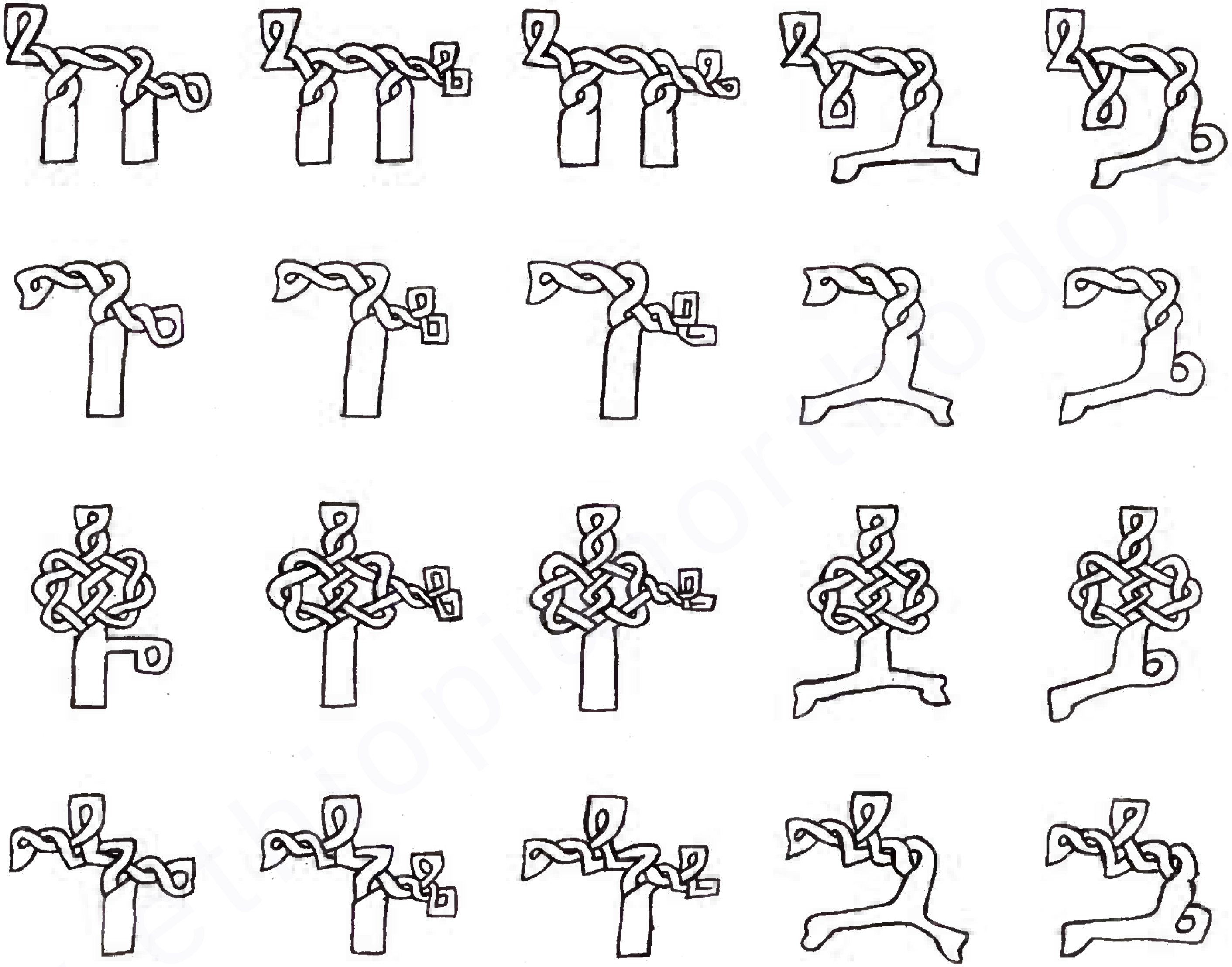

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

ሀ ለ ሐ መ ሠ ረ ሰ ቀ በ ተ ኀ
ነ አ ከ ወ ዐ ዘ የ ደ ገ ጠ ጰ ጸ ፀ
ፈ ፐ

የዚህ ዓይነት ፊደል ድርብ አጻጻፍ የነበረው ኢዛና ከመ መንግሥቱ ዓፄ አብርሃ ዘመነ መንግሥት ነው ኢዛና በመገባያው ገንዘብ ላይ በራሱ ስም ያጻፈበት በዚህ ዓይነት ድርብ ጽሕፈት ነው ከሱ በኋላም የነገሡ ነገሥታት የመገባደ ገንዘባቸውን በስማቸው ያጻፉት በድርብ ጽሕፈት ነው በሐያ ስድስቱ ግእዝ ፊደል ይህ አጻጻፍ የቆየበት ዘመን ዓፄ አብርሃ 333 ዓ:ም: ነገሠ አሁን 1667 ዓመት ሆነው::

www.ethiopianorthodox.org

በዓፄ አብርሃ ትእዛዝ የመስቀል ቅርጽ ☩ ✝ ፊደል እንዲገባ
አረገ ኤዛና ስመ መንግሥቱ ዓፄ አብርሃ የክርስትና ሃይማኖት ካወጀ በኋላ ለመስ
ቀል መታሰቢያ እንዲሆን የጥንቱ ፊደል ቀርቶ አዲሱን ፊደል የመስቀል መልክ ያ
ለውን ✝ ፊደል እንዲተካ አረገ ተሰቅለ ክርስቶስ በመስቀል እንዲገባ
የዓፄ አብርሃም የመንግሥት ስም (የመንግሥት) የመስቀል መንግሥት ይባላል የመንግሥቱ
ምልክት አርማ መስቀል ነው ዓፄ አብርሃ የመገበያ ገንዘብ በስሙ በአንጥረኞች በአሠራው
ላይ የጥንቱን X ፊደልና መስቀሉን ✝ ፊደል በአንድ ላይ አስቀርጾ ነው
ከዓፄ አብርሃ ቀጥለው የነገሡት ነገሥታት ሁሉ የመንግሥታቸው ስም የመስቀል መንግ
ሥት ይባላል የአርማ ምልክታቸውም መስቀል ነው በመገበያ ገንዘባቸውም ላይ
የመስቀል ስእል ነው ያስቀረጹት

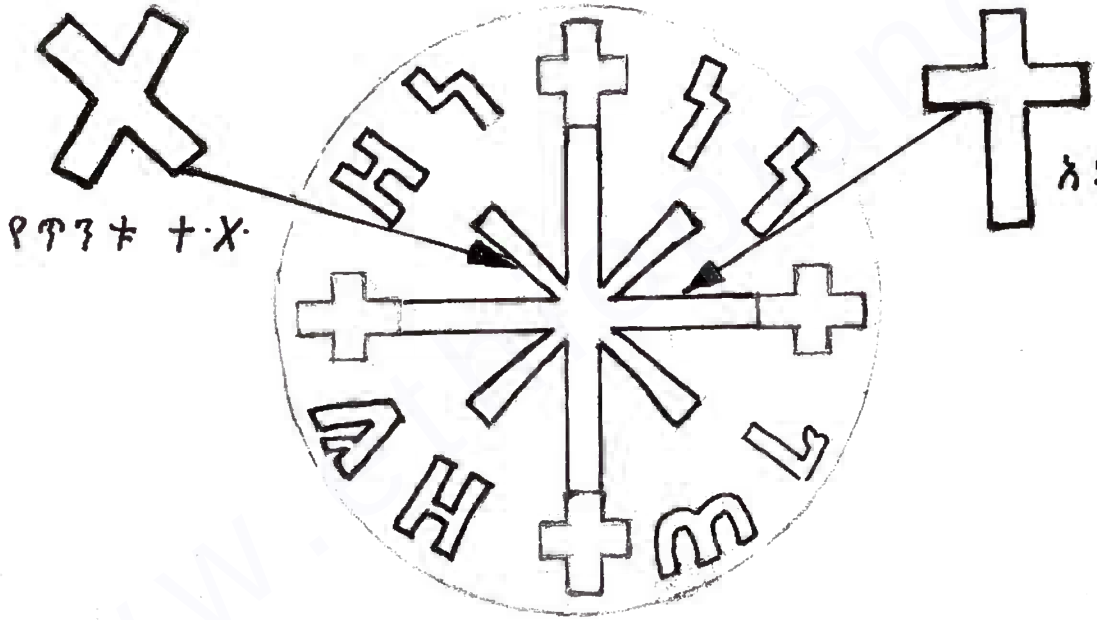

አዲሱ የመስቀል ✝

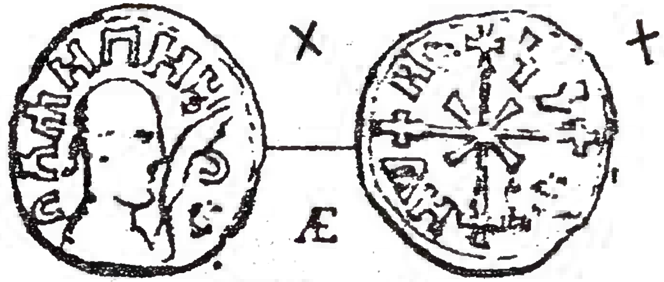

የዓፄ አብርሃ
ገንዘቦች

www.ethiopianorthodox.org

ግእዝ ፊደል ከናግቢው ጋር

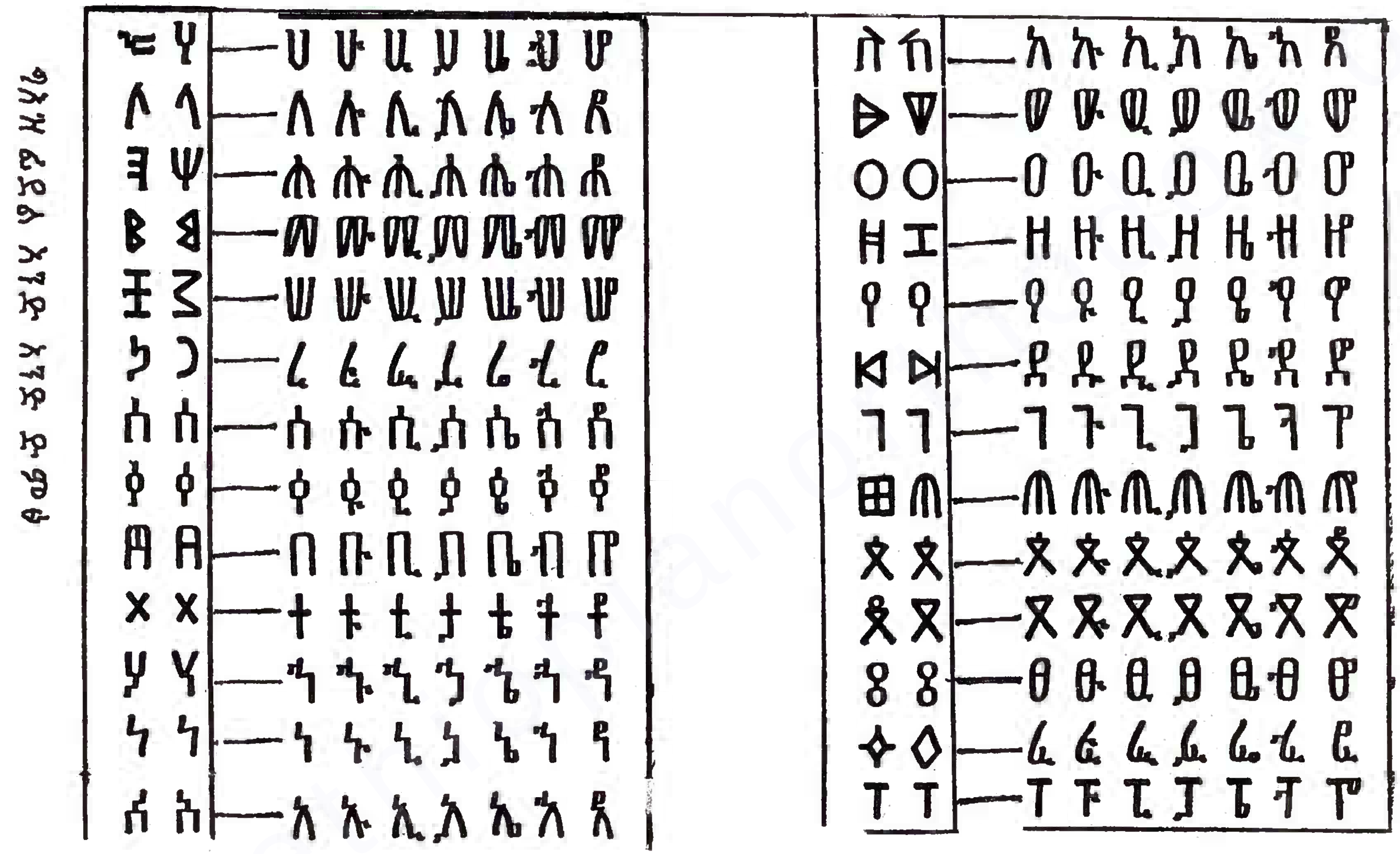

በዚህ ፊደል ላይ ግእዙ ፊደል ሶስት ጊዜ መልኩ ተለዋውጦአል
አናባቢዎችማ ከአሁኖቹ አናባቢዎቹ ጋር ሲታዩ ብዙ ጊዜ ተለውጠዋል ቅጥያቸው

www.ethiopianorthodox.org

ይህ

በግእዝ ፊደል በአንድ አንድ ድምፅ የተጻፈ ከቀኝ ወደ ግራ የሚነበብ ቋንቋው ግእዝ ነው

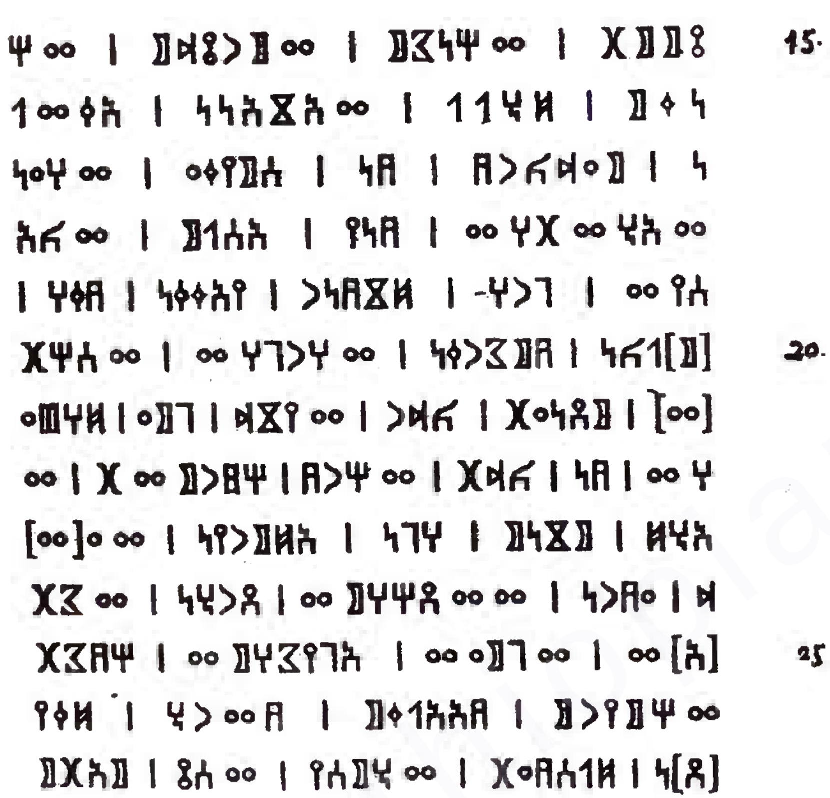

ግእዙን ፊደል በማየት ማንበብ ይቻላል ግን ግእዝ ፊደሎቹ ብዙ ጊዜ መልካቸው ተለዋውጧል

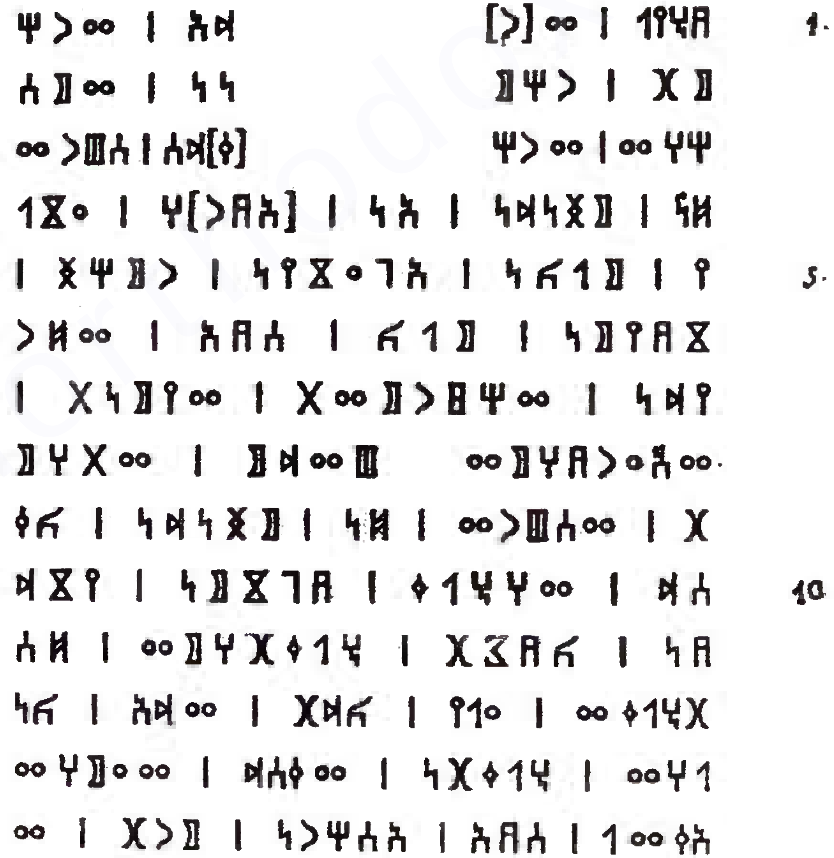

በግእዝ ፊደል የተጻፉ በአንድ አንድ ሀውልት ላይ ይገኛል በግእዝ አንድ ድምፅ ፊደልና ግእዝ ከአናባቢው ፊደል ከሰ ባት ድምፅ ጋር የተጻፉ ግን ቀዳሚው አናባቢ ያለው ነው

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

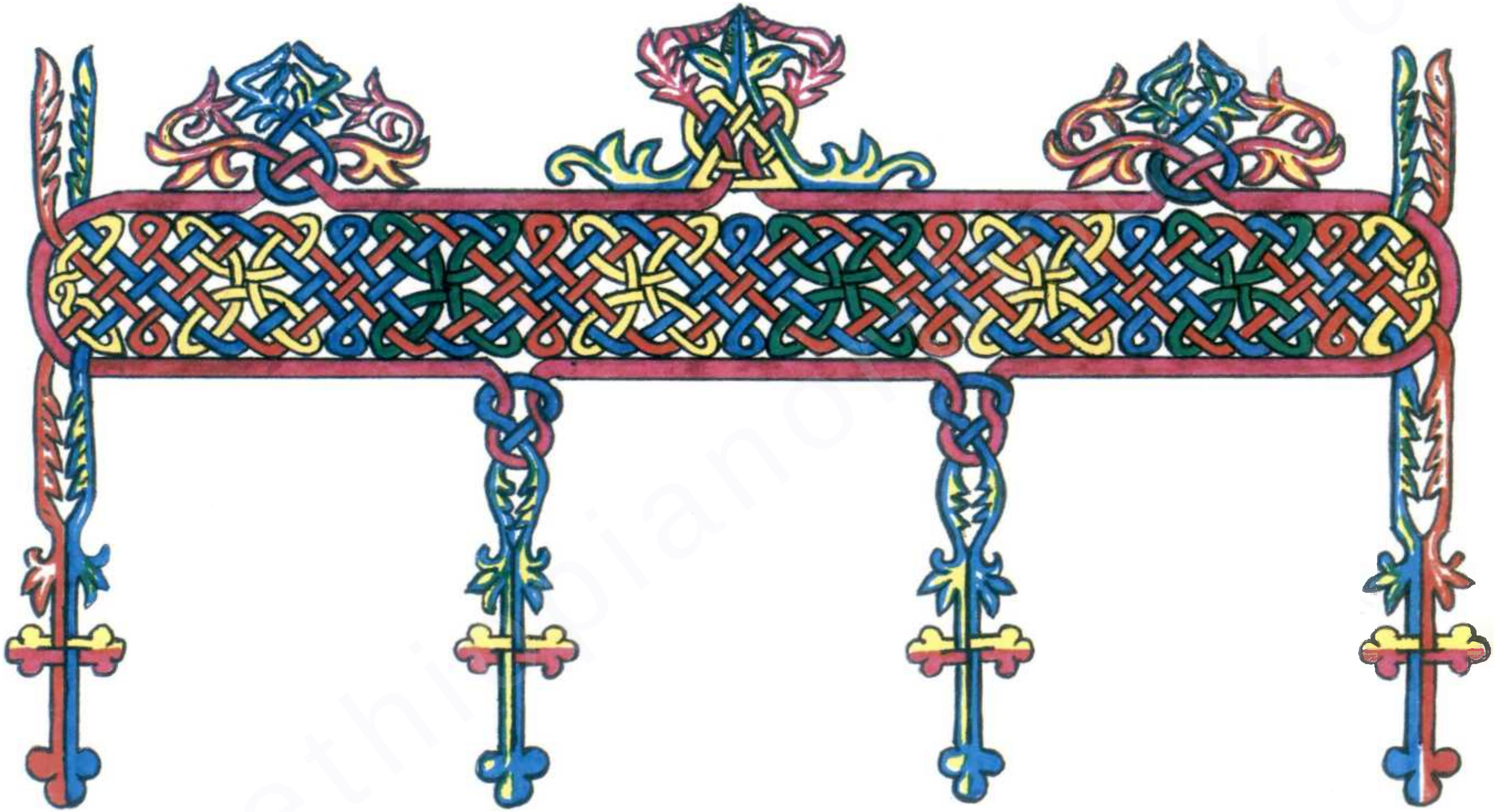

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

የቀድሞ አባቶች
ይህን የመሰለ የጥ
በብ ሥራ ለኛ ለል
ጆቻቸው አስተም
ረው ማለፋቸው
ሊ መሰገኑ ይገባቸ
ዋል
ጥበባቸውን አድና
ቂ ፍሡሐ ይሁን

www.ethiopianorthodox.org

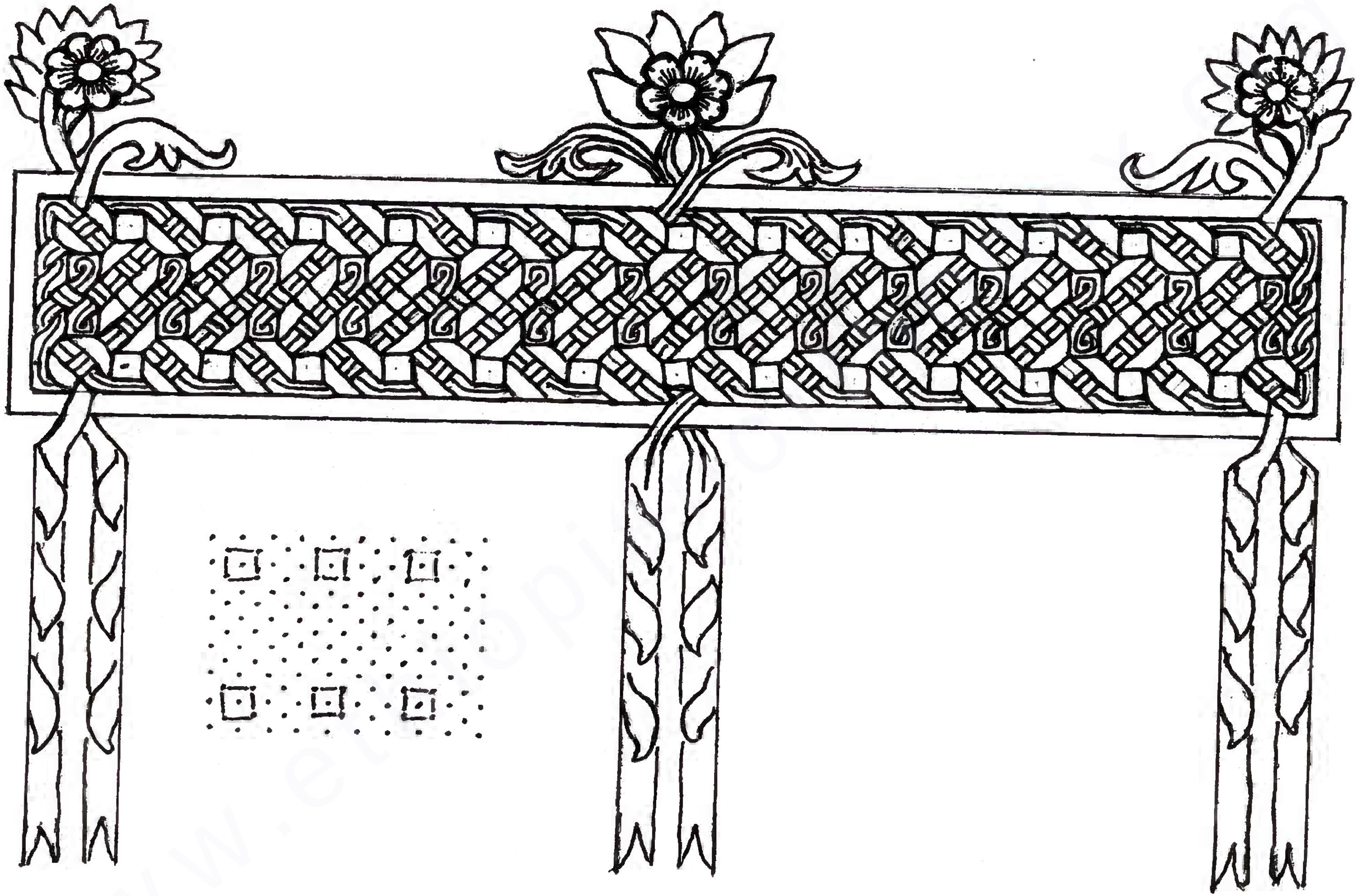

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

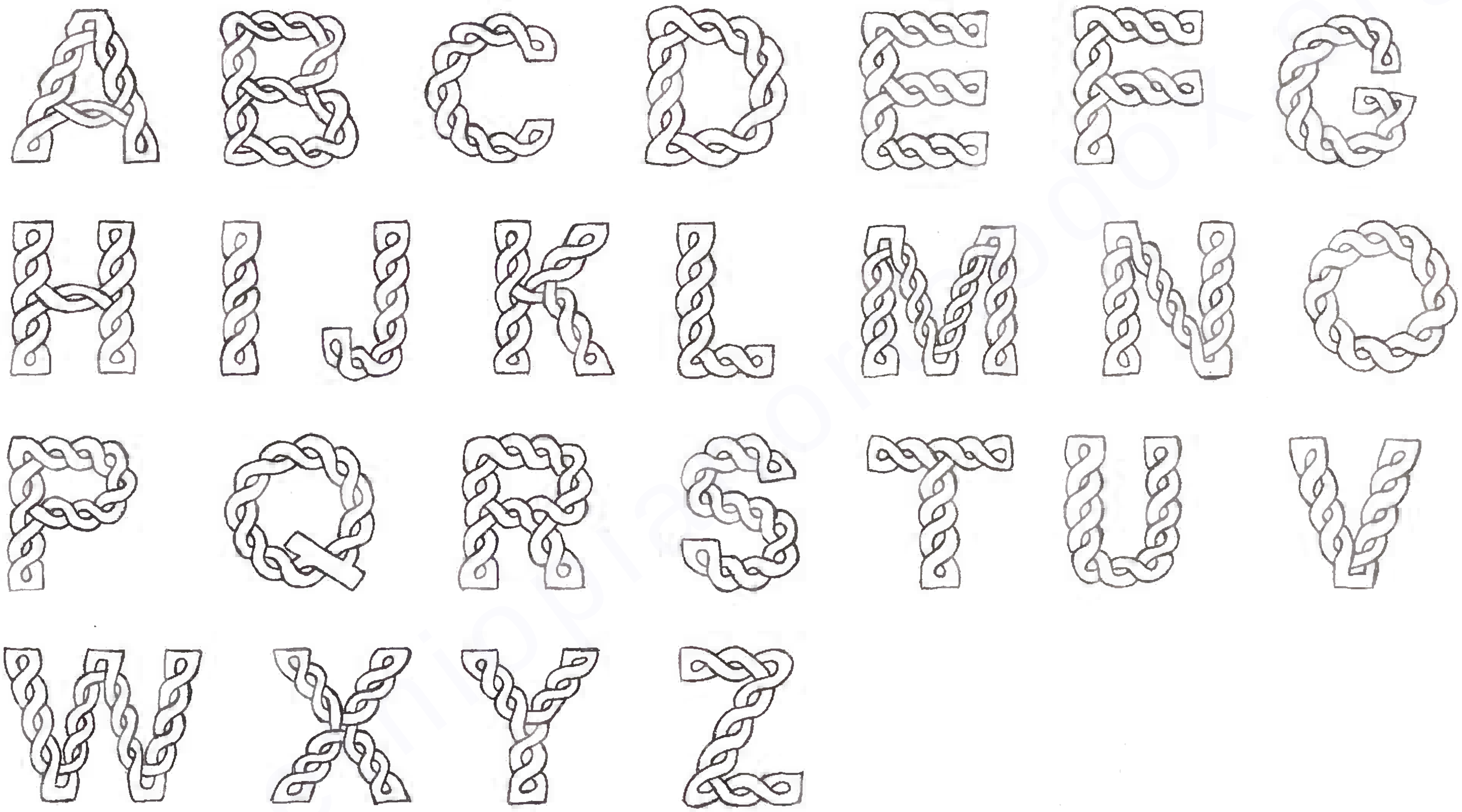

www.ethiopianorthodox.org

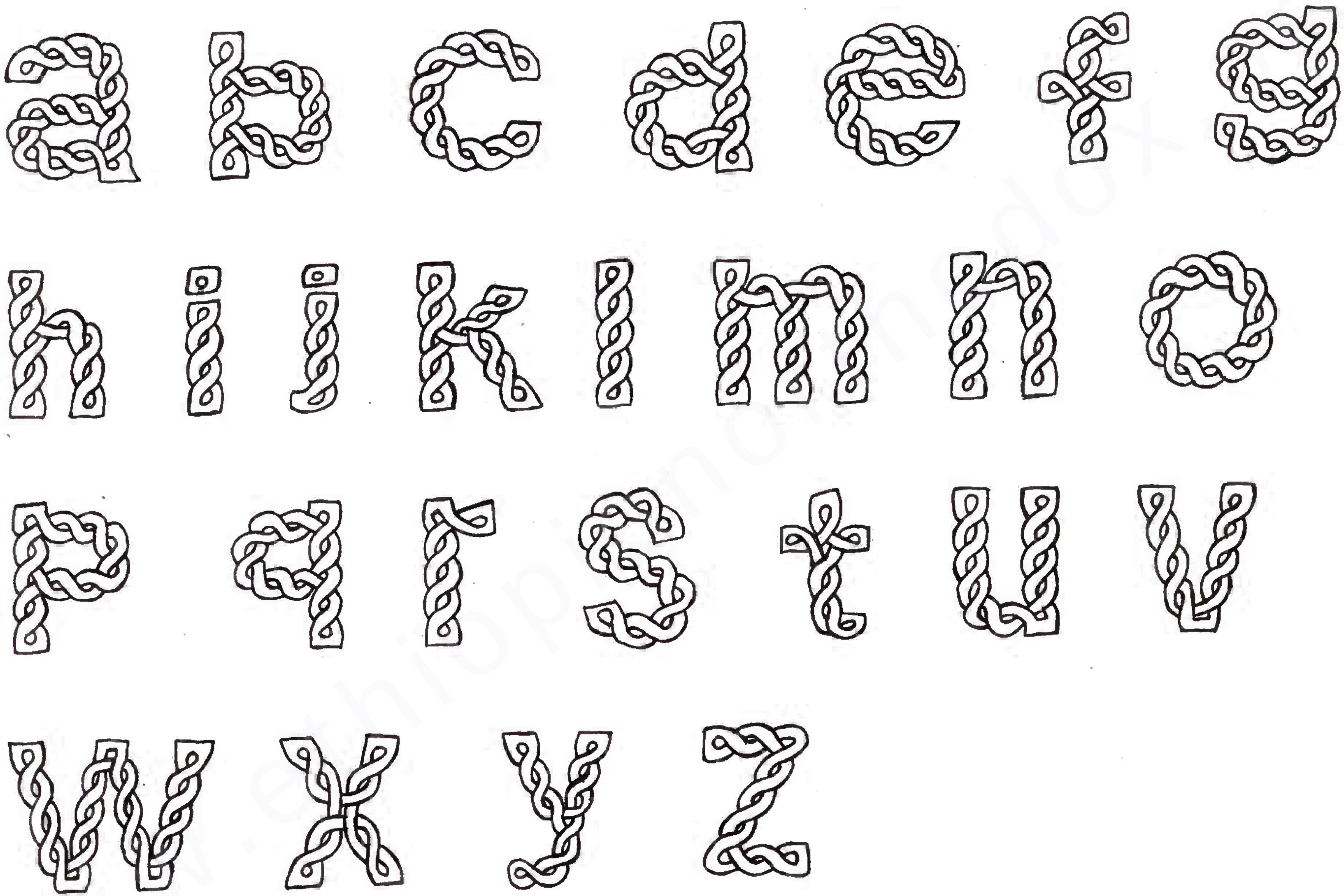

www.ethiopianorthodox.org

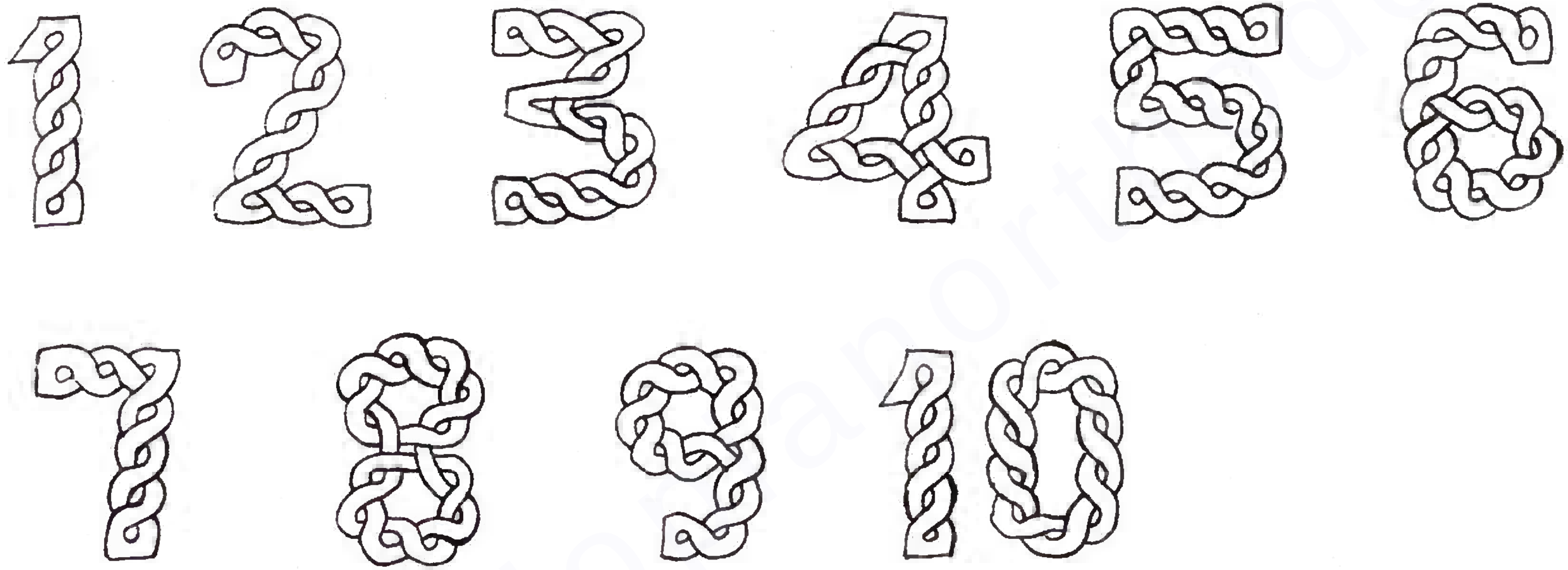

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

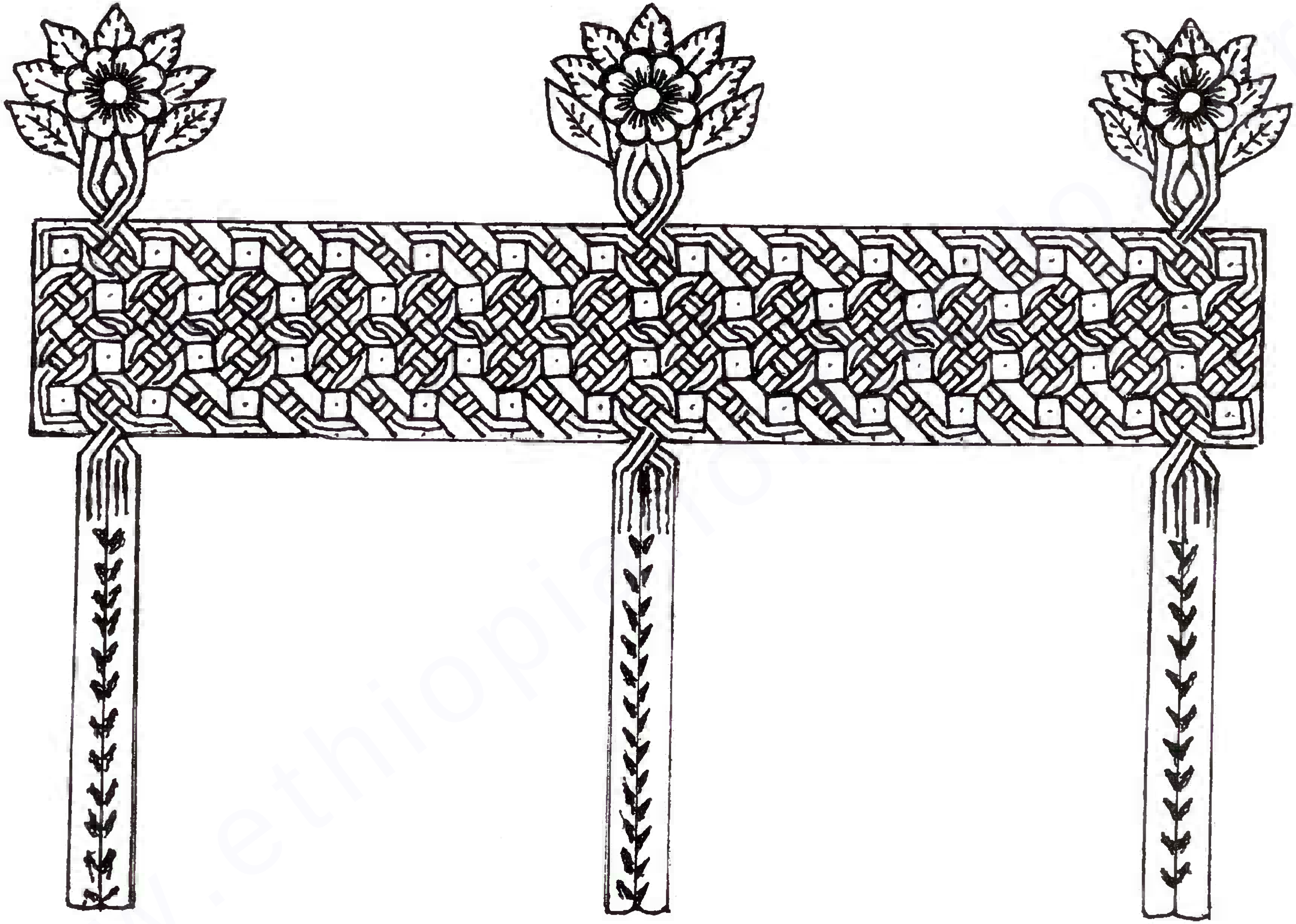

www.ethiopianorthodox.org

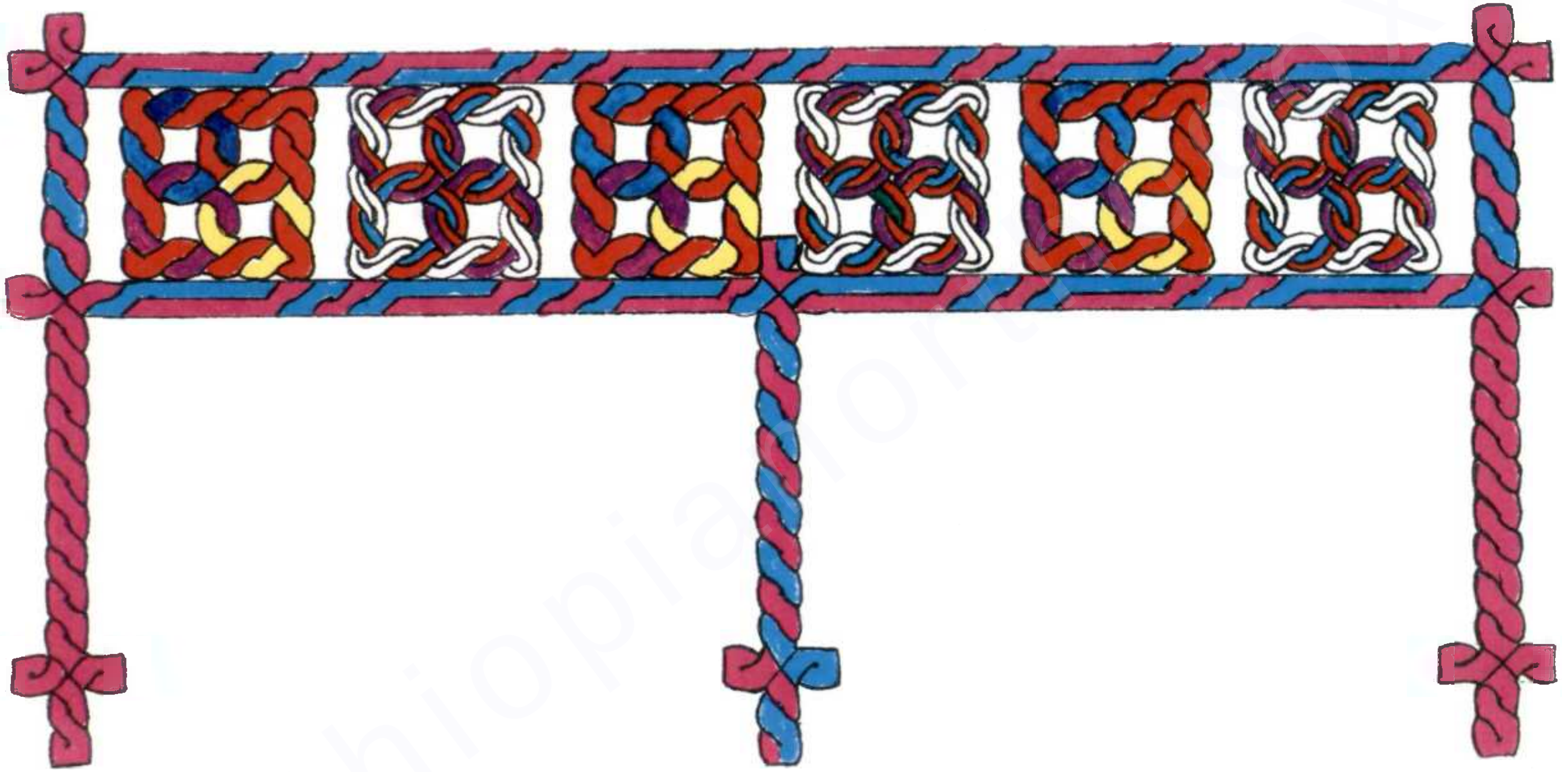

www.ethiopianorthodox.org

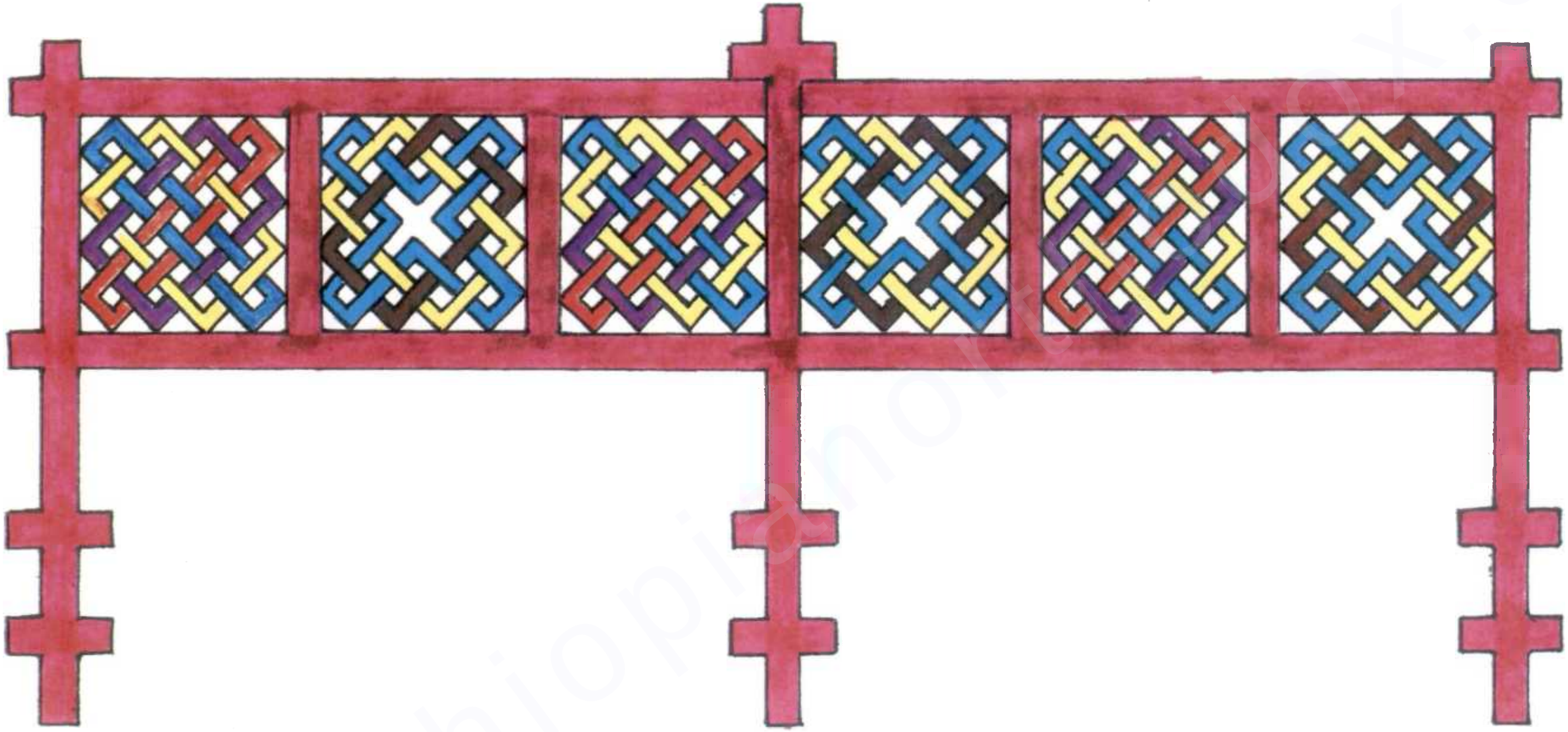

www.ethiopianorthodox.org

እነዚህ የመሳእክት ስእሎች ለአሊው ለቤተ መቅ
ደሱ ጣራ ላይ የሚስላቸው ናቸው

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

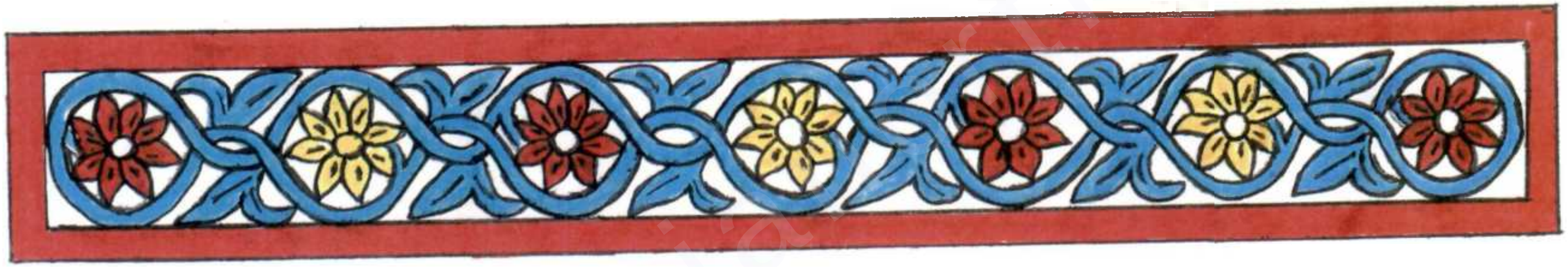

www.ethiopianorthodox.org

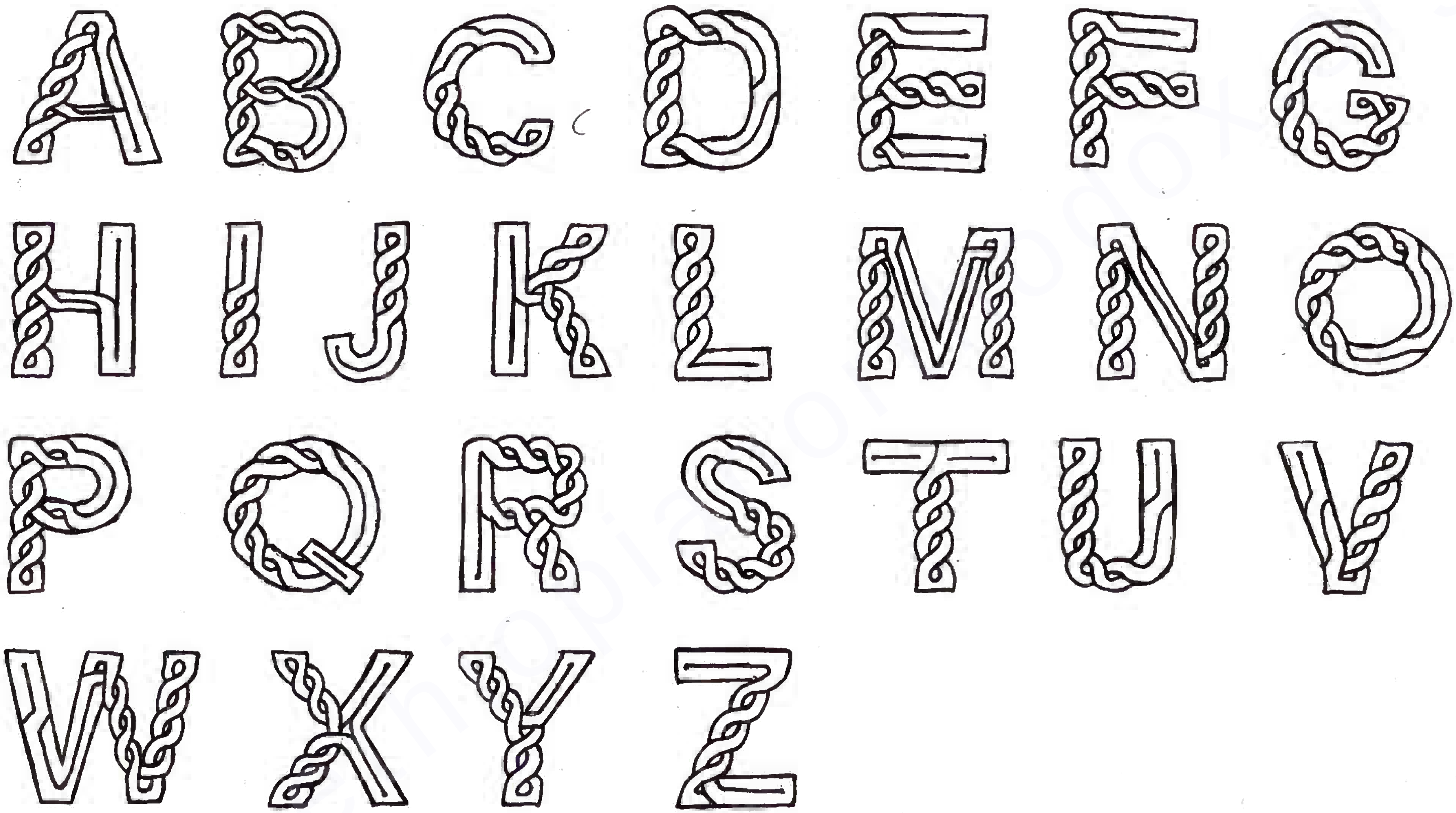

www.ethiopianorthodox.org

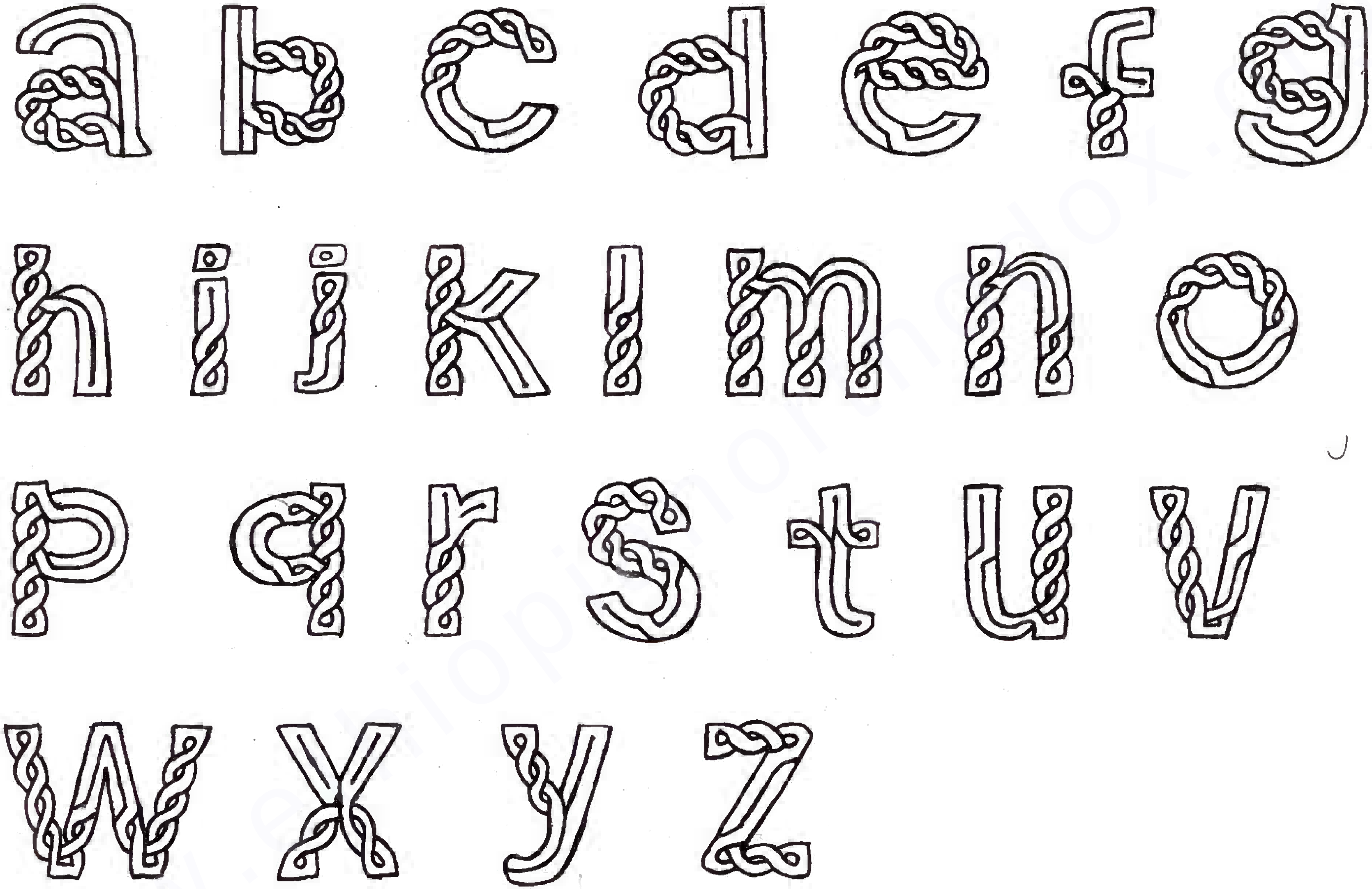

www.ethiopianorthodox.org

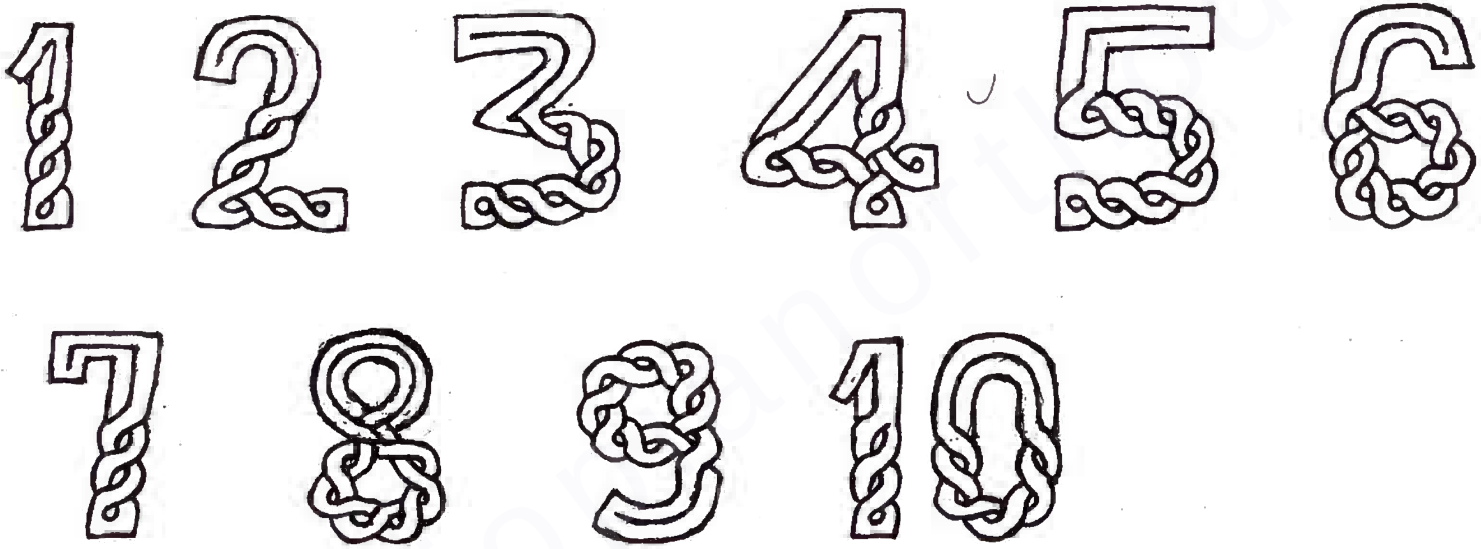

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

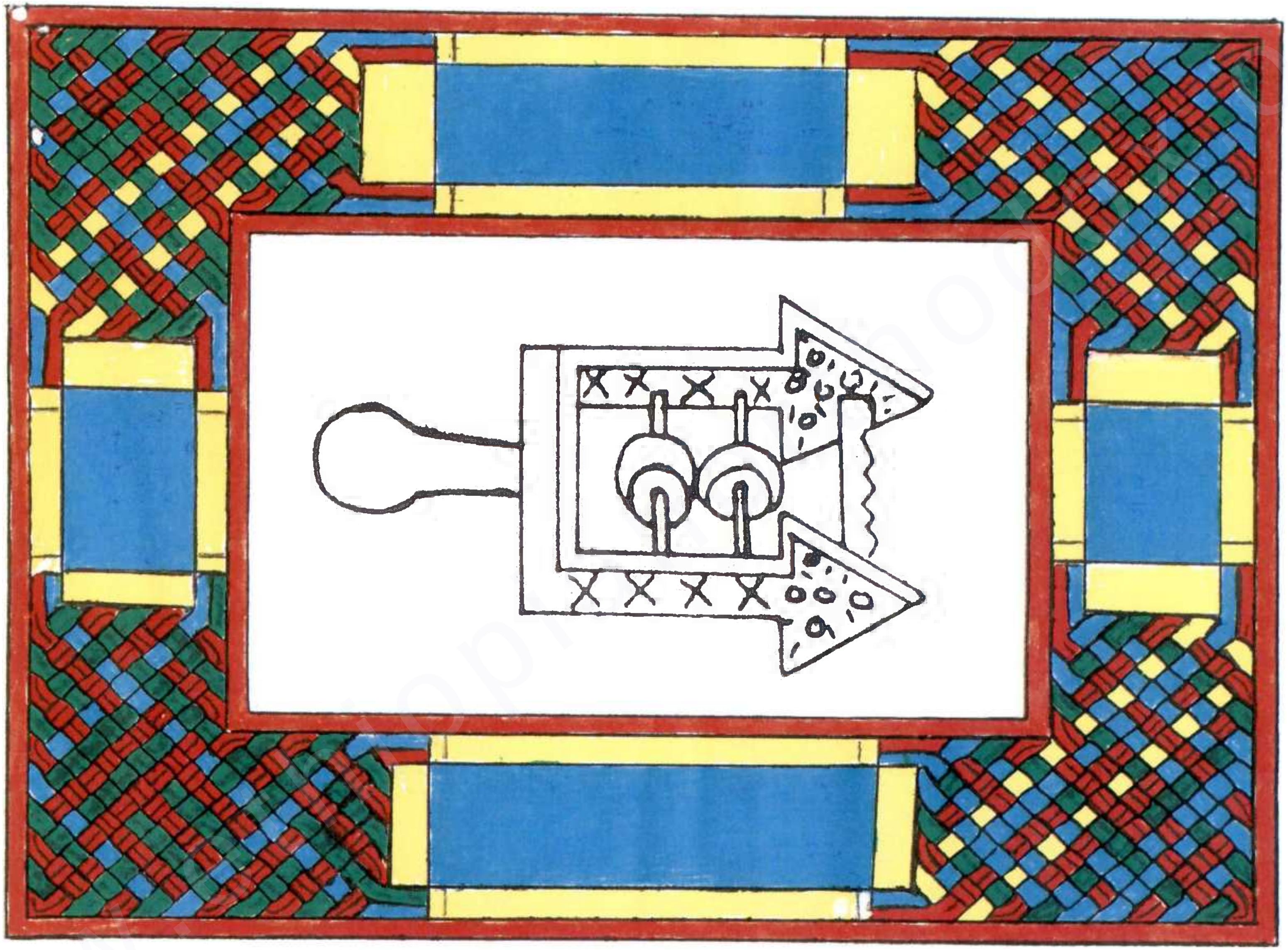

www.ethiopianorthodox.org

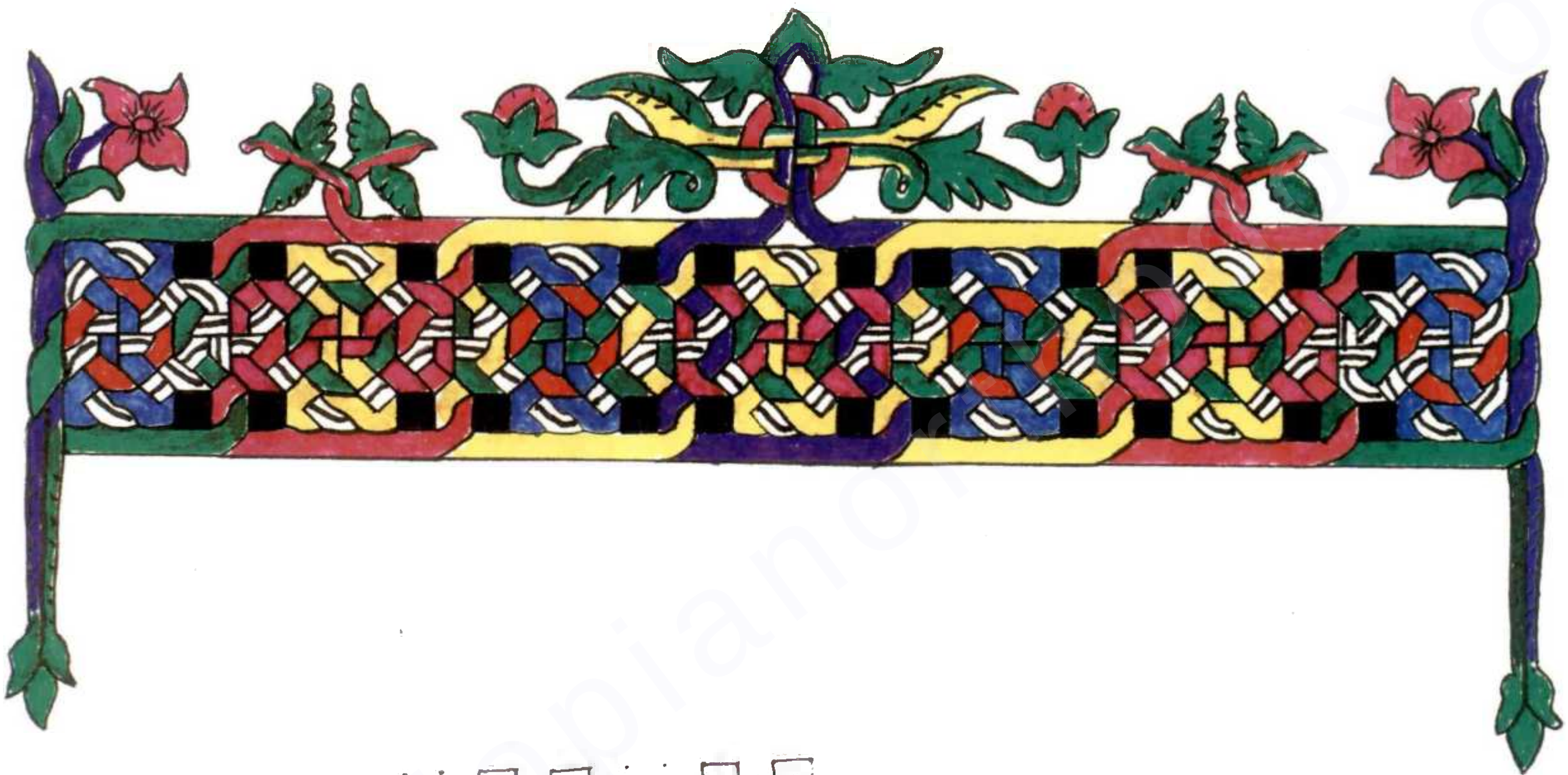

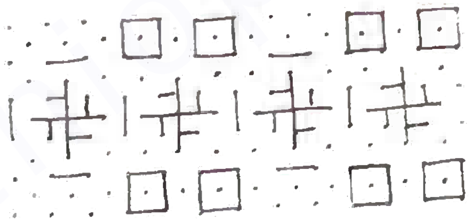

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

ቁም ጸሐፊው
የሚጽፍበት ብራና
የሚያገኘው ከፍየልና
ከበግ ቆዳ ነው
በፈረሰም ቆዳ ይጽፍ ነበር

www.ethiopianorthodox.org

ቋም ጸሐፊው የሚጽፍበትን ቀለም
ዝንሮች ሲጠጡበት የጫቅማውን ቅ
ጠል በጁ አሺቶ ውሀውን ይጨምርበ
ታል

www.ethiopianorthodox.org

የሰአሊው ዕቃዎች
ከሰል
የቀለም ማሰሮዎች
የሙቅ እንሥራ
የከሰል ማጥፊያ ጨርቅ
የበሬ ጭራ ቡርሽ

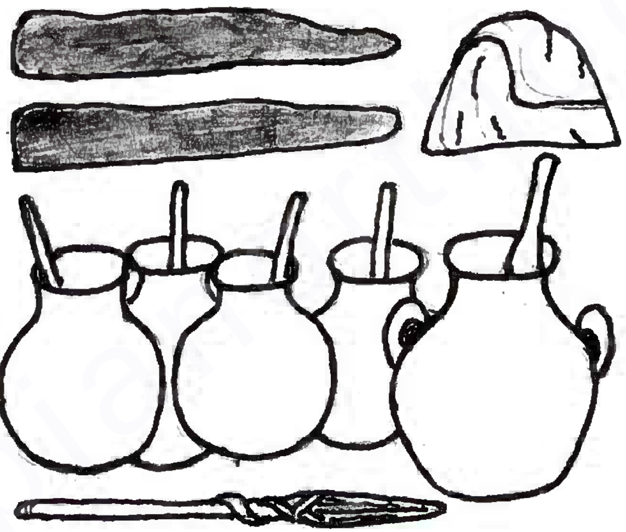

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

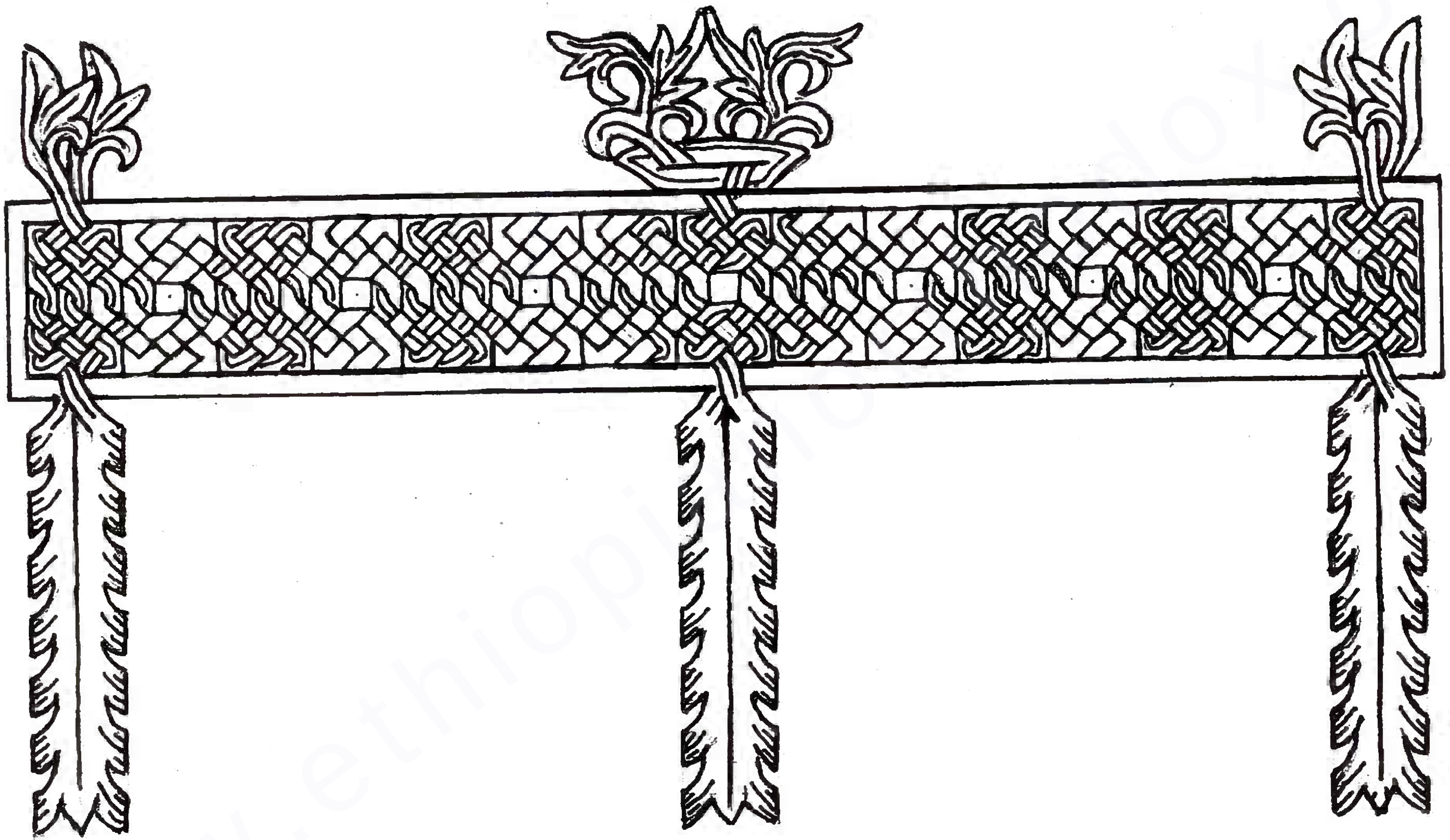

www.ethiopianorthodox.org

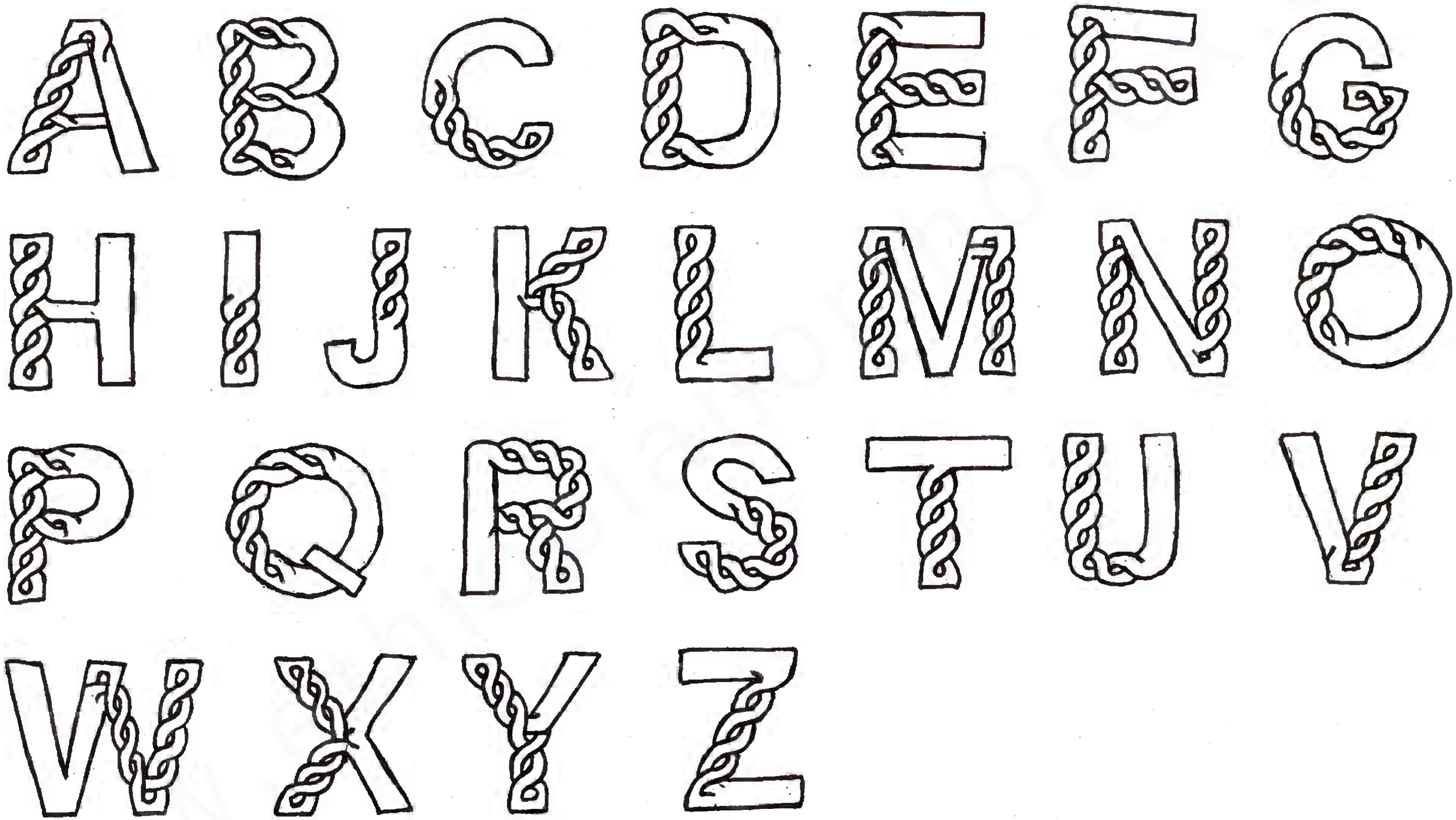

www.ethiopianorthodox.org

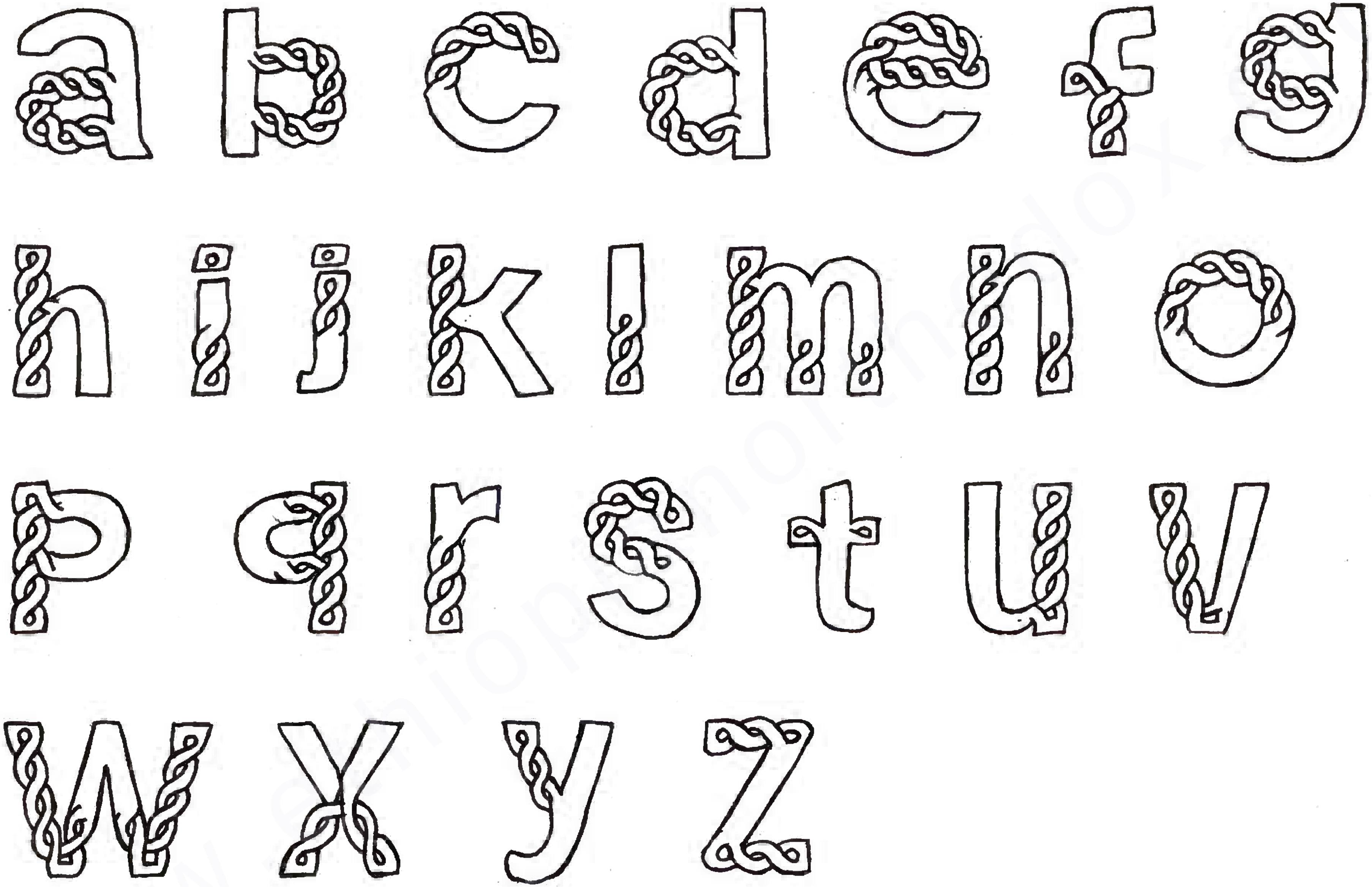

www.ethiopianorthodox.org

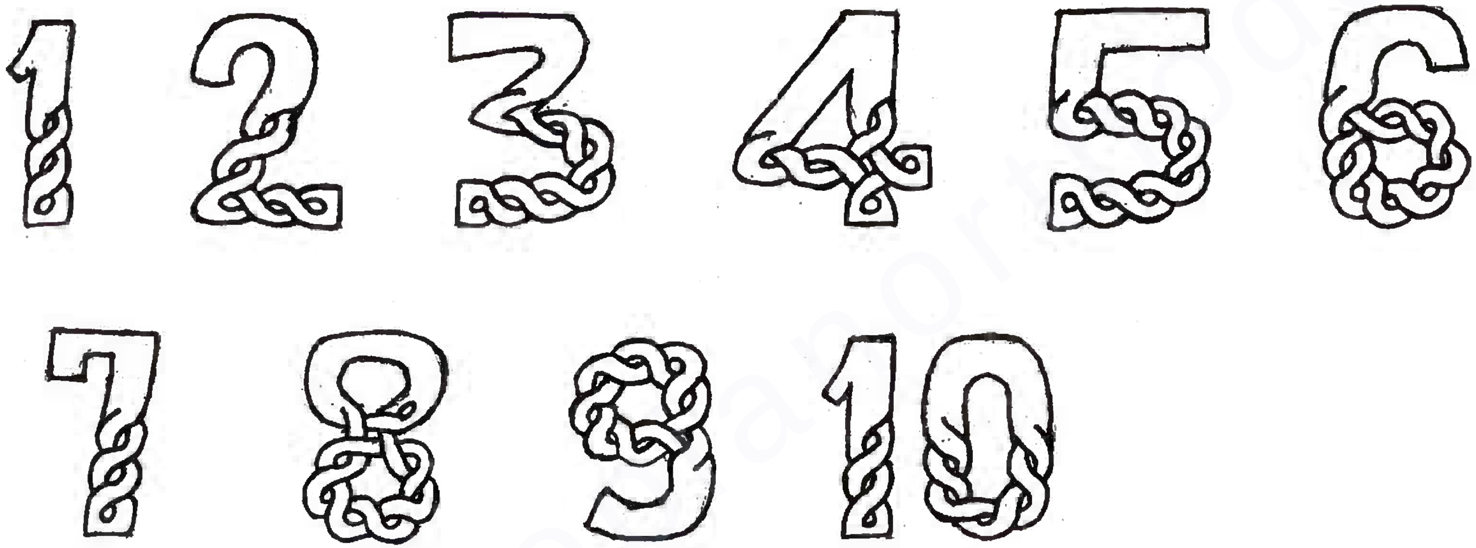

www.ethiopianorthodox.org

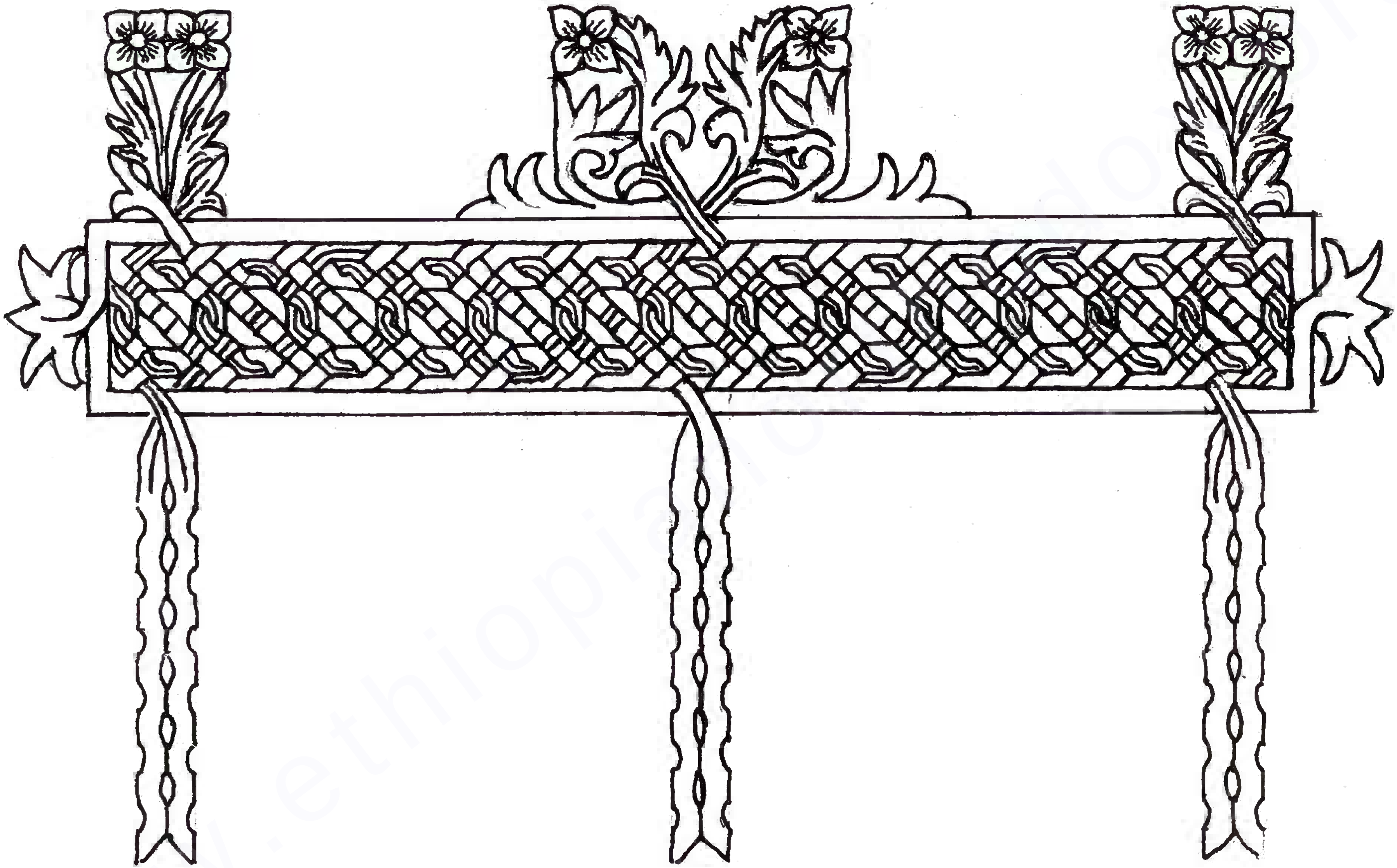

www.ethiopianorthodox.org

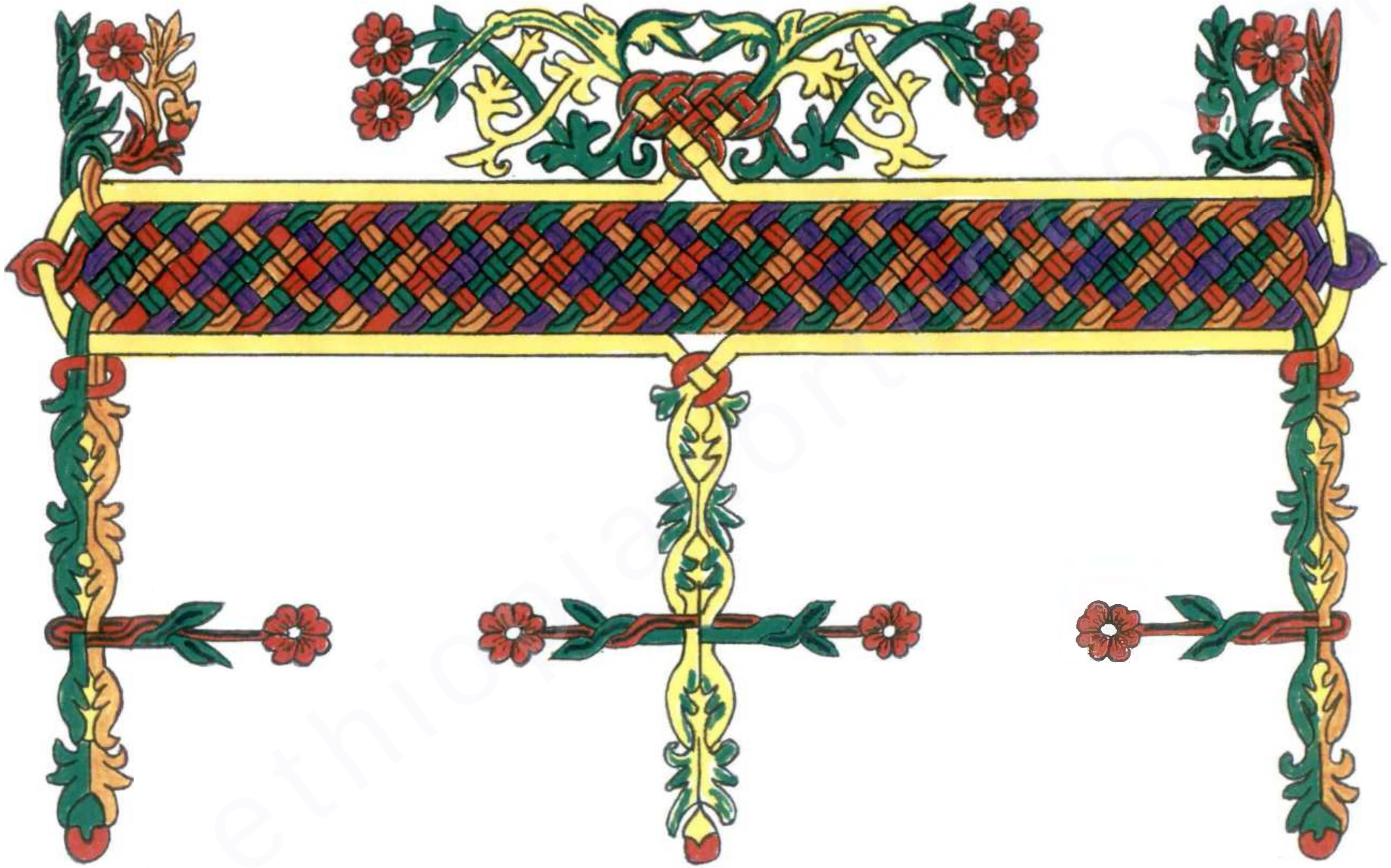

www.ethiopianorthodox.org

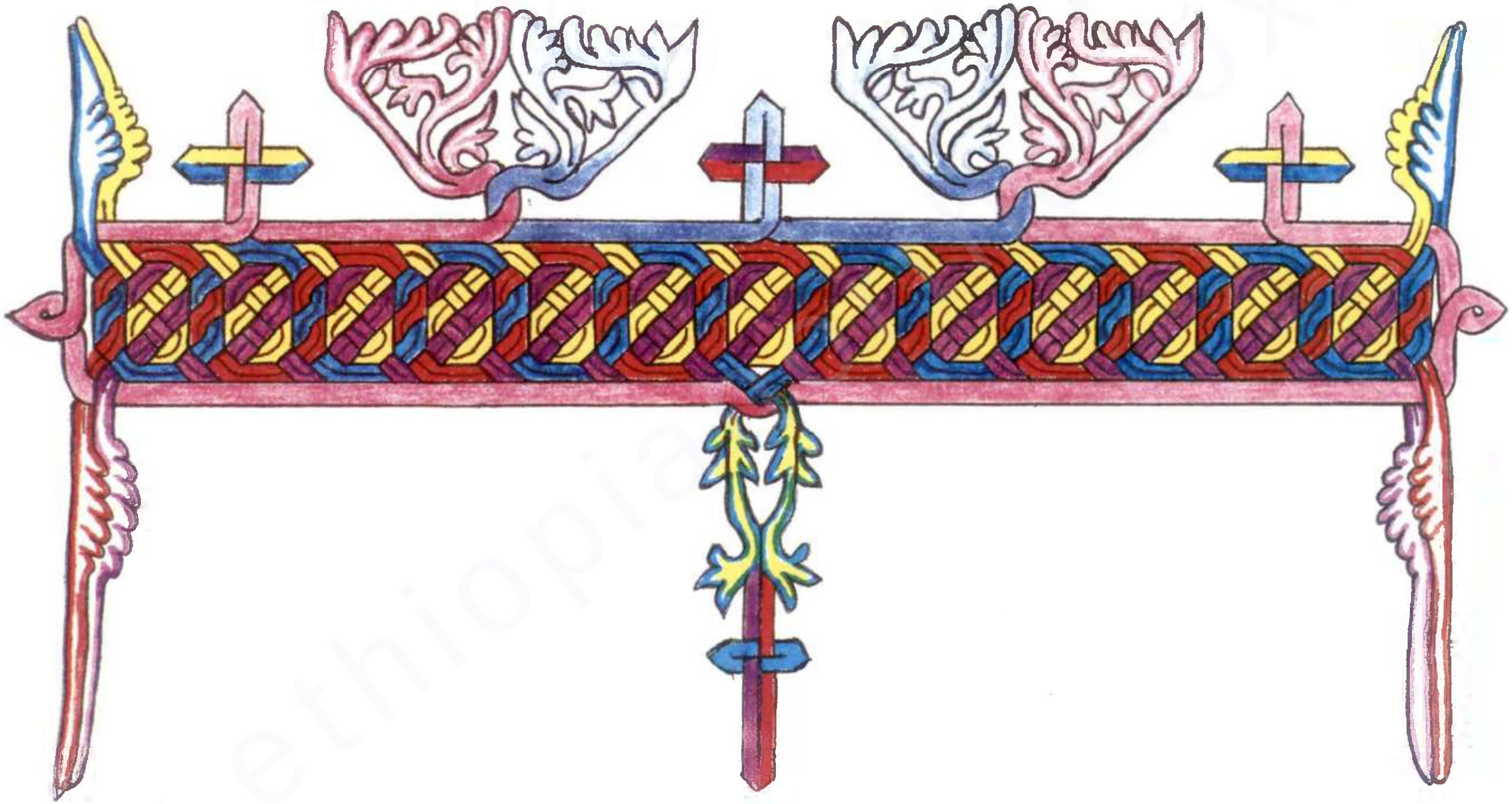

www.ethiopianorthodox.org

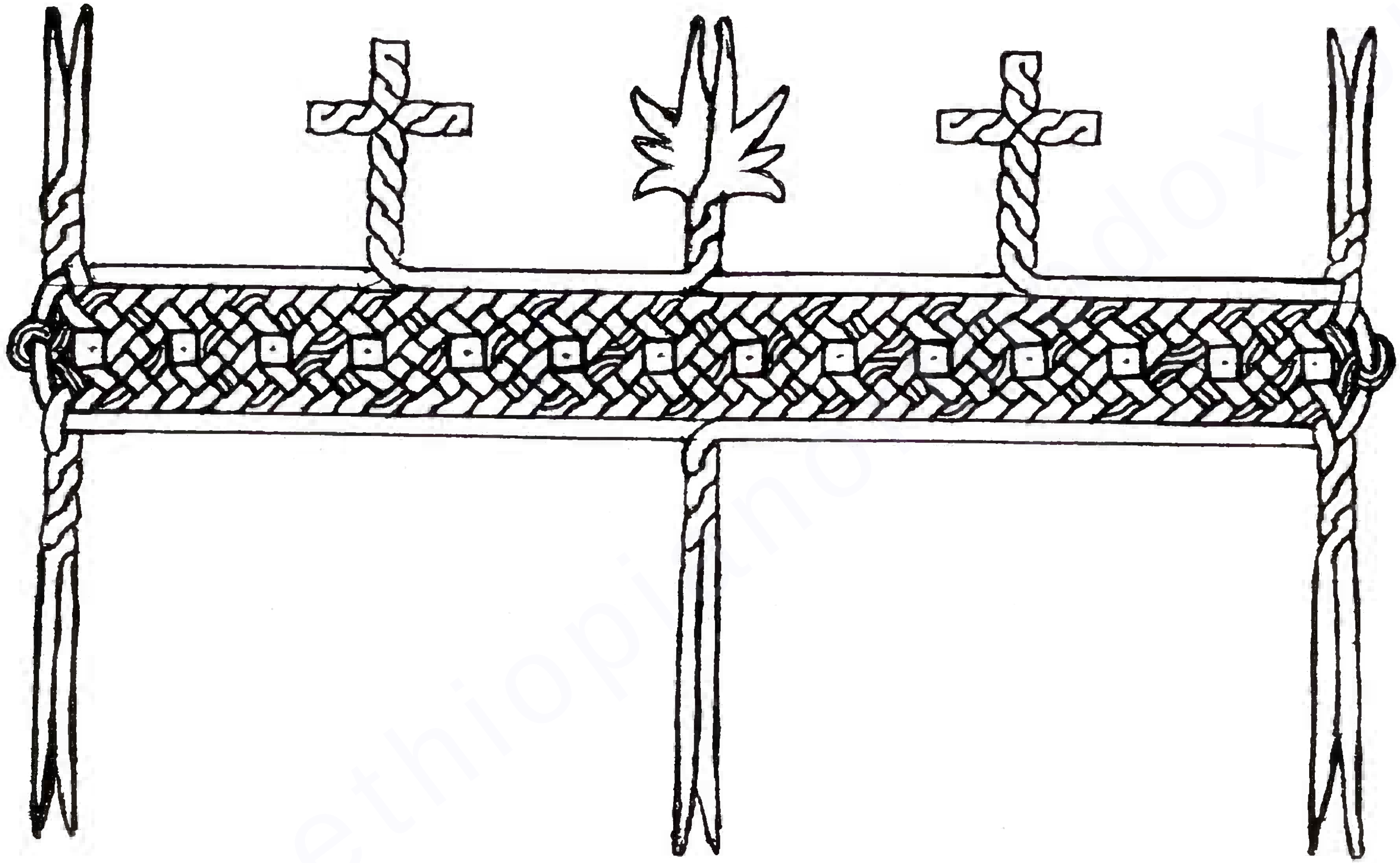

www.ethiopianorthodox.org

ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ቴዎድሮስ ፡ ዘኢትዮጵያ ።

አንበሣው ዘውድ
አርጎ የተሣለው
በዓፄ ቴዎድሮስ
ጊዜ ነው

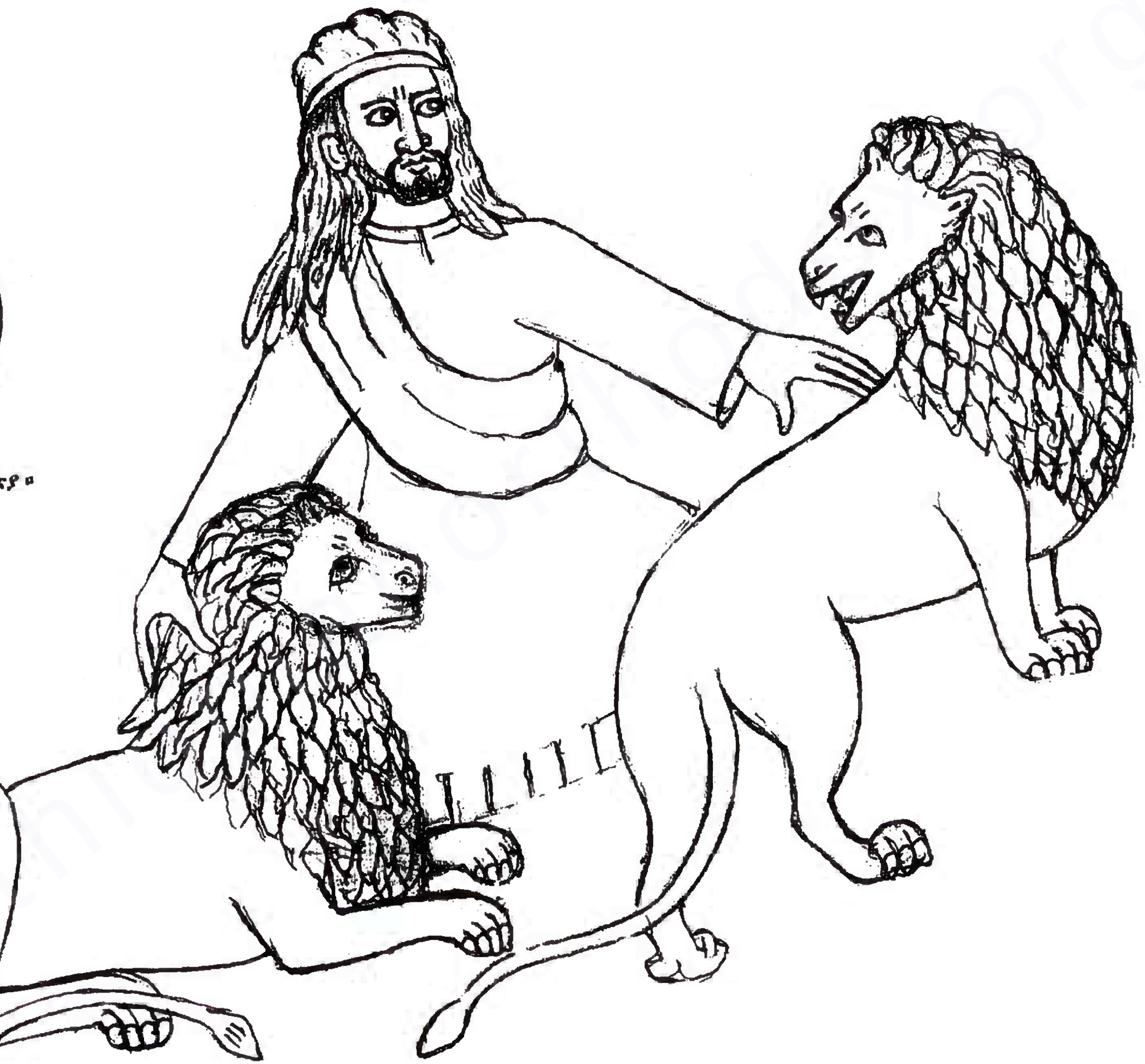

www.ethiopianorthodox.org

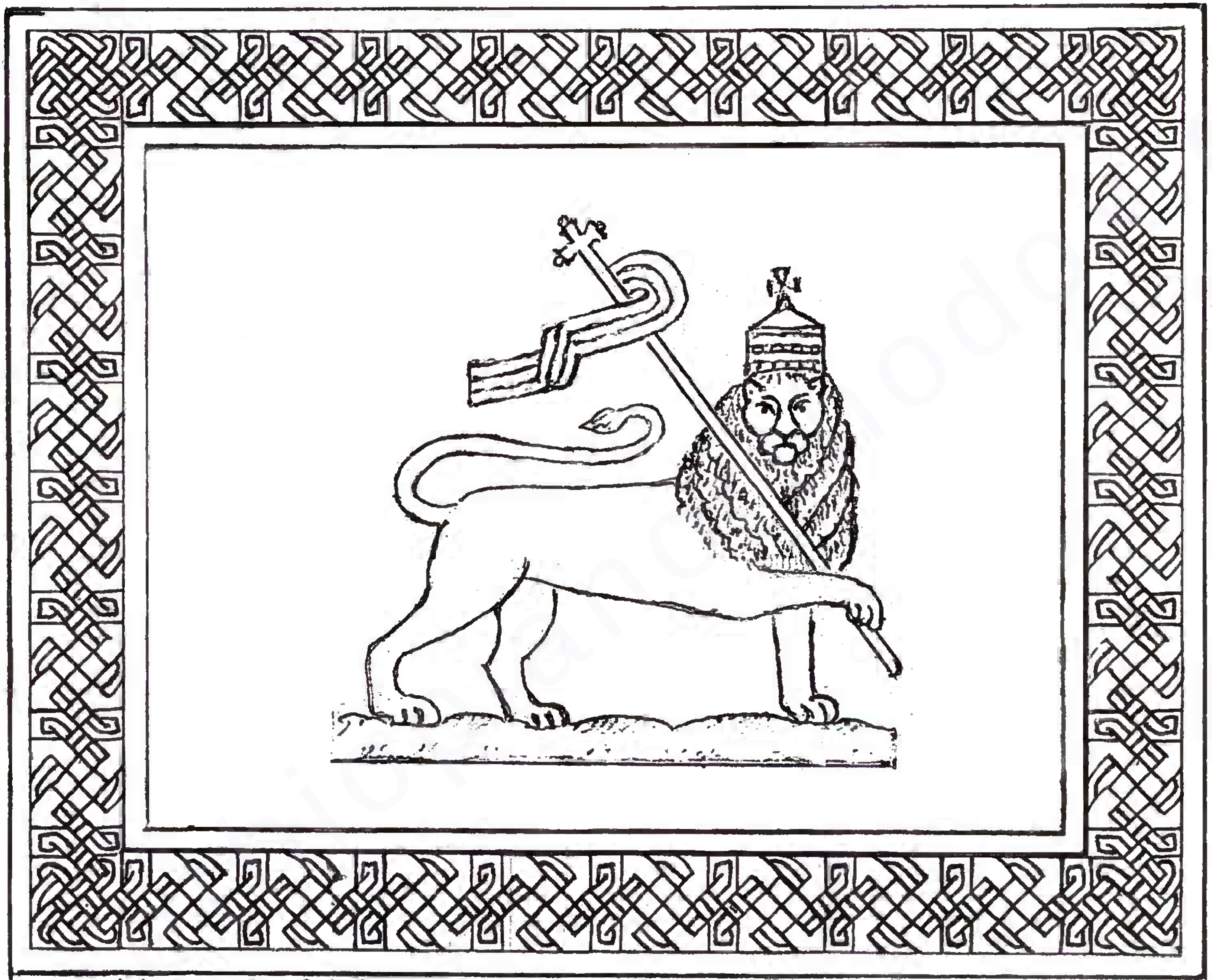

አንበሣው ይህን መልክ ይዞ የተሳለው በዳግማዊ ምኒልክ ጊዜ ነው
የይሁዳ አንበሣ የሚል ስም የተሰጠው በቀዳማዊ ምኒልክ ጊዜ ነው

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

እነዚህ ወደታች የረዘሙ ሶስት ሐረጎች ለሁለት ዓም
ድ መጽሐፍ ነው የሚሳለው

www.ethiopianorthodox.org

ቅዱስ ጊዮርጊስ ዱራጎን ሲገል

www.ethiopianorthodox.org

የአንዳቤት የስእል ተማሪ የሚለማመደው በ
ጊዮርጊስ ስእልና በማርያም ስእል ነው
በእንጨት ከሰል በተለሰነ የቤት ግድግዳ ላይ በ
ጠፍጣፋ እንጨት ላይ ይሰላል አቻኪሎ ሲስል
ደግሞ በአራት ማእዘን እንጨት ቀለቶ ከላዩ ላ
ይ ጨርቅ ወጥሮ በተለያየ ቀለም የጊዮርጊስንና
የማርያም ስእል ይስላል ከዚያም የቤተክርስቲያ
ን ይስላል
እኔም አዘጋጁ እነዚህን የማርያምና የጊዮርጊ
ስ ስእል ከዛሬ አምሳ አመት በፊት አንዳቤት ሳለሁ
የሳልኩአቸው ናቸው

ቅድስት ድንግል ማርያም ከልጇዋ ጋር

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

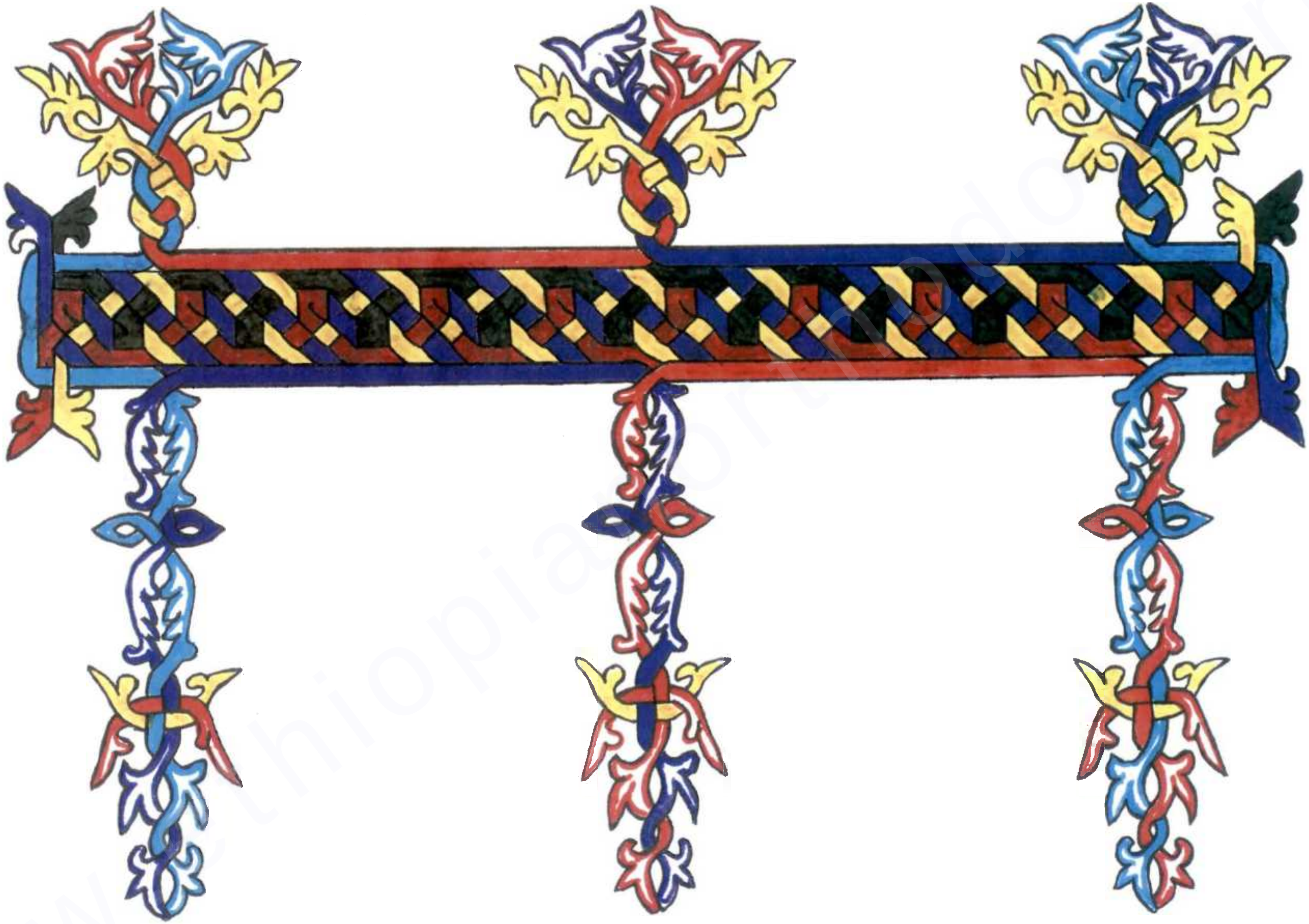

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

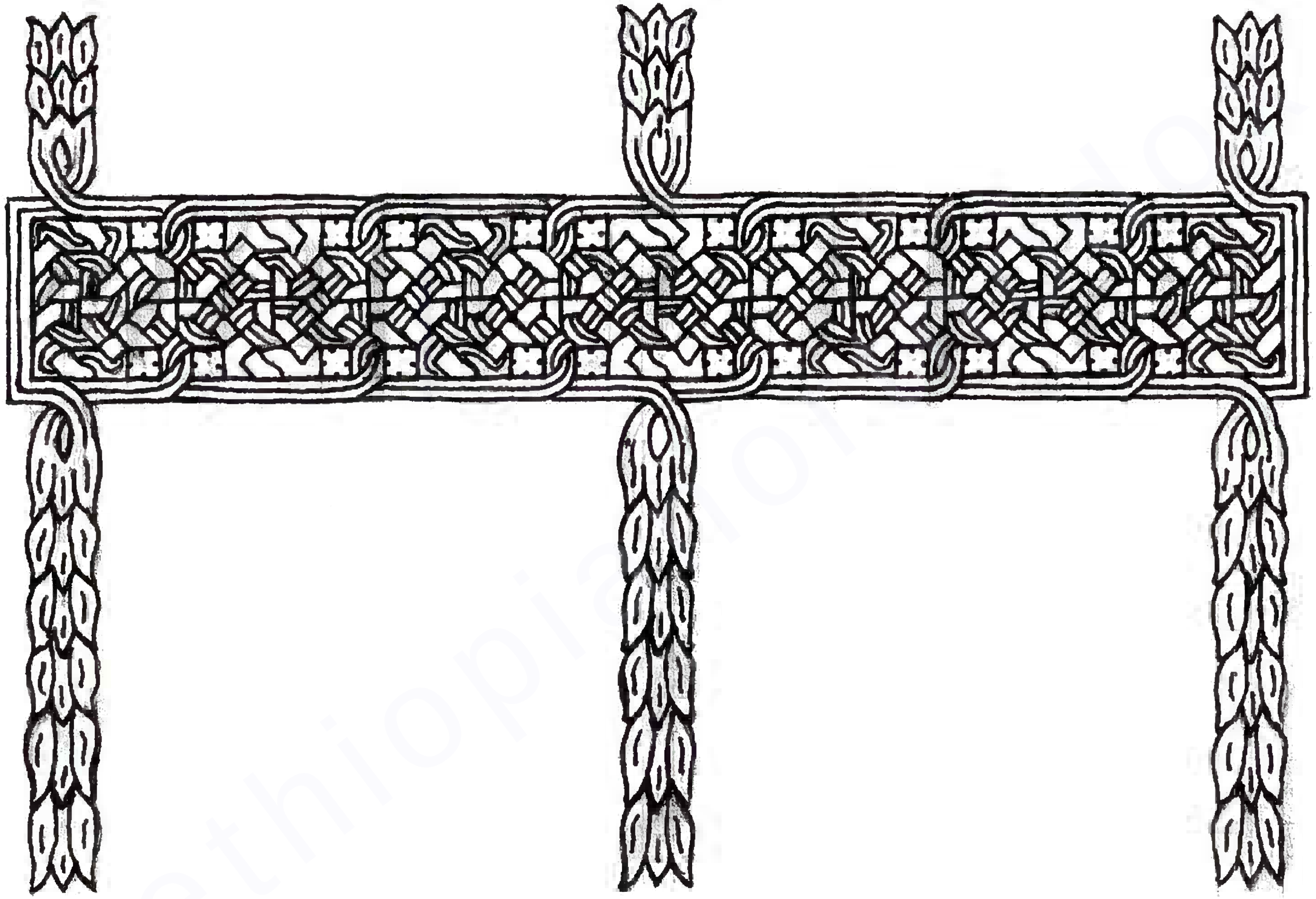

www.ethiopianorthodox.org

በእስኬር ወረቀት መሥራት ነጥቡን ያስተካክለዋል

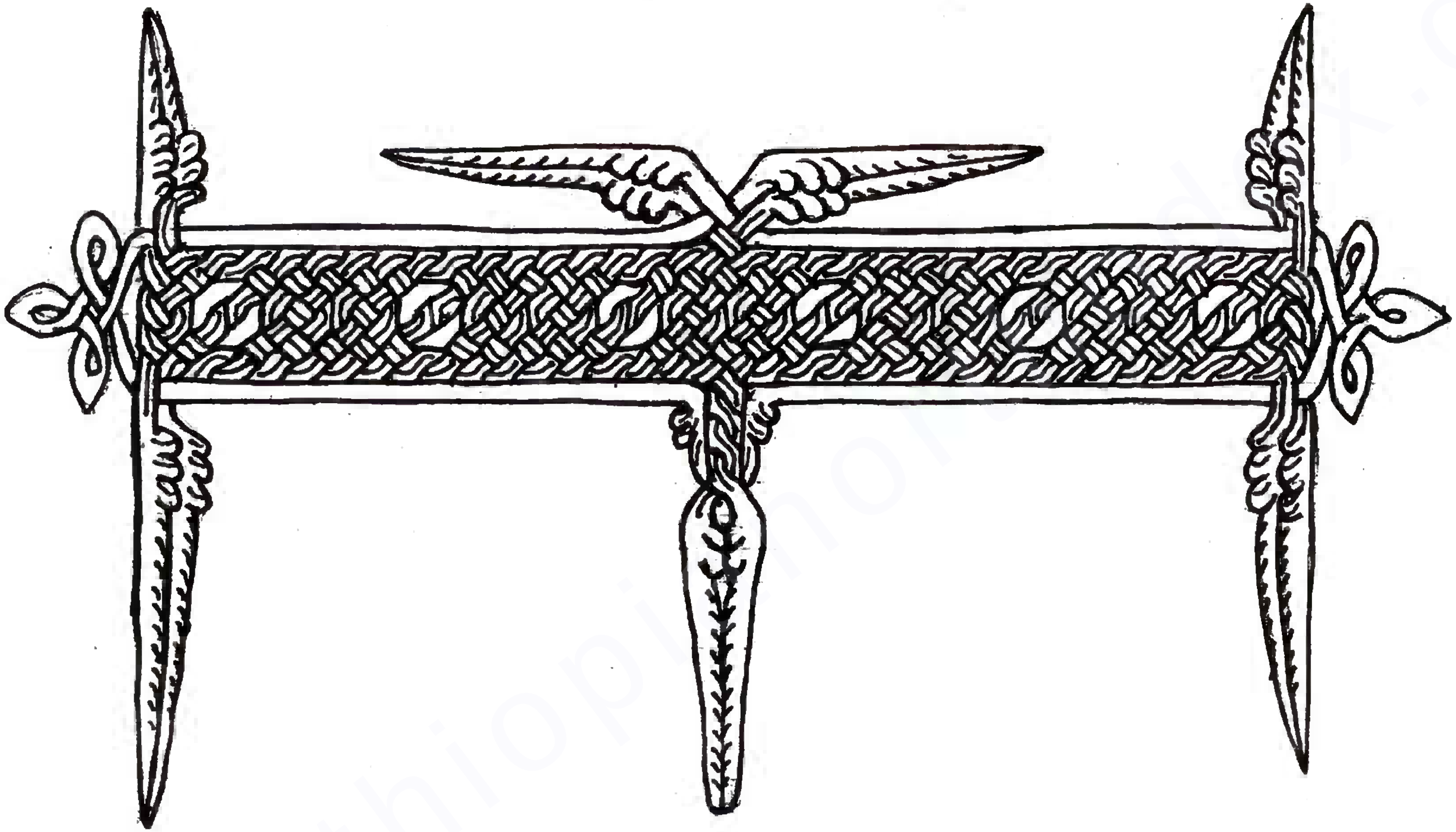

ሐረግ የሚያምረው ከሐሩ ውስጥ ፖልካ ወደታችና ወደጎን የሐረጉ ቅጠልና አበባ
ሲጌን ጠለጠል ወይም ክንፍ ሲመስል ነው የሚያምረው ይህ ካልሆነ ጭራ የሌለው
ፈረስ ነው

www.ethiopianorthodox.org

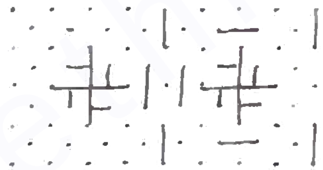

www.ethiopianorthodox.org

እቴጌ ፡ ጣይቱ ።　　　　ዳግማዊ ፡ አጼ ፡ ምኒልክ ።

ነገሥታትም የታሪክ ቅርስ ናቸው

www.ethiopianorthodox.org

ቀ: ኃ: ሥ: ቀዳማዊ: ኃይለ: ሥላሴ:
በኢትዮጵያ ካርታ ለየው ነው

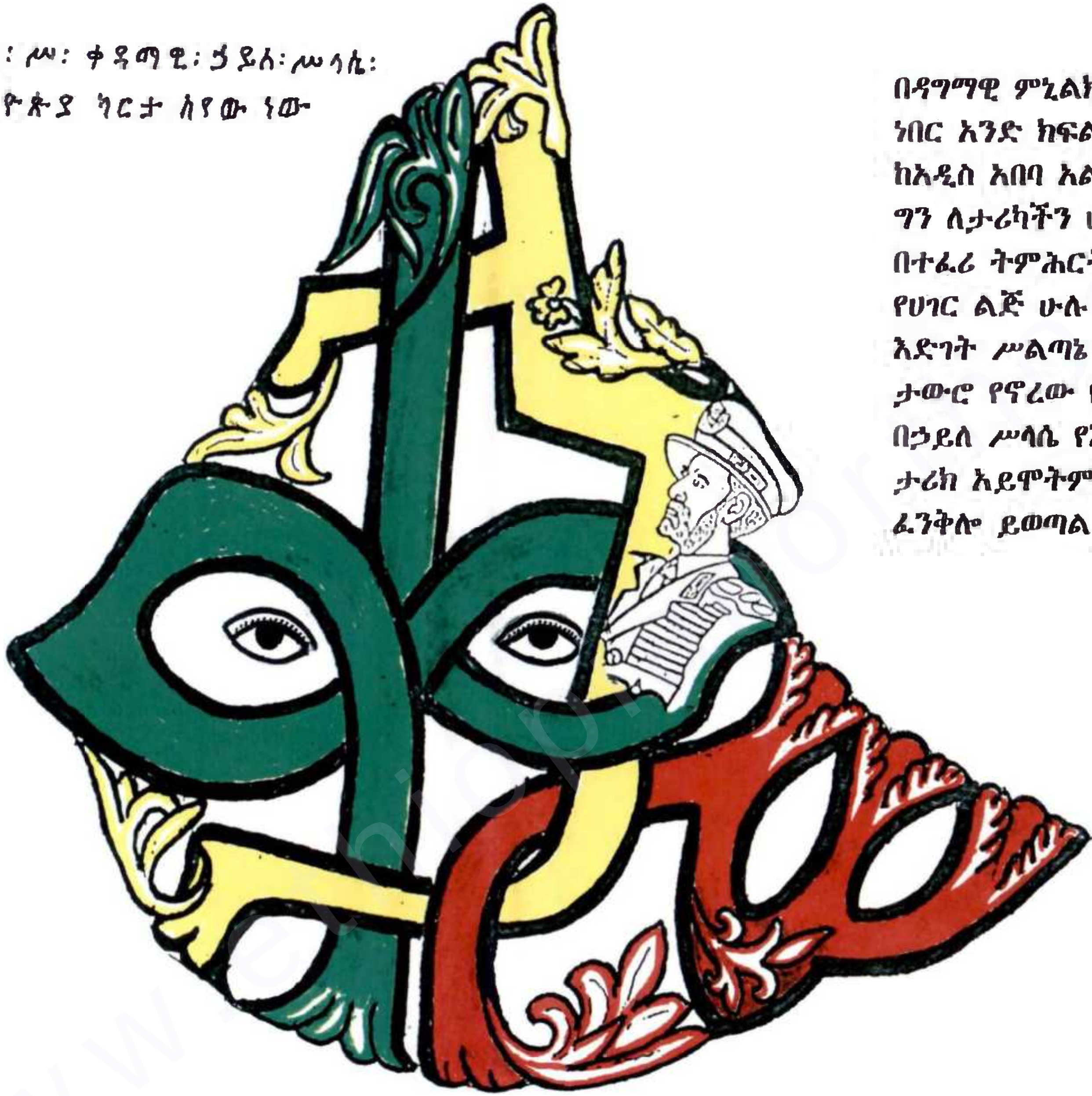

በዳግማዊ ምኒልክ የፈረንጅ ትምሕርት
ነበር አንድ ክፍል ተማሮችም ስምንት
ከአዲስ አበባ አልሄደ እርቀት
ግን ለታሪካችን ሆነ መሠረት
በተፈሪ ትምሕርት ኢትዮጵያ አዳርሶ
የሀገር ልጅ ሁሉ በጥበብ ገሥግሦ
እድገት ሥልጣኔ በአገራችን ነግሦ
ታውሮ የኖረው የአገራችን ወጣት
በኃይለ ሥላሴ የእውቀት ዓይን በራለት
ታሪክ አይሞትም እውነት ቢደብቁት
ፈንቅሎ ይወጣል ከተቀበረበት

www.ethiopianorthodox.org

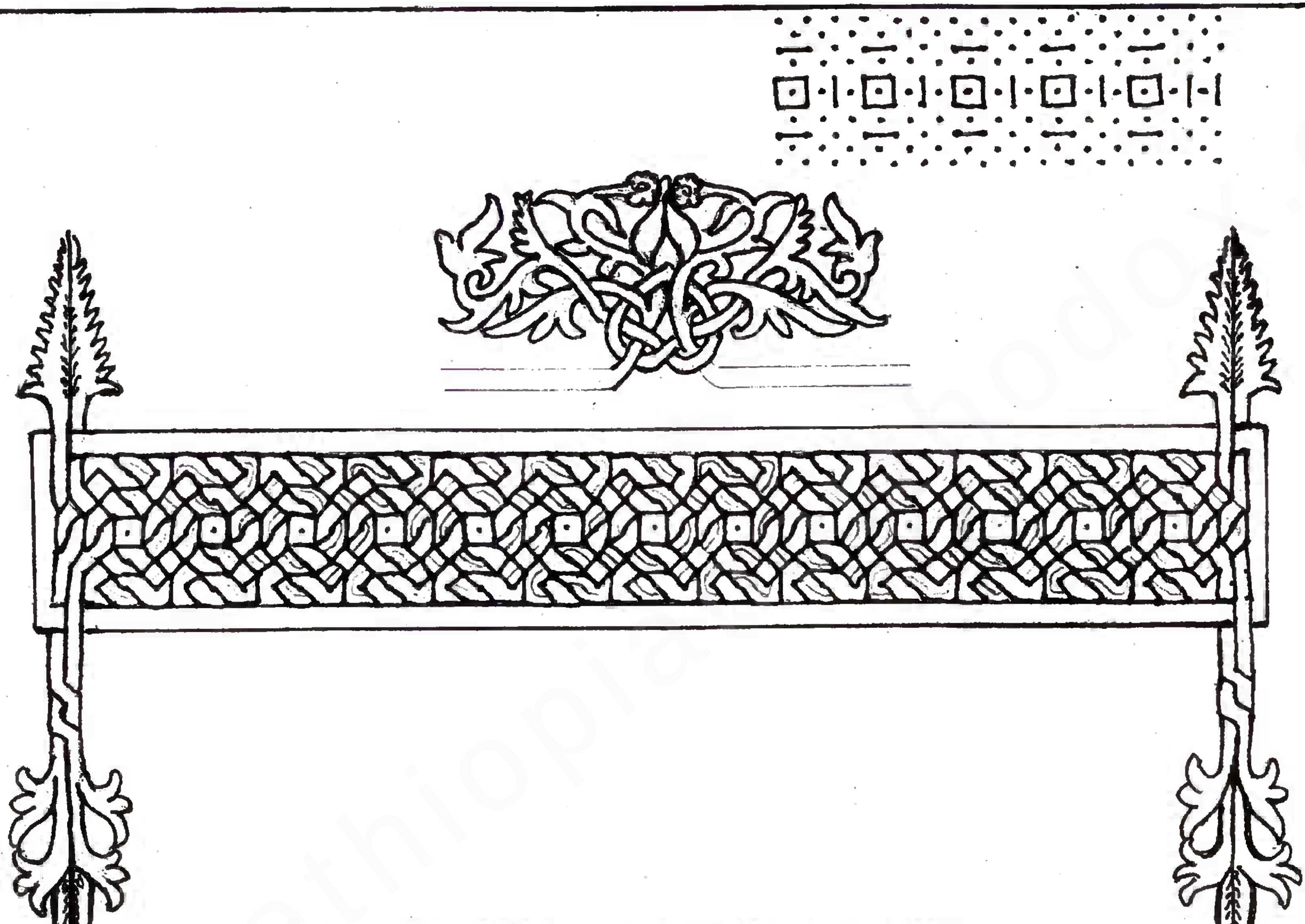

ዋናው ሐረግ በነጥብ ከተጎለ በኋላ ወደጎደና ወደታች
የሚወርዱ ሐረጎች በስዓሊው የፈጠራ ችሎታ የሚ
ሳሉ ናቸው

www.ethiopianorthodox.org

ቀለም የተቀባ ሐረግ ነጥቡን ቆጥሮ መሥራት ይቻላል

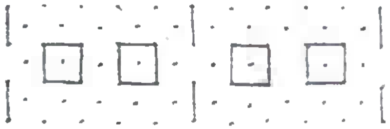

www.ethiopianorthodox.org

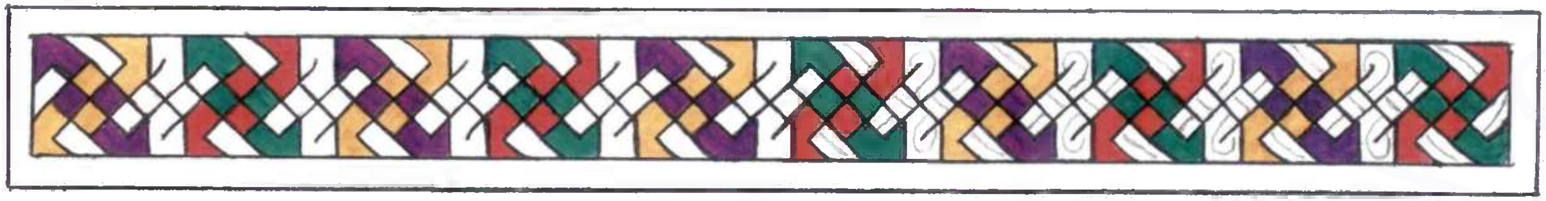

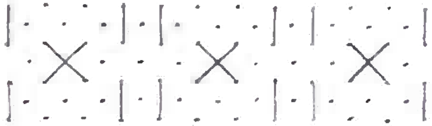

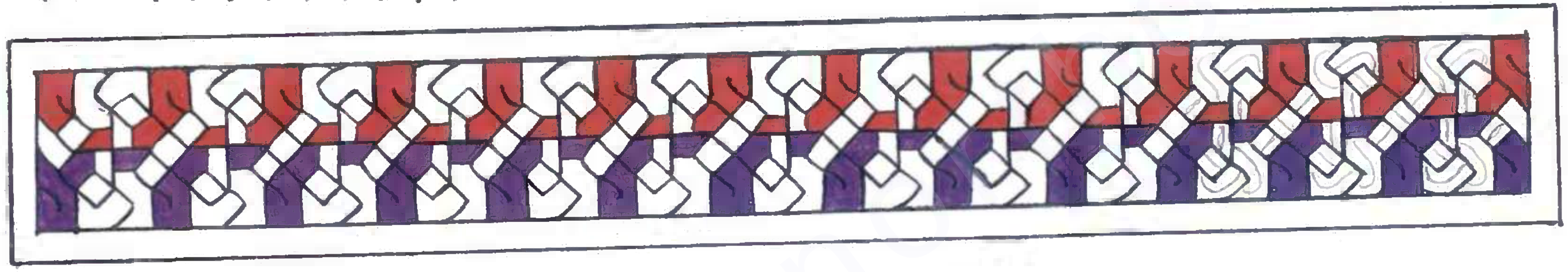

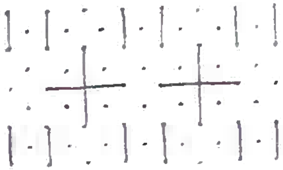

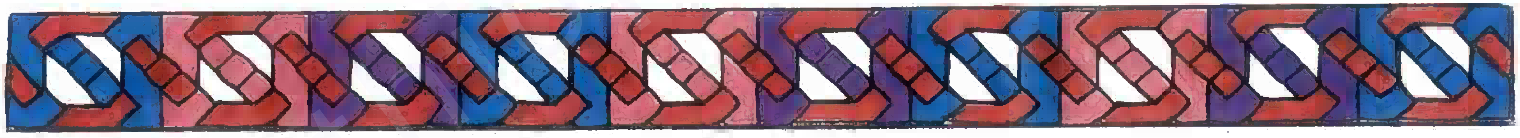

www.ethiopianorthodox.org

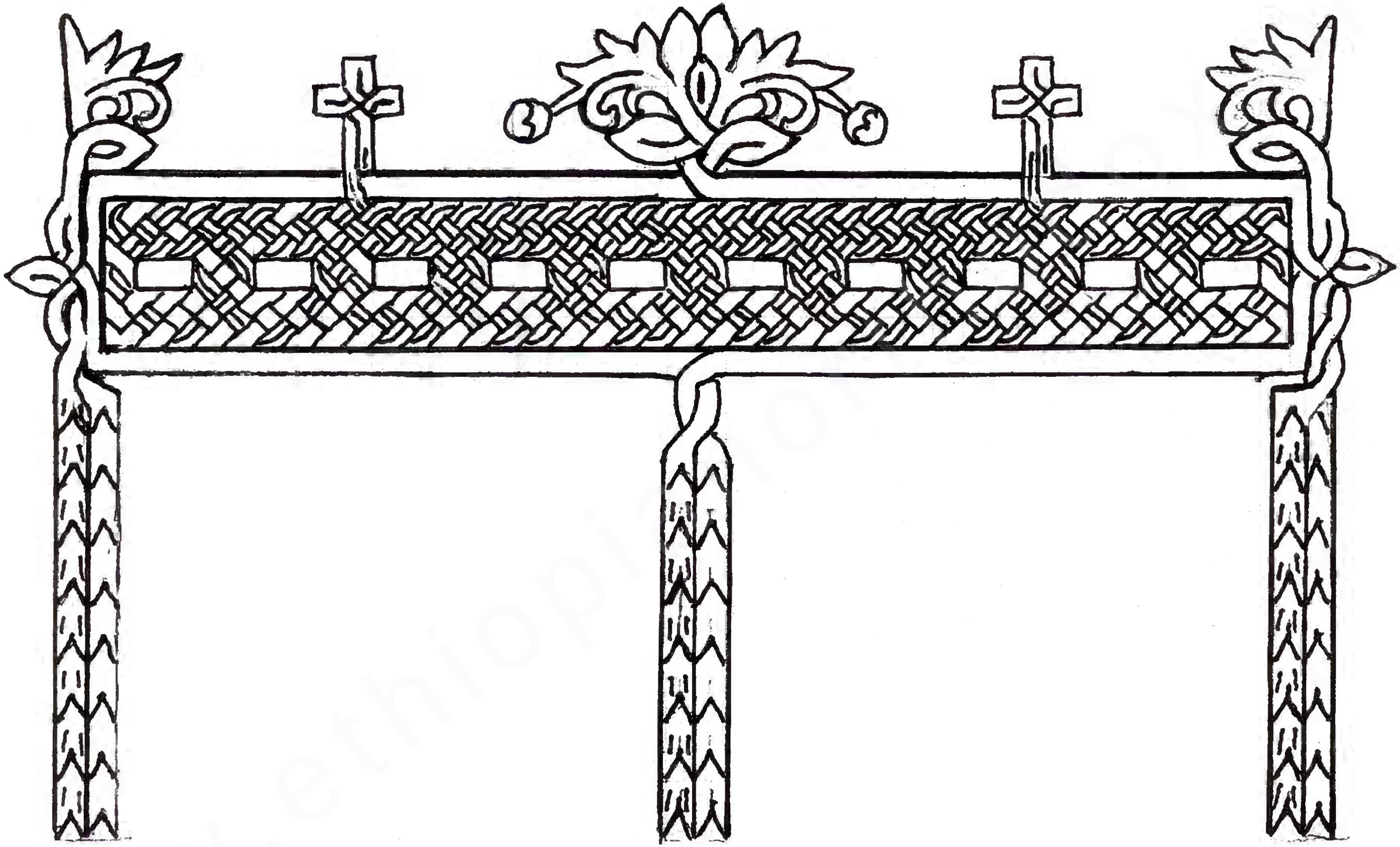

www.ethiopianorthodox.org

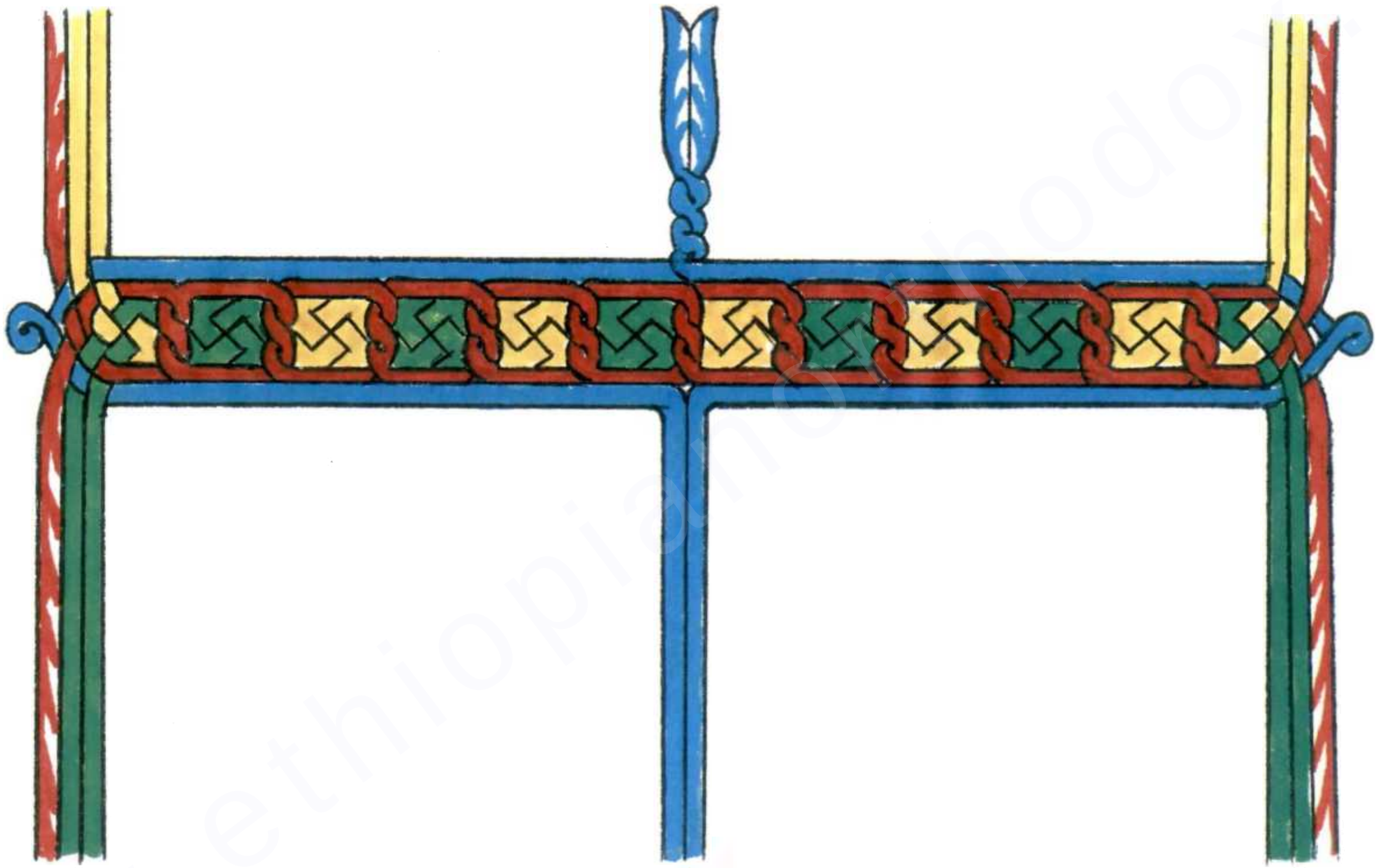

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

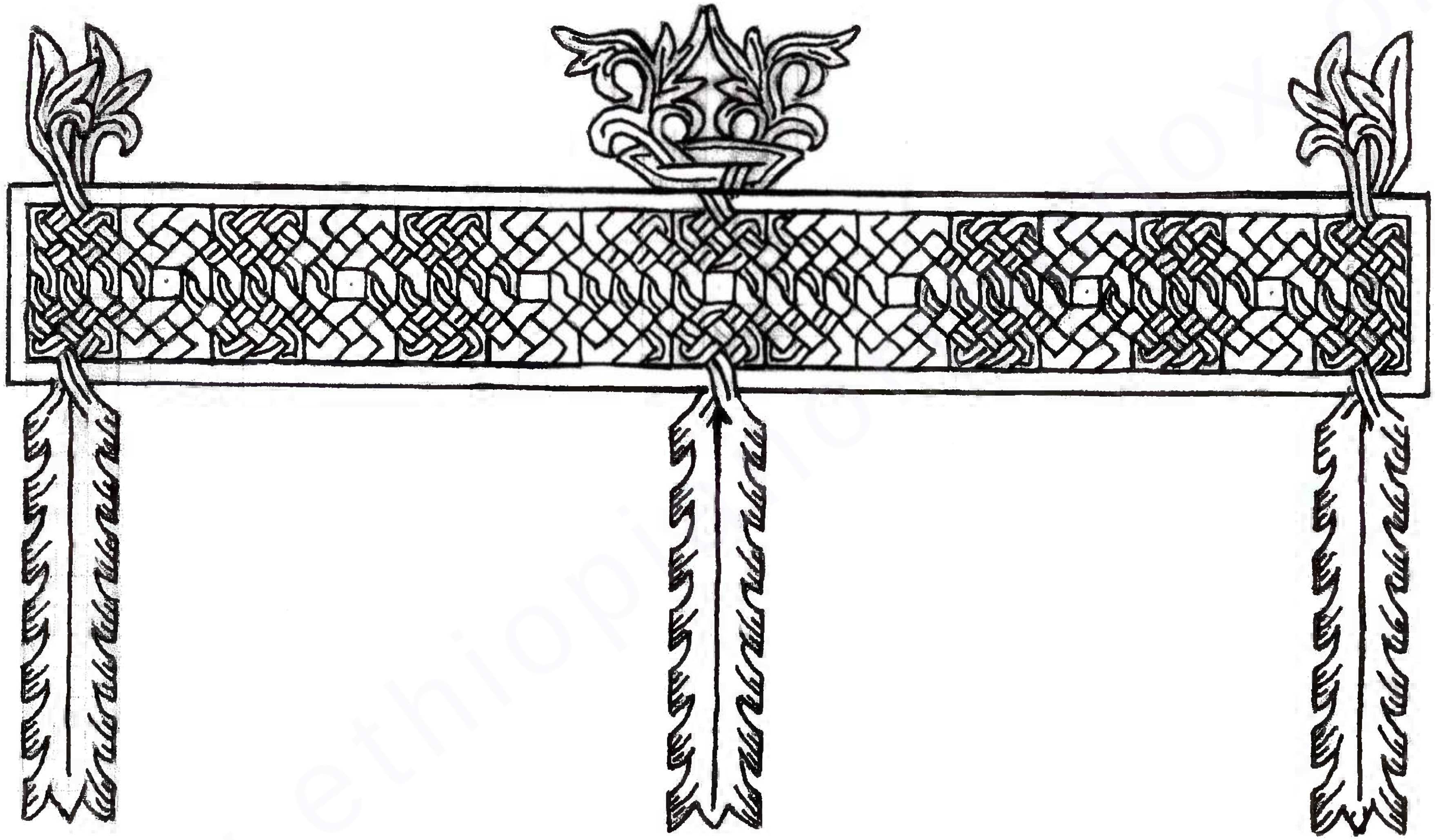

www.ethiopianorthodox.org

እነዚህ ከሐረጉ በታች የተሰመሩ ነጥቦች ሐረጉ እንዴት እንደሚሳል ለማሳየት ነው

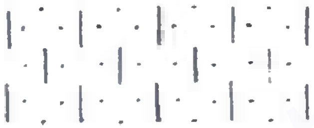

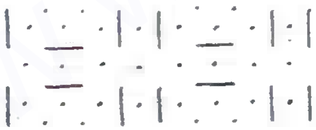

www.ethiopianorthodox.org

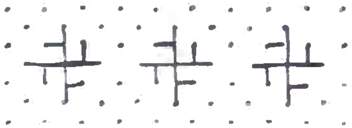

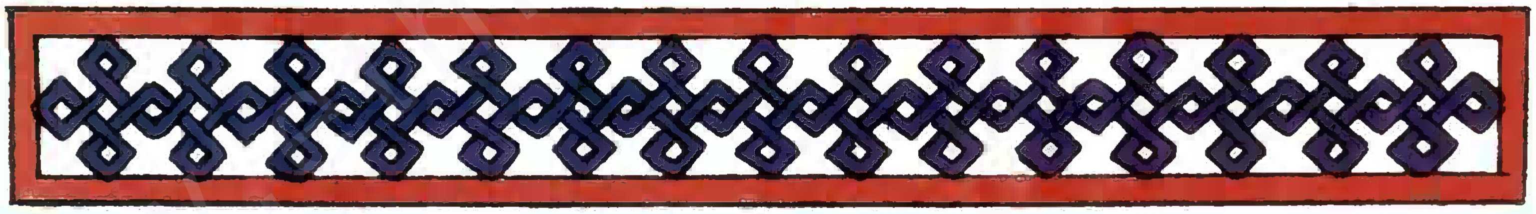

www.ethiopianorthodox.org

የሐረግ ነጥብ ሲሰመር ከነጥብ ወደ ነጥብ ነጥቡን ቆጥሮ ነው አንድ ነጥብ ከተሳሳተ ሁሉም ይፈርሳል።

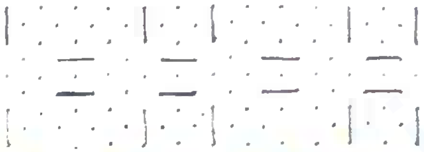

www.ethiopianorthodox.org

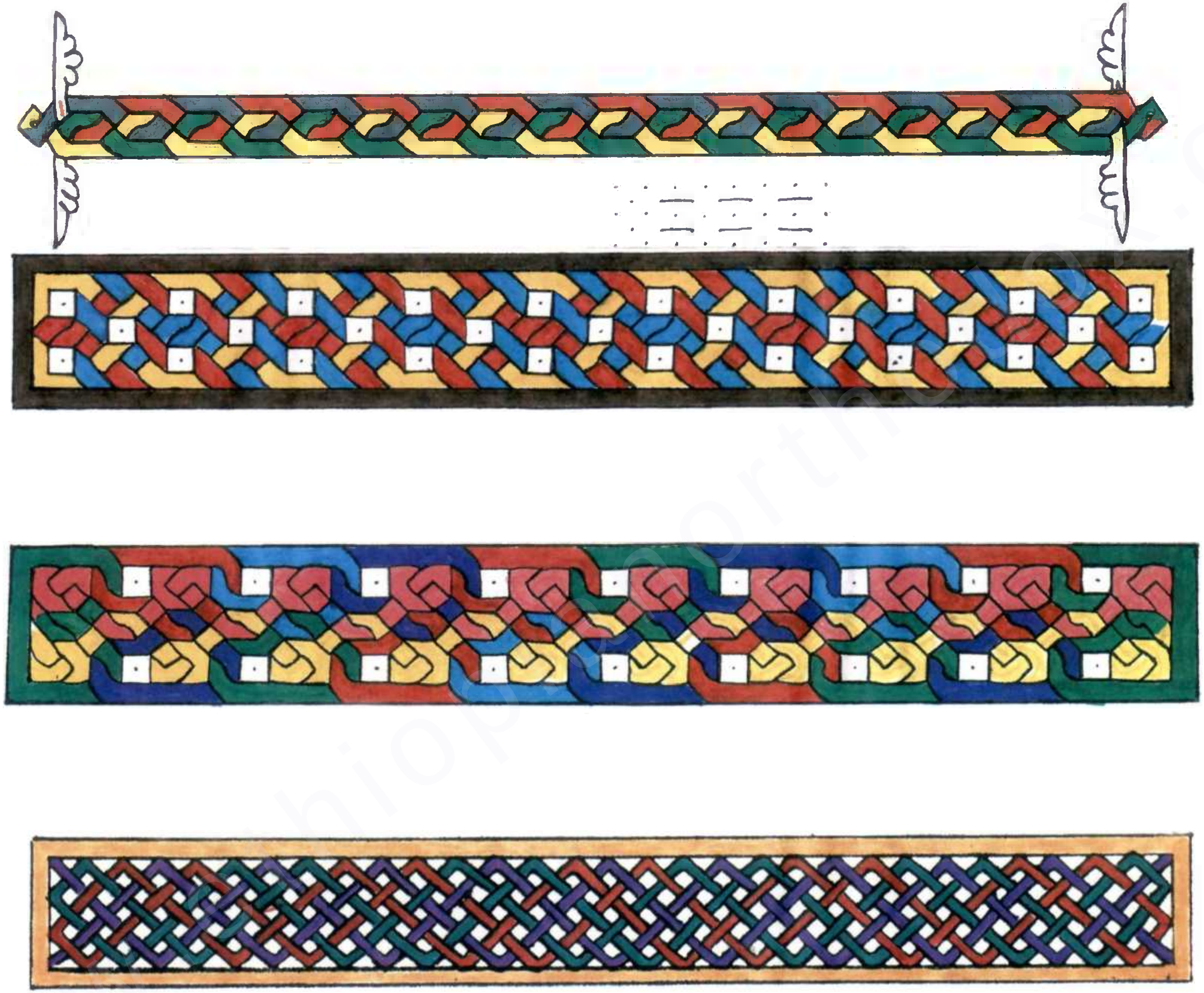

www.ethiopianorthodox.org

የተከፋፈለ ቁረባ ሲባል ነጥቡ እየተቆጠረ ነው የሚሠ መረው

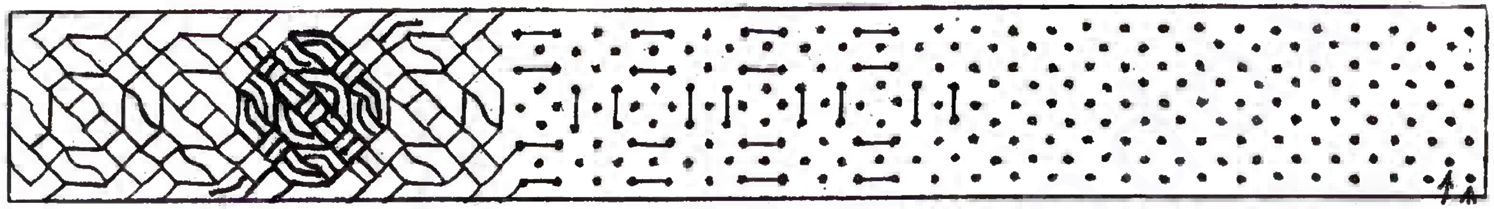

አንዱ ነጥብ ከተሳሳተ መሥራት አይቻልም

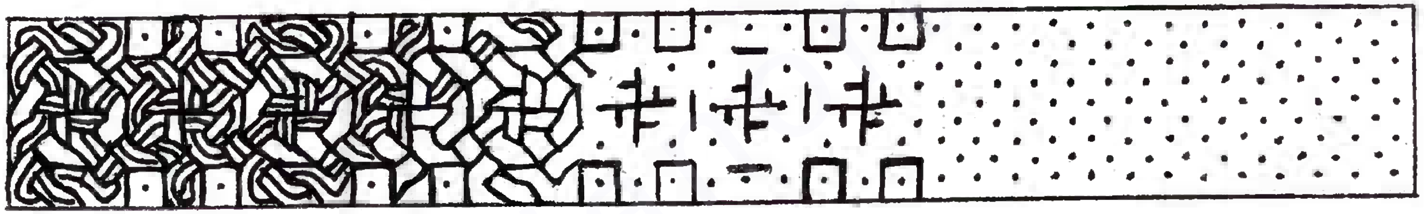

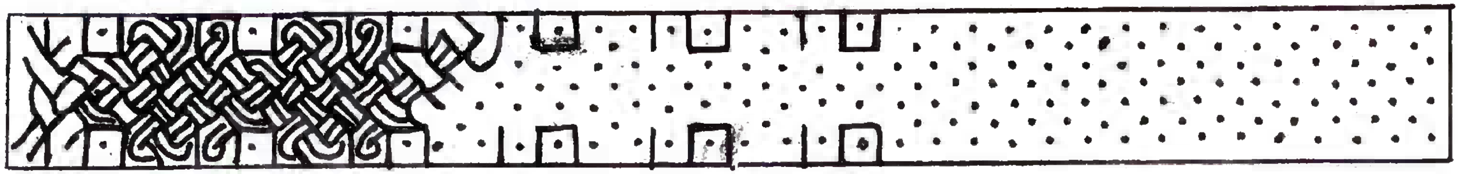

www.ethiopianorthodox.org

በግምት በልሙጥ ወረቀት ላይ ነጥብ ከማስቀመጥ የተሻለው በስክዌር ወረቀት ላይ የተሻለ ነው ነጥቦቹ ትክክል ይቀመጣሉ

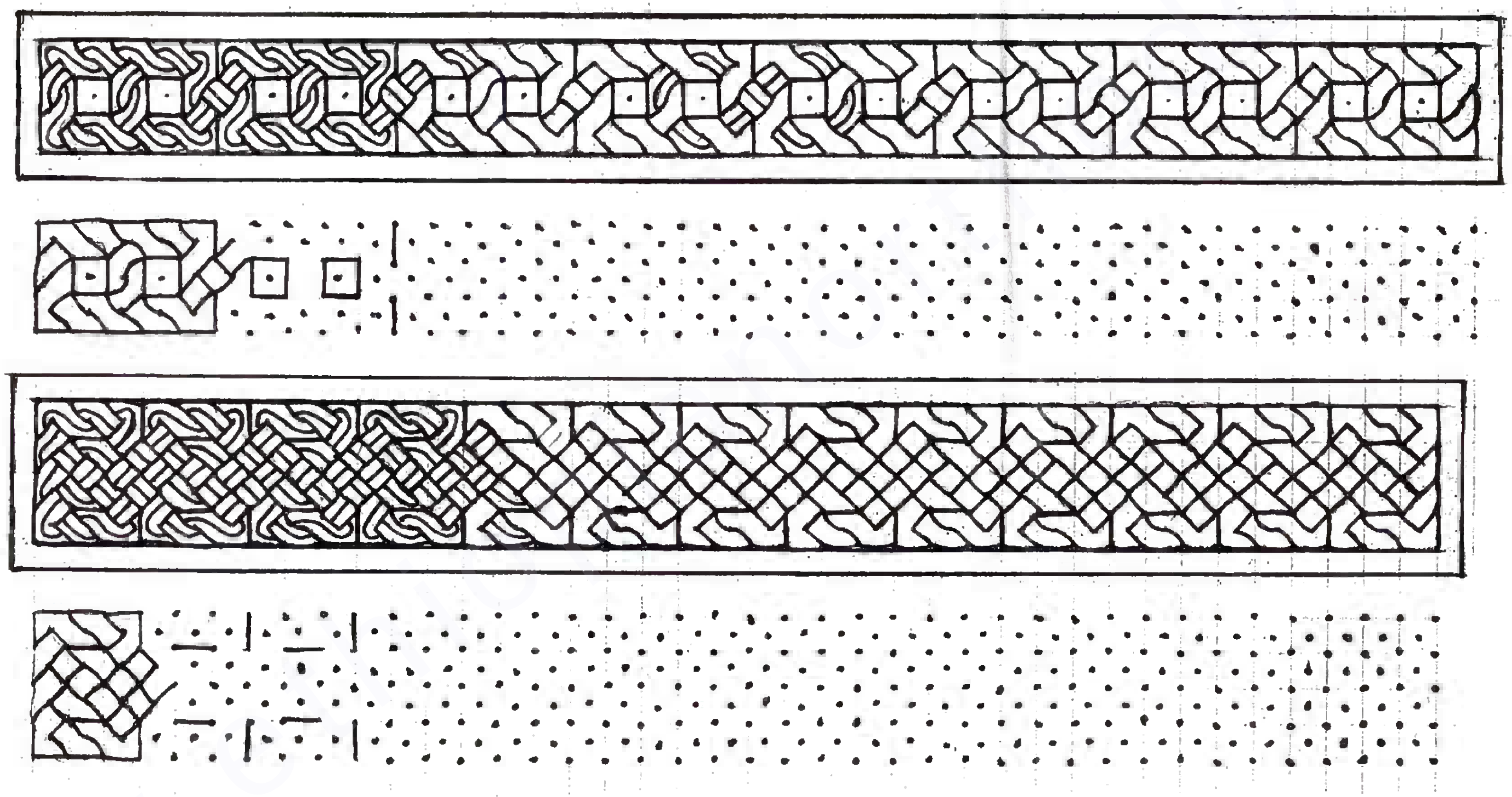

www.ethiopianorthodox.org

ሐረግ ሲሳል ነጥቦቹ እየተለያዩ ይሰመራሉ ይሳሳሉ ግን ቀደም
ብለው የነበሩ ሰአሊዎች ሊገባው ሰው እንዲገባውና እንዲማረው
ለነጥቦቹ አሠማመር ምልክት አላደረጉበትም
እኔ ግን ተማሪው እንዲማረው ለሙከራ ብየ በሳልኳቸው ሐረጎ
ች ጉን ይረዳል ብየ የአሳሳሉን መስመር ከአንዱ ነጥብ ወደሌላው
ነጥብ እንዴት እንደሚገናኝ ምልክት አርጌበታለሁ
የሐረግ ብዛት ከሺ በላይ ስለሚቆጠር ምልክቱ ሁሉንም አይወክ
ልም እያንዳንዱ ሐረግ ምልክት ቢኖረው መልካም ነው

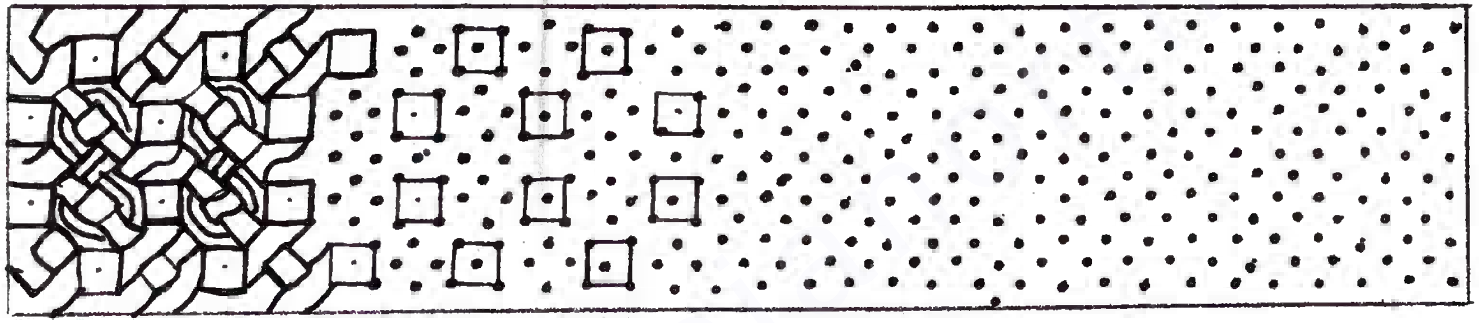

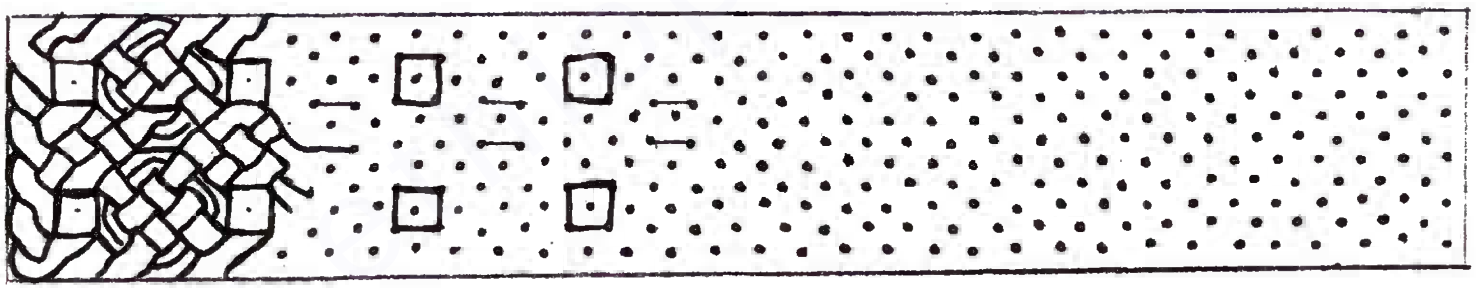

የሐረግ ነጥብ ሲቀመጥ አነስተኛው ቁጥር ከመሐል ነው የሚሆነው
፪ በ፫ - ፫ በ፬ - ፬ በ፭ - ፭ በ፮ - ፮ በ፯ - ፯ በ፰ - ፰ በ፱ - እ
ያለ ይቀጥላል፡

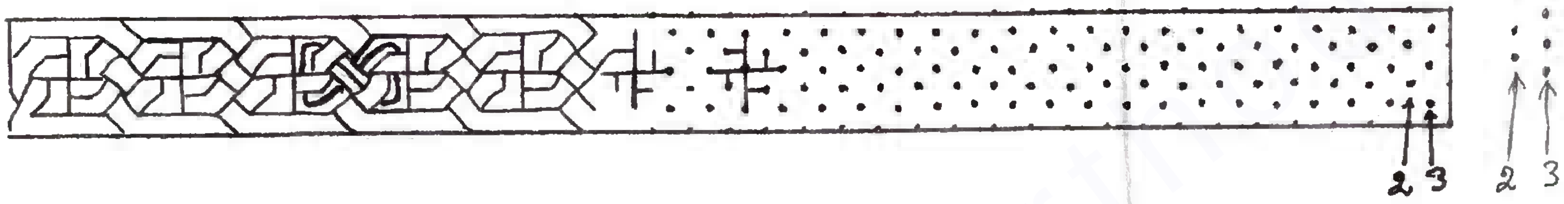

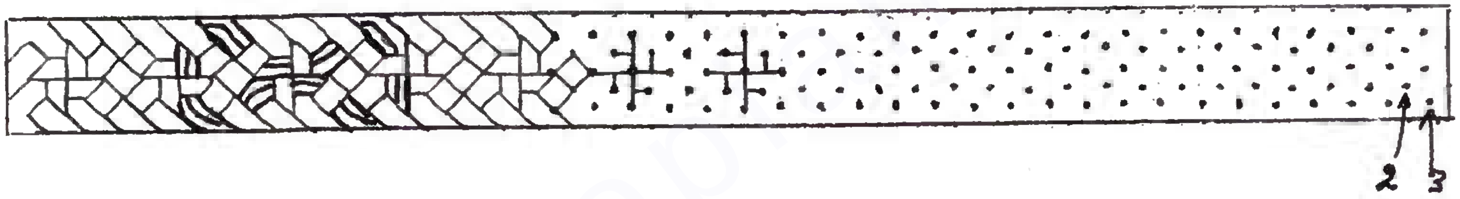

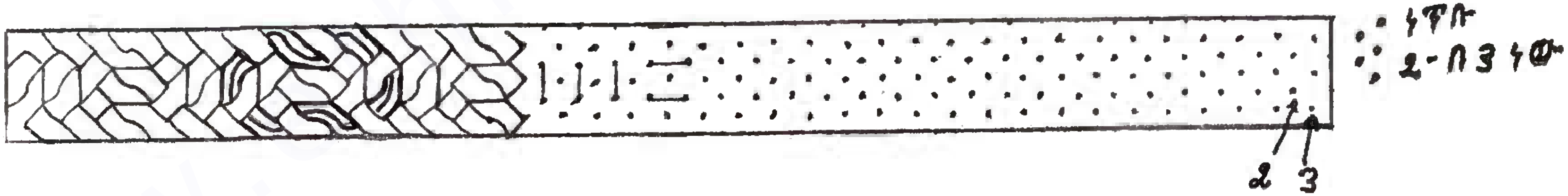

www.ethiopianorthodox.org

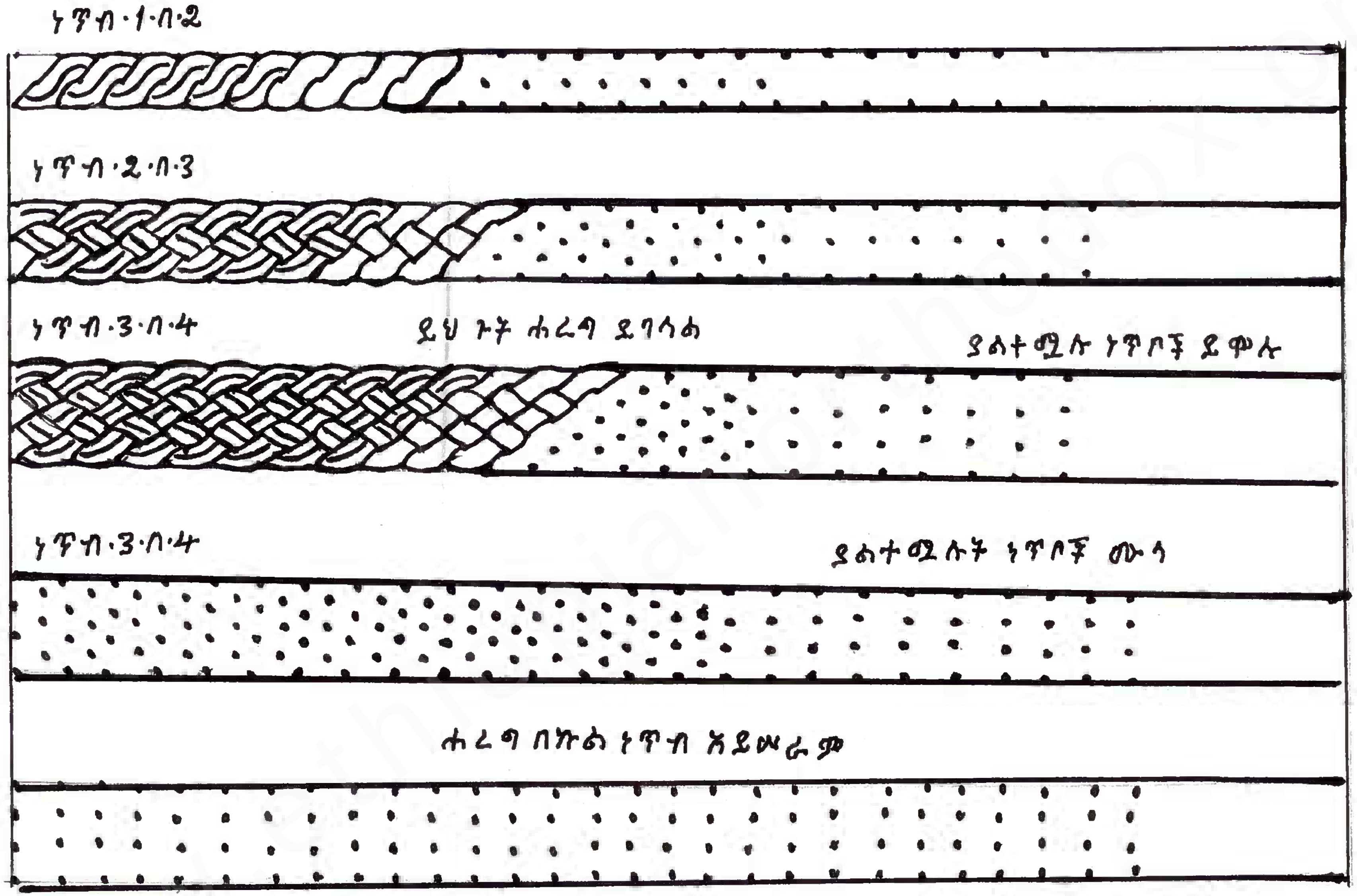

www.ethiopianorthodox.org

ይህ ጽሳት ከደራሲ ተክለ ጻድቅ መኩርያ መጽሐፍ
የግራኝ ወረራ አይቼ የሳልኩት ነው

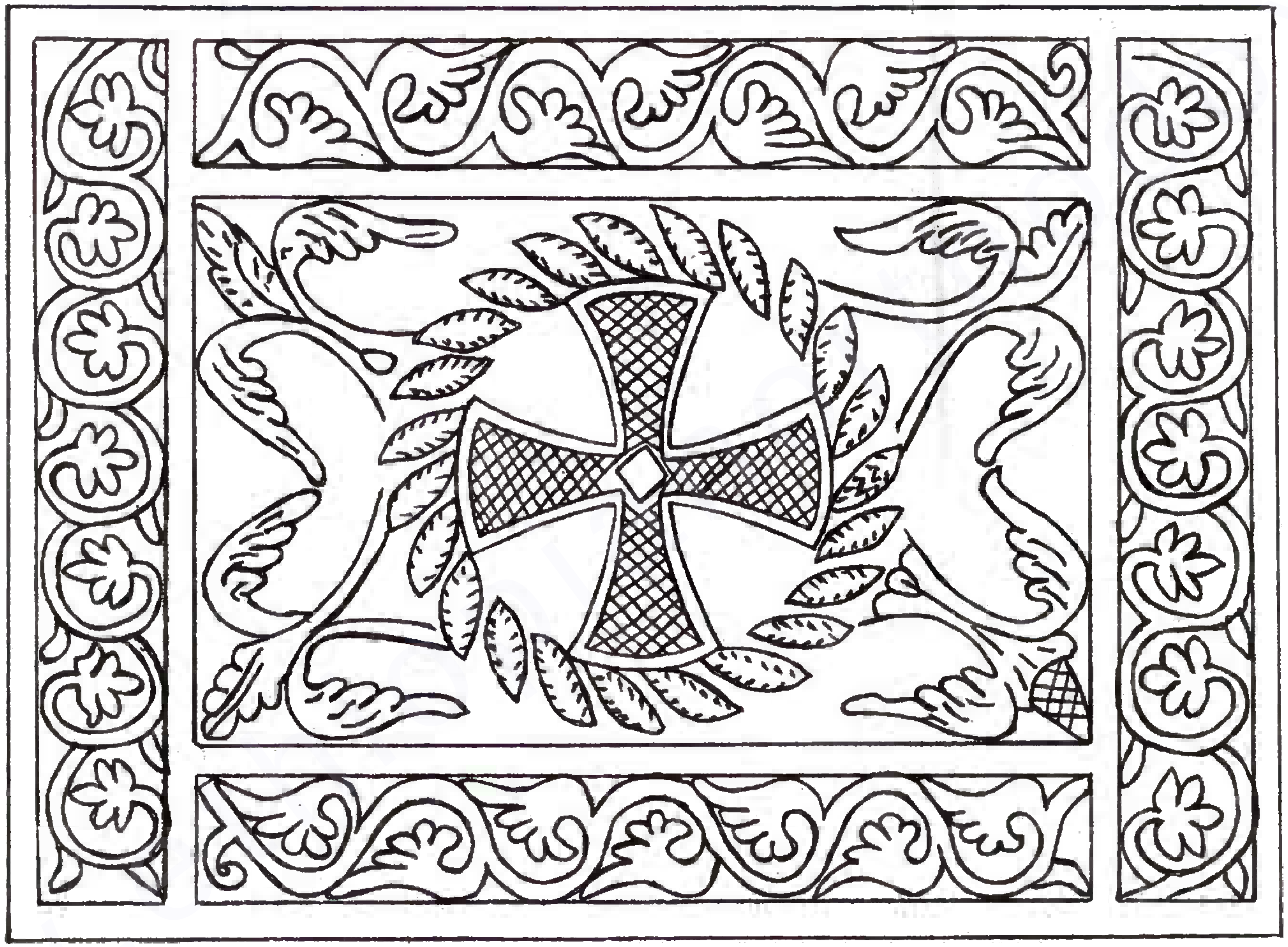

www.ethiopianorthodox.org

ሐረግ በሁለት ዓይነት ነው የሚሳለው በአጽልም በነጥብም

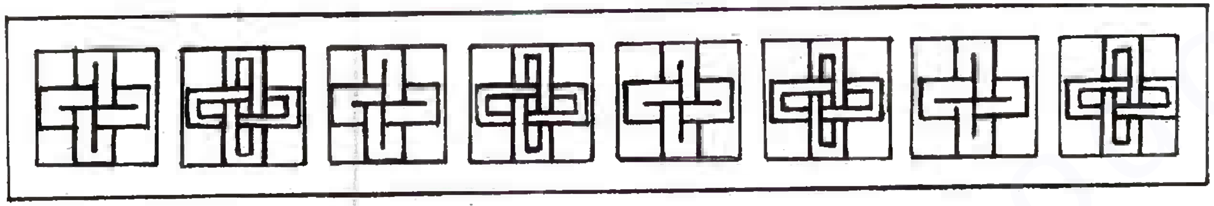

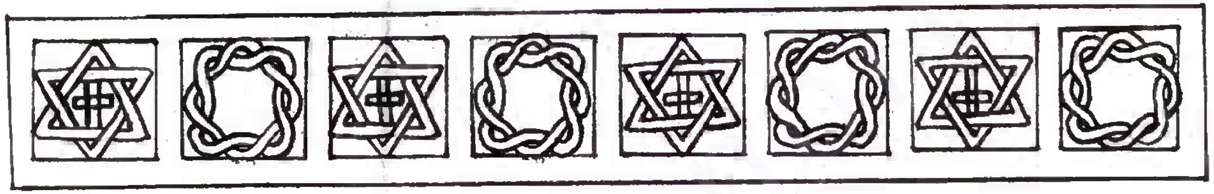

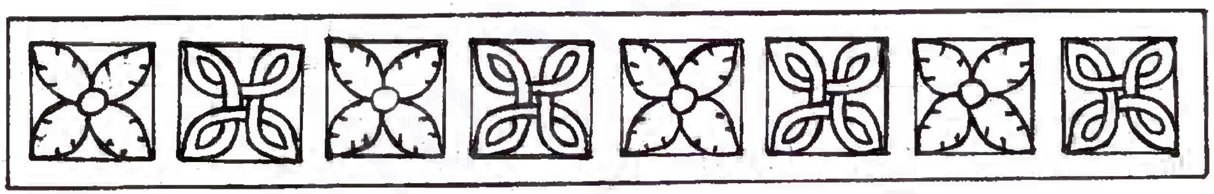

www.ethiopianorthodox.org

ለነዋብ ሐረግ መሥራት የማይችሉ ሠዓሊዎች የሚሠሩት ሐረግ ቀዳዳ ነው
ይህን ይመስላል

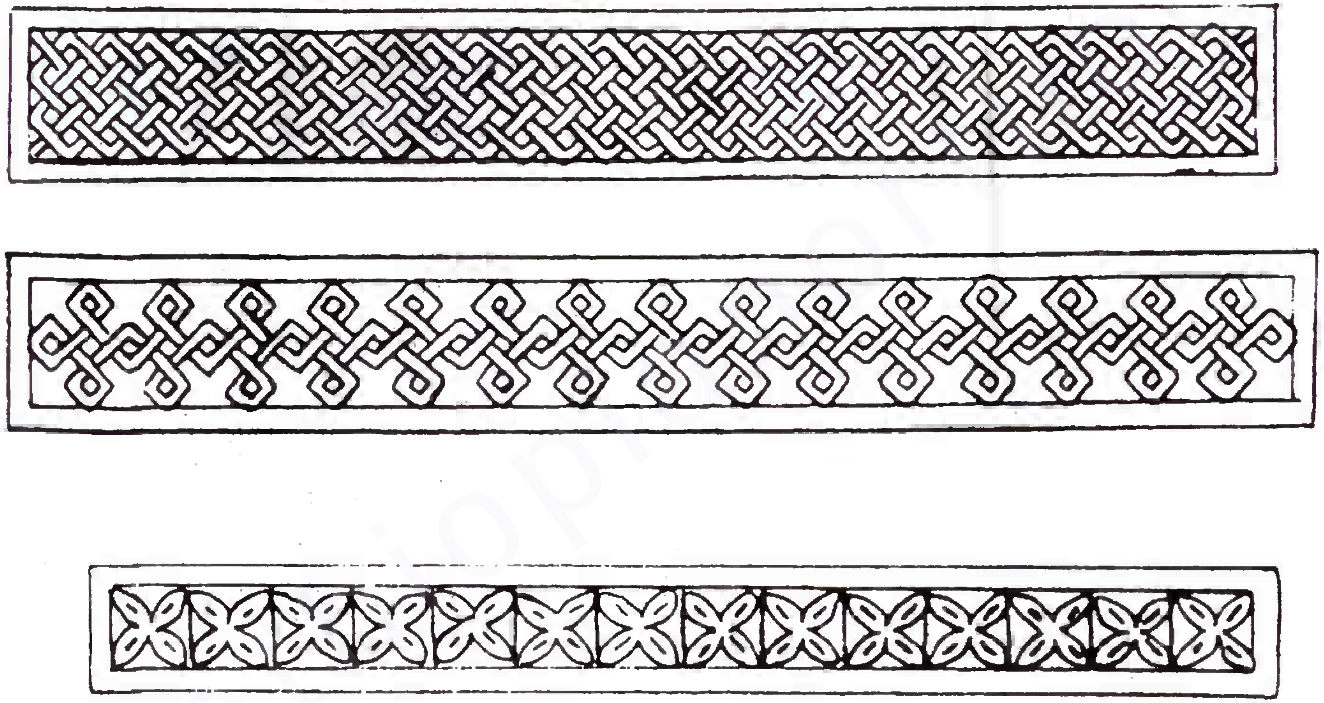

www.ethiopianorthodox.org

የደራሲው አባት አቶ እስተዚያ ይሁኔ

ደራሲው ፍሥሐ ይሁን እስተዚያ

www.ethiopianorthodox.org

ፍሥሐ ይሁን

ቁም ጸሐፊና ሰዓሊ

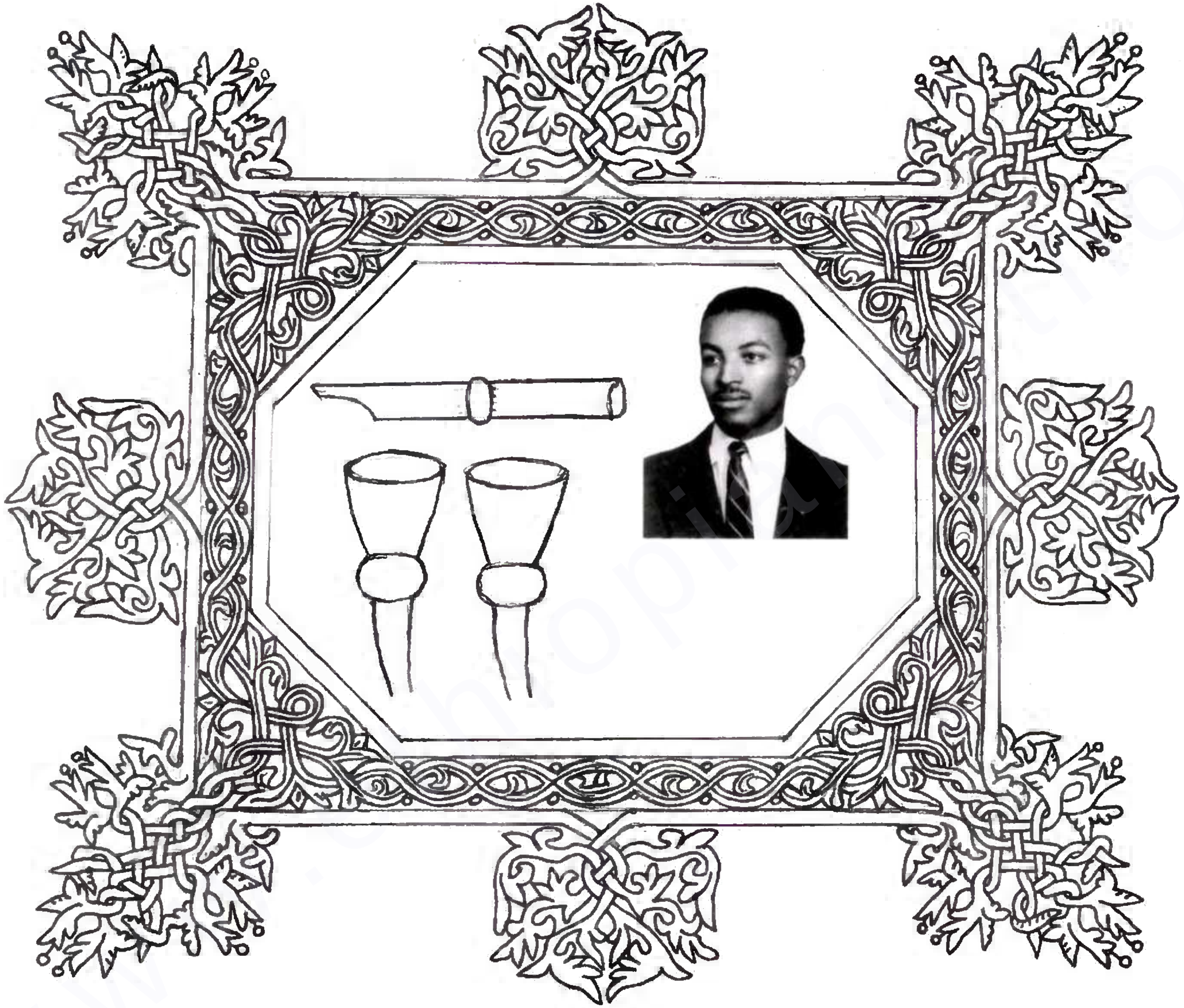

www.ethiopianorthodox.org